

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Mściwojów, 2026 r.

Gmina Mściwojów
Twoje miejsce na Dolnym Śląsku

Spis treści

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA STRATEGICZNA	4
1. PRZESŁANKI I UWARUNKOWANIA KONTEKSTOWE DLA PRZYGOTOWANEJ DIAGNOZY STRATEGICZNEJ	5
2. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE GMINY MŚCIWOJÓW	7
3. DEMOGRAFIA	15
3.1 Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki.....	15
3.2 Liczba ludności.....	17
3.3 Ludność według ekonomicznych grup wieku.....	18
3.4 Obciążenie demograficzne	21
3.5 Małżeństwa	23
3.6 Migracje.....	24
3.7 Urodzenia i zgony	26
4. INFRASTRUKTURA	27
4.1 Gospodarka wodno – ściekowa.....	27
4.3 Zasoby mieszkaniowe	36
4.4 Transport	41
5. GOSPODARKA.....	43
5.1 Podmioty prowadzące działalność gospodarczą	43
5.2 Bezrobocie	53
5.3 Rynek pracy	55
5.4 Wynagrodzenia.....	56
5.5 Rolnictwo.....	58
6. FINANSE PUBLICZNE	63
6.1 Dochody.....	63
6.2 Dotacja.....	69
6.3 Finansowanie programów i projektów unijnych	71
6.4 Subwencja	72
6.5 Wydatki.....	72
7. ASPEKT SPOŁECZNY	78
7.1 Edukacja szkolna.....	78
7.2 Wychowanie przedszkolne	81
7.3 Zdrowie i ochrona zdrowia.....	82
7.4 Aktywność obywatelska – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	84
7.5 Kultura, sport, rekreacja.....	87
8. SMART ECONOMY	91

9. SMART ENVIRONMENT	107
10. SMART GOVERNANCE	112
CZĘŚĆ II. PROJEKCYJNO-IMPLEMENTACYJNA.....	114
WPROWADZENIE.....	115
1. ANALIZA SWOT DLA GMINY MŚCIWOJÓW.....	116
2. WIZJA, MISJA I CELE STRATEGICZNE DLA GMINY MŚCIWOJÓW	118
3. ANALIZA WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH	122
3.1 Macierz oceny wewnętrznej spójności celów strategicznych	122
3.2 Macierz oceny zewnętrznej spójności celów strategicznych	125
4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY MŚCIWOJÓW	137
4.1 Obszary strategicznej interwencji wynikające z diagnozy lokalnej (OSI)	137
4.2 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w Gminie Mściwojów – analiza i klasyfikacja.....	140
4.3 Założenia dla OSI konkurencyjnych i problemowych dla Gminy Mściwojów	151
5. SYNTETYCZNA ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW.....	165
6. IMPLEMENTACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW.....	172
6.1 Struktura zarządzania strategią – role i odpowiedzialności	172
6.2 Proces wdrażania i planowanie działań.....	173
6.3 Monitorowanie i sprawozdawczość	174
6.4 Ewaluacja i aktualizacja Strategii.....	175
6.5 Powiązanie z budżetem gminy	176
7. SZCZEGÓŁOWE WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGII	177
8. SYNTETYCZNA ANALIZA RAM FINANSOWYCH STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW	180
8.1 Założenia ogólne do budowy ram finansowych	180
8.2 Syntetyczny przegląd potencjalnych źródeł finansowania	183

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA STRATEGICZNA

1. PRZESŁANKI I UWARUNKOWANIA KONTEKSTOWE DLA PRZYGOTOWANEJ DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

Niniejsza diagnoza została przygotowana w związku z tworzeniem dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036” (w dokumencie pojawia się również nazwa: Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów lub Strategia, w odniesieniu do Gminy Mściwojów, w dalszej części tekstu stosuje się również sformułowanie Gmina lub Mściwojów) została opracowana zgodnie z metodyką tworzenia podstawowych dokumentów planistycznych, mających na celu programowanie rozwoju lokalnego.

Jak powszechnie wiadomo, strategia rozwoju gminy jest podstawowym dokumentem programującym długofalowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia rozwoju lokalnego jako dokument składa się z trzech podstawowych części, które pomiędzy sobą wykazują związek przyczynowo-skutkowy. Pierwszą częścią jest diagnoza strategiczna, która de facto jest analizą stanu faktycznego w ujęciu dynamicznym, czyli wszystkich zasobów i barier rozwojowych danego terytorium. Diagnoza umożliwia ustalenie w jakim miejscu w sensie potencjału społeczno-gospodarczego znajduje się obecnie analizowane terytorium, a jest to niezbędne do określenia miejsca docelowego, które poprzedza czynność ustalenia określonej ścieżki rozwojowej dla gminy.

Niniejsza diagnoza obejmuje wszystkie istotne, dostępne obszary funkcjonowania i rozwoju Gminy Mściwojów, dla których możliwe było pozyskanie wiarygodnych informacji podlegających interpretacji. Interpretacja zjawisk przytaczanych w tabelach i na wykresach jest kluczowa w kontekście wyciągnięcia prawidłowych wniosków odnośnie kluczowych zasobów rozwojowych Mściwojowa, jak również barier rozwój hamujących, aby w optymalny sposób projektować ścieżkę rozwojową Gminy na najbliższe lata. Im bardziej detaliczna diagnoza strategiczna, tym większe są szanse na wyciągnięcie trafnych wniosków co do wspomnianych, posiadanych zasobów i barier. Im analiza stanu faktycznego jest szersza, przykładowo obejmująca w ramach danego zjawiska analizę ilościową wiele lat wstecz, tym większa szansa na trafne określenie zmian ilościowych (tendencji), jakie zajdą w ramach tego zjawiska w przyszłości. W niniejszym opracowaniu przyjęto założenie, że aby dojść do właściwych i wiarygodnych wniosków na temat posiadanych zasobów i barier rozwojowych, należy dokonać maksymalnie szerokiej i głębokiej analizy stanu faktycznego. „Szerokość” oznacza tutaj podjęcie wszelkich wątków, które dotyczą terytorium i jednocześnie mają znaczenie w kontekście ustalania zasobów i barier rozwojowych powiatu. „Głębokość” analizy dotyczy długości okresu retrospektywy. Przeprowadzono analizę w ujęciu dynamicznym, biorąc do analizy wszystkie istotne i dostępne dane liczbowe określające zasoby i bariery rozwojowe Mściwojowa.

Niniejsze opracowanie stanowi kompletną diagnozę zasobów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, a także środowiskowych i kulturowych oraz w zakresie zasobów wiedzy Gminy Mściwojów, jednakże na potrzeby publikacji dokumentu Strategii dokonana zostanie synteza

diagnozy, zawierająca wybrane, istotne informacje obrazujące stan faktyczny Gminy we wskazanych obszarach.

Strategię, podobnie jak część diagnostyczną, opracowano w trybie współpracy Urzędu Gminy Mściwojów z zespołem ekspertów pod kierownictwem dr hab. Michała Kudłacza, prof. UEK który pełnił rolę koordynatora merytorycznego. Prace nad Strategią prowadzone były pod kierunkiem Wójta Gminy Mściwojów – Mariusza Forysia. W pracach uczestniczyli również Radni Gminy Mściwojów oraz pracownicy Urzędu Gminy Mściwojów.

Prace były prowadzone również wspólnie z liderami społeczności lokalnej, a także dyskutowane poprzez otwarte konsultacje społeczne.

Programowanie rozwoju składa się z czterech głównych etapów:

- a) etap diagnozowania,
- b) etap wyborów strategicznych,
- c) etap konsultacji środowiskowych,
- d) etap projektowania systemu implementacji.

W ramach etapu pierwszego należy prawidłowo zrozumieć kluczowe albo potencjalnie kluczowe zasoby Gminy Mściwojów oraz główne czynniki (słabe strony) i uwarunkowania (zagrożenia), które mogą te zasoby drenować a rozwój spowalniać. Służy to dokonaniu właściwych wyborów w zakresie ścieżki rozwojowej, zapewniającej pełne wykorzystanie „kodu DNA” Gminy i powiększania „bazy ekonomicznej”.

Diagnozę wieńczy synteza diagnozy, którą najczęściej formułuje się w postaci analizy SWOT. Analiza SWOT powinna posiadać określone cechy:

- 1) Zapisy analizy SWOT muszą mieć swoją argumentację w przedstawianych charakterystykach (opisach) diagnostycznych¹.
- 2) Formuła zapisów analizy SWOT klarownie wskazywać musi ograniczenia brzegowe rozwoju (a więc ważniejsze uwarunkowania), a także potencjalne obszary interwencji (a więc ważniejsze czynniki).
- 3) Analiza SWOT sugerować musi, przynajmniej w zarysie, hierarchię ważności uwarunkowań oraz czynników.

W diagnozie strategicznej ważne jest po pierwsze wiązanie procesów gospodarczych z wartościami środowiska przyrodniczego i zasobami przestrzeni, po drugie, odwoływanie się do konieczności zachowania właściwych relacji między różnymi grupami społecznymi stanowiącymi użytkowników Gminy. W szerszym spojrzeniu na kwestie zrównoważonego rozwoju, zauważyć można wiele dalszych właściwości:

- niesprzeczność interesów,

¹ Analiza SWOT powinna stanowić generalizację opisów diagnostycznych. Jest natomiast możliwe, iż odwoływać się może do opisów diagnostycznych robionych na użytek celów innych, niż budowany program rozwoju. Wówczas z konieczności ujawniane powinno zostać źródło wiedzy prowadzące do określonego zapisu analizy.

- trwałość rozwiązań,
- harmonijna i funkcjonalna przestrzeń,
- ochrona kluczowych zasobów Gminy,
- neutralność środowiskowa,
- ład zintegrowany,
 - ekologiczny,
 - społeczny,
 - ekonomiczny,
 - przestrzenny,
 - instytucjonalno-polityczny.

Niniejsze opracowanie powstaje na podstawie uchwały NR XI.86.2025 Rady Gminy Mściwojów z dnia 10 marca 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji. Podstawą prawną tworzenia Strategii są przede wszystkim: art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559, poz. 583, poz. 1005, poz. 1079) oraz art 3 pkt 3 i art 9 ust 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079).

2. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE GMINY MŚCIWOJÓW

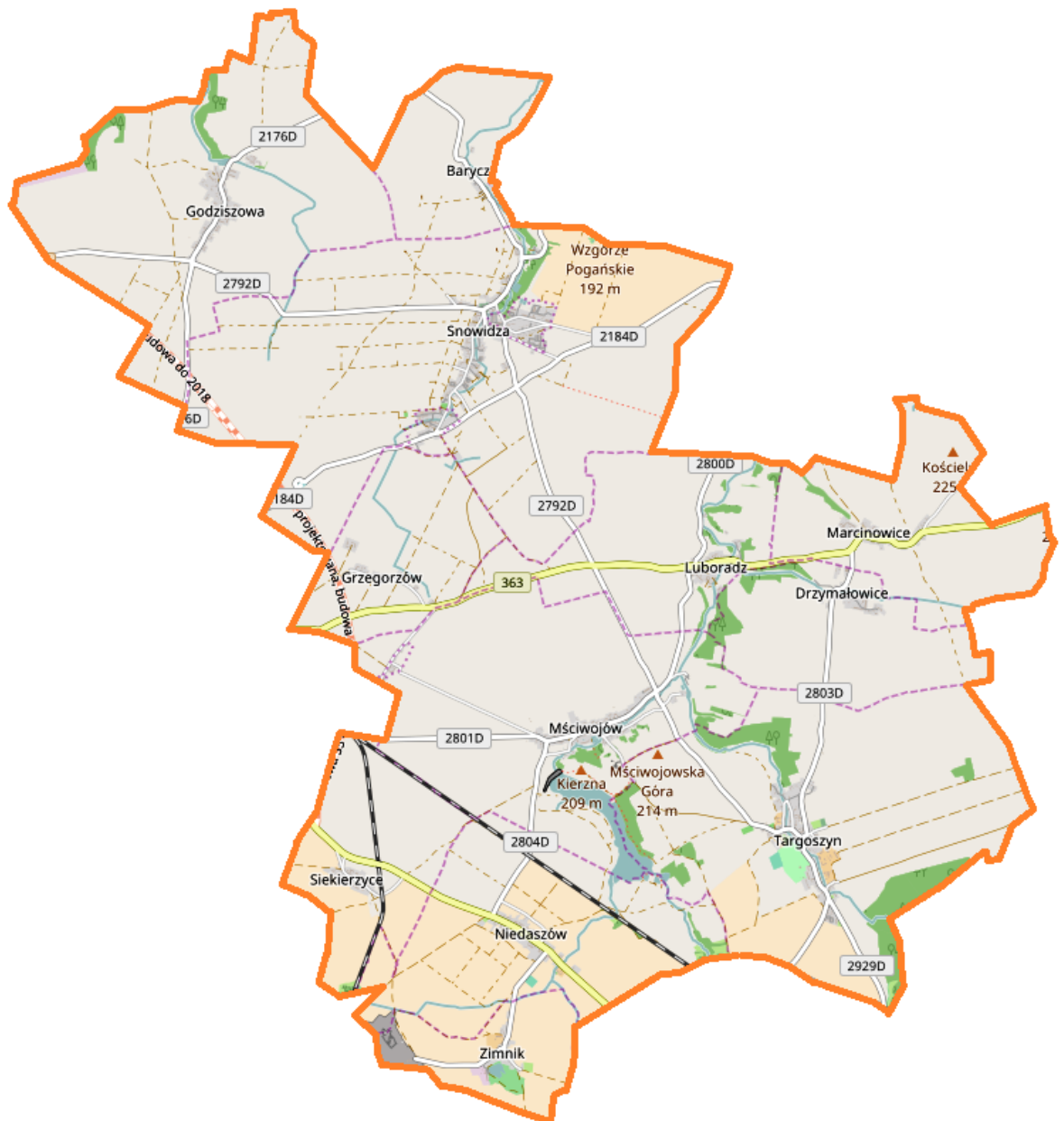
Gmina Mściwojów leży w południowo – zachodniej części Polski, w województwie dolnośląskim, w powiecie jaworskim, nad rzeką Wierzbiak. Geograficznie obejmuje ona częściowo Równinę Jawora, należącą do Niziny Śląsko – Łużyckiej oraz Wzgórza Strzegomskie, które wchodzi w skład Przedgórze Sudeckiego. Najważniejsze szlaki komunikacyjne to: droga wojewódzka nr 363 (Bolesławiec-Złotoryja-Jawor-Jenków), droga wojewódzka nr 374 (Jawor-Strzegom-Świebodzice). Najbliższe duże miasta: Jawor, 5 km; Legnica, 25km; Jelenia Góra, 40 km; Wałbrzych, ok. 35 km; Wrocław, ok. 65 km. Należy również wspomnieć, iż Gmina Mściwojów należy do tzw. Aglomeracji Wałbrzyskiego (Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego). Współpraca z Aglomeracją Wałbrzyską, którą tworzy 27 gmin województwa dolnośląskiego ma charakter formalny, usankcjonowany w regionalnych dokumentach strategicznych, a efektem tej współpracy jest m.in. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej wraz z listą podstawową projektów niekonkurencyjnych FEDS 2021-2027.

Gmina zajmuje obszar 72 km kwadratowych, z czego blisko 90% to grunty rolne. Od północnego – zachodu graniczy z gminą Jawor, od zachodu z gminą Paszowice, od wschodu z gminami Legnickie Pole i Wądroże Wielkie, od południowego – wschodu z gminą Udanin, a od

południowego – zachodu przylega do granic byłego województwa wałbrzyskiego. W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Mściwojów, Targoszyn, Marcinowice, Barycz, Luboradz, Drzymałowice, Zimnik, Godziszowa, Grzegorzów, Nidaszów, Snowidza, Siekierzycy. Siedziba Urzędu Gminy mieści się w Mściwojowie. Przez teren gminy będą dwie drogi wojewódzkie nr 363 i 374.

Rycina 1. Podział administracyjny Gminy Mściwojów

Źródło: Wikimedia Commons,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C5%9Bciwoj%C3%B3w_\(gmina\)_location_map.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C5%9Bciwoj%C3%B3w_(gmina)_location_map.png)

dostęp: (20.01.2026)

Na przepływającej przez wieś rzecze Wierzbiak wybudowano zbiornik małej retencji z systemem samooczyszczania opartym o nasadzenie odpowiedniej roślinności szuwarowej. Akwen ten jest popularny wśród turystów, jako miejsce służące do rekreacji. Zalew posiada zmienną powierzchnię, zależnie od spiętrzenia wody, jednak przy normalnym piętrzeniu wynosi ona 35 ha, a maksymalna głębokość to 5-6 m. W końcu kwietnia 2015 udostępniono wieżę widokową o wysokości 25,7 m, na Winnej Górze tj. usadowiona jest na wysokości 208,99 m n.p.m. Ze szczytu wieży bardzo dobrze widać znajdującą się po drugiej stronie zalewu Rogoźnicę, Targoszyn i wieś Niedaszów. Okolice zalewu w Mściwojowie są potwierdzonym miejscem lęgowym błotniaka łąkowego, jednego z rzadszych ptaków drapieżnych na Dolnym Śląsku. Znajduje się on również w bliskiej odległości od dwóch obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: Zbiornik Mietkowski i Łęgi Odrzańskie, stąd też wiosną wiele rozmaitych gatunków ptaków znajduje tutaj miejsca lęgowe.

Z map glebowo-rolniczych gminy Mściwojów wynika, że na terenach użytków rolnych występują następujące jednostki typologiczne: gleby brunatne, bielcowe, czarne ziemie oraz mady. Prawie całą powierzchnię gminy zajmują użytki rolne. Gleby są urodzajne – zalicza się je do klas botanicznych II-IV, które zajmują 99% gleb ornych. Podział gruntów ornych przedstawia się następująco²:

- gleby klasy IIIa – 3158,03 ha
- gleby klasy II – 1158,03 ha
- gleby klasy IIIb – 718,02 ha
- gleby klasy IVa – 513,54 ha
- gleby klasy IVb – 68,82 ha
- gleby klasy I – 3,68 ha
- Gleby gorszej jakości – klasy V, VI występują w postaci nielicznych enklaw i łącznie zajmują 56,76 ha.

Użytki zielone w tym łąki klas II-IV zajmują 136,5 ha , a pastwiska klas jak wyżej – 277,89 ha.

² Dane Urzędy Gminy Mściwojów

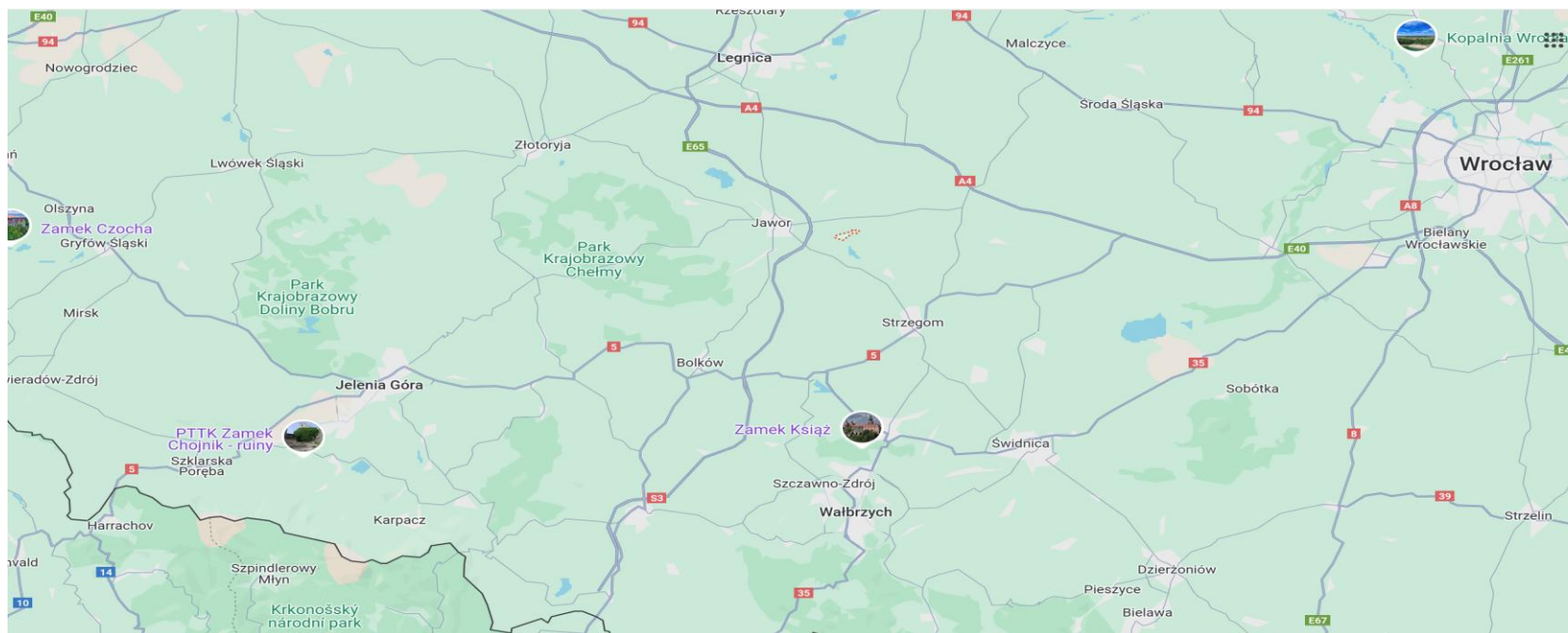
Rycina 2. Położenie Gminy Mściwojów

Źródło: https://www.google.pl/imgres?q=m%C5%9Bciwoj%C3%B3w%20mapa%20administracyjna&imgurl=x-raw-image%3A%2F%2F%2Fe5e866d45fce9d269b43ef76f0aae53093d3e9911c51e395ee4ac6395cb23704&imgrefurl=https%3A%2F%2Fmedia.msciwojow.pl%2Fm%2F2016%2F01%2FPROJEKT-SRGM-2016_2025.pdf&docid=ENkyahFWuPGKFM&tbnid=Jp3OX9Rm6OXVQM&vet=12ahUKewiuvrfRk_uMAxUAJxAIHZAYFRsQM3oECHsQAA...i&w=608&h=550&hcb=2&itg=1&ved=2ahUKewiuvrfRk_uMAxUAJxAIHZAYFRsQM3oECHsQAA

Rycina 3. Położenie Gminy Mściwojów na tle mapy południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego

Źródło:

https://www.google.pl/maps/place/M%C5%9Bciwoj%C3%B3w/@50.8895078,16.1380321,9.97z/data=!4m6!3m5!1s0x470f07d2239ba285:0x1bce503270a1b968!8m2!3d51.0422838!4d16.2712344!16s%2Fm%2F03chlth?entry=tту&g_ep=EgoyMDI1MDQyMy4wIKXMSoJLDEwMjExNjQwSAFQAw%3D%3D

Rycina 4. Mściwojów na tle powiatu jaworskiego

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Powiat_jaworski_location_map.png

Pod względem geologicznym i geomorfologicznym gmina Mściwojów stanowi integralną część bloku przedsudeckiego, będącego przedłużeniem Sudetów Zachodnich. Wyjątkowe znaczenie w krajobrazie tego regionu odgrywa Uskok Sudecki Brzeżny, linia geologiczna oddzielająca blok przedsudecki od obszarów górskich Sudetów. Dominują tutaj formacje metamorficzne, sięgające nawet prekambriu i starszego paleozoiku. Szczególnie interesujące są wychodnie skalne, takie jak granitogejasy Wądroża Wielkiego, widoczne na terenie Marcinowic, oraz łupki szarogłazowe z okresu ordowiku, odsłaniające się w okolicach Luboradza. W czasach karbońskich (ruchy waryscyjskie) region ten wzbogacił się o potężną intruzję granitową, tworzącą słynny masyw Strzegom–Sobótka, z odsłonięciami granitów widocznymi szczególnie w rejonie Zimnika. Na powierzchni gminy dominują osady czwartorzędowe: piaski, żwiry oraz gliny lodowcowe i wodno-lodowcowe, pokrywające równinę Jaworską warstwą o przeciętnej grubości od 10 do 20 metrów. Te utwory sprzyjają powstawaniu żyznych gleb bielcowych, brunatnych i mad rzecznych. Najwyższą wartość

rolniczą mają gleby lessowe, występujące przede wszystkim na wschód od Nysy Szalonej, umożliwiające intensywną i nowoczesną gospodarkę rolną. Struktura glebowa w Mściwojowie sprzyja rozwojowi rolnictwa, dominują kompleksy pszenne dobre oraz żytnie bardzo dobre i dobre, a także obszary trwałych użytków zielonych. Zróżnicowanie terenu powoduje, że strome zbocza i skaliste partie na wschodzie wymagają działań ochronnych przed erozją, realizowanych skutecznie poprzez intensywne zalesianie i zadarnianie.

Klimat gminy Mściwojów określany jest jako umiarkowanie ciepły, na pograniczu regionów klimatycznych Nadodrzańskiego i Przedgórskiego. Charakteryzuje się on długim okresem wegetacyjnym (ponad 220 dni w roku), umiarkowaną średnią temperaturą roczną wynoszącą około 8,5°C oraz rocznymi opadami przekraczającymi 500 mm na m². Dominują wiatry zachodnie, natomiast cisze wiatrowe stanowią aż 15,4% dni w roku, co korzystnie wpływa na mikroklimat regionu. Specyfiką lokalną są mgły oraz zaleganie chłodnego powietrza w dolinach rzecznych, co dodaje uroku krajobrazowi, choć nieco ogranicza warunki rolnicze tych terenów.

Gmina Mściwojów posiada także znaczące zasoby naturalne, przede wszystkim słynny „granit strzegomski” oraz bogate pokłady piasku i żwiru, które były eksploatowane w licznych kamieniołomach. Część dawnych wyrobisk granitowych obecnie przekształcona została w atrakcyjne miejsca rekreacji, wykorzystywane przez mieszkańców oraz turystów. Obszar gminy cechuje się umiarkowanie rozwiniętym zalesieniem, które zajmuje jedynie około 172 ha, czyli 2,4% całkowitej powierzchni. Lasom przypisuje się przede wszystkim funkcję ochronną i rekreacyjną, ważną dla zachowania równowagi ekologicznej oraz walorów krajobrazowych. Gmina Mściwojów położona jest w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,5°C, a średnia roczna suma opadów przekracza 500 mm. Okres wegetacyjny trwa ponad 220 dni, co sprzyja uprawom rolnym. Dominują wiatry zachodnie, a obszary równinne są dobrze przewietrzane i nasłonecznione. Dolina Nysy Szalonej może być narażona na zaleganie mgieł i mas zimnego powietrza.

Wykorzystanie gruntów

Gmina Mściwojów charakteryzuje się dominującym udziałem użytków rolnych, które zajmują około 88% powierzchni gminy. Użytki leśne stanowią około 3% powierzchni. Struktura własności gruntów obejmuje zarówno własność prywatną, jak i grunty Skarbu Państwa oraz gminne. Zabudowa w gminie ma charakter rozproszony, z przewagą zabudowy jednorodzinnej koncentrującej się przy głównych ciągach komunikacyjnych.

Obszary oraz obiekty chronione i wymagające ochrony

Na terenie gminy Mściwojów występują formy ochrony przyrody, w tym pomniki przyrody. Przykładem jest dwupniowy platan klonolistny „Platan Miłości” w miejscowości Targoszyn oraz platan i topola biała w Snowidzy. Gmina nie leży w granicach parków narodowych, krajobrazowych ani obszarów Natura 2000.

Na terenie gminy Mściwojów nie funkcjonuje zorganizowany system ciepłowniczy. Mieszkańcy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła, takich jak piece opalane węglem, drewnem, olejem opałowym czy pelletem. Gmina uczestniczy w programie „Czyste Powietrze”, który wspiera wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.

Gmina Mściwojów jest zasilana w energię elektryczną poprzez sieć dystrybucyjną. Na terenie gminy znajdują się stacje transformatorowe, które zapewniają dostawy energii elektrycznej do odbiorców. Szczegółowe informacje na temat infrastruktury elektroenergetycznej można uzyskać w lokalnym urzędzie gminy.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza w gminie są indywidualne paleniska grzewcze oraz transport drogowy. Średnioroczne stężenie pyłu PM_{2,5} wynosi od 15 do 20 µg/m³, a PM₁₀ od 20 do 30 µg/m³. Gmina podejmuje działania mające na celu poprawę jakości powietrza, m.in. poprzez udział w programie „Czyste Powietrze”.

Na obszarze gminy znajduje się zbiornik wodny o powierzchni 35 ha i maksymalnej głębokości 5–6 m, którego wody należą do I klasy czystości. Zbiornik pełni funkcje retencyjne oraz rekreacyjne.

Gmina Mściwojów leży w zasięgu lokalnych zbiorników wód podziemnych. Wody podziemne są wykorzystywane do zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze gminy jest monitorowany przez odpowiednie służby.

Głównym źródłem hałasu w gminie Mściwojów jest ruch drogowy, zwłaszcza na drogach wojewódzkich nr 363 i 374. Gmina podejmuje działania mające na celu ograniczenie hałasu, zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie ochrony środowiska przed hałasem.

Przy opracowaniu Strategii uwzględniono plany ponadlokalne – władze gminy są świadome zamierzeń inwestycyjnych na szczeblu regionalnym, które mogą wpłynąć na sytuację Mściwojowa. Zarząd Województwa Dolnośląskiego wskazał w oficjalnej opinii listę inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dotyczących (lub potencjalnie dotyczących) obszaru gminy. Należą do nich m.in.:

- **K142** – mała retencja w lasach (kompleksowy projekt adaptacji lasów do zmian klimatu, obejmujący zwiększenie retencji wód i przeciwdziałanie erozji na obszarach leśnych);
- **K29, K8, KW3** – modernizacja linii kolejowej nr 137 na odcinku Jawor–Legnica (prace przygotowawcze do elektryfikacji tej linii, odbudowy mijanek i innej infrastruktury zwiększającej przepustowość);
- **GAZ49** – rozbudowa sieci gazowej (inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego – poprawa infrastruktury gazowej o znaczeniu regionalnym);
- **EE69** – rozbudowa sieci elektroenergetycznej (inwestycje w infrastrukturę przesyłową i dystrybucyjną energii elektrycznej na szczeblu ponadlokalnym);

- **ZB5 „Skała”** – planowany zbiornik retencyjny „Skała” (duży zbiornik wodny o funkcjach przeciwpowodziowych i retencyjnych, przewidziany na pograniczu gmin Mściwojów i Wądroże Wielkie).

Powyższe przedsięwzięcia – ujęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – zostały odnotowane w Strategii Gminy w celu zachowania spójności z planami wyższego rzędu. Część z nich ma charakter regionalny i będzie realizowana poza terenem gminy (jak np. projekt **K142** czy zbiornik „Skała” **ZB5**), dlatego ograniczono się do zasygnalizowania ich istnienia. Inwestycje faktycznie dotyczące gminy (np. modernizacja linii kolejowej nr 137, potencjalna gazyfikacja w ramach **GAZ49** czy wzmocnienie sieci elektroenergetycznej **EE69**) zostały odzwierciedlone w celach i kierunkach Strategii. Realizacja tych zamierzeń ponadlokalnych będzie bacznie monitorowana przez władze Mściwojowa i – w miarę możliwości – wykorzystywana do synergicznej poprawy warunków rozwojowych gminy.

3. DEMOGRAFIA

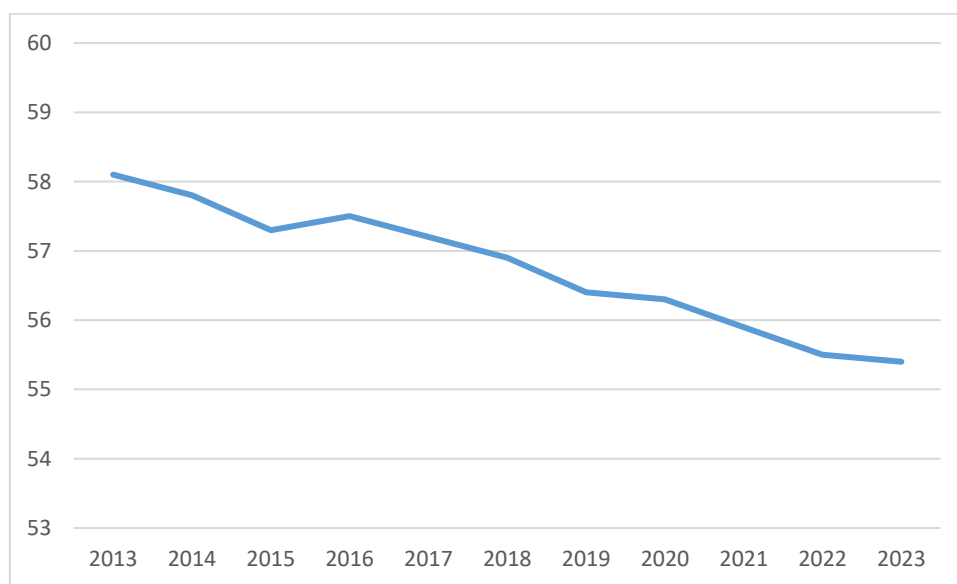
3.1 Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki

Tabela 1. Ludność na 1 km² w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	58,1	57,8	57,3	57,5	57,2	56,9	56,4	56,3	55,9	55,5	55,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 5. Gęstość zaludnienia w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 2. Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	1,0	-5,0	-8,4	2,4	-5,3	-4,6	-9,8	-6,2	-8,1	-9,2	-0,5

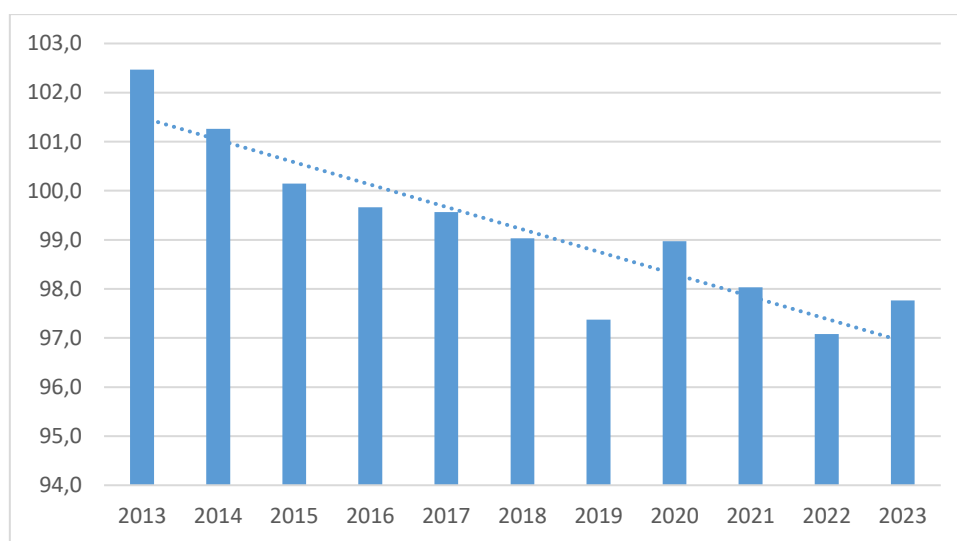
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 3. Współczynnik feminizacji w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	102,5	101,3	100,1	99,7	99,6	99,0	97,4	99,0	98,0	97,1	97,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 6. Współczynnik feminizacji w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

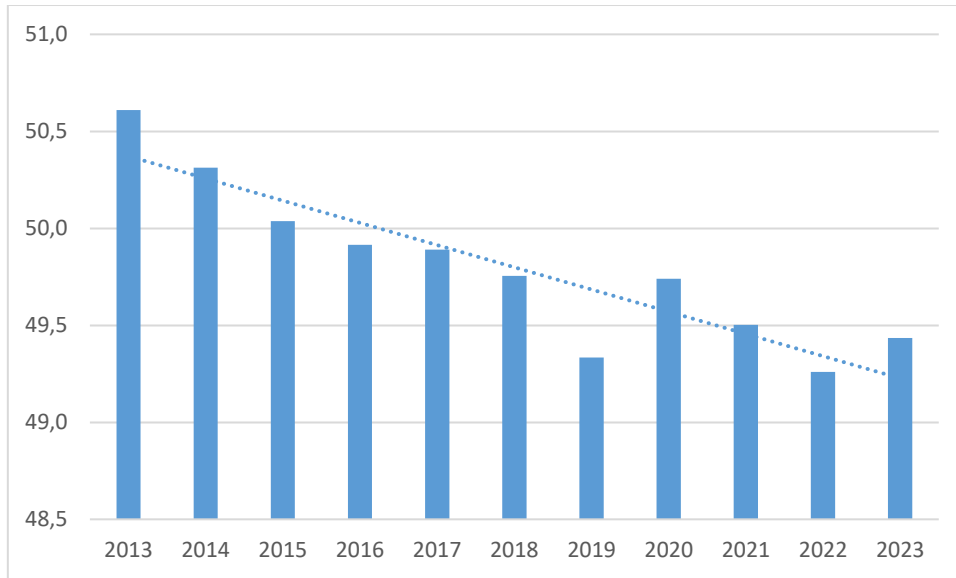
Tabela 4. Kobiety na 100 mężczyzn w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	50,6	50,3	50,0	49,9	49,9	49,8	49,3	49,7	49,5	49,3	49,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 7. Kobiety na 100 mężczyzn w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

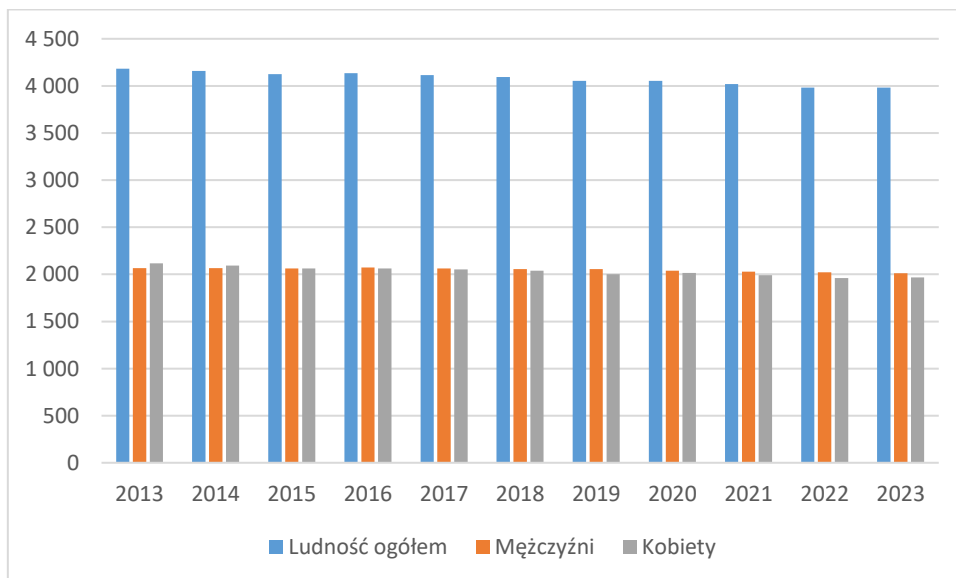
3.2 Liczba ludności

Tabela 5. Liczba ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023³

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	4 181	4 160	4 125	4 135	4 113	4 094	4 054	4 053	4 020	3 983	3 981
Mężczyźni	2 065	2 067	2 061	2 071	2 061	2 057	2 054	2 037	2 030	2 021	2 013
Kobiety	2 116	2 093	2 064	2 064	2 052	2 037	2 000	2 016	1 990	1 962	1 968

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 8. Liczba ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

³ Stan na 31 grudnia

Tabela 6. Ludność Mściwojowa według grup wieku i płci w 2023 r.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4	182	100	82
5-9	238	128	110
10-14	239	125	114
15-19	213	107	106
20-24	198	105	93
25-29	194	115	79
30-34	276	150	126
35-39	349	166	183
40-44	311	159	152
45-49	308	163	145
50-54	219	113	106
55-59	227	109	118
60-64	287	152	135
65-69	271	133	138
70-74	210	108	102
75-79	99	29	70
80-84	73	30	43
85 i więcej	87	21	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.3 Ludność według ekonomicznych grup wieku

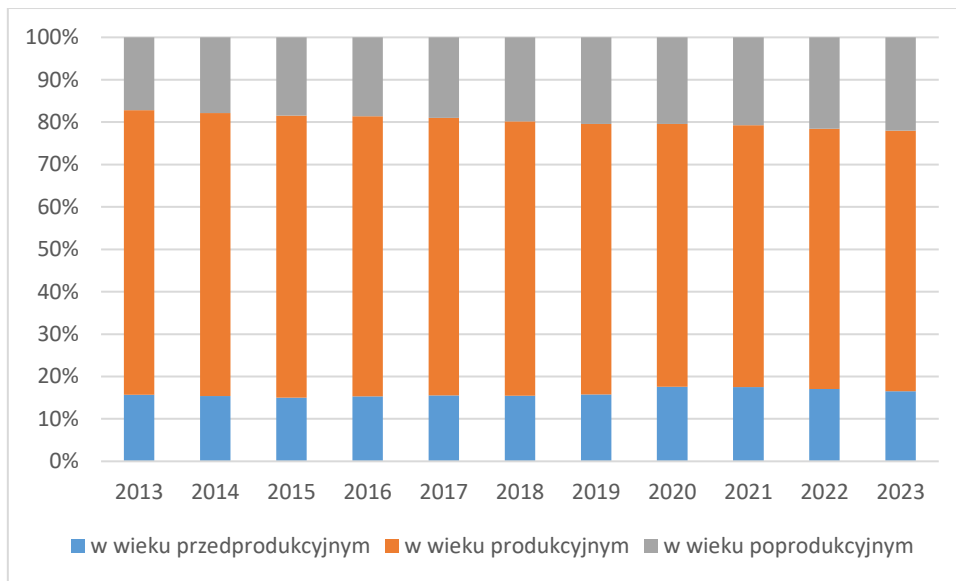
Tabela 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	4 181	4 160	4 125	4 135	4 113	4 094	4 054	4 053	4 020	3 983	3 981
w wieku przedprodukcyjnym	656	642	620	634	639	633	638	713	704	679	659
w wieku produkcyjnym	2 806	2 775	2 742	2 730	2 692	2 649	2 588	2 512	2 483	2 444	2 447
w wieku poprodukcyjnym	719	743	763	771	782	812	828	828	833	860	875

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 9. Ludność według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

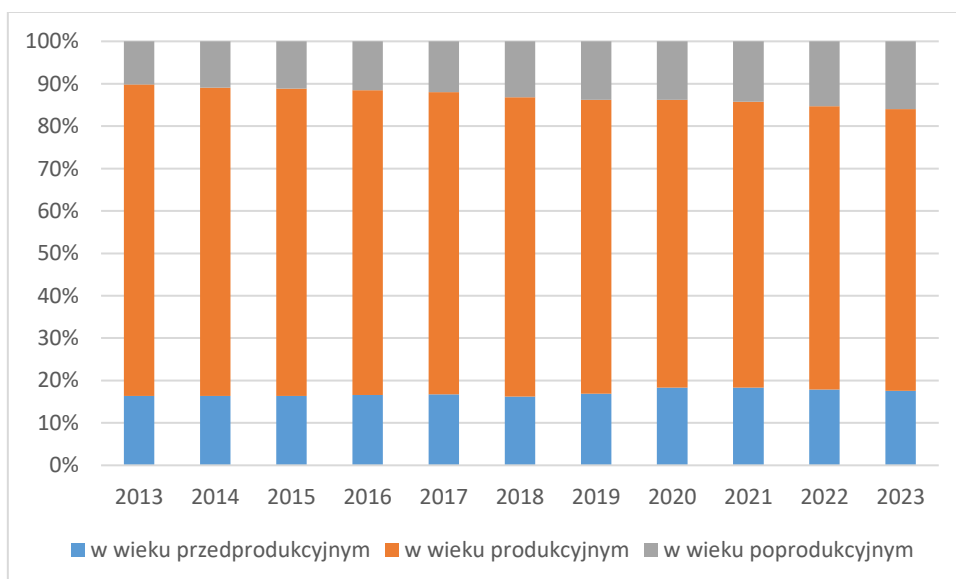
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 8. Mężczyźni według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	2 065	2 067	2 061	2 071	2 061	2 057	2 054	2 037	2 030	2 021	2 013
w wieku przedprodukcyjnym	338	339	338	344	345	333	347	373	372	361	353
w wieku produkcyjnym	1 517	1 502	1 493	1 489	1 469	1 452	1 424	1 383	1 369	1 350	1 339
w wieku poprodukcyjnym	210	226	230	238	247	272	283	281	289	310	321

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 10. Mężczyźni według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

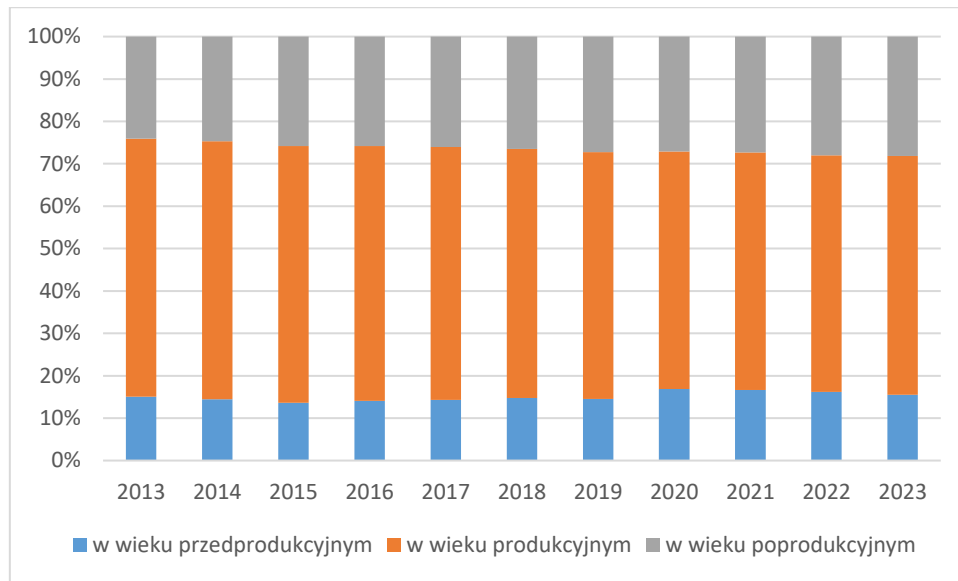

Tabela 9. Kobiety według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	2 116	2 093	2 064	2 064	2 052	2 037	2 000	2 016	1 990	1 962	1 968
w wieku przedprodukcyjnym	318	303	282	290	294	300	291	340	332	318	306
w wieku produkcyjnym	1 289	1 273	1 249	1 241	1 223	1 197	1 164	1 129	1 114	1 094	1 108
w wieku poprodukcyjnym	509	517	533	533	535	540	545	547	544	550	554

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 11. Kobiety według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 10. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
w wieku przedprodukcyjnym	18,8	18,7	18,2	18,3	18,4	18,1	18,5	20,3	20,4	20,4	20,1
w wieku produkcyjnym	64,0	63,4	63,3	63,1	62,6	62,0	61,1	59,3	58,9	58,0	58,0
w wieku poprodukcyjnym	17,2	17,9	18,5	18,6	19,0	19,8	20,4	20,4	20,7	21,6	22,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

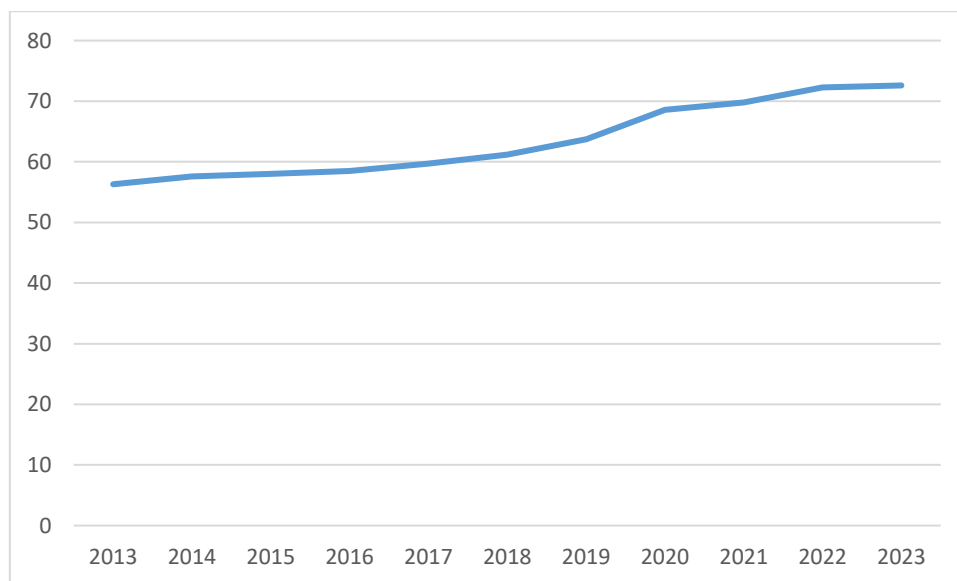
3.4 Obciążenie demograficzne

Tabela 11. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,3	57,6	58,0	58,5	59,7	61,2	63,7	68,6	69,8	72,3	72,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	91,4	95,5	101,5	102,1	103,4	109,4	110,5	100,9	101,7	106,0	109,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	26,9	28,2	29,2	29,6	30,4	32,0	33,4	34,4	35,2	37,2	37,9
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	19,9	20,8	20,9	21,6	22,6	23,9	24,6	25,8	26,2	27,5	28,7
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	14,0	14,6	14,7	15,0	15,6	16,3	16,7	16,9	17,1	17,9	18,6
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	10,2	10,9	11,2	11,5	12,0	13,2	13,8	13,8	14,2	15,3	15,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem – kobiety	17,7	18,2	18,3	18,6	19,2	19,4	19,6	20,1	20,1	20,5	21,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

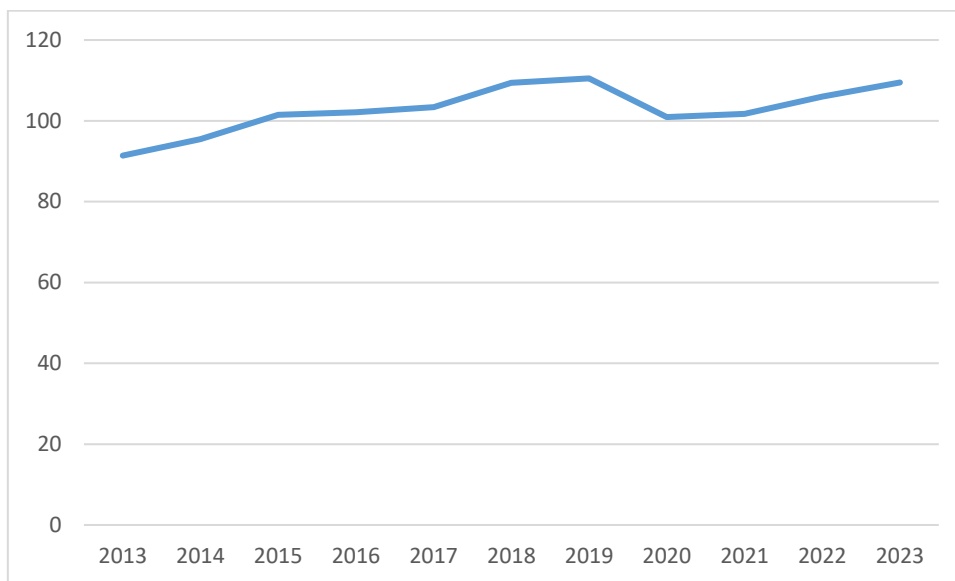
Rycina 12. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

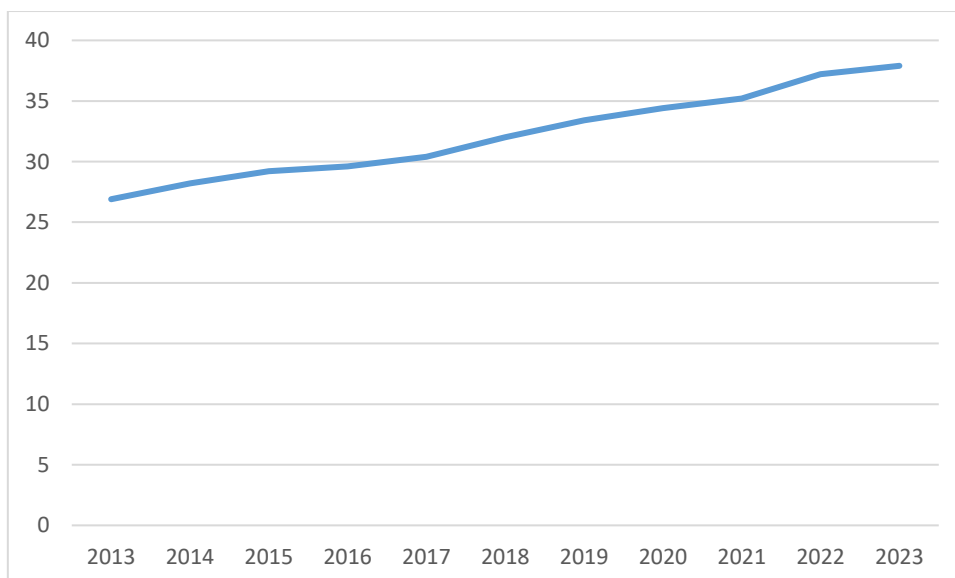

Rycina 13. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

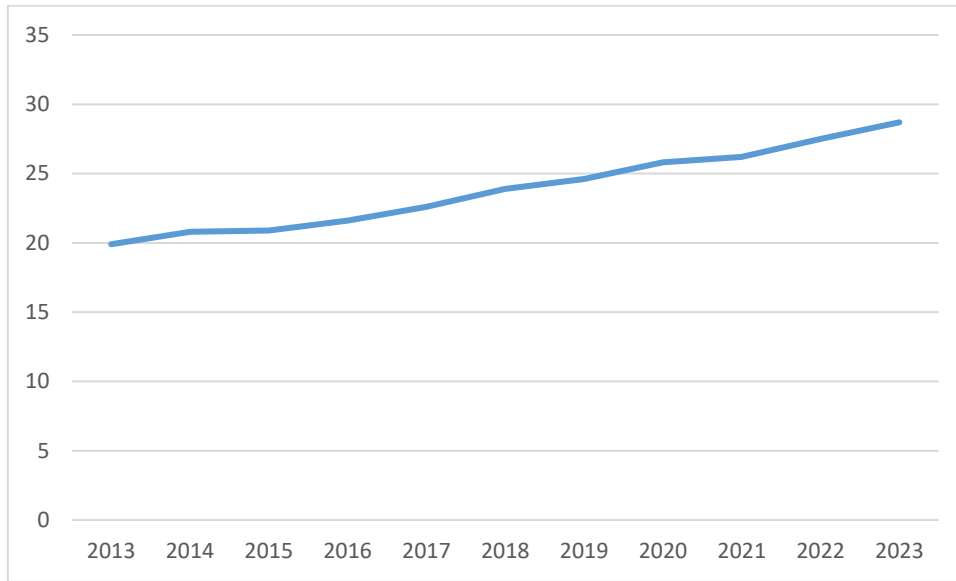
Rycina 14. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

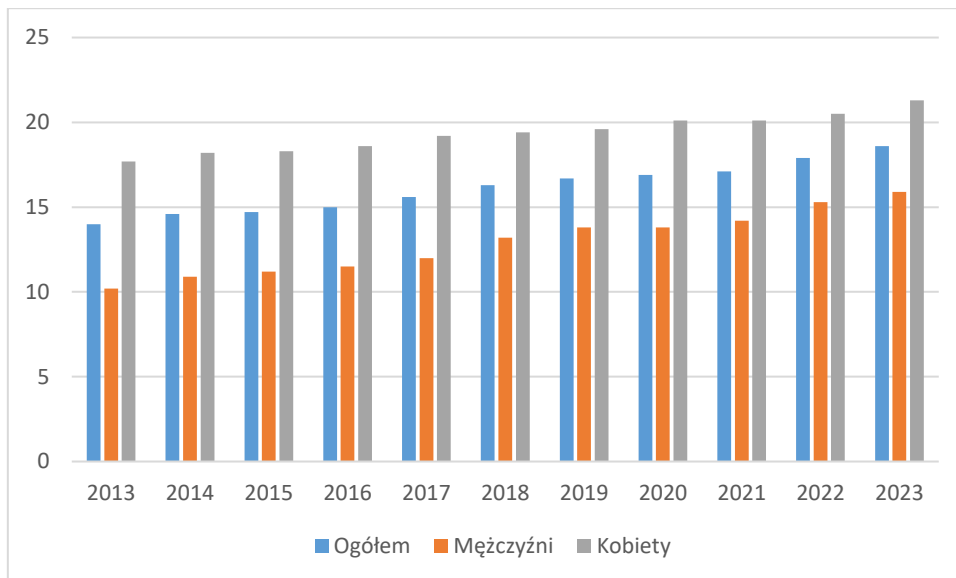

Rycina 15. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 16. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.5 Małżeństwa

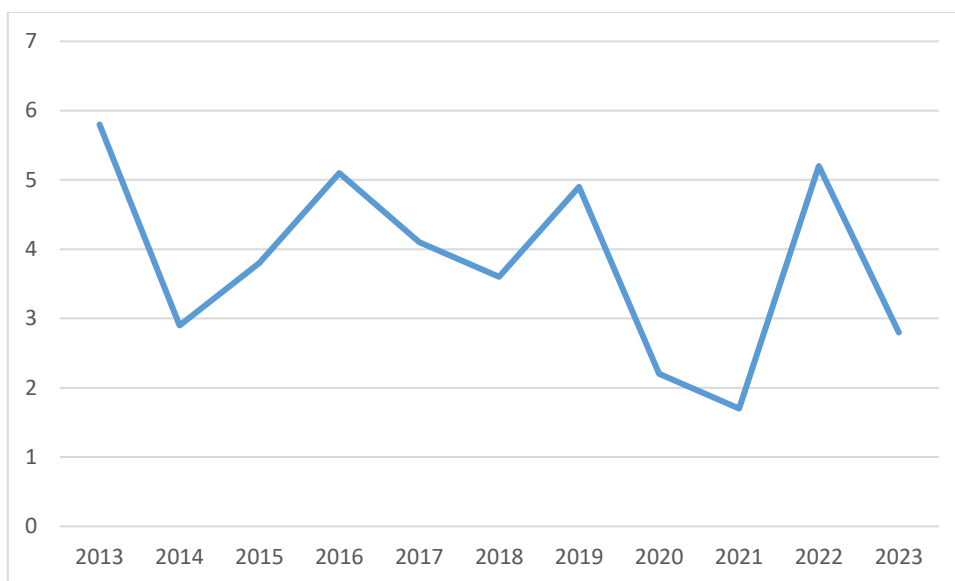
Tabela 12. Małżeństwa na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	5,8	2,9	3,8	5,1	4,1	3,6	4,9	2,2	1,7	5,2	2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 17. Małżeństwa na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 13. Liczba małżeństw w gminie Mściwojów w latach 2016 – 2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	21	17	15	20	9	7	21	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.6 Migracje

Tabela 14. Zameldowania w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	67	44	53	57	57	61	42	37	66	39	51
Mężczyźni	31	21	26	31	24	34	23	15	35	19	19
Kobiety	36	23	27	26	33	27	19	22	31	20	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 15. Zameldowania z miast w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	40	24	34	38	30	44	35	23	45	28	31
Mężczyźni	15	10	18	21	13	26	19	9	23	14	11
Kobiety	25	14	16	17	17	18	16	14	22	14	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

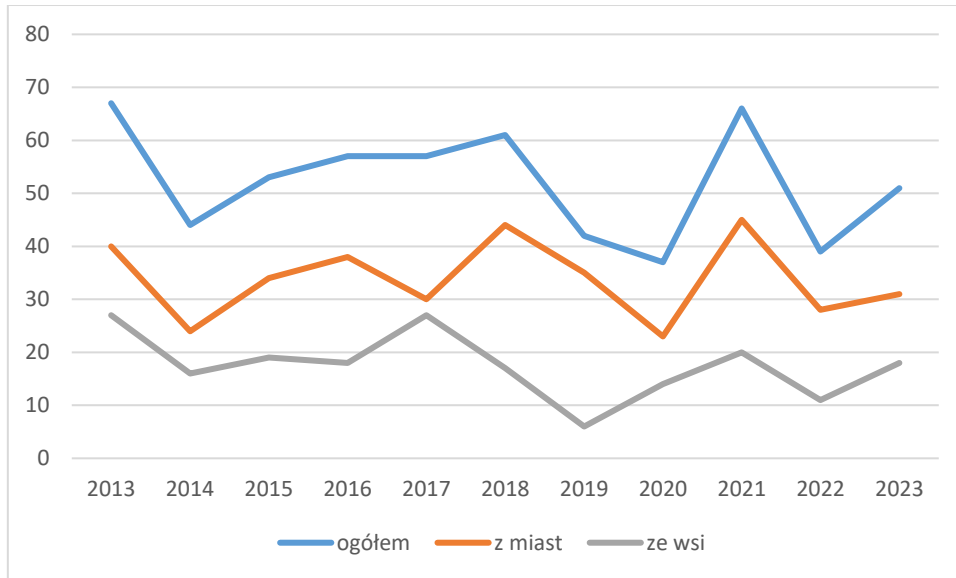
Tabela 16. Zameldowania ze wsi w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	27	16	19	18	27	17	6	14	20	11	18
Mężczyźni	16	8	8	10	11	8	4	6	12	5	7
Kobiety	11	8	11	8	16	9	2	8	8	6	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 18. Zameldowania w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 17. Wymeldowania w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	86	60	53	57	55	49	76	56	76	69	47
Mężczyźni	42	28	24	29	20	23	27	24	39	36	19
Kobiety	44	32	29	28	35	26	49	32	37	33	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 18. Wymeldowania do miast w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	55	35	41	33	33	31	37	26	60	27	23
Mężczyźni	25	15	19	17	14	14	12	13	33	16	9
Kobiety	30	20	22	16	19	17	25	13	27	11	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

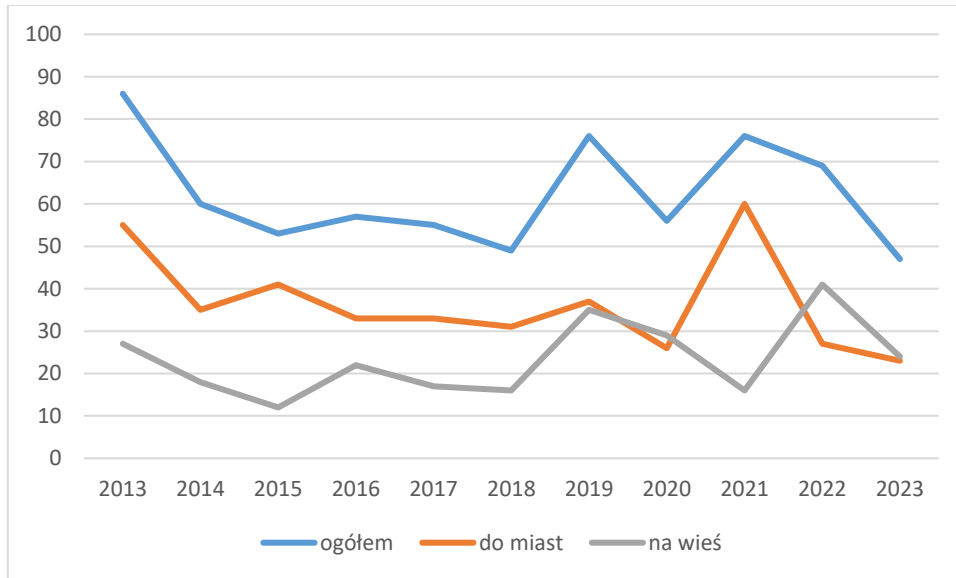
Tabela 19. Wymeldowania na wieś w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	27	18	12	22	17	16	35	29	16	41	24
Mężczyźni	14	9	5	11	6	7	12	11	6	19	10
Kobiety	13	9	7	11	11	9	23	18	10	22	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 19. Wymeldowania w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 20. Saldo migracji w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	-19	-16	0	0	2	12	-34	-19	-10	-30	4
na 1000 ludności	-4,6	-3,8	0,0	0,0	0,5	2,9	-8,4	-4,7	-2,5	-7,5	1,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.7 Urodzenia i zgony

Tabela 21. Urodzenia żywe w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	47	36	37	41	48	36	43	38	35	31	26
na 1000 ludności	11,24	8,65	8,97	9,93	11,60	8,75	10,58	9,35	8,62	7,73	6,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 22. Zgony w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	46	39	55	46	40	55	48	57	56	36	43
na 1000 ludności	11,00	9,38	13,33	11,14	9,67	13,38	11,81	14,02	13,80	8,98	10,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

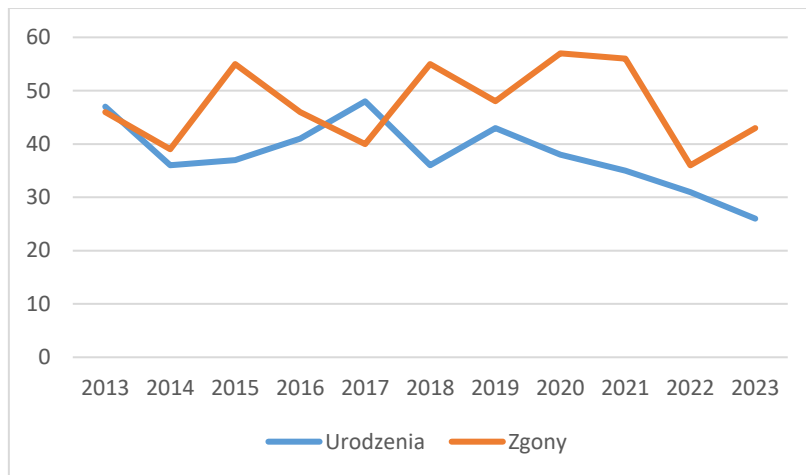
Tabela 23. Przyrost naturalny w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	1	-3	-18	-5	8	-19	-5	-19	-21	-5	-17
na 1000 ludności	0,24	-0,72	-4,36	-1,21	1,93	-4,62	-1,23	-4,67	-5,17	-1,25	-4,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 20. Urodzenia i zgony w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4. INFRASTRUKTURA

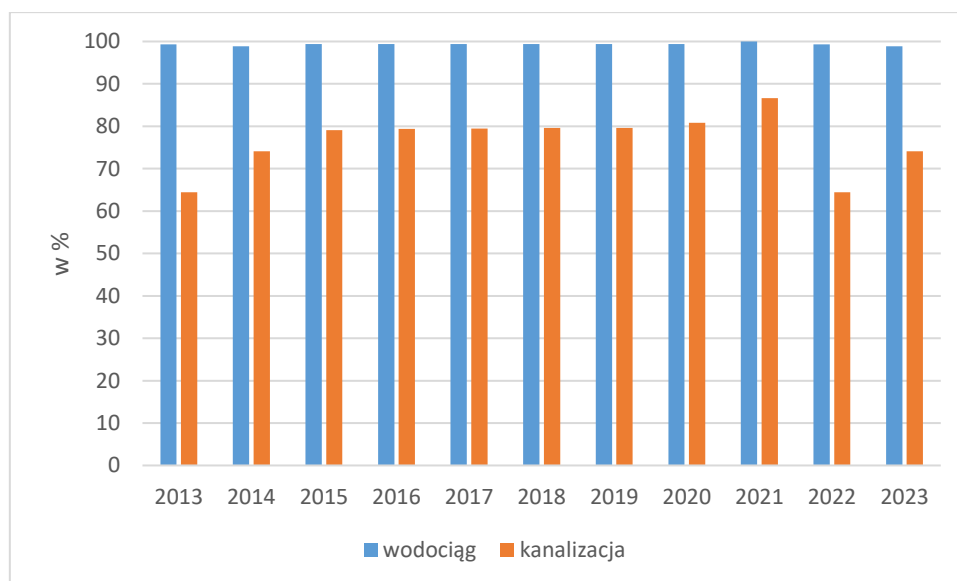
4.1 Gospodarka wodno – ściekowa

Tabela 24. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej w % ogółu budynków mieszkalnych w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Wodociąg	99,3	98,9	99,4	99,4	99,4	99,4	99,4	99,4	100,0	99,3	98,9
Kanalizacja	64,4	74,1	79,1	79,4	79,5	79,6	79,6	80,8	86,6	64,4	74,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 21. Odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

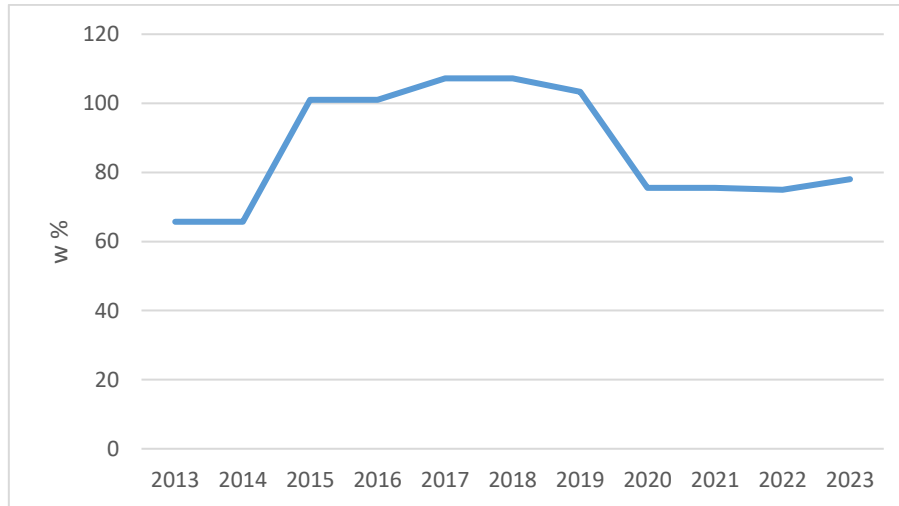

Tabela 25. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	65,72	65,72	101,00	101,00	107,22	107,22	103,32	75,49	75,49	74,97	78,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 22. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

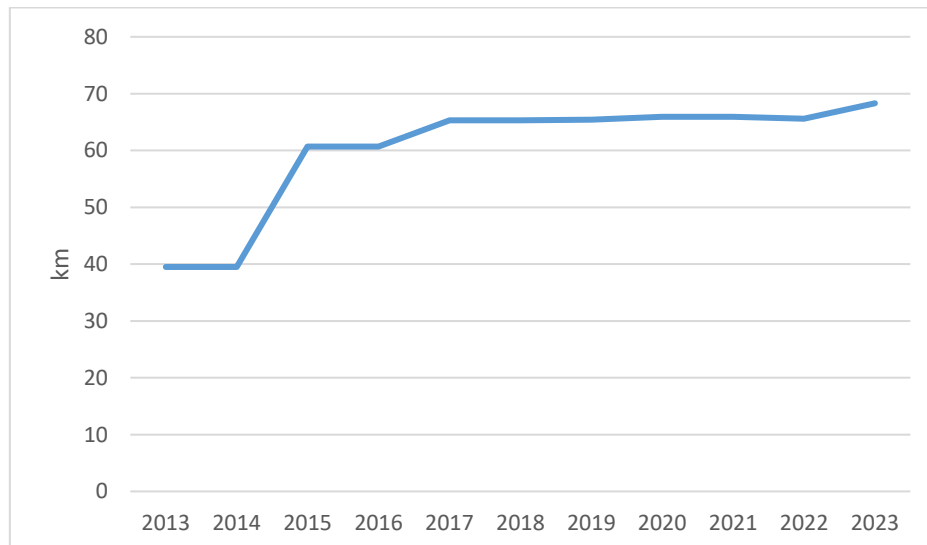
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 26. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w km										
Mściwojów	39,5	39,5	60,7	60,7	65,3	65,3	65,4	65,9	65,9	65,6	68,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

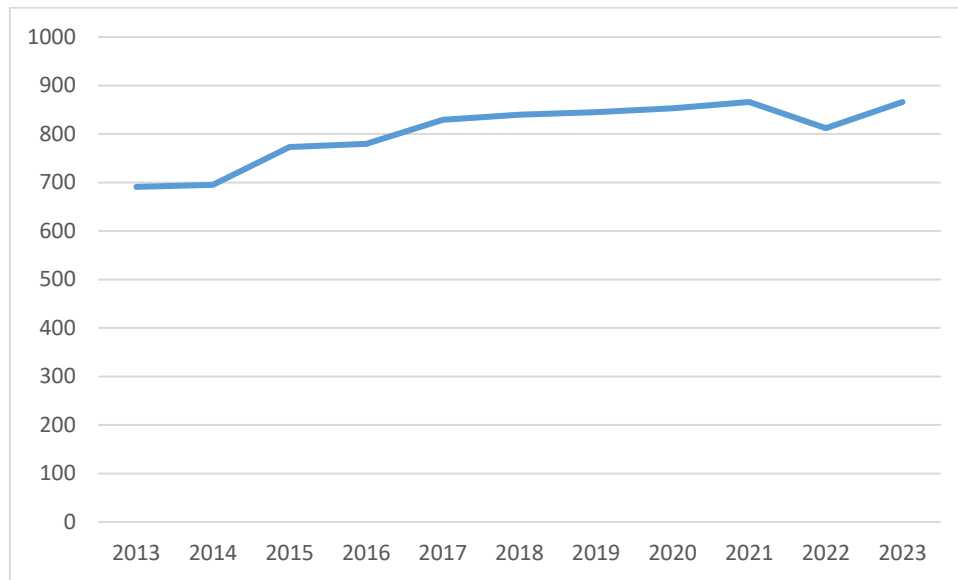
Rycina 23. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 24. Przyłącza sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

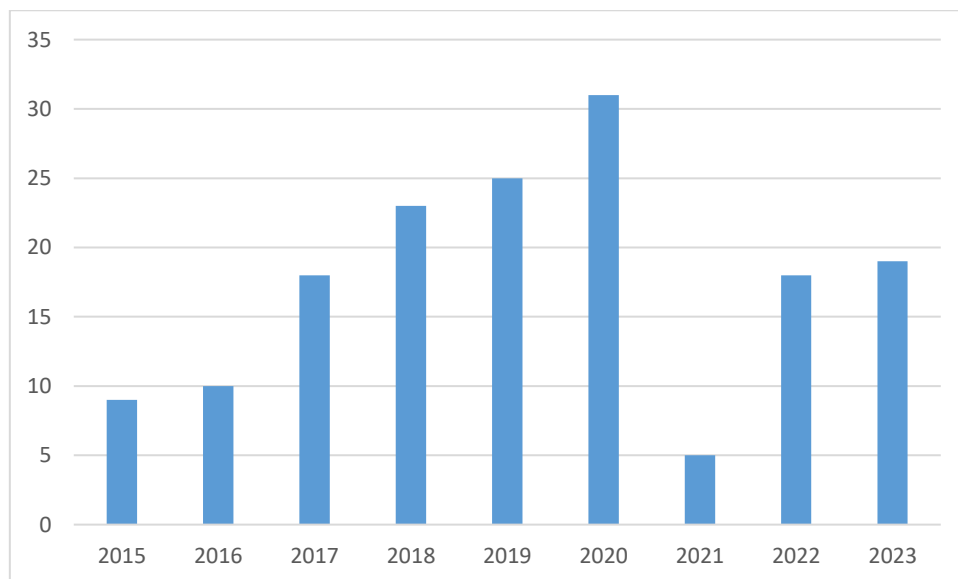
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 27. Awarie sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	-	-	9	10	18	23	25	31	5	18	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 25. Liczba awarii sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2015 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

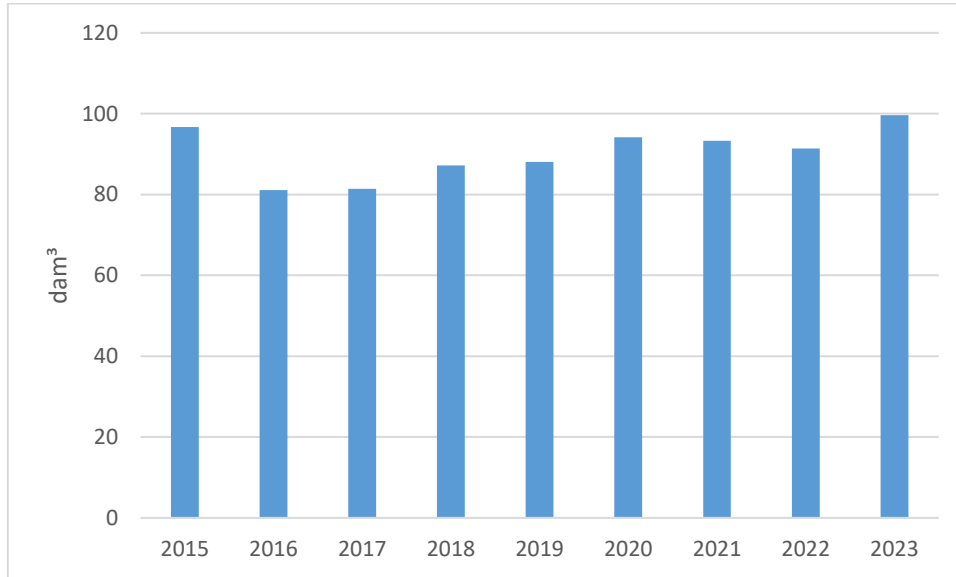

Tabela 28. Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w dam ³										
Mściwojów	-	-	96,7	81,1	81,4	87,2	88,1	94,2	93,3	91,4	99,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 26. Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną w gminie Mściwojów w latach 2015 - 2023

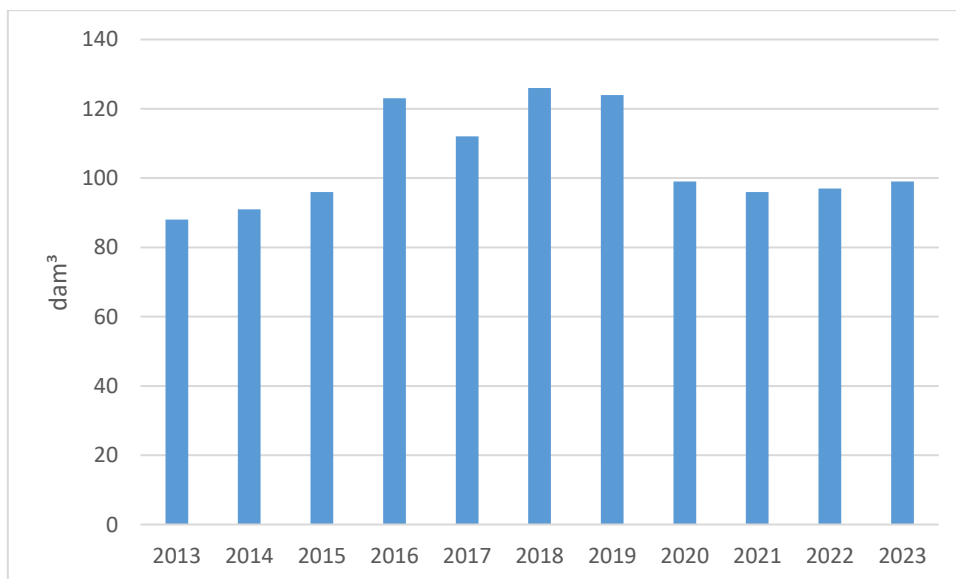
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 29. Ścieki oczyszczone odprowadzone w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w dam ³										
Mściwojów	88,0	91,0	96,0	123,0	112,0	126,0	124,0	99,0	96,0	97,0	99,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 27. Ścieki oczyszczone odprowadzone w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

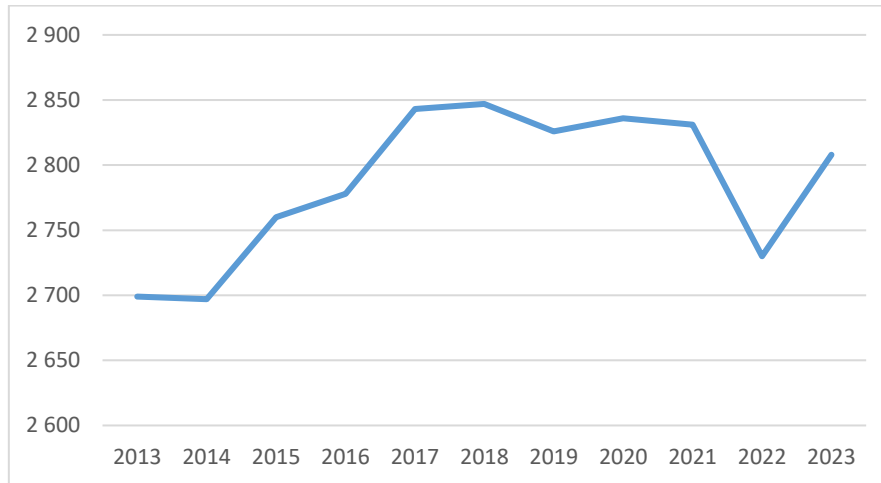

Tabela 30. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w osobach										
Mściwojów	2 699	2 697	2 760	2 778	2 843	2 847	2 826	2 836	2 831	2 730	2 808

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 28. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

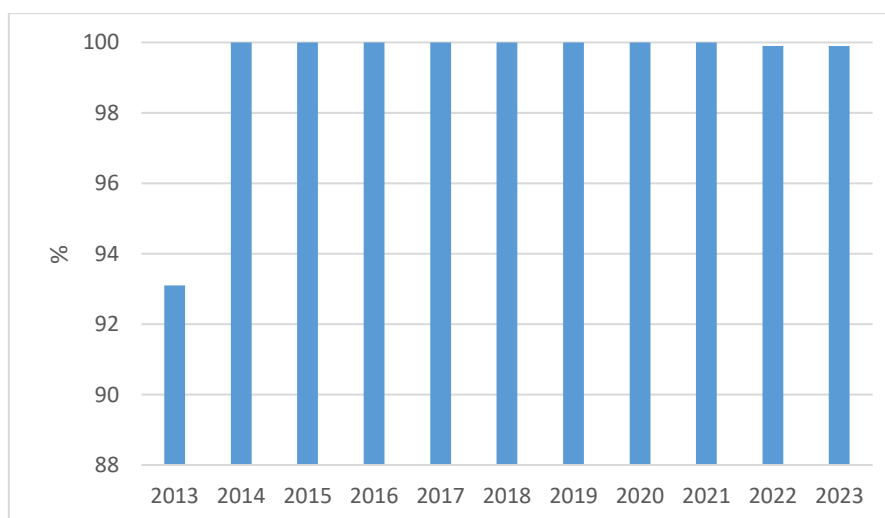
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 31. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	93,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 29. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

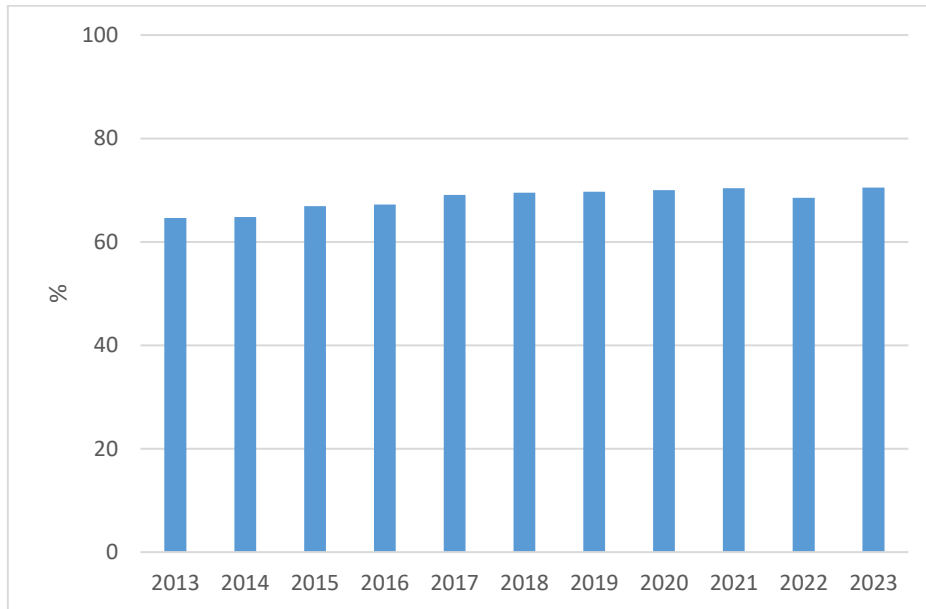

Tabela 32. Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	64,6	64,8	66,9	67,2	69,1	69,5	69,7	70,0	70,4	68,5	70,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 30. Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 33. Woda dostarczana do wodociągu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

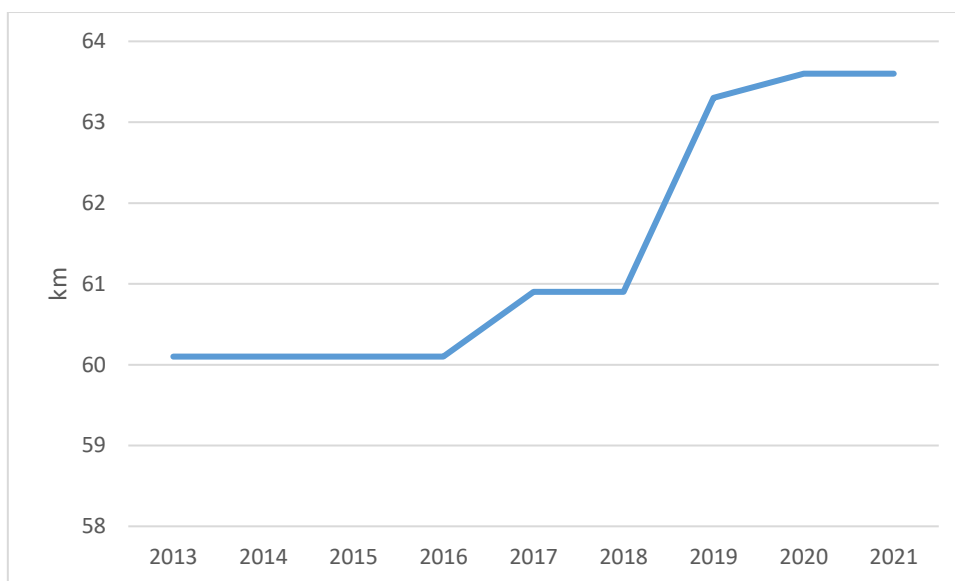
Tabela 34. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	60,1	60,1	60,1	60,1	60,9	60,9	63,3	63,6	63,6	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 31. Długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2021

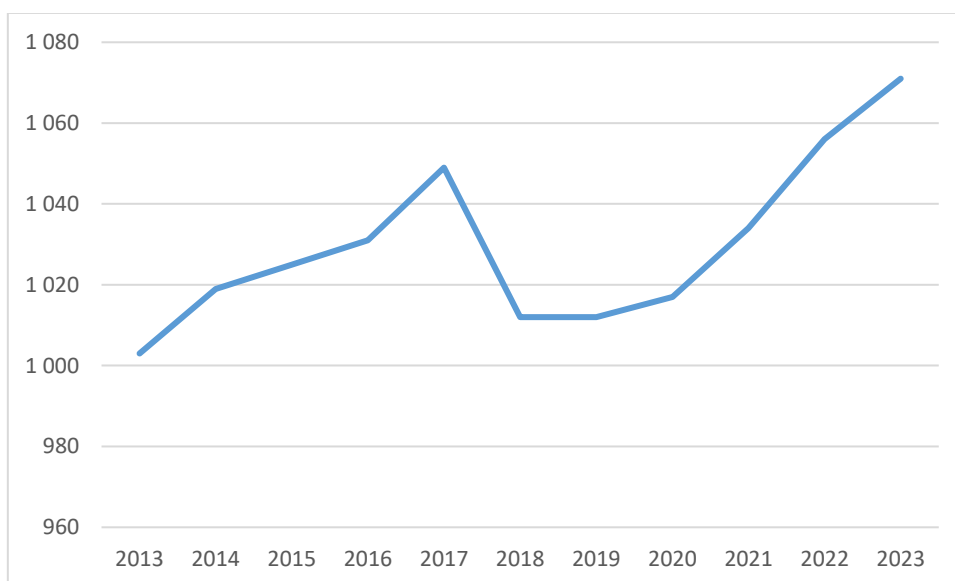
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 35. Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	szt.										
Mściwojów	1 003	1 019	1 025	1 031	1 049	1 012	1 012	1 017	1 034	1 056	1 071

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 32. Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

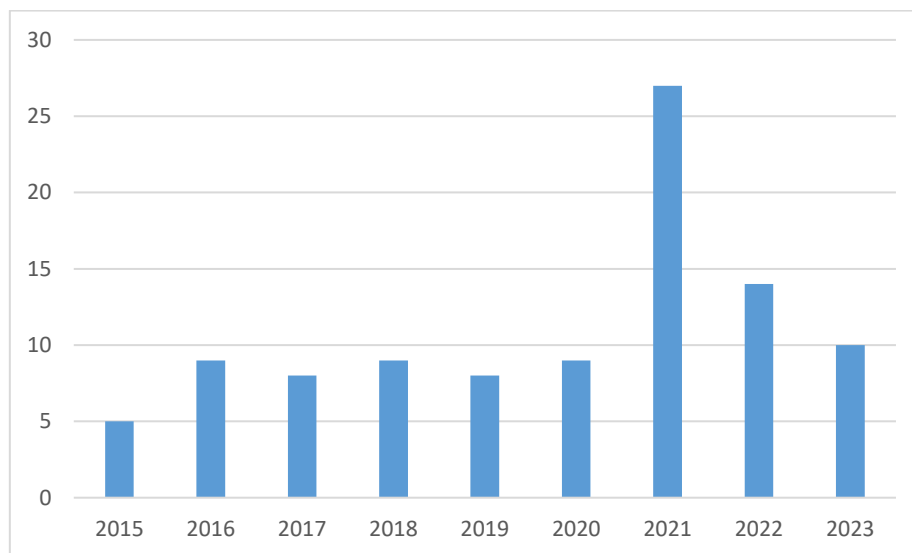

Tabela 36. Awarie sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	-	-	5	9	8	9	8	9	27	14	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 33. Awarie sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2015 – 2023

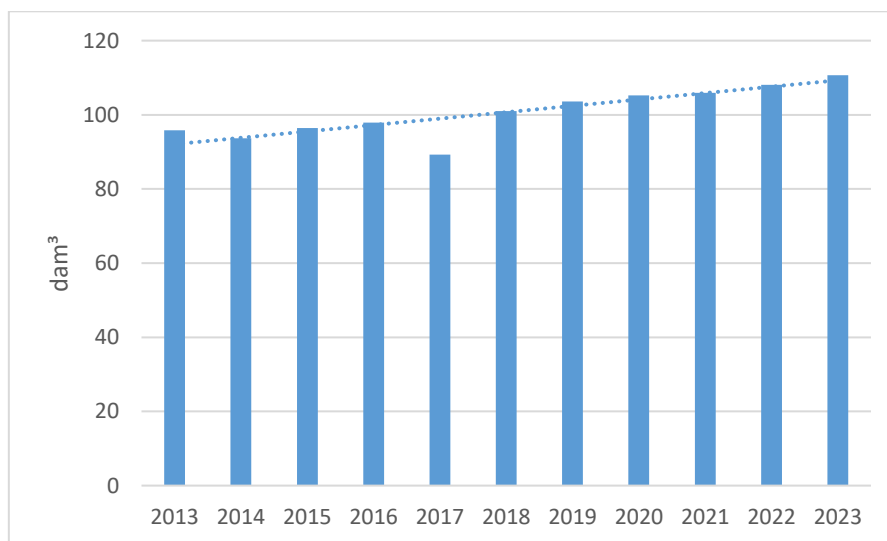
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 37. Woda dostarczona gospodarstwu domowemu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	95,8	93,7	96,4	97,9	89,3	101,0	103,6	105,2	105,9	108,1	110,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 34. Woda dostarczona gospodarstwu domowemu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

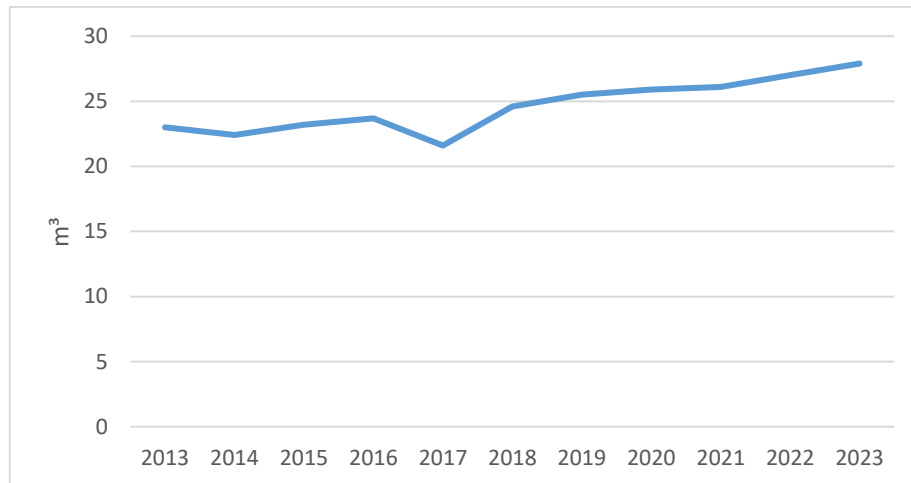

Tabela 38. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w m ³										
Mściwojów	23,0	22,4	23,2	23,7	21,6	24,6	25,5	25,9	26,1	27,0	27,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 35. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

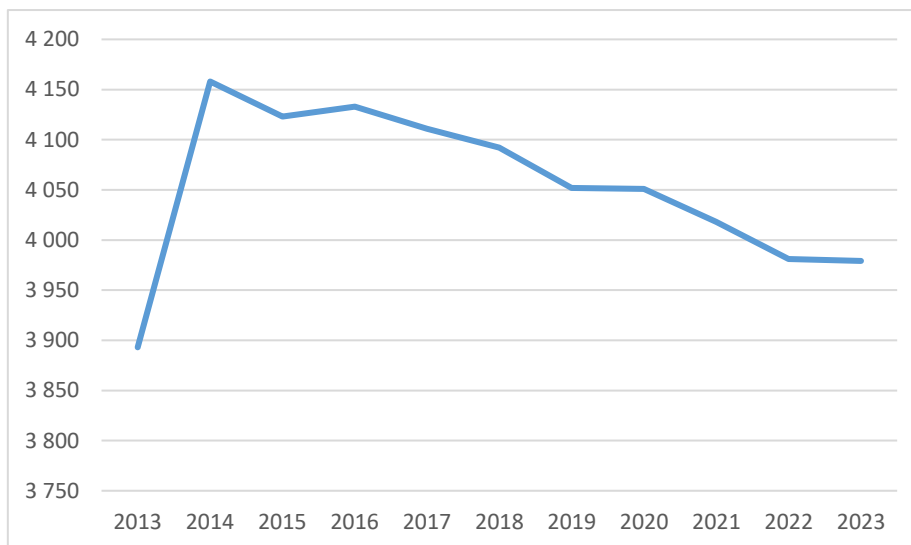
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 39. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	osoby										
Mściwojów	3 893	4 158	4 123	4 133	4 111	4 092	4 052	4 051	4 018	3 981	3 979

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 36. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

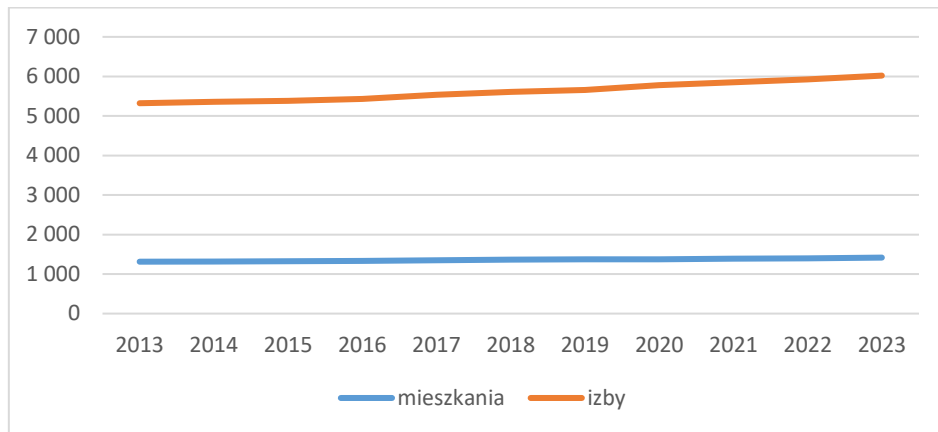
4.3 Zasoby mieszkaniowe

Tabela 40. Zasoby mieszkaniowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
mieszkania	1 313	1 318	1 323	1 331	1 349	1 363	1 372	1 375	1 387	1 401	1 416
izby	5 322	5 354	5 381	5 432	5 534	5 611	5 657	5 781	5 849	5 927	6 020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 37. Zasoby mieszkaniowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

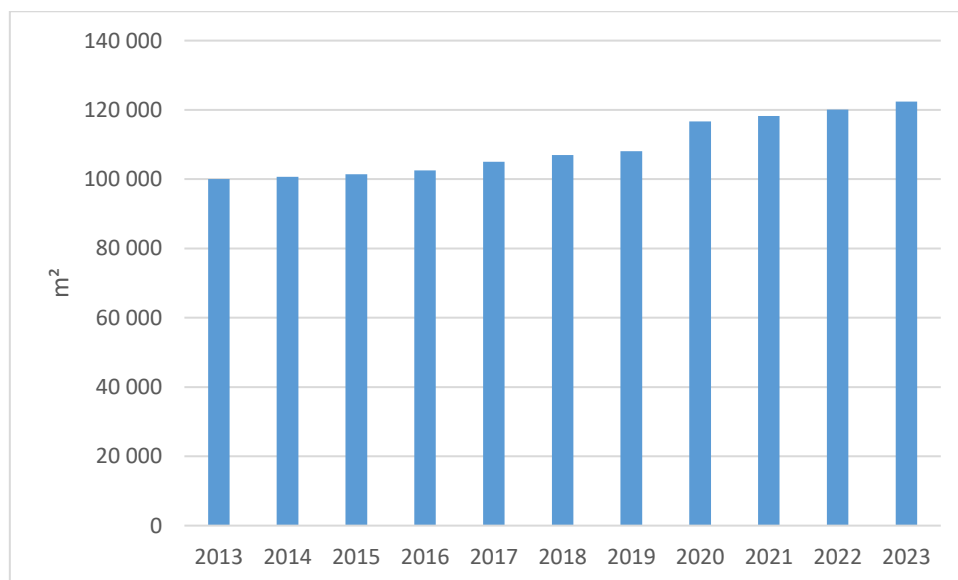
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 41. Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	m ²										
Mściwojów	100 012	100 699	101 417	102 531	105 032	106 961	108 113	116 642	118 199	120 093	122 423

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 38. Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

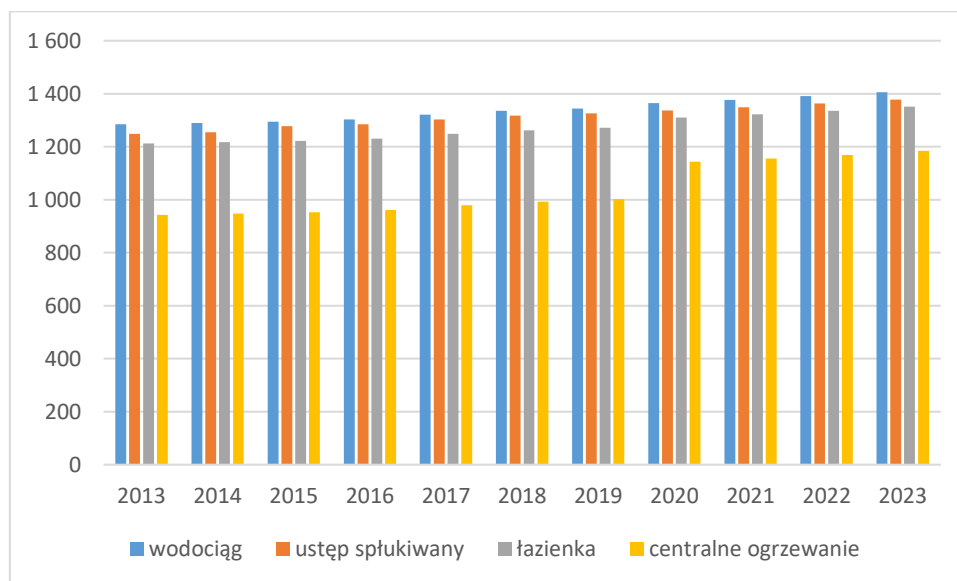

Tabela 42. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wodociąg	1 285	1 290	1 295	1 303	1 321	1 335	1 344	1 365	1 377	1 391	1 406
ustęp spłukiwany	1 249	1 254	1 277	1 285	1 303	1 317	1 326	1 337	1 349	1 363	1 378
łazienka	1 212	1 217	1 222	1 230	1 248	1 262	1 271	1 310	1 322	1 336	1 351
centralne ogrzewanie	943	948	953	961	979	993	1 002	1 143	1 155	1 169	1 184

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 39. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

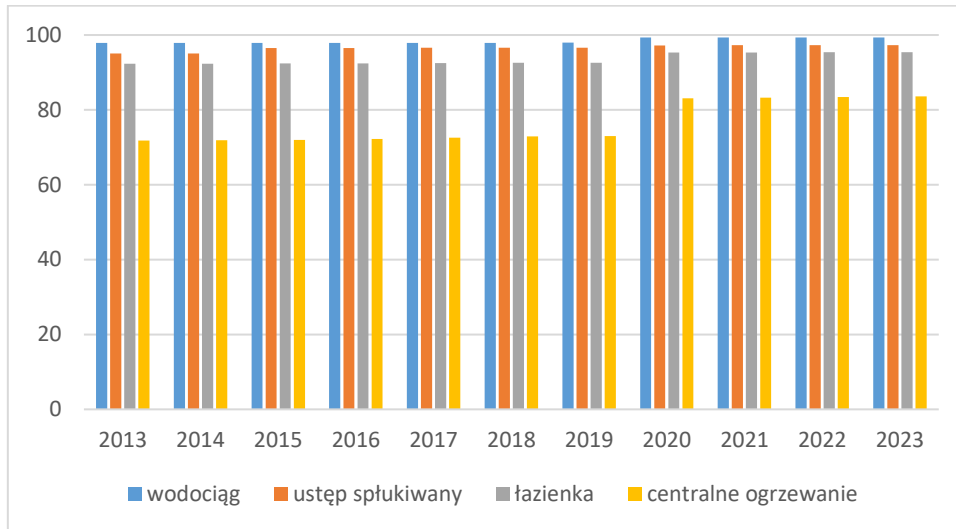
Tabela 43. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
wodociąg	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	98,0	99,3	99,3	99,3	99,3
ustęp spłukiwany	95,1	95,1	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6	97,2	97,3	97,3	97,3
łazienka	92,3	92,3	92,4	92,4	92,5	92,6	92,6	95,3	95,3	95,4	95,4
centralne ogrzewanie	71,8	71,9	72,0	72,2	72,6	72,9	73,0	83,1	83,3	83,4	83,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 40. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

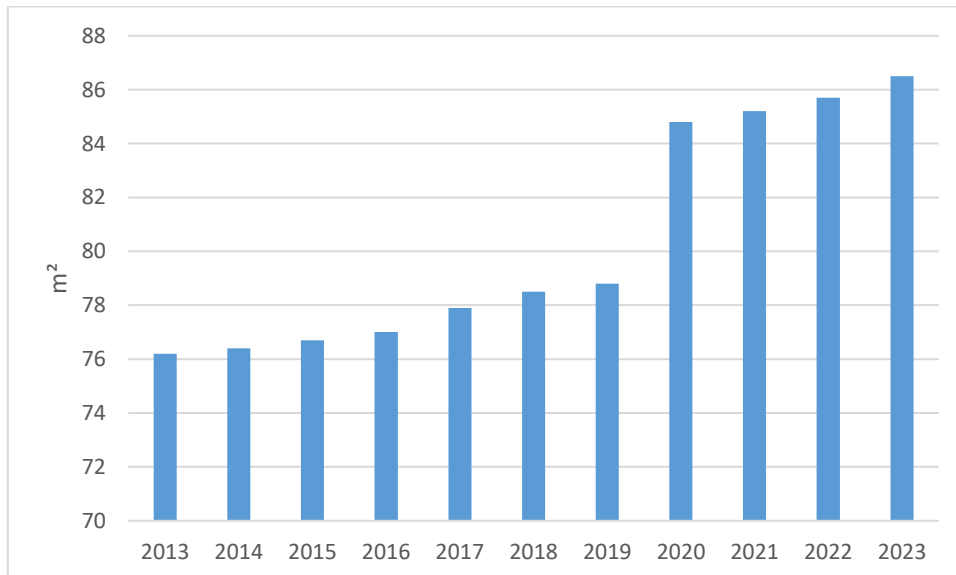
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 44. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	m ²										
Mściwojów	76,2	76,4	76,7	77,0	77,9	78,5	78,8	84,8	85,2	85,7	86,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 41. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

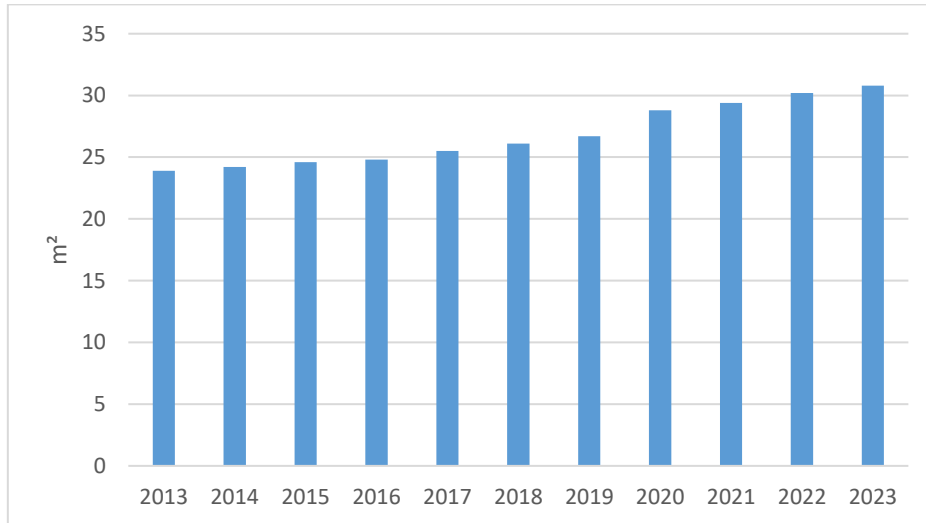

Tabela 45. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	m ²										
Mściwojów	23,9	24,2	24,6	24,8	25,5	26,1	26,7	28,8	29,4	30,2	30,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 42. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

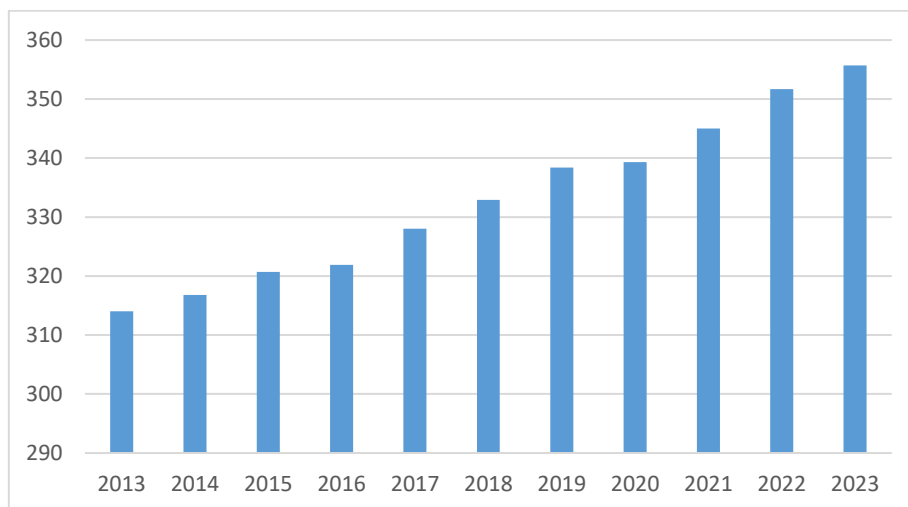
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 46. Mieszkania na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	314,0	316,8	320,7	321,9	328,0	332,9	338,4	339,3	345,0	351,7	355,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 43. Mieszkania na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

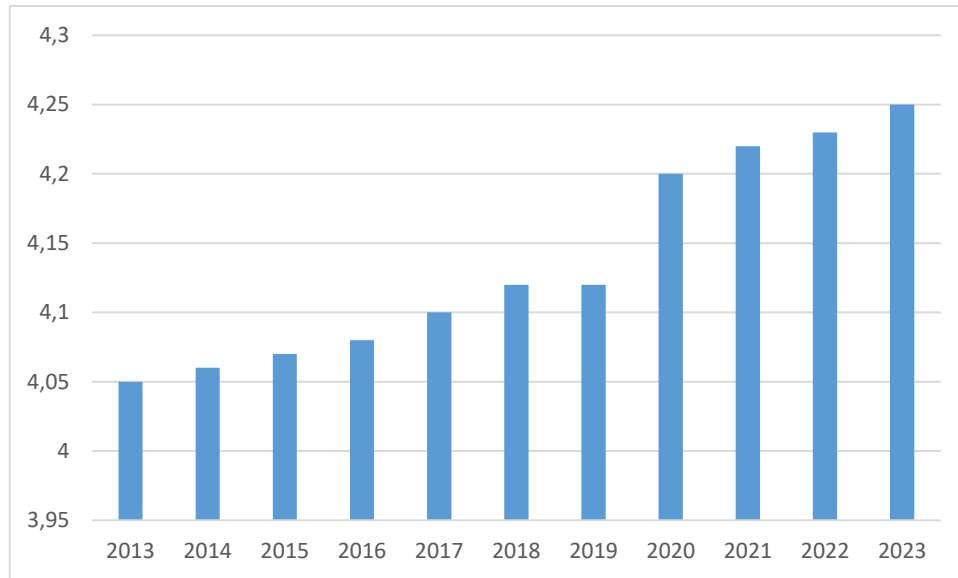

Tabela 47. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	4,05	4,06	4,07	4,08	4,10	4,12	4,12	4,20	4,22	4,23	4,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 44. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

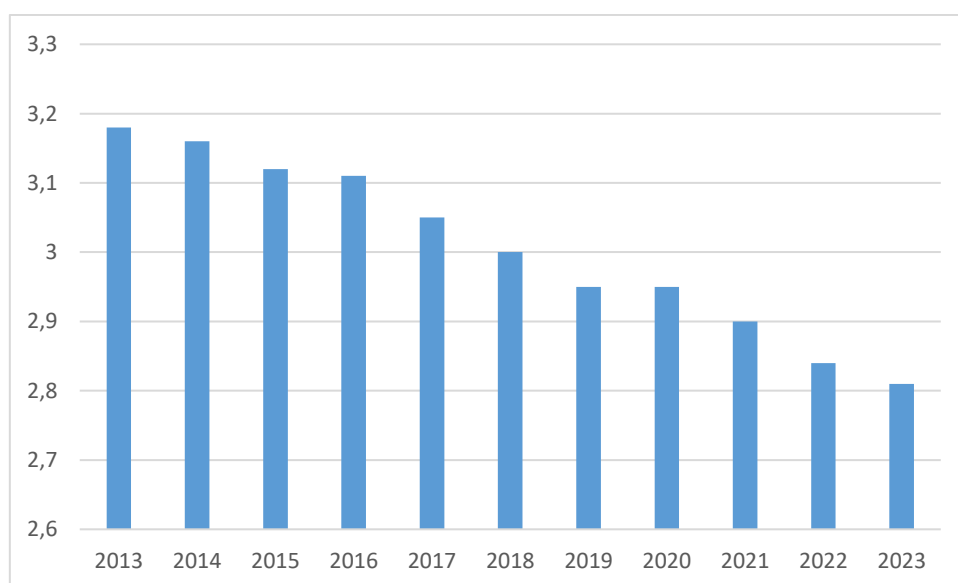
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 48. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	3,18	3,16	3,12	3,11	3,05	3,00	2,95	2,95	2,90	2,84	2,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 45. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4.4 Transport

Tabela 49. Drogi publiczne gminne w latach 2013 – 2023

	2022	2023
	w km	
o nawierzchni twardej	8,3	9,4
o nawierzchni twardej ulepszonej	7,8	9,0
o nawierzchni gruntowej	16,1	17,4

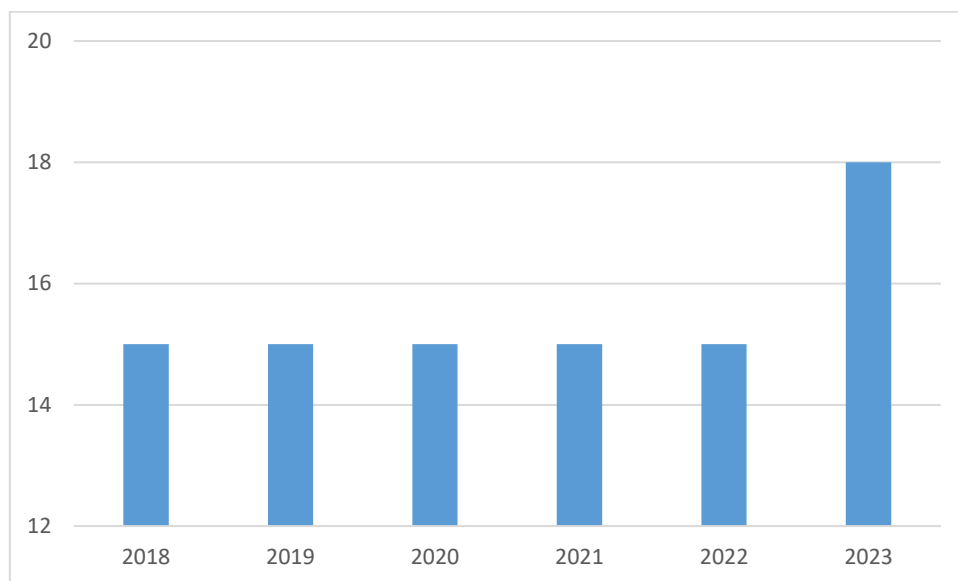
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 50. Liczba przystanków autobusowych w gminie Mściwojów w latach 2018 – 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	15	15	15	15	15	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 46. Liczba przystanków autobusowych w gminie Mściwojów w latach 2018 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

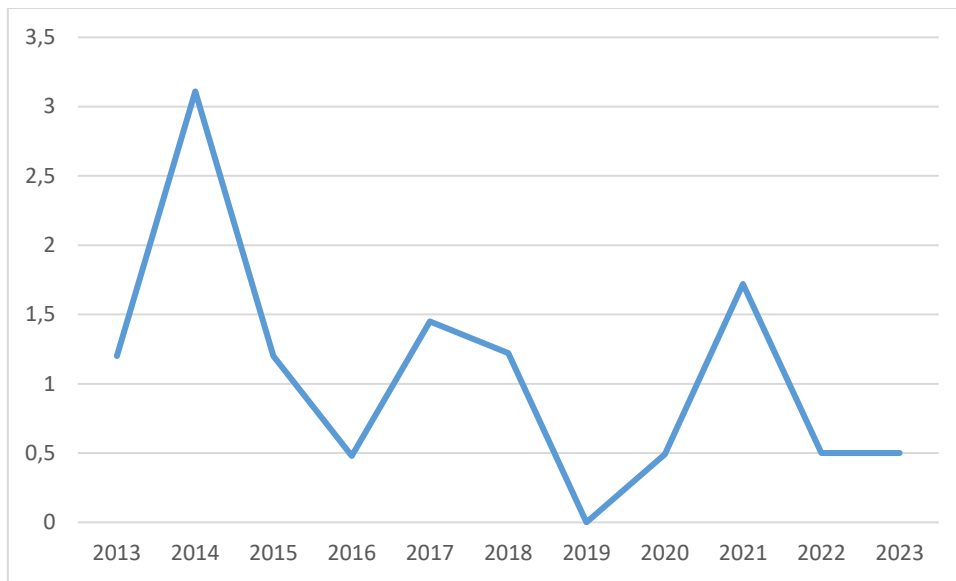
Tabela 51. Liczba wypadków drogowych na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	1,20	3,11	1,20	0,48	1,45	1,22	-	0,49	1,72	0,50	0,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 47. Liczba wypadków drogowych na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 52. Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	0,48	-	-	-	0,24	0,49	-	-	0,25	0,25	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 53. Liczba wypadków drogowych z udziałem pieszych i rowerzystów na 100 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	-	-	24,1	24,2	24,2	24,3	-	-	24,6	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 54. Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych, będących pieszymi i rowerzystami na 100 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	-	-	-	-	24,2	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 55. Gęstość przystanków komunikacyjnych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	szt./ 10 km ²										
Mściwojów	-	2,08	1,94	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 56. Odsetek dowożonych osób w ramach dowozów szkolnych (bez szkół specjalnych) w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	%										
Mściwojów	-	59,54	48,06	52,79	51,46	20,06	-	44,62	45,51	47,97	45,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5. GOSPODARKA

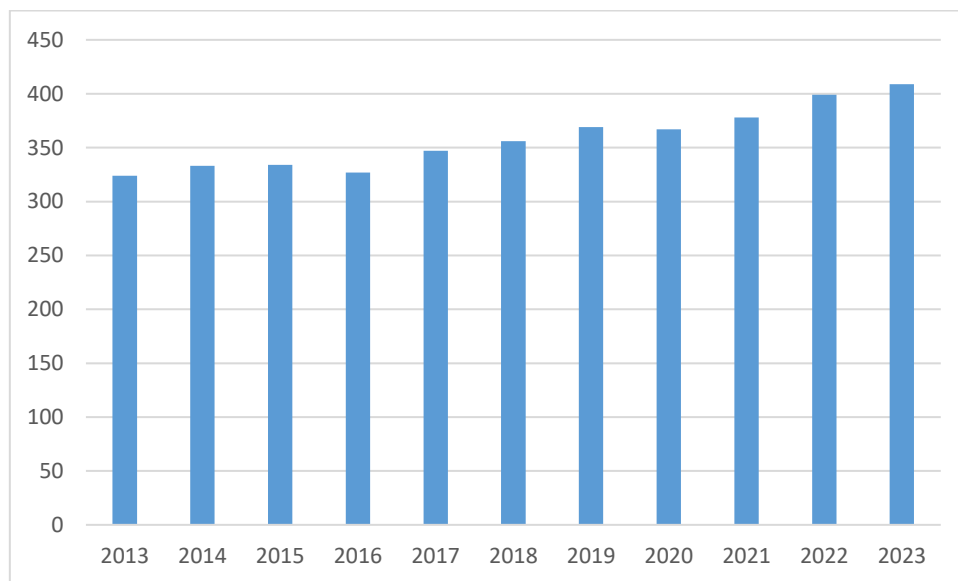
5.1 Podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Tabela 57. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	324	333	334	327	347	356	369	367	378	399	409

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 48. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w latach w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

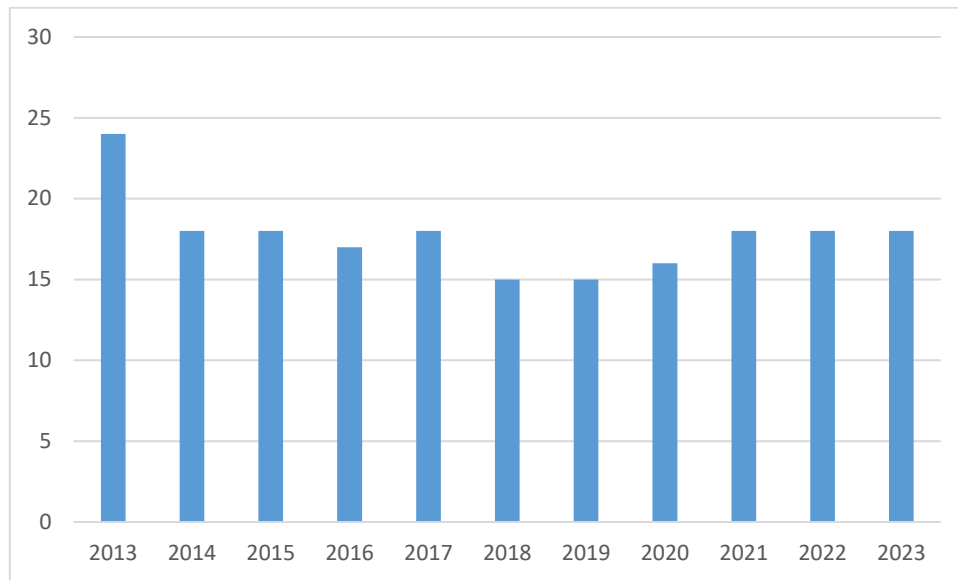
Tabela 58. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	24	18	18	17	18	15	15	16	18	18	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 49. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo)

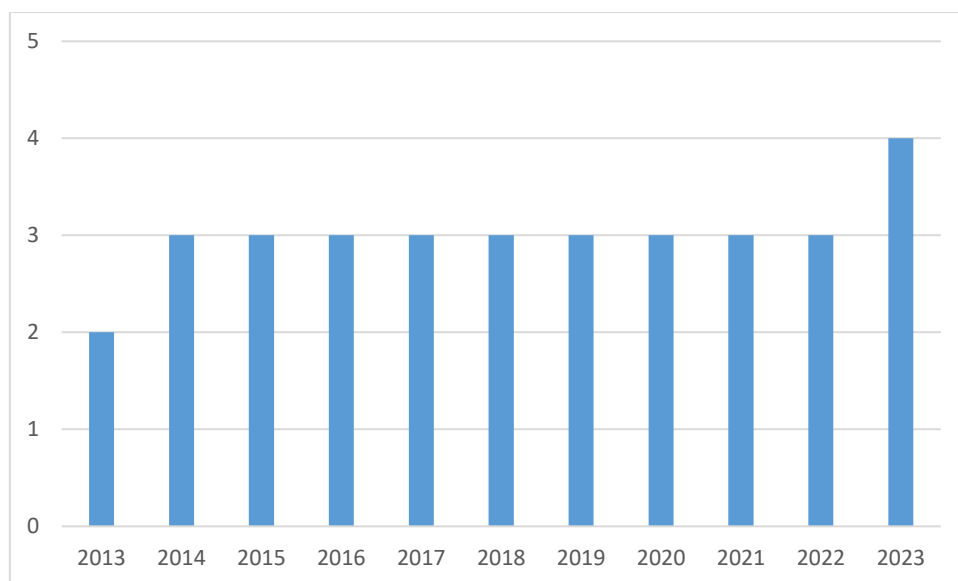
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 59. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji B (górnictwo i wydobywanie) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 50. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji B (górnictwo i wydobywanie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

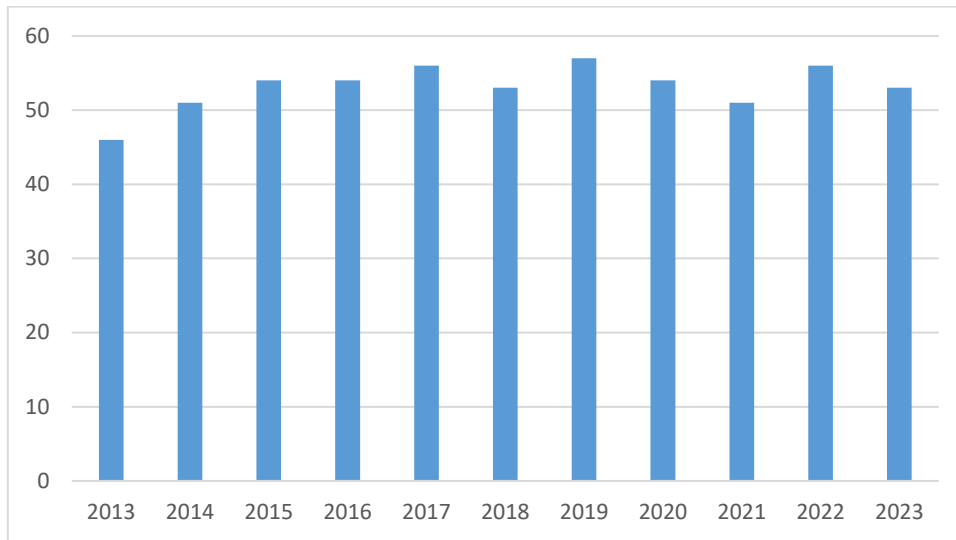

Tabela 60. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	46	51	54	54	56	53	57	54	51	56	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 51. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe)

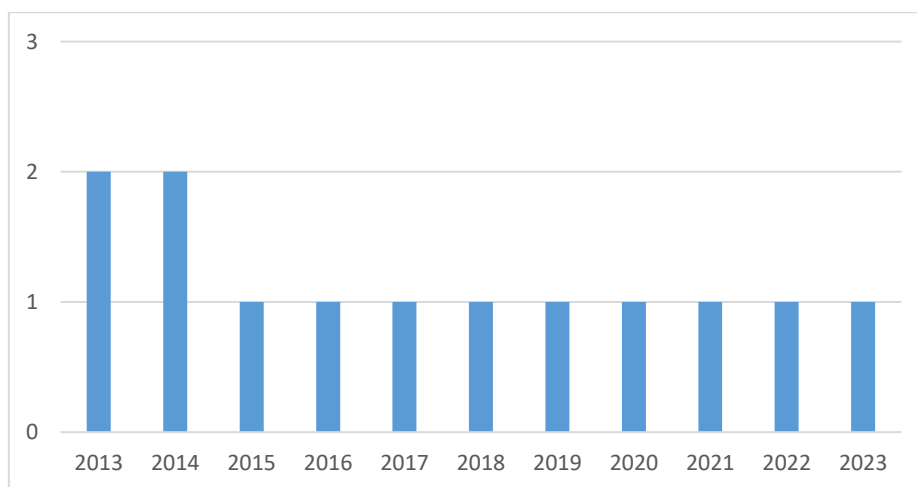
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 61. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji E (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 52. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji E (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

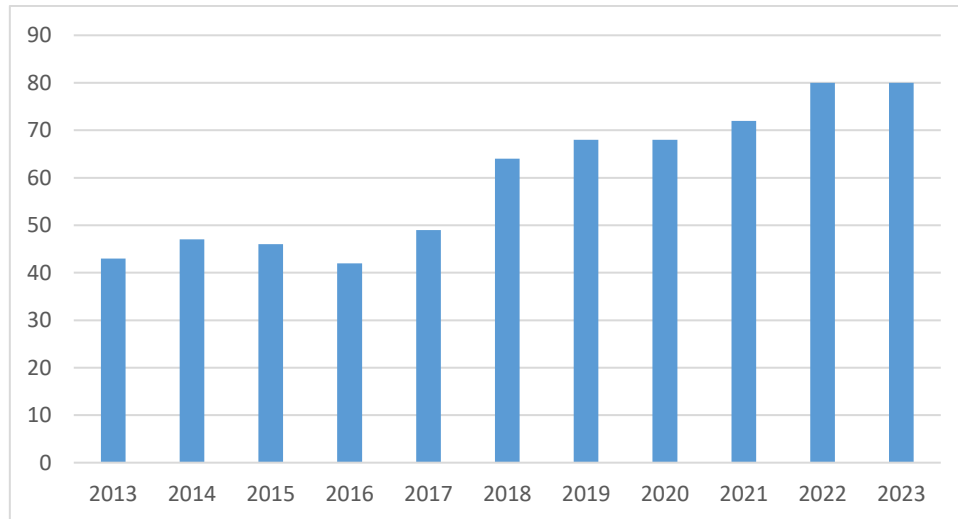

Tabela 62. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji F (budownictwo) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	43	47	46	42	49	64	68	68	72	80	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 53. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji F (budownictwo)

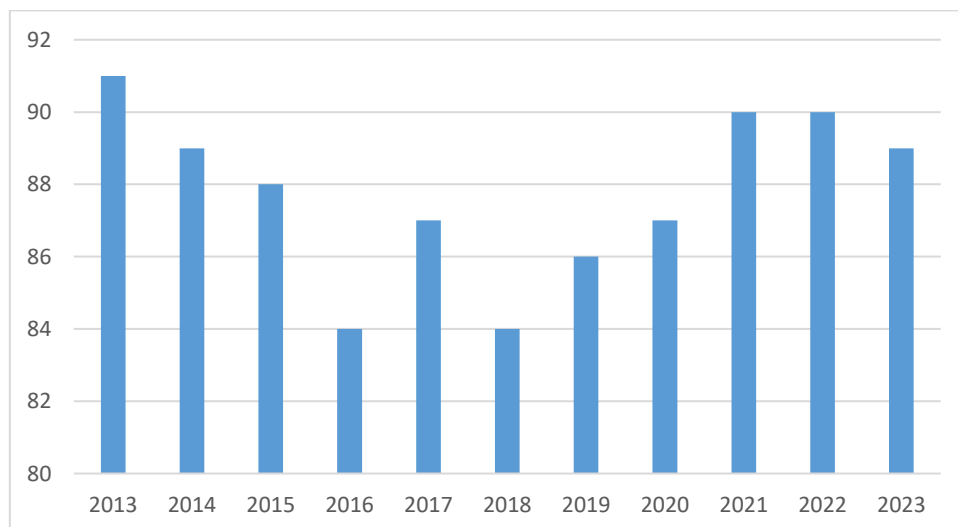
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 63. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	91	89	88	84	87	84	86	87	90	90	89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 54. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

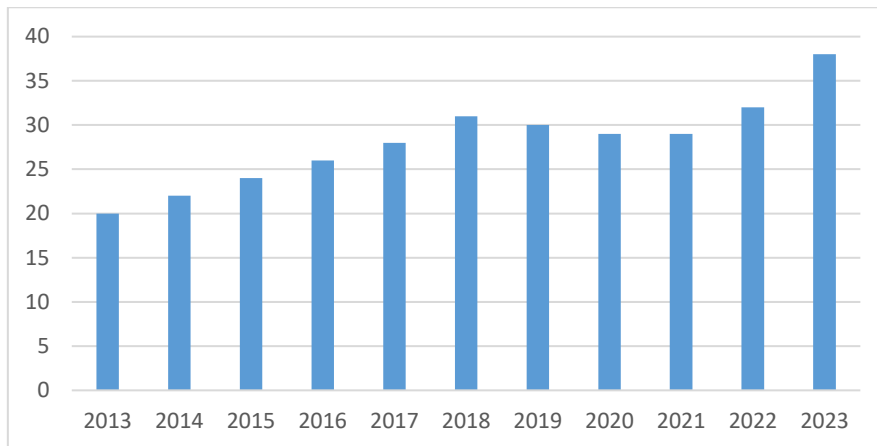

Tabela 64. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	20	22	24	26	28	31	30	29	29	32	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 55. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa)

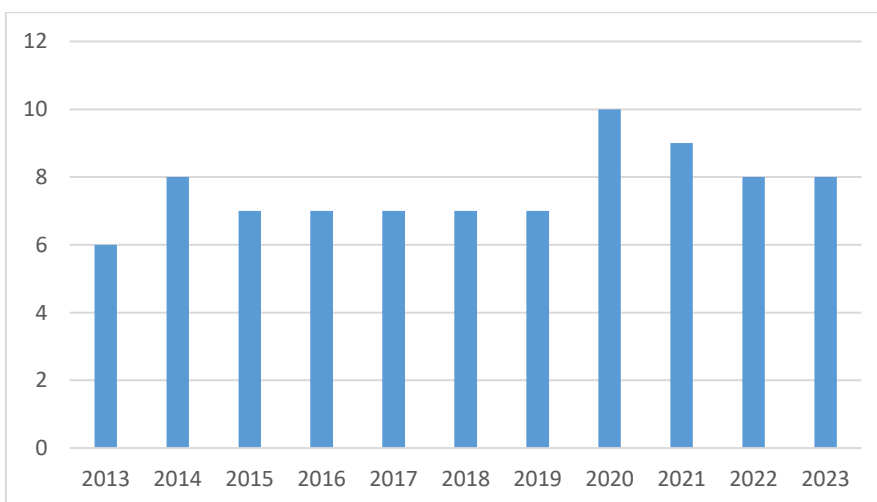
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 65. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	6	8	7	7	7	7	7	10	9	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 56. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

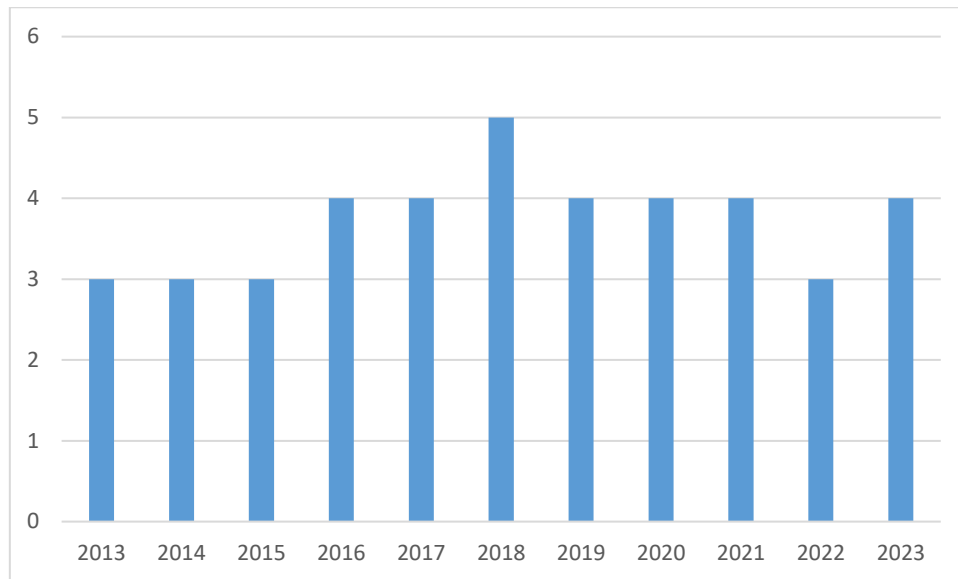

Tabela 66. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji J (działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją i dystrybucją treści) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	3	3	3	4	4	5	4	4	4	3	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 57. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji J (działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją i dystrybucją treści)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 67. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji K (działalność związana z usługami finansowymi) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	4	5	6	6	6	7	5	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

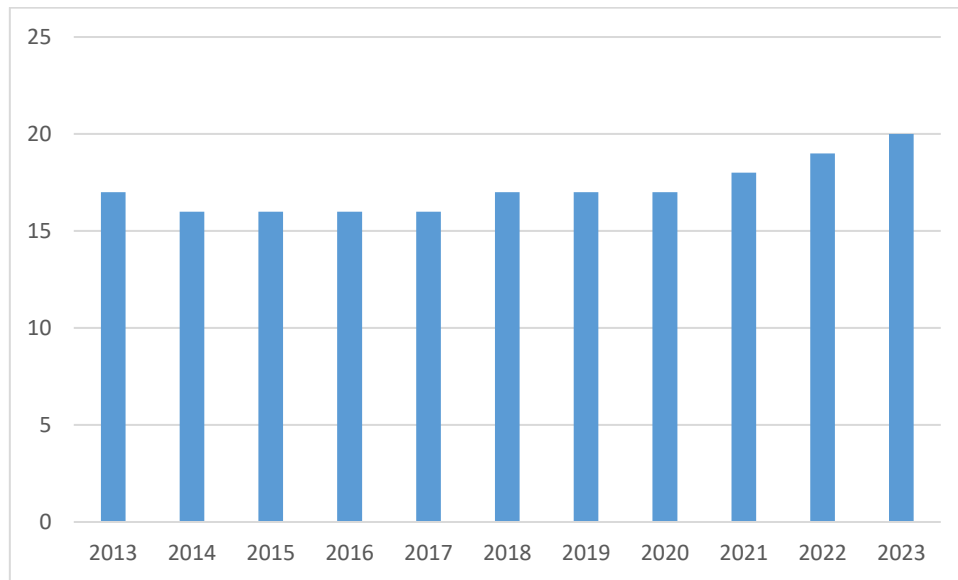
Tabela 68. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	17	16	16	16	16	17	17	17	18	19	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 58. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)

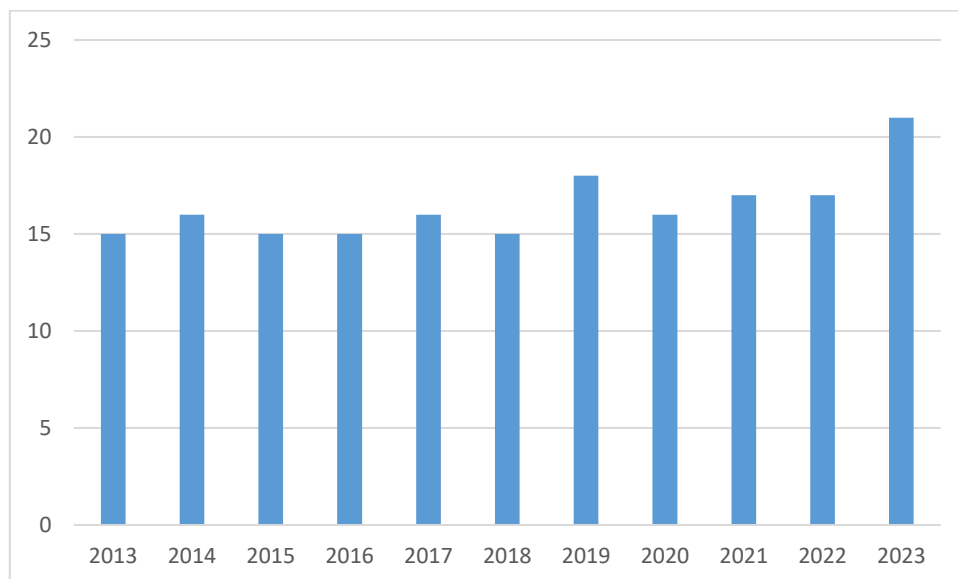
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 69. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji M (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	15	16	15	15	16	15	18	16	17	17	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 59. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji M (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

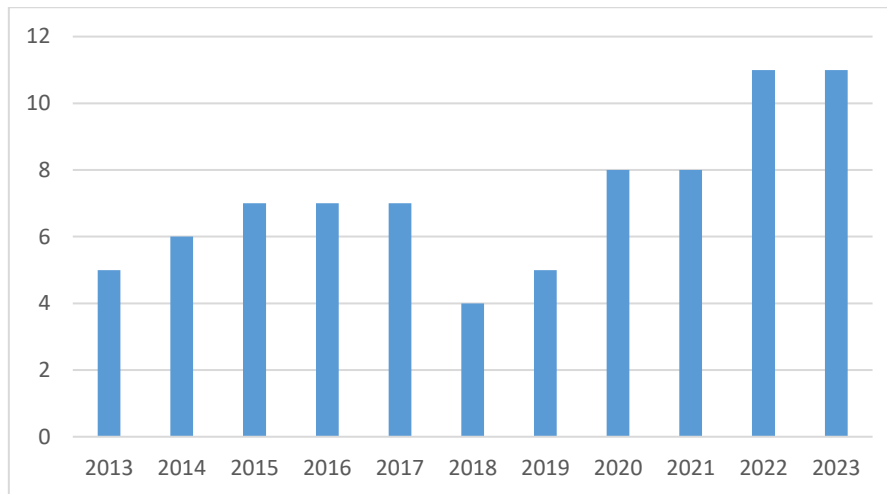

Tabela 70. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji N (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	5	6	7	7	7	4	5	8	8	11	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 60. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji N (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)

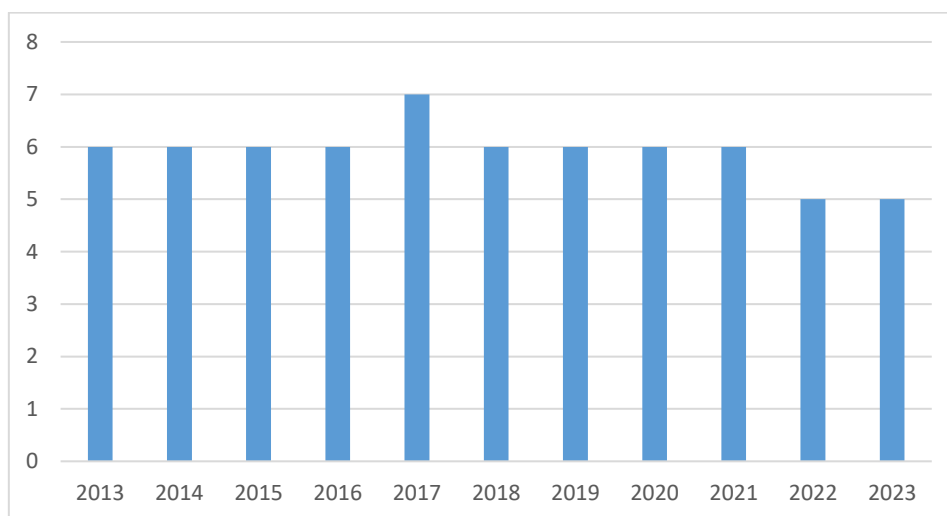
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 71. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	6	6	6	6	7	6	6	6	6	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 61. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

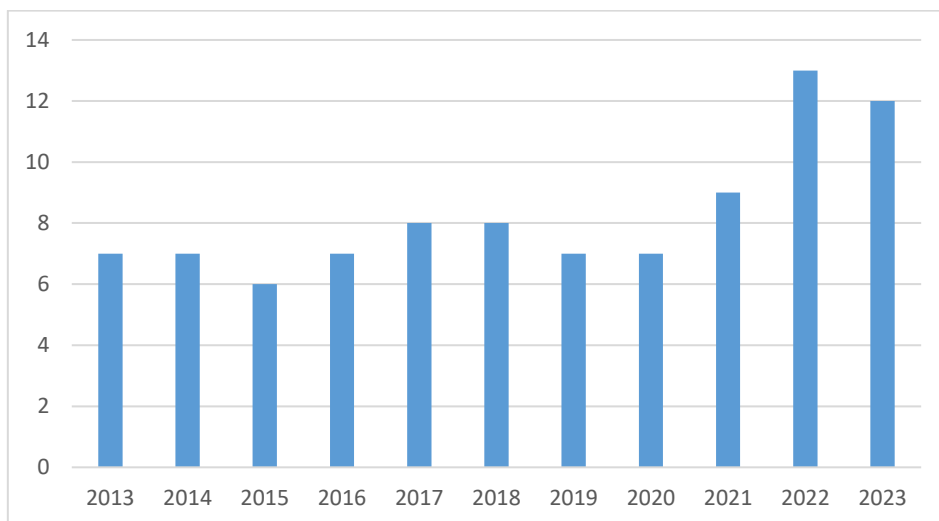

Tabela 72. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji P (edukacja w szkołach publicznych) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	7	7	6	7	8	8	7	7	9	13	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 62. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji P (edukacja w szkołach publicznych)

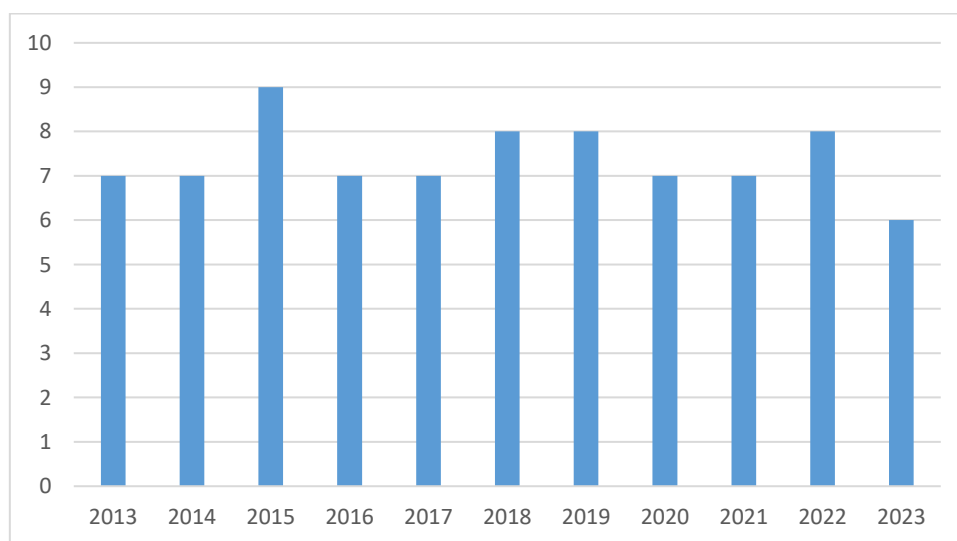
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 73. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji Q (edukacja) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	7	7	9	7	7	8	8	7	7	8	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 63. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji Q (edukacja)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

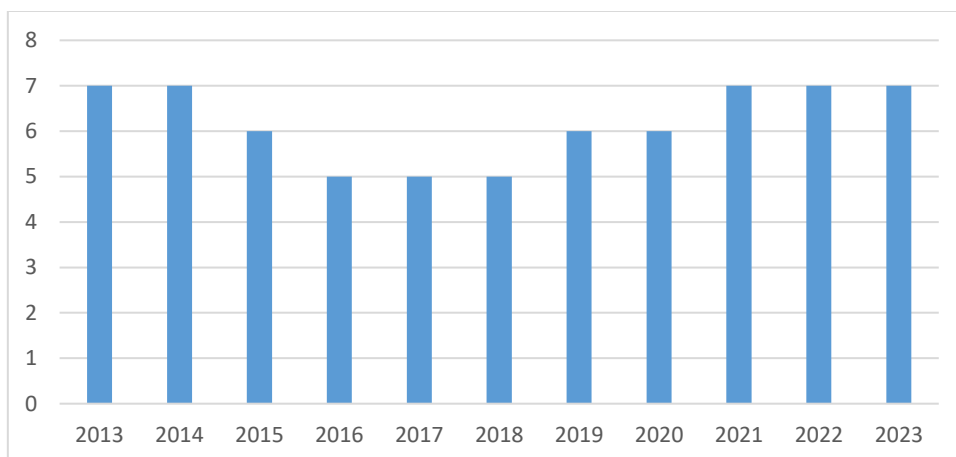

Tabela 74. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji R (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	7	7	6	5	5	5	6	6	7	7	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 64. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji R (opieka zdrowotna i pomoc społeczna)

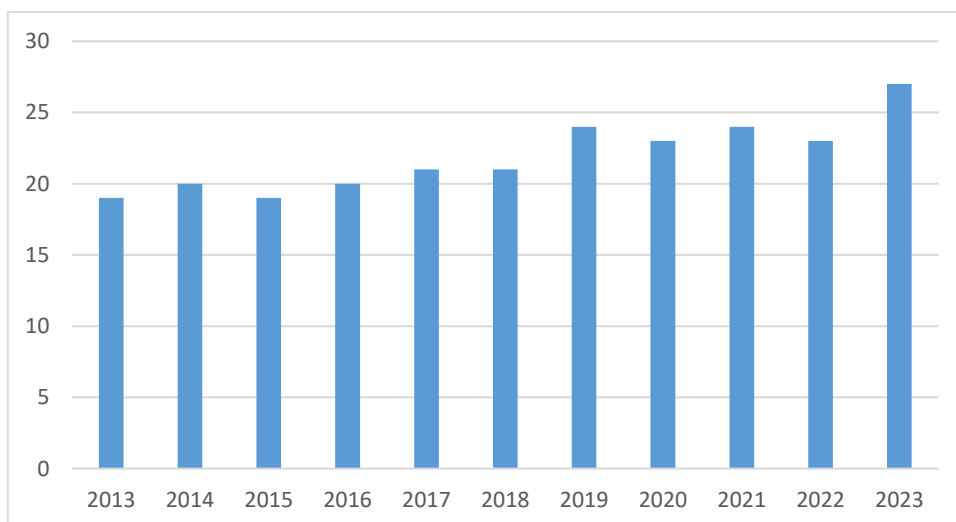
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 75. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji SiT (działalność związana z kulturą, sportem, rekreacją oraz pozostała działalność usługowa) w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	19	20	19	20	21	21	24	23	24	23	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 65. Podmioty gospodarcze w gminie Mściwojów w sekcji SiT (działalność związana z kulturą, sportem, rekreacją oraz pozostała działalność usługowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

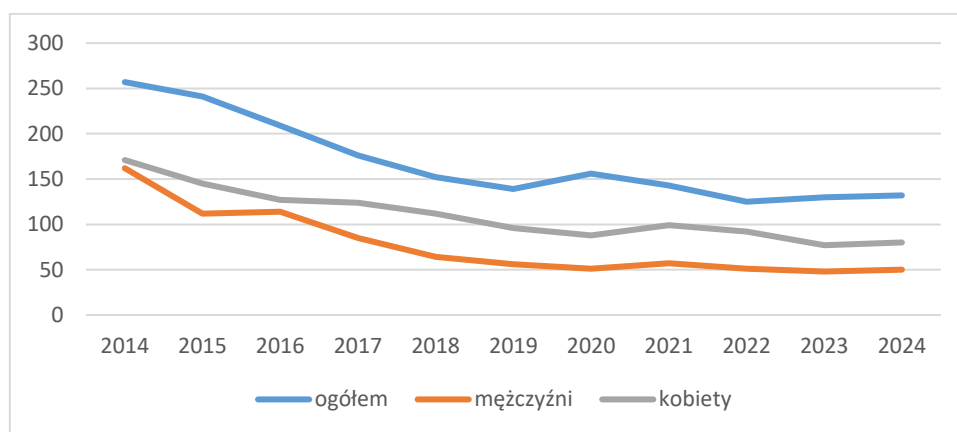
5.2 Bezrobocie

Tabela 76. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Mściwojów w latach 2014 – 2024

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ogółem	257	241	209	176	152	139	156	143	125	130	132
Mężczyźni	162	112	114	85	64	56	51	57	51	48	50
Kobiety	171	145	127	124	112	96	88	99	92	77	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 66. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Mściwojów w latach 2014 – 2024

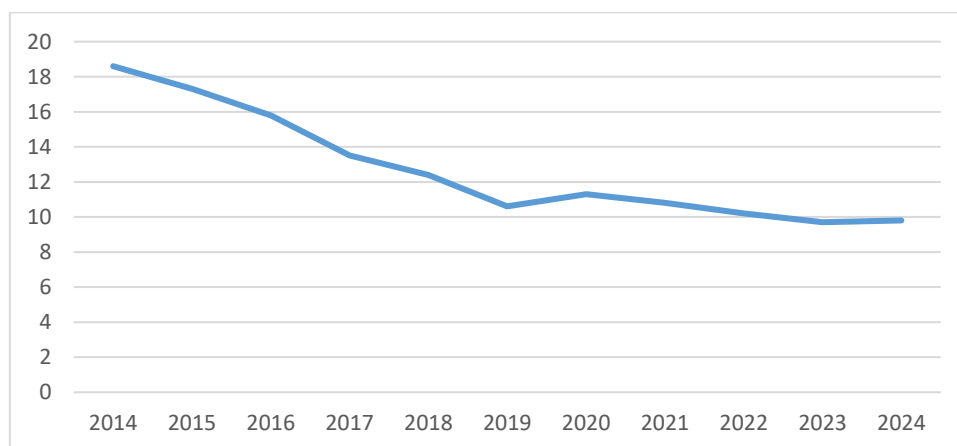
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 77. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie jaworskim w latach 2014 – 2024

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ogółem (%)	18,6	17,3	15,8	13,5	12,4	10,6	11,3	10,8	10,2	9,7	9,8
Ogółem (Polska=100)	181,3	163,2	178,4	192,7	204,5	210,3	203,8	179,4	186,2	196,2	190,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 67. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie jaworskim w latach 2014 – 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

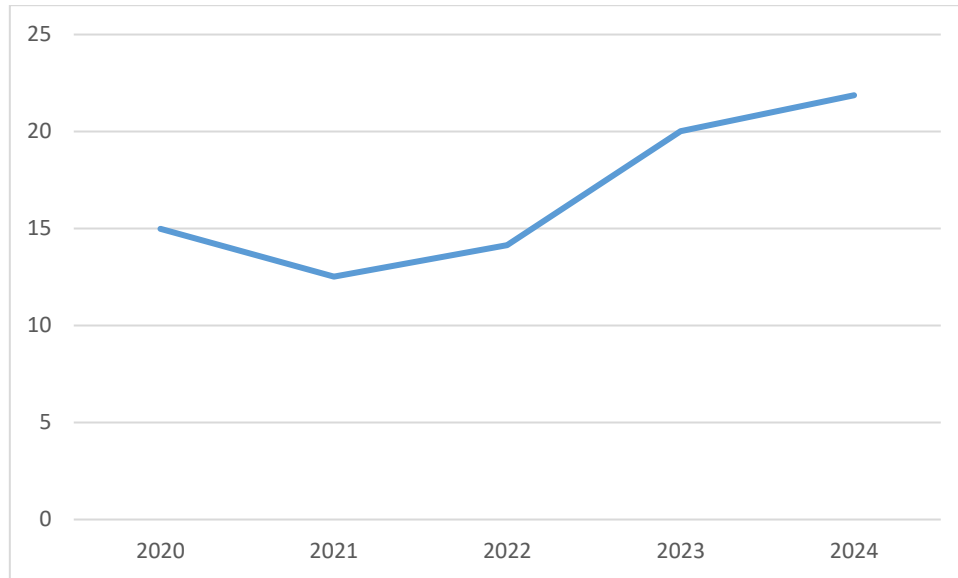

Tabela 78. Zarejestrowani bezrobotni na 1 ofertę pracy w powiecie jaworskim w latach 2020 - 2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Powiat jaworski	14,98	12,52	14,15	20,01	21,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 68. Zarejestrowani bezrobotni na 1 ofertę pracy w powiecie jaworskim w latach 2020 - 2024

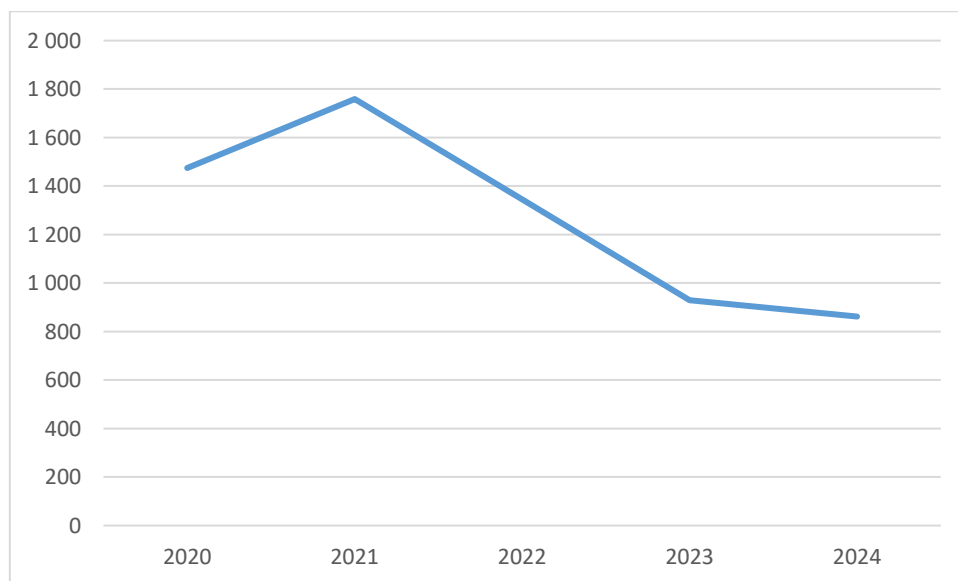
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 79. Oferty pracy w ciągu roku w powiecie jaworskim w latach 2020 - 2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Powiat jaworski	1 474	1 759	1 345	929	862

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 69. Oferty pracy w ciągu roku w powiecie jaworskim w latach 2020 - 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.3 Rynek pracy

Tabela 80. Odsetek pracujących w sekcji A w powiecie jaworskim w latach 2022 – 2023

	2022	2023
	w %	
Powiat jaworski	9,2	9,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 81. Odsetek pracujących w sekcjach B-E w powiecie jaworskim w latach 2022 – 2023

	2022	2023
	w %	
Powiat jaworski	6,6	6,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 82. Odsetek pracujących w sekcjach G-N, R-U w powiecie jaworskim w latach 2022 – 2023

	2022	2023
	w %	
Powiat jaworski	36,0	35,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 83. Odsetek pracujących w sekcjach O-Q w powiecie jaworskim w latach 2022 – 2023

	2022	2023
	w %	
Powiat jaworski	19,1	19,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 84. Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów własności, płci i miejsca zamieszkania w powiecie jaworskim we wrześniu 2024 r.

	Ogółem		Z liczby ogółem			
			sektor publiczny		sektor prywatny	
	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
	w osobach					
Powiat jaworski	17283	8033	3602	2516	13681	5517

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 85. Pracujący w gospodarce narodowej według płci i miejsca zamieszkania w gminie Mściwojów we wrześniu 2024 r.

	Ogółem	w tym kobiety	Średnia wieku			Mediana wieku		
			Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
	w osobach						w latach	
Mściwojów	1456	640	43,2	42,4	43,9	43,0	42,0	43,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

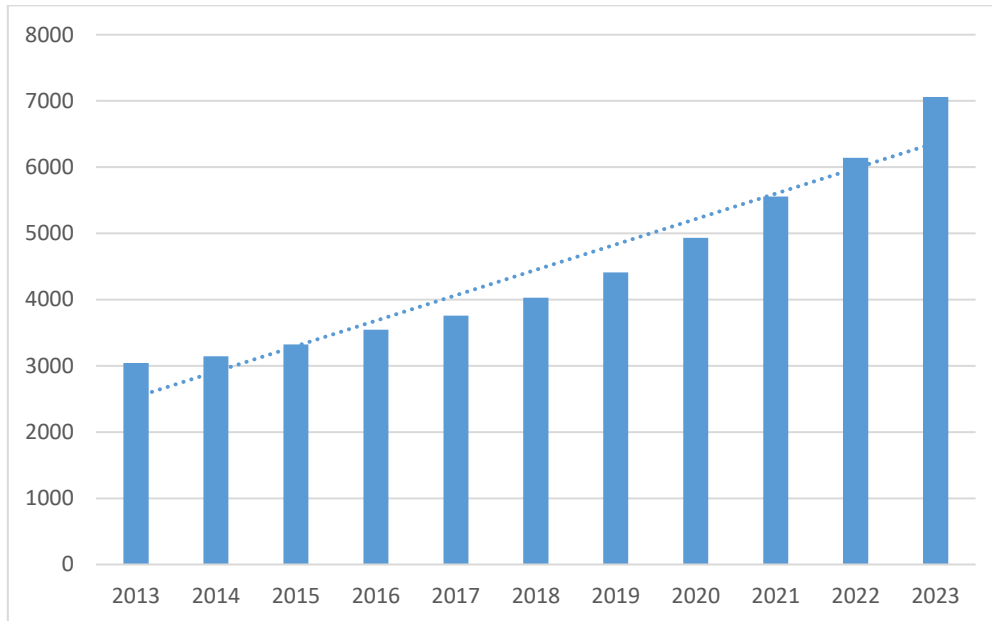
5.4 Wynagrodzenia

Tabela 86. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Powiat jaworski	3040,71	3142,45	3323,37	3546,24	3756,46	4029,64	4408,00	4932,98	5554,54	6142,84	7059,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 70. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

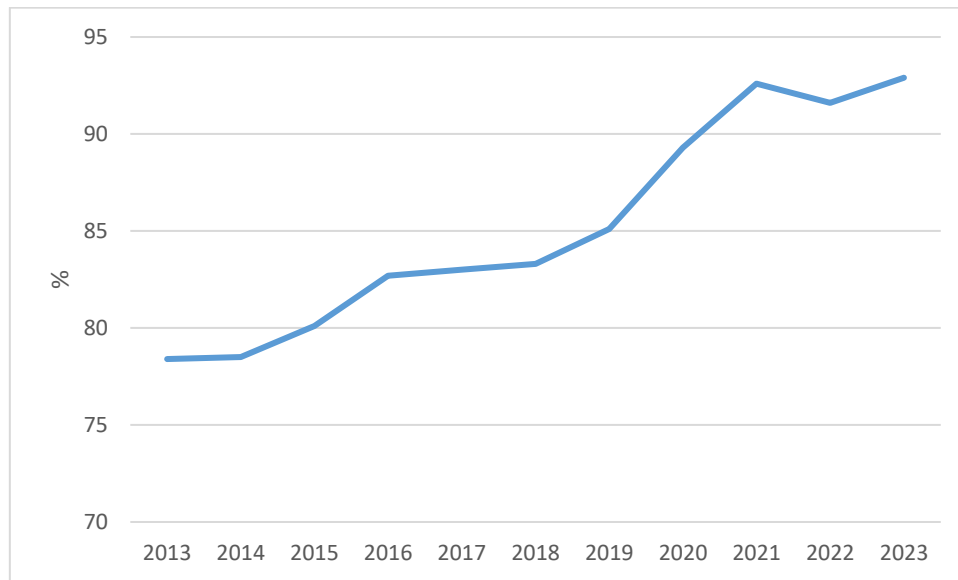
Tabela 87. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Powiat jaworski	78,4	78,5	80,1	82,7	83,0	83,3	85,1	89,3	92,6	91,6	92,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 71. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 88. Mediana wynagrodzeń w gminie Mściwojów we wrześniu 2024 r.

	Mediana w zł
Mściwojów	5657,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 89. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w powiecie jaworskim we wrześniu 2024 r.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w zł		
Powiat jaworski	7231,51	7416,81	7045,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 90. Mediana wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej w powiecie jaworskim we wrześniu 2024 r.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w zł		
Powiat jaworski	6369,87	6681,56	6116,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.5 Rolnictwo

Tabela 91. Dane o rolnictwie w gminie Mściwojów na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.

	2020
Gospodarstwa indywidualne według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej	191
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej	123
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności pozarolniczej	15
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z pracy najemnej	70
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z emerytury i renty	21
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą	3
Gospodarstwa rolne prowadzące sprzedaż własnych produktów rolnych	198

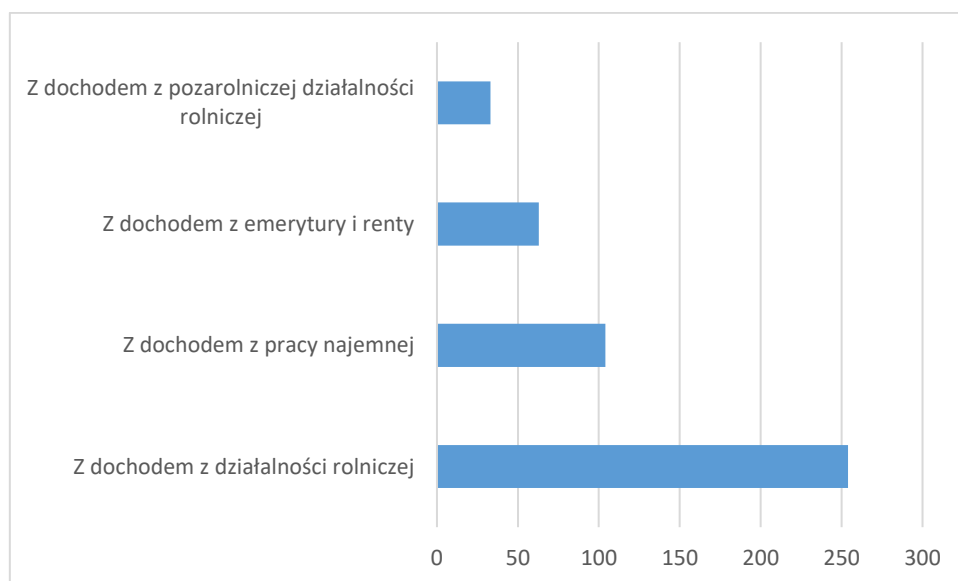
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 92. Gospodarstwa domowe według źródeł dochodów na podstawie wyników PSR 2020

	Z dochodem z działalności rolniczej	Z dochodem z pozarolniczej działalności rolniczej	Z dochodem z pracy najemnej	Z dochodem z emerytury i renty
Mściwojów	254	33	104	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 72. Gospodarstwa domowe według źródeł dochodów na podstawie wyników PSR 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

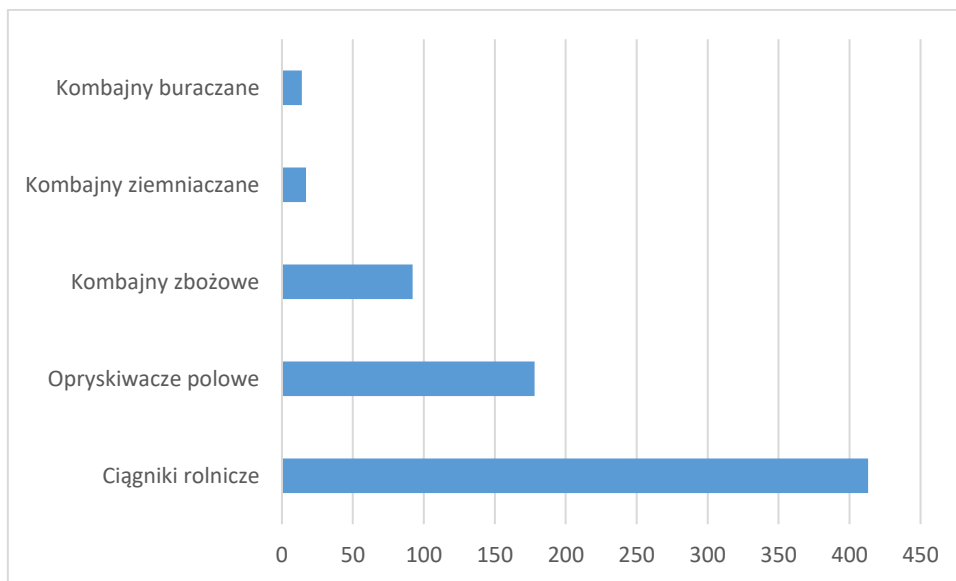

Tabela 93. Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych ogółem na podstawie wyników PSR 2020

	Ciągniki i maszyny rolnicze	Gospodarstwa użytkujące
Ciągniki rolnicze	413	217
Kombajny zbożowe	92	88
Kombajny ziemniaczane	17	17
Kombajny buraczane	14	14
Opryskiwacze polowe	178	163

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 73. Ciągniki i maszyny rolnicze w gospodarstwach rolnych ogółem na podstawie wyników PSR 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

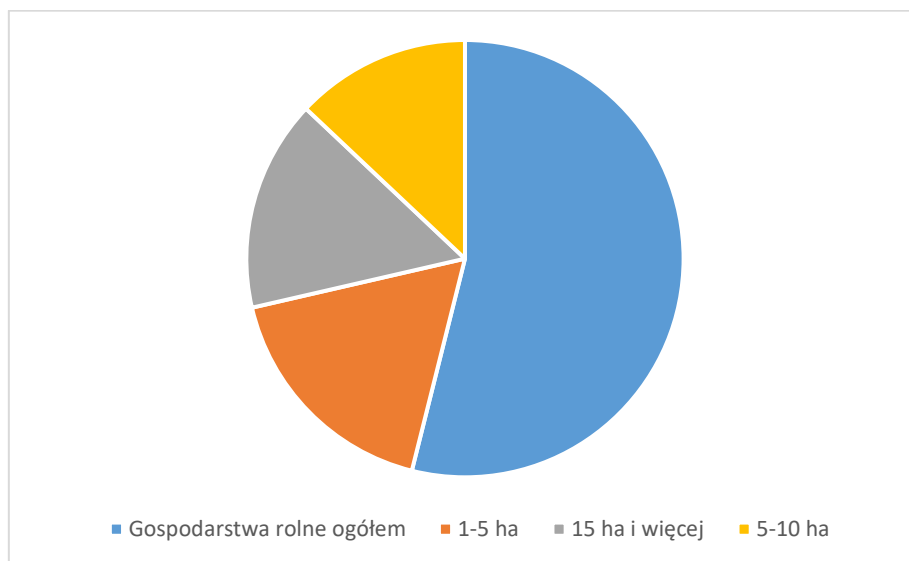
Tabela 94. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych na podstawie wyników PSR 2020

	2020
Gospodarstwa rolne ogółem	262
do 1 ha włącznie	0
1-5 ha	85
5-10 ha	63
10-15 ha	0
15 ha i więcej	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 74. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych na podstawie wyników PSR 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 95. Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarów użytków rolnych na podstawie wyników PSR 2020

	Powierzchnia gospodarstw	Gospodarstwa rolne
	w ha	
Gospodarstwa rolne ogółem	8034,50	262
do 1 ha włącznie	0	0
1-5 ha	259,72	85
5-10 ha	487,73	63
10-15 ha	0	0
15 ha i więcej	6894,51	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 96. Nakłady pracy osób pracujących w gospodarstwach rolnych według płci w AWU na podstawie wyników PSR 2020

	2020
Ogółem	332
mężczyźni	238
Kobiety	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

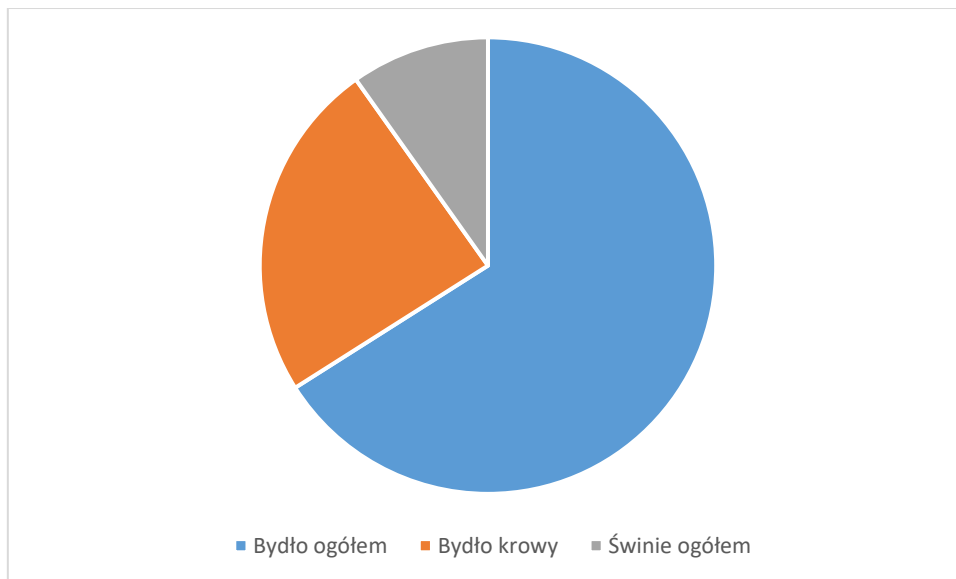
Tabela 97. Pogłowie zwierząt gospodarskich na podstawie wyników PSR 2020

	Pogłowie zwierząt	Gospodarstwa utrzymujące zwierzęta gospodarskie
Bydło ogółem	336	11
Bydło krowy	123	6
Świnie ogółem	50	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 75. Pogłowie zwierząt gospodarskich na podstawie wyników PSR 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 98. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw na podstawie wyników PSR 2020

	2020
	w ha
Ogółem	7288,43
Zboża razem	4164,16
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	3896,46
Pszenica ozima	3611,29
Pszenica jara	77,03
Jęczmień ozimy	196,87
Jęczmień jary	5,45
Przemysłowe (rocznikowe)	2856,78
Strączkowe jadalne na suche ziarno	11,33
Ziemniaki	136,58
Buraki cukrowe	552,03
Rzepak i rzepik	2303,75
Warzywa gruntowe	5,66
Międzyplony (poplony) jare	368,11
Międzyplony (poplony) ozime	569,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 99. Sady na podstawie wyników PSR 2020

	2020
powierzchnia sadów (w ha)	6,38
gospodarstwa z powierzchnią sadów	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 100. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na podstawie wyników PSR 2020

	Grunty ogółem	Użytki rolne ogółem
	w ha	
Gospodarstwa rolne ogółem	30,67	29,49
Gospodarstwa indywidualne	22,20	21,41

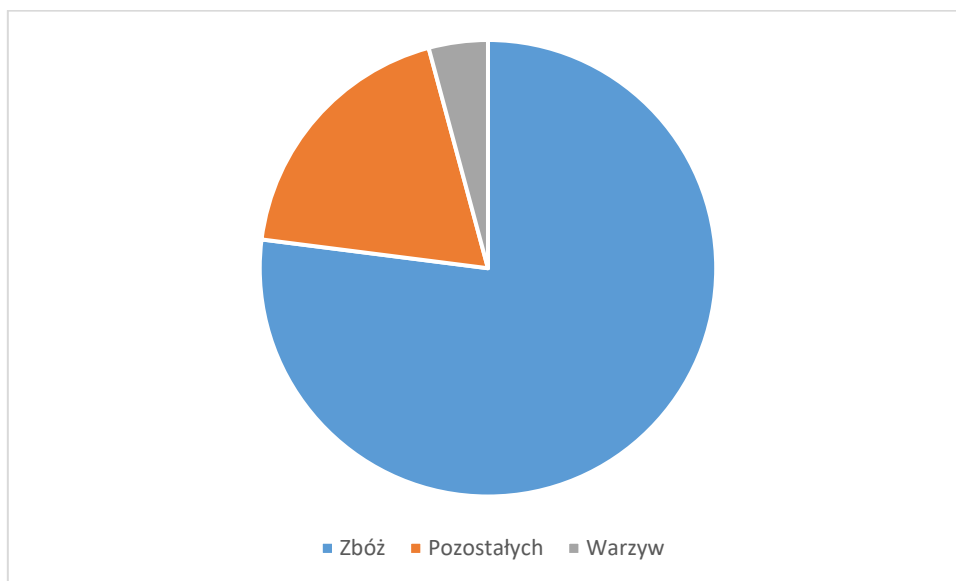
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 101. Zabiegi środkami ochrony roślin wykonane na powierzchni na podstawie wyników PSR 2020

	Zabiegi środkami ochrony roślin wykonane na powierzchni	Gospodarstwa rolne wykonujące zabiegi środkami ochrony roślin na powierzchni
Zbóż	975	243
Warzyw	53	13
Pozostałych	238	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 76. Zabiegi środkami ochrony roślin wykonane na powierzchni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6. FINANSE PUBLICZNE

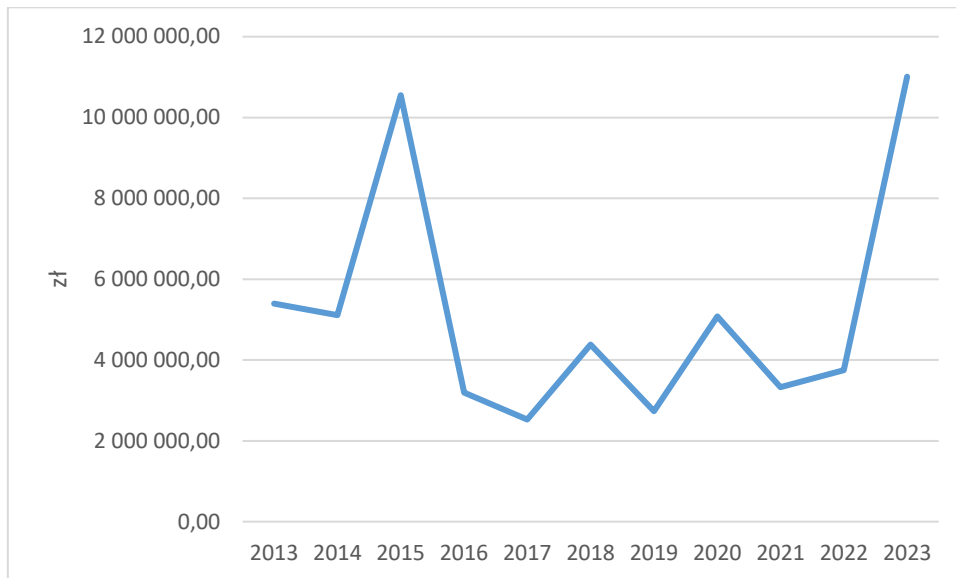
6.1 Dochody

Tabela 102. Dochody majątkowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	5 391 803,8 7	5 112 082,6 3	10 549 020,3 2	3 192 479,9 5	2 526 343,1 7	4 383 639,4 0	2 732 061,1 7	5 077 200,4 7	3 326 413,6 3	3 743 128,5 7	11 008 812,0 8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 77. Dochody majątkowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

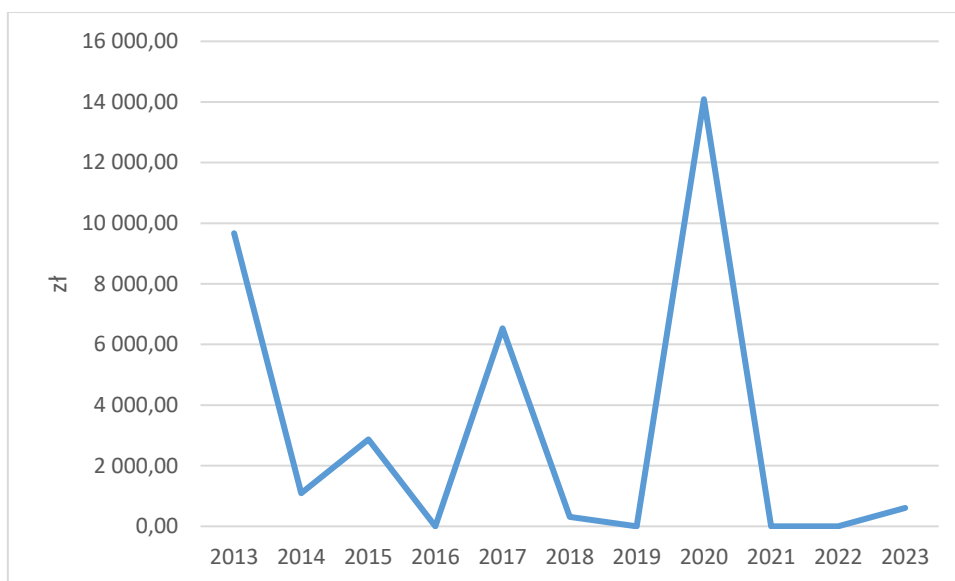
Tabela 103. Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	9 670,0 0	1 089,2 6	2 863,2 0	0,00	6 530,0 0	314,8 1	0,00	14 091,0 0	0,00	0,00	608,8 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 78. Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w latach 2013 – 2023

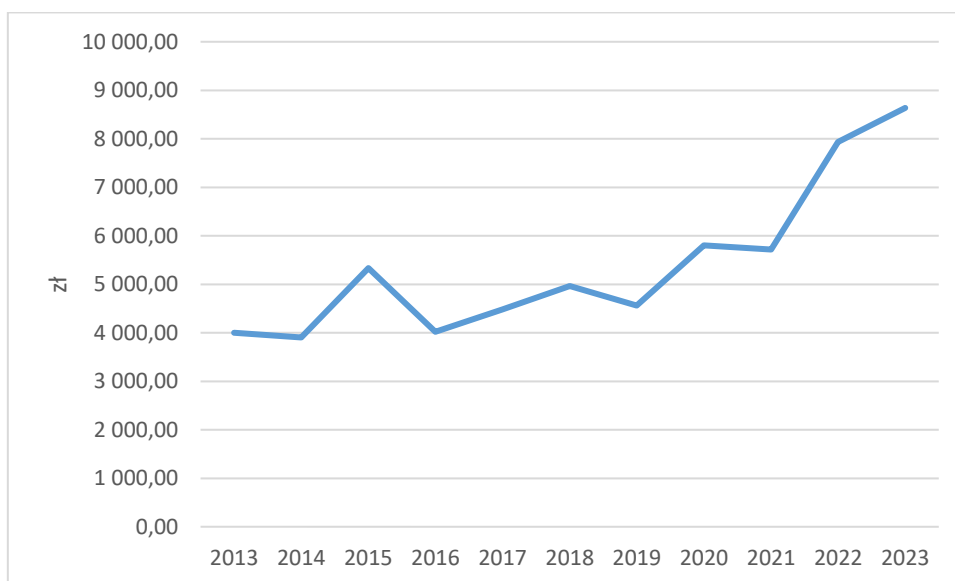
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 104. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	4 001,28	3 903,20	5 335,67	4 020,65	4 481,32	4 966,15	4 564,37	5 799,23	5 717,99	7 931,51	8 636,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 79. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

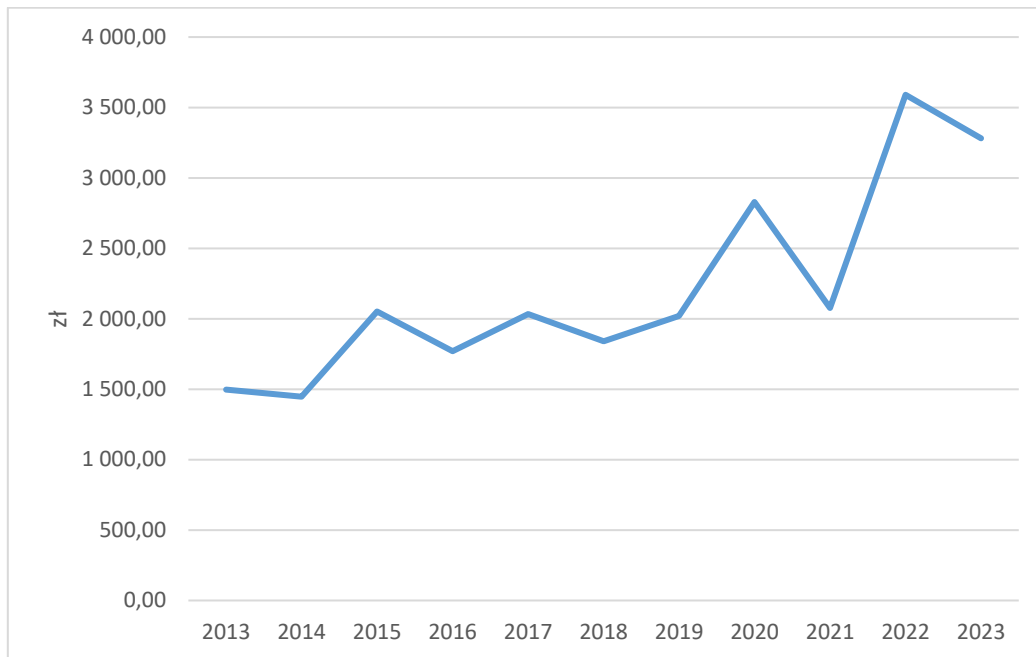

Tabela 105. Dochody własne na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	1 497,9 0	1 446,9 6	2 051,6 1	1 769,1 2	2 033,4 5	1 841,2 8	2 020,4 0	2 828,5 2	2 077,2 4	3 590,0 9	3 282,0 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 80. Dochody własne na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

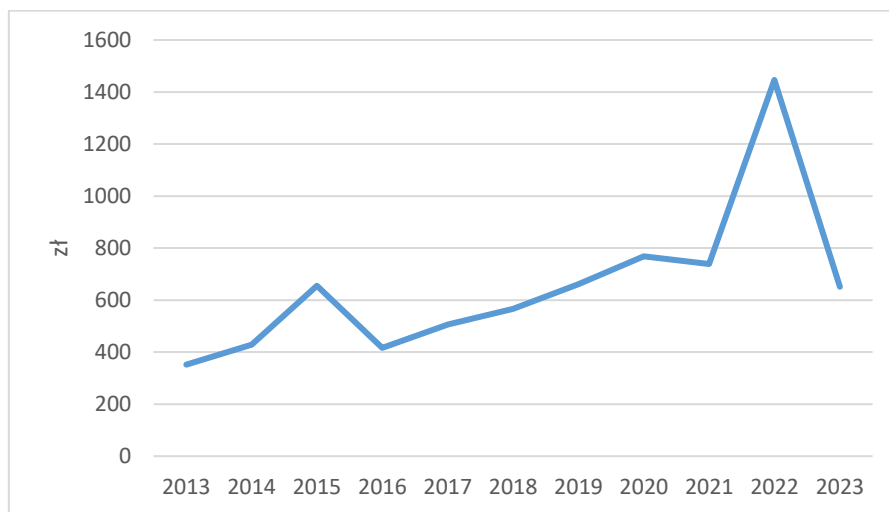
Tabela 106. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	351,88	429,16	655,13	416,08	506,50	566,96	661,82	768,56	739,38	446,46	651,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 81. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

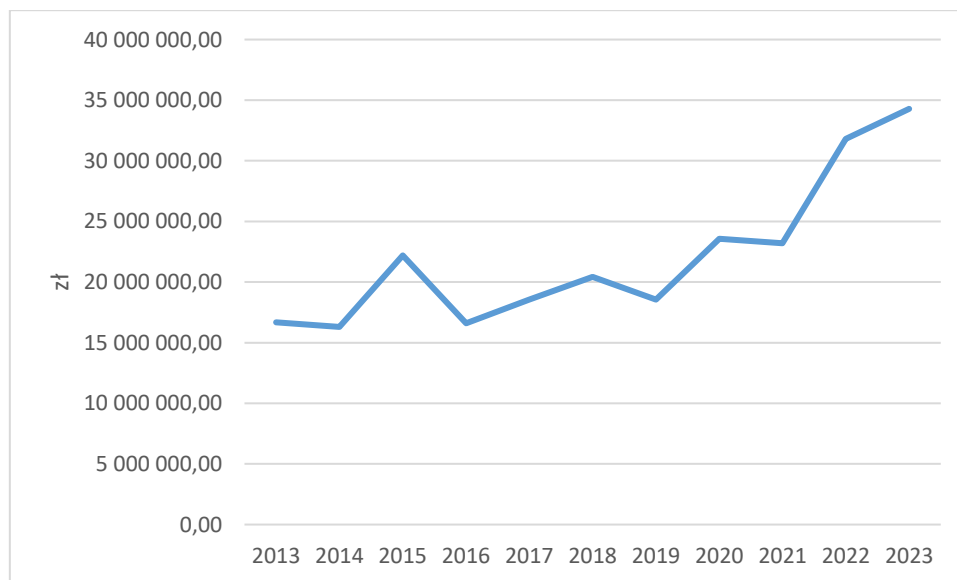
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 107. Dochody ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Mściwojów	16 681 319,61	16 299 759,73	22 185 721,76	16 597 261,96	18 543 684,56	20 420 791,56	18 554 156,83	23 573 881,85	23 209 323,77	31 797 428,05	34 284 911,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 82. Dochody ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 108. Dochody według działów Klasyfikacji Budżetowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Ogółem	16 681 319,6 1	16 299 759,7 3	22 185 721,7 6	16 597 261,9 6	18 543 684,5 6	20 420 791,5 6	18 554 156,8 3	23 573 881,8 5	23 209 323,7 7	31 797 428,0 5	34 284 911,7 0
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3 019 871,5 1	3 080 140,2 9	3 523 499,1 5	1 645 685,7 1	878 437,0 0	413 417,9 1	470 204,4 9	854 060,4 9	1 345 658,7 4	1 818 014,7 6	2 984 421,0 0
Dział 020 - Leśnictwo	1 626,9 8	1 827,6 3	1 618,9 4	1 417,9 3	1 383,3 7	1 384,6 9	1 434,0 1	1 542,1 7	1 544,5 5	1 861,1 1	2 241,6 3
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	335 754,3 3	1 932 608,0 2
Dział 600 - Transport i łączność	2 301 532,4 2	1 110 237,0 0	1 701 953,3 4	1 593 041,5 3	1 238 878,5 0	2 164 626,6 2	1 187 039,4 1	4 543,7 8	101 309,7 0	3 108 898,8 0	8 228 745,7 2
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	388 377,0 4	163 980,7 0	622 355,4 3	768 680,1 0	142 215,1 2	308 963,3 5	507 671,1 6	1 950 623,3 6	147 456,1 0	257 343,0 3	232 682,2 0
Dział 710 - Działalność usługowa	0,00	0,00	3 000,0 0	0,00	0,00	0,00	0,00	16 000,0 0	0,00	27 220,0 0	16 014,1 8
Dział 750 - Administracja publiczna	95 355,0 6	69 692,2 4	58 753,0 5	46 103,4 1	92 029,9 7	401 037,8 0	877 720,9 8	626 776,5 6	57 509,8 1	542 738,0 4	61 996,1 0
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2 762,0 0	26 862,2 6	28 805,0 0	3 498,0 5	852,0 0	40 762,2 2	35 011,0 0	33 543,0 0	831,0 0	824,0 0	29 322,0 0
Dział 752 - Obrona narodowa	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	10 670,0 0	730,0 0	1 000,0 0	73 000,0 0	84 560,0 0	2 396,5 3	1 000,0 0	0,00	0,00	795 928,8 1	273 843,7 3
Dział 755 - Wymiar sprawiedliwości	0,00	0,00	0,00	370,8 0	375,6 0	375,6 0	0,00	376,0 0	0,00	0,00	0,00
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	5 219 502,8 6	5 225 911,0 1	6 112 876,2 3	5 171 273,7 0	6 208 365,7 8	6 212 193,2 2	6 479 906,3 6	6 970 974,6 9	7 175 646,7 8	10 896 301,1 9	7 688 901,3 8
Dział 758 - Różne rozliczenia	3 141 002,0 0	2 868 328,0 0	2 763 291,0 0	3 063 852,0 0	3 827 268,0 5	4 145 912,4 9	2 956 218,5 5	5 092 689,0 0	5 554 413,4 0	4 509 487,7 1	7 075 047,3 7
Dział 801 - Oświata i wychowanie	44 196,0 7	723 090,0 1	849 436,1 7	112 163,3 0	602 194,1 0	935 247,4 7	306 549,8 9	307 143,3 9	251 926,8 2	449 929,7 3	1 142 216,9 5
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	178,1 9	0,00	0,00	37 326,7 9	0,00	0,00
Dział 852 - Pomoc społeczna	1 611 181,5 8	1 722 504,3 8	1 417 729,0 8	3 469 921,7 7	428 355,1 2	377 953,1 5	380 019,0 5	384 611,0 0	411 051,8 9	820 838,6 1	668 202,6 2
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 437 604,0 0	49 350,6 0

Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	76 647,0 0	63 943,0 0	51 360,0 0	37 600,0 0	32 429,0 0	36 152,0 0	44 325,0 0	31 314,0 0	22 258,2 8	29 788,8 0	25 689,4 6
Dział 855 - Rodzina	-	-	-	-	3 829 282,9 5	3 864 773,3 7	4 543 695,9 1	5 622 793,9 3	5 589 150,5 9	3 007 862,7 5	1 253 702,7 3
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	708 388,9 1	1 192 843,4 3	4 506 100,7 4	595 631,4 2	1 138 517,4 9	1 451 879,8 0	515 311,9 4	823 127,2 7	1 629 567,7 7	1 699 097,3 8	1 175 593,7 5
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	60 006,1 8	19 469,7 8	313 423,6 3	13 681,7 4	38 340,5 1	33 737,1 5	231 449,0 8	853 563,2 1	883 471,5 5	57 735,0 0	1 436 132,2 6
Dział 926 - Kultura fizyczna	0,00	30 000,0 0	230 320,0 0	1 140,5 0	0,00	29 600,0 0	16 400,0 0	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 109. Dochody własne w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Razem	6 244 762,5 9	6 042 486,8 8	8 530 585,4 2	7 302 933,0 0	8 414 406,9 1	7 571 357,5 2	8 212 910,5 4	11 497 947,9 7	8 431 505,1 1	14 392 685,9 3	13 029 721,9 5
Dochody podatkowe - podatek rolny	1 681 065,7 8	1 607 485,2 5	1 465 508,2 7	1 279 673,2 8	1 220 734,3 7	1 204 283,2 6	1 280 838,5 2	1 335 597,3 3	1 367 599,1 2	1 412 508,4 1	1 701 987,5 1
Dochody podatkowe - podatek leśny	4 795,0 0	4 559,1 3	4 813,2 7	6 517,0 1	6 898,0 0	7 206,8 2	6 890,1 7	7 103,9 8	6 499,4 2	7 070,6 5	10 726,3 6
Dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	1 616 577,3 0	1 398 644,8 2	1 535 900,5 6	1 672 866,7 9	1 930 549,8 8	1 938 663,5 9	1 797 926,7 6	1 749 351,5 5	2 211 993,5 1	2 500 309,7 1	2 462 617,3 4
Dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	73 611,0 0	119 594,2 1	133 531,9 0	77 178,4 9	194 516,4 0	129 523,0 0	106 848,0 7	94 986,1 3	90 967,3 3	92 897,5 8	151 633,1 1
Dochody podatkowe - podatek od spadków i darowizn	1 457,3 9	18 096,8 3	27 666,0 0	1 368,0 0	12 461,7 2	3 707,1 4	1 454,2 8	27 709,9 6	50 247,5 0	95 354,0 4	47 804,7 4
Dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	97 167,7 6	114 388,6 9	77 319,9 9	119 328,0 0	145 946,6 8	238 202,9 3	172 058,4 4	213 996,5 2	214 002,7 2	404 862,4 3	209 584,3 2
Dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	6 610,0 0	9 033,3 0	8 112,9 0	10 957,4 7	7 664,2 3	4 717,6 6	4 623,2 1	7 525,7 7	6 909,6 7	12 492,6 6	13 172,0 7
Dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	3 481 284,2 3	3 271 802,2 3	3 252 852,8 9	3 167 889,0 4	3 518 771,2 8	3 526 304,4 0	3 370 639,4 5	3 436 271,2 4	3 948 219,2 7	4 525 495,4 8	4 597 525,4 5
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	1 478 292,0 1	1 798 282,4 3	2 733 963,8 5	1 720 944,9 4	2 101 929,3 2	2 355 307,0 5	2 764 516,0 6	3 160 645,2 6	3 049 870,8 5	5 863 550,5 7	2 680 140,0 0
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	1 466 979,0 0	1 792 169,0 0	2 724 018,0 0	1 717 567,0 0	2 095 877,0 0	2 331 353,0 0	2 690 307,0 0	3 124 200,0 0	3 001 145,0 0	5 798 871,5 7	2 586 355,0 0

Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	11 313,0 1	6 113,4 3	9 945,8 5	3 377,9 4	6 052,3 2	23 954,0 5	74 209,0 6	36 445,2 6	48 725,8 5	64 679,0 0	93 785,0 0
Wpływy z opłaty skarbowej	10 772,0 0	8 122,0 0	8 441,0 0	10 760,0 0	9 615,0 0	9 714,0 0	11 664,9 9	10 949,0 0	14 454,0 0	10 008,9 4	9 307,0 0
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	64 887,0 0	41 492,7 0	14 317,7 9	146 449,9 1	363 887,7 7	163 477,1 0	241 947,7 0	279 799,0 0	70 067,6 7	264 414,1 3	252 141,0 0
Pozostałe dochody - wpływy z usług	37 821,8 1	36 656,7 6	78 773,3 3	34 434,6 3	12 838,0 1	23 452,1 3	12 870,7 2	9 650,7 2	5 069,3 2	1 266 136,4 7	1 377 464,2 2
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	781,5 0	0,00	503 943,6 4	519 377,1 1	500 026,6 0	503 557,7 9	511 079,3 8	800 561,9 1	971 575,2 0	1 130 923,9 3	1 094 965,1 6
Dochody z majątku	394 106,7 2	162 684,4 7	609 521,9 6	481 573,4 7	178 523,6 2	306 283,7 8	505 994,2 9	1 953 539,0 1	96 098,1 6	254 283,3 6	215 769,3 2
Dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	56 369,1 1	76 676,6 0	73 628,5 5	75 252,6 3	82 820,4 7	72 855,9 7	74 961,6 4	75 790,0 1	87 571,1 6	196 279,3 5	201 591,9 7
Pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	0,00	0,00	0,00	19 550,0 0	0,00	0,00	0,00	1 498 973,0 0	9 000,0 0	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6.2 Dotacja

Tabela 110. Dotacje ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Dotacje ogółem	7 295 555, 02	7 388 944, 85	10 891 845, 34	6 230 476, 96	7 227 977, 65	8 959 288, 04	7 388 762, 29	8 482 362, 88	10 124 715, 66	13 027 784, 12	14 301 429, 65
Dotacje inwestycyjne	5 054 066, 26	5 026 074, 76	8 892 726, 91	2 160 898, 90	2 340 995, 02	4 150 211, 59	1 781 780, 38	1 700 478, 47	3 317 886, 63	3 343 421, 56	10 994 634, 73
Dotacje celowe	6 557 190, 86	6 016 066, 36	5 829 731, 11	6 213 284, 41	6 144 402, 65	7 035 203, 13	6 179 409, 85	7 032 891, 89	8 672 029, 41	11 762 837, 03	11 710 493, 92
Dotacje celowe inwestycyjne	4 441 586, 47	3 870 573, 46	3 830 612, 68	2 160 898, 90	1 257 420, 02	2 226 126, 68	572 427, 94	356 950, 00	873 789, 05	807 164, 80	431 923, 00
Dotacje celowe z budżetu państwa	3 451 370, 85	2 971 832, 53	2 680 139, 37	4 832 148, 29	5 473 058, 24	6 632 114, 23	5 752 605, 91	6 675 565, 89	6 611 012, 39	4 505 055, 10	2 812 633, 53

Dotacje celowe z budżetu państwa inwestycyjne	1 410 046, 00	849 417, 00	681 020, 94	790 482, 20	616 451, 21	849 222, 38	146 000, 00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej	1 501 780, 79	1 520 393, 34	1 480 761, 24	3 543 849, 72	4 335 244, 60	4 368 805, 67	5 094 150, 49	6 227 014, 49	6 143 064, 30	3 945 426, 14	2 227 670, 27
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej inwestycyjne	0,00	0,00	0,00	5 000, 00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne	1 949 590, 06	1 451 439, 19	1 196 378, 13	1 288 298, 57	1 137 813, 64	2 263 308, 56	658 455, 42	448 551, 40	467 948, 09	545 028, 96	584 963, 26
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne inwestycyjne	1 410 046, 00	849 417, 00	681 020, 94	785 482, 20	616 451, 21	849 222, 38	146 000, 00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0,00	0,00	3 000, 00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 600, 00	0,00
Dotacje celowe otrzymane z funduszy celowych	0,00	73 744, 00	0,00	0,00	0,00	29 600, 00	16 400, 00	0,00	0,00	0,00	105 000, 00
Dotacje celowe otrzymane z funduszy celowych inwestycyjne	0,00	73 744, 00	0,00	0,00	0,00	24 200, 00	16 400, 00	0,00	0,00	0,00	105 000, 00
Dotacje celowe na zadania realizowane na podst. porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	3 049 270, 01	2 919 952, 52	3 124 592, 74	1 363 787, 50	641 344, 41	353 079, 90	410 403, 94	357 326, 00	974 165, 05	243 540, 80	1 079 876, 00
Dotacje celowe na zadania realizowane na podst. porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego inwestycyjne	3 031 540, 47	2 917 412, 46	3 124 592, 74	1 363 416, 70	640 968, 81	352 704, 30	410 027, 94	356 950, 00	973 789, 05	243 164, 80	1 079 500, 00
Dotacje celowe z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst na dofinansowanie własnych zadań	56 550, 00	50 537, 31	24 999, 00	17 348, 62	30 000, 00	20 409, 00	0,00	0,00	30 000, 00	17 000, 00	56 999, 20
Dotacje §§ 200, 620	738 364, 16	1 372 878, 49	5 062 114, 23	17 192, 55	0,00	0,00	0,00	16 000, 00	0,00	4 000, 00	0,00
Dotacje §§ 200, 620 inwestycyjne	612 479, 79	1 155 501, 30	5 062 114, 23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dotacje §§ 205, 625	-	-	0,00	0,00	1 083 575, 00	1 924 084, 91	1 209 352, 44	1 433 470, 99	1 452 686, 25	1 260 947, 09	2 590 935, 73
Dotacje §§ 205, 625 inwestycyjne	-	-	0,00	0,00	1 083 575, 00	1 924 084, 91	1 209 352, 44	1 343 528, 47	1 444 097, 58	1 536 256, 76	2 562 711, 73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

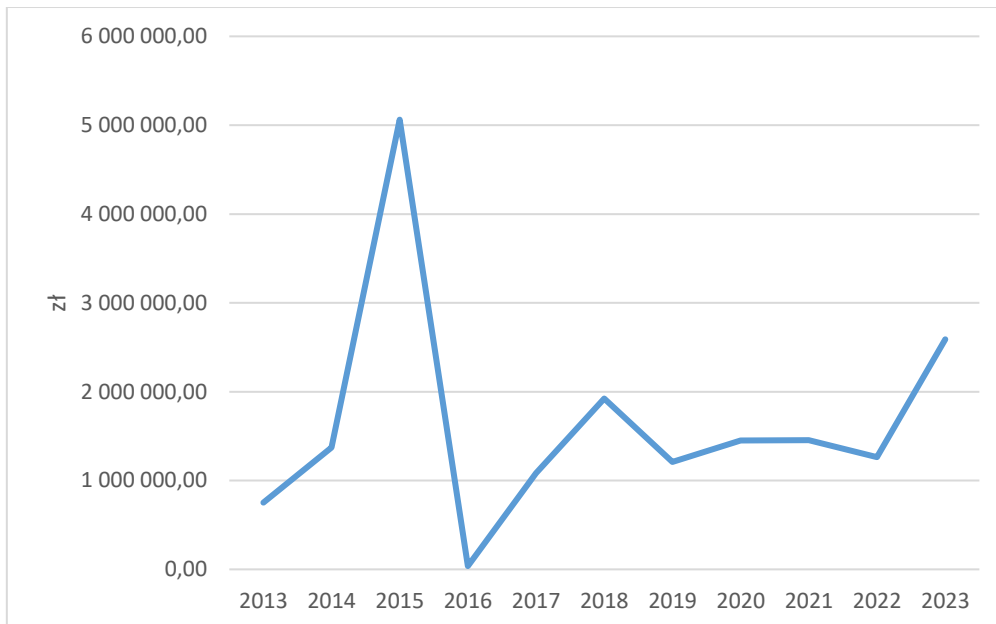
6.3 Finansowanie programów i projektów unijnych

Tabela 111. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Dochody razem	752 209,16	1 372 878,49	5 062 114,23	36 742,55	1 083 575,00	1 924 084,91	1 209 352,44	1 449 470,99	1 452 686,25	1 264 947,09	2 590 935,73
Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	0,00	0,00	0,00	14 613,55	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE	530,40	17 713,14	0,00	2 579,00	0,00	0,00	0,00	13 824,16	0,00	0,00	0,00
Płatności w zakresie budżetu środków europejskich	751 678,76	1 355 165,35	5 062 114,23	19 550,00	1 083 575,00	1 924 084,91	1 209 352,44	1 435 646,83	1 452 686,25	1 264 947,09	2 590 935,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 83. Dochody razem – projekty unijne w latach 2013 -2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6.4 Subwencja

Tabela 112. Subwencja ogólna w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Subwencja razem	3 141 002, 00	2 868 328, 00	2 763 291, 00	3 063 852, 00	2 901 300, 00	3 890 146, 00	2 952 484, 00	3 593 571, 00	4 653 103, 00	4 376 958, 00	6 953 760, 10
Część oświatowa	2 076 108, 00	1 980 910, 00	1 990 945, 00	2 086 260, 00	2 251 970, 00	2 399 659, 00	2 267 478, 00	2 482 971, 00	2 900 525, 00	3 201 608, 00	3 625 371, 00
Uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00	0,00	0,00	0,00	51 936, 00	0,00	0,00	0,00	503 308, 00	0,00	1 869 250, 10
Część wyrównawcza	1 064 894, 00	887 418, 00	772 346, 00	977 592, 00	597 394, 00	1 490 487, 00	685 006, 00	1 110 600, 00	1 249 270, 00	1 175 350, 00	1 459 139, 00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6.5 Wydatki

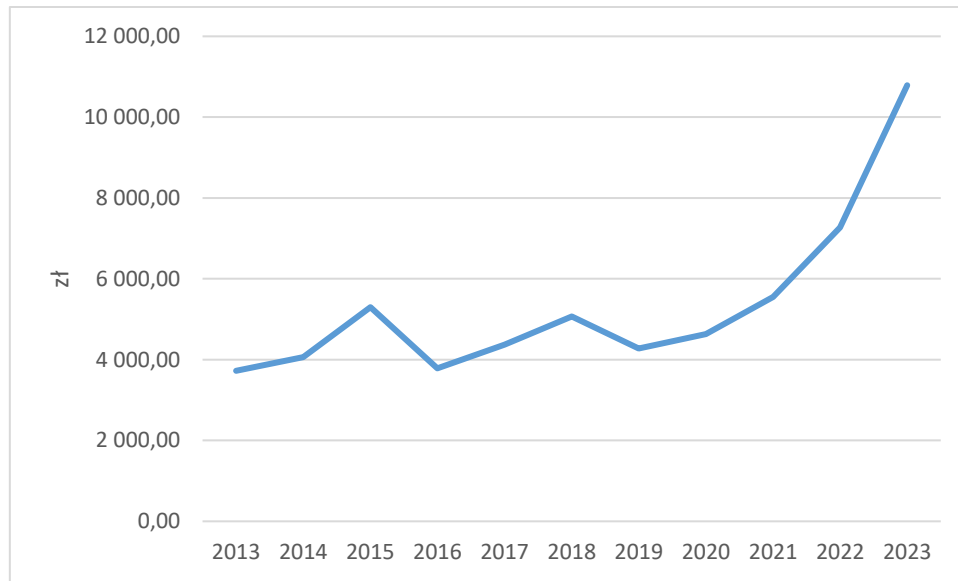
Tabela 113. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Ogółem	3 724, 79	4 064, 26	5 300, 35	3 784, 51	4 370, 99	5 066, 63	4 277, 45	4 631, 24	5 554, 41	7 272, 98	10 789, 40
w Dziale 801- Oświata i wychowanie	919, 26	1 324, 35	953, 02	947, 07	1 073, 55	1 507, 49	1 095, 03	1 131, 39	1 273, 09	1 421, 30	2 049, 54
w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	65,5 9	174, 33	76,8 2	48,9 5	88,8 6	102, 41	192, 22	191, 04	579, 86	220, 13	1 183, 76
wydatki w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,01	166, 46	147, 56	33,3 0
wydatki majątkowe ogółem	1 337, 14	1 599, 90	2 911, 92	828, 48	1 159, 45	1 673, 11	570	524, 36	1 176, 22	1 269, 11	5 298, 76
wydatki inwestycyjne	1 337, 14	1 599, 90	2 911, 92	828, 48	1 158, 02	1 673, 11	570, 22	524, 36	1 176, 22	1 269, 11	5 298, 76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

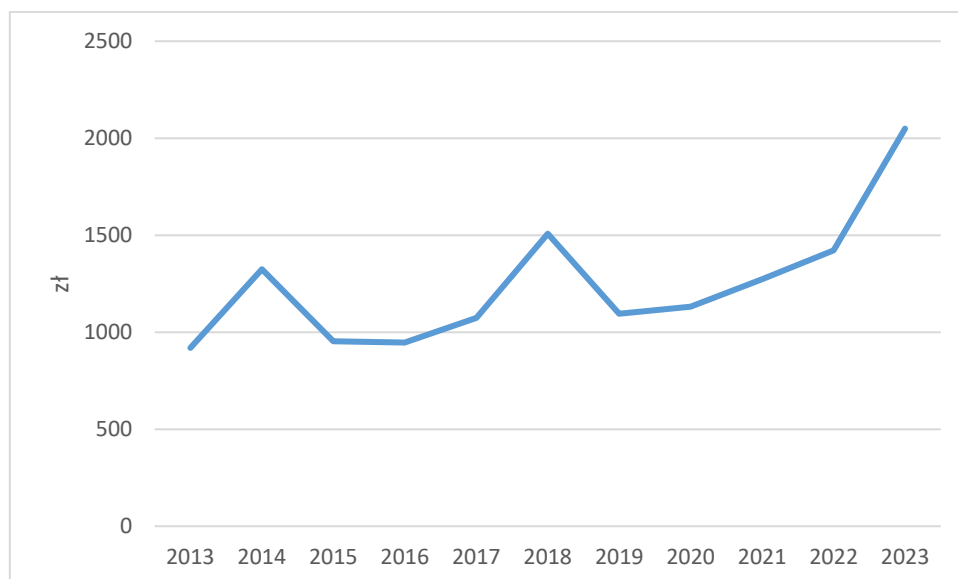

Rycina 84. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

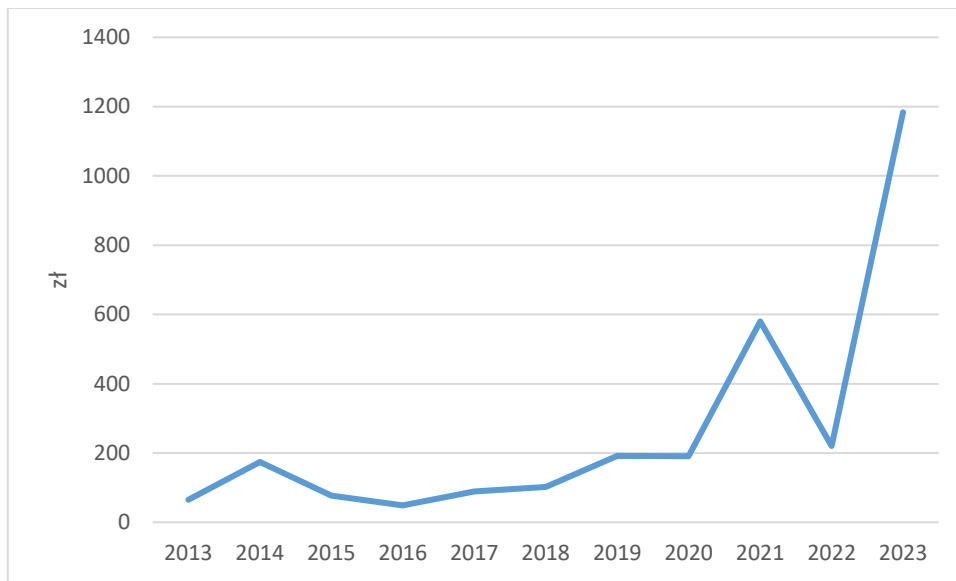
Rycina 85. Wydatki na 1 mieszkańca w Dziale 801- Oświata i wychowanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

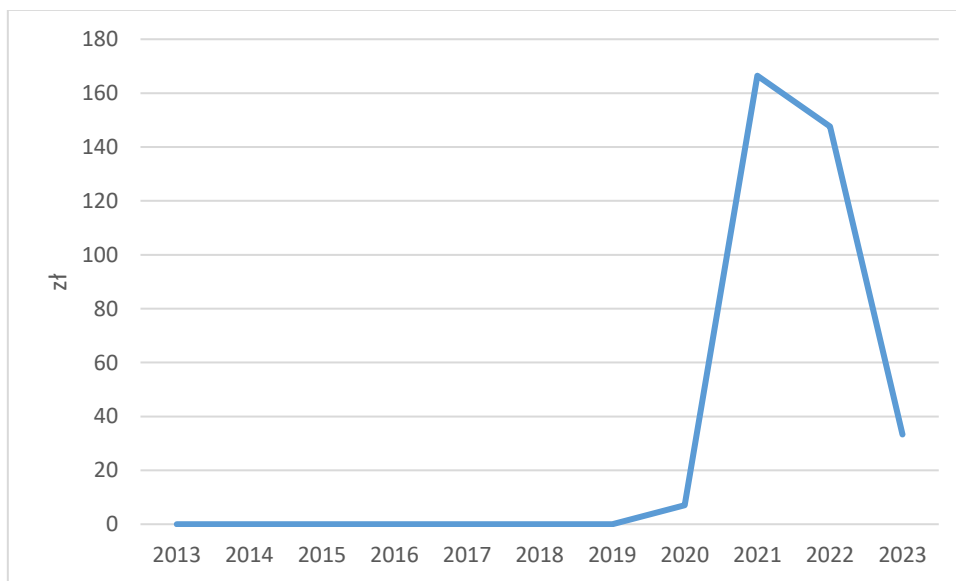

Rycina 86. Wydatki na 1 mieszkańca w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

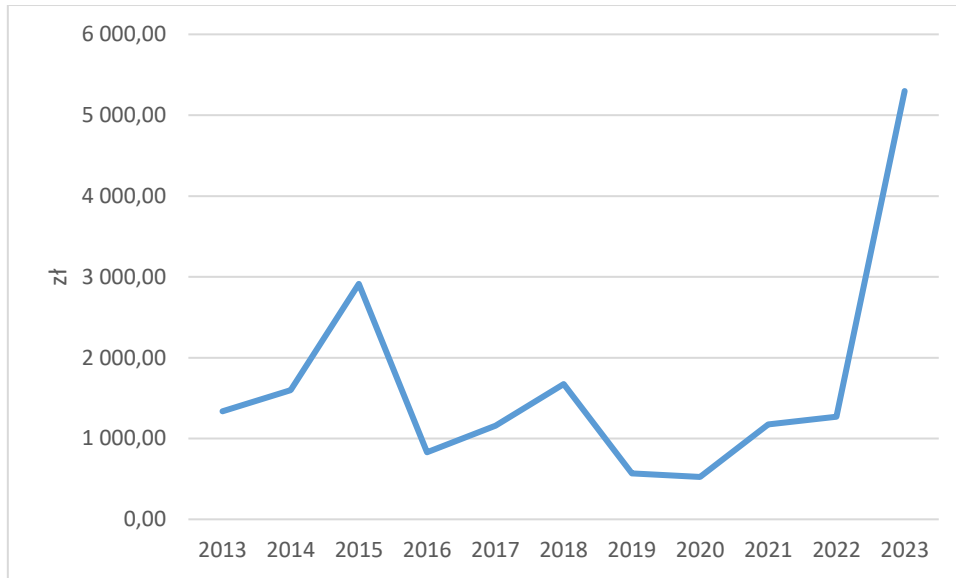
Rycina 87. Wydatki na 1 mieszkańca w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

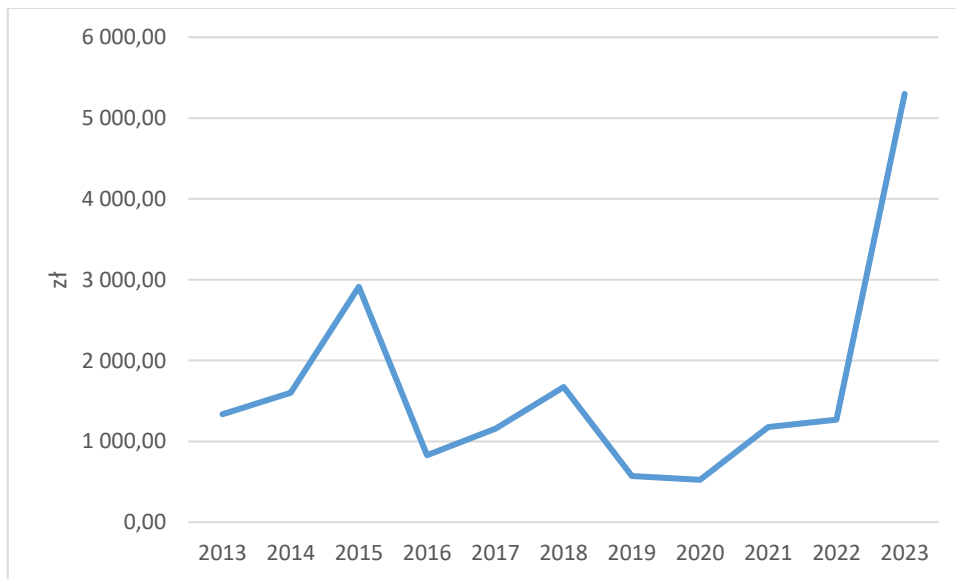

Rycina 88. Wydatki majątkowe ogółem na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 89. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 114. Wydatki według działów Klasyfikacji Budżetowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Ogółem	15 528 662,2 2	16 972 337,4 4	22 038 861,1 0	15 622 473,0 3	18 087 154,9 8	20 833 968,1 1	17 387 826,8 1	18 826 007,9 0	22 545 357,5 6	29 157 391,7 9	42 833 937,2 7

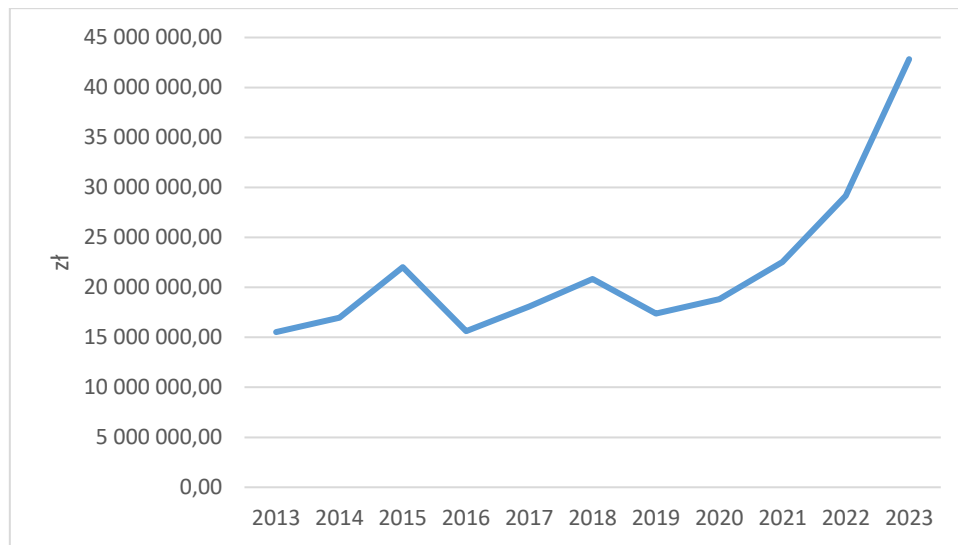
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3 098 454,8 6	3 166 777,4 0	3 382 428,7 2	1 711 796,0 7	908 556,6 0	437 317,4 2	495 979,1 1	908 477,9 5	1 490 494,5 6	1 789 358,1 1	7 589 214,7 8
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	134 776,0 7	2 092 712,7 3
Dział 600 - Transport i łączność	2 537 764,1 4	1 306 330,6 3	2 111 800,8 2	1 827 170,6 0	1 269 022,6 5	2 726 502,0 1	1 233 472,5 4	1 168 523,4 2	698 849,8 3	3 967 306,7 2	8 410 722,4 5
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	42 079,5 4	13 657,4 4	35 742,3 9	43 791,8 5	14 432,4 8	27 894,4 3	56 287,2 7	30 934,9 4	34 424,9 9	72 054,7 3	86 754,6 8
Dział 710 - Działalność usługowa	0,00	0,00	18 467,8 4	12 142,9 2	7 306,2 0	47 116,7 0	0,00	10 745,9 9	26 387,6 5	28 070,6 4	26 548,9 9
Dział 750 - Administracja publiczna	1 880 454,2 2	1 897 467,8 6	1 961 875,2 5	2 119 709,5 2	2 508 536,4 9	4 204 512,4 9	2 541 274,3 7	2 275 501,0 0	2 542 760,0 8	3 507 084,5 8	3 478 251,4 7
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2 777,3 0	26 862,5 4	28 805,0 0	3 498,0 5	852,0 0	40 762,2 2	35 011,0 0	33 543,0 0	831,0 0	824,0 0	29 322,0 0
Dział 752 - Obrona narodowa	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0	200,0 0
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	61 074,5 2	84 257,5 5	65 135,7 3	276 559,3 1	178 999,9 1	90 645,6 9	330 770,0 7	111 627,9 5	102 001,4 1	938 752,2 7	504 024,6 7
Dział 755 - Wymiar sprawiedliwości	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	376,0 0	376,0 0	376,0 0	376,0 0
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	306 064,6 8	226 586,3 0	193 343,7 7	172 417,8 8	136 553,1 6	126 480,2 0	115 180,8 3	127 340,0 7	69 596,8 1	157 669,1 0	195 751,9 3
Dział 758 - Różne rozliczenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 461,2 9	35 885,2 4	21 335,7 0	11 665,7 9	36 558,6 3
Dział 801 - Oświata i wychowanie	3 832 397,6 8	5 530 485,4 9	3 962 645,6 7	3 909 488,4 1	4 442 362,3 5	6 198 805,8 1	4 451 287,2 3	4 599 112,2 9	5 167 478,4 5	5 697 984,0 5	8 136 660,4 9
Dział 851 - Ochrona zdrowia	88 417,2 2	43 819,1 5	64 136,6 8	66 950,7 6	61 981,6 1	61 720,7 3	54 023,0 9	109 308,5 3	172 946,5 2	54 654,2 9	121 670,8 1
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 238 382,4 6	2 403 302,6 9	2 108 369,3 3	4 142 268,1 6	1 088 209,6 9	1 171 358,3 9	1 298 853,4 3	1 232 149,5 1	1 338 078,8 1	1 937 228,8 7	1 927 345,7 1
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 437 604,0 0	49 350,6 0
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	94 259,0 0	78 710,0 0	63 919,0 0	47 000,0 0	40 536,2 5	45 190,0 0	55 406,2 5	39 142,5 0	27 822,8 5	36 876,0 0	31 661,8 2
Dział 855 - Rodzina	-	-	-	-	3 924 653,5 9	3 967 004,6 0	4 660 136,2 6	5 757 872,5 7	5 730 858,2 1	3 145 247,6 5	1 378 846,8 4
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 036 092,1 1	1 054 978,8 2	7 614 674,9 9	1 033 818,4 7	3 082 200,8 2	1 144 674,0 1	1 128 666,5 3	1 541 947,2 2	2 690 550,3 1	3 296 819,3 2	3 858 216,7 0

Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	273 425,7 1	728 020,5 3	319 437,8 4	202 059,2 2	367 711,2 7	421 129,2 7	781 360,9 8	776 592,9 9	2 353 646,6 3	882 481,4 0	4 699 541,9 8
Dział 926 - Kultura fizyczna	36 818,7 8	410 881,0 4	107 878,0 7	53 601,8 1	55 039,9 1	122 654,1 4	148 456,5 6	62 838,7 3	76 717,7 5	59 958,2 0	165 203,9 9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 90. Wydatki ogółem w gminie Mściwojów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 115. Wydatki w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w zł										
Ogółem	15 528 662,22	16 972 337,44	22 038 861,10	15 622 473,03	18 087 154,98	20 833 968,11	17 387 826,81	18 826 007,90	22 545 357,56	29 157 391,79	42 833 937,27
Wydatki majątkowe ogółem	5 574 535,40	6 681 196,00	12 107 751,42	3 419 949,67	4 797 797,59	6 879 809,77	2 317 933,07	2 131 509,47	4 774 285,50	5 087 877,04	21 036 076,08
Wydatki majątkowe inwestycyjne	5 574 535,40	6 681 196,00	12 107 751,42	3 419 949,67	4 791 889,08	6 879 809,77	2 317 933,07	2 131 509,47	4 774 285,50	5 087 877,04	21 036 076,08
Wydatki bieżące ogółem	9 954 126,82	10 291 141,44	9 931 109,68	12 202 523,36	13 289 357,39	13 954 158,34	15 069 893,74	16 694 498,43	17 771 072,06	24 069 514,75	21 797 861,19
Wydatki bieżące na wynagrodzenia	3 982 888,51	4 087 817,23	4 156 159,75	4 238 004,20	4 284 088,23	4 635 791,80	4 942 462,95	5 122 672,23	5 612 412,08	6 936 053,79	7 791 190,18
Wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	762 163,04	785 943,54	768 079,05	787 738,44	816 341,24	884 304,68	952 818,35	975 733,13	1 142 759,45	1 298 827,91	1 487 197,48
Wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	1 984 619,75	2 145 308,30	1 992 843,84	2 101 370,18	2 459 174,62	2 649 125,11	2 566 649,83	2 809 258,89	3 273 479,47	6 285 086,65	8 120 512,44
Dotacje ogółem	445 772,33	466 393,90	264 644,63	251 675,67	283 305,24	307 984,18	375 236,28	385 760,27	504 937,45	245 756,62	285 329,76
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 767 247,12	1 834 156,85	1 645 508,05	3 617 638,12	4 361 949,76	4 324 981,00	5 069 783,61	6 137 069,07	6 041 464,50	7 579 125,84	2 136 266,06
Wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	7 401 886,74	7 732 217,65	7 803 417,88	8 123 792,29	8 476 492,09	9 158 461,61	9 474 596,60	10 006 940,74	11 155 073,30	16 086 963,19	19 180 513,44

Wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	306 064,68	225 836,30	186 843,77	172 417,88	136 553,16	126 480,20	115 180,83	127 340,07	69 596,81	157 669,10	195 751,93
Dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych	102 447,26	112 877,57	98 886,25	76 927,78	92 082,63	84 591,68	105 583,68	124 888,68	286 145,30	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

7. ASPEKT SPOŁECZNY

7.1 Edukacja szkolna

Tabela 116. Współczynnik skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe) w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Brutto	60,35	60,30	57,76	66,30	65,74	68,21	64,60	69,13	66,50	64,95	63,70
Netto	59,47	60,30	57,43	64,49	65,43	67,92	63,48	68,85	65,99	64,18	63,70

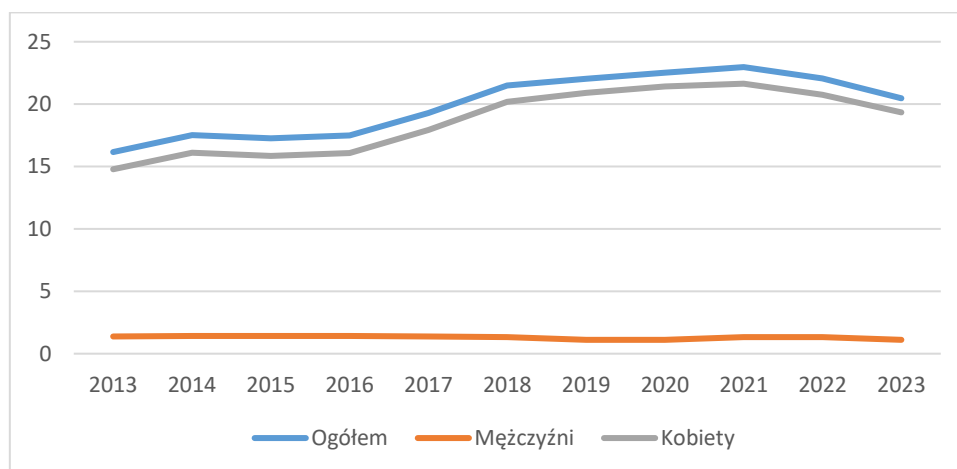
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 117. Nauczyciele zatrudnieni w szkołach podstawowych (bez specjalnych) w przeliczeniu na etaty w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	16,16	17,52	17,26	17,50	19,30	21,50	22,02	22,53	22,97	22,07	20,46
Mężczyźni	1,38	1,42	1,42	1,42	1,37	1,32	1,11	1,11	1,33	1,33	1,11
Kobiety	14,78	16,10	15,84	16,08	17,93	20,18	20,91	21,42	21,64	20,74	19,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 91. Nauczyciele zatrudnieni w szkołach podstawowych (bez specjalnych) w przeliczeniu na etaty w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

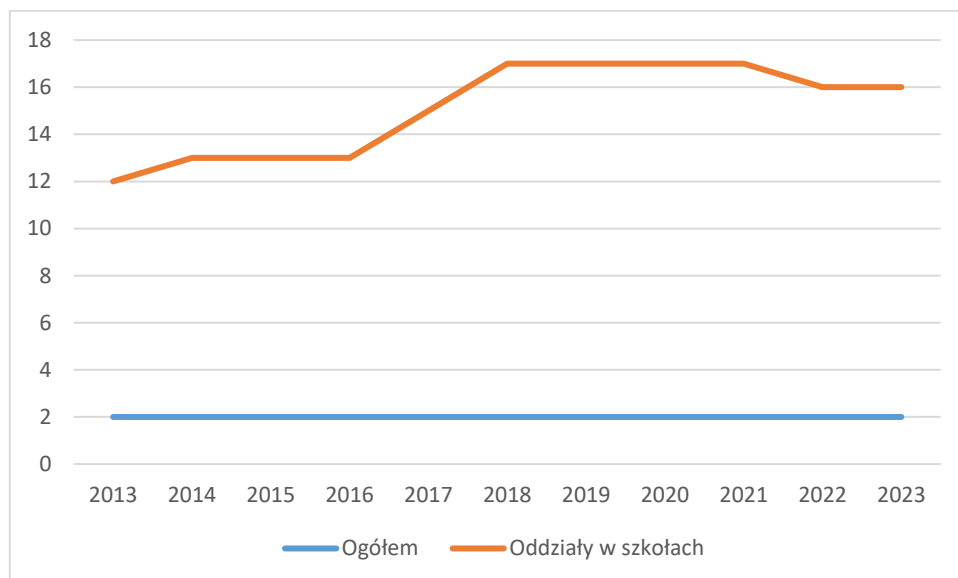

Tabela 118. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Oddziały w szkołach	12	13	13	13	15	17	17	17	17	16	16
Uczniowie	137	161	175	183	213	236	230	253	262	252	244
Uczniowie - chłopcy	76	88	93	100	117	121	121	130	139	136	126
Uczniowie - dziewczynki	61	73	82	83	96	115	109	123	123	116	118
Uczniowie w 1 klasie	24	45	43	29	30	28	25	40	25	29	33
Absolwenci	35	23	28	22	-	-	26	22	21	49	40
Absolwenci - chłopcy	18	14	15	14	-	-	10	12	9	25	24
Absolwenci - dziewczynki	17	9	13	8	-	-	16	10	12	24	16
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego (%)	-	-	-	-	-	-	68	56	67	60	63
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki (%)	-	-	-	-	-	-	30	40	45	50	41
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego (%)	-	-	-	-	-	-	54	43	64	48	56
Wydatki budżetu gminy (bieżące bez remontów i udzielonych dotacji) na szkoły podstawowe na 1 ucznia w szkołach prowadzonych przez samorząd gminy	-	-	110 65	112 41	107 47	111 97	134 10	149 26	160 22	176 28	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

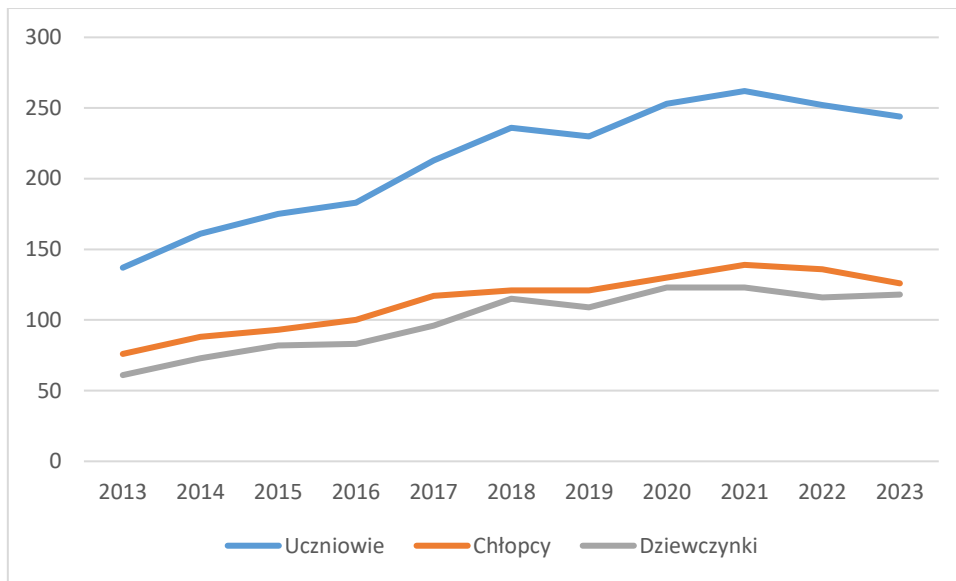
Rycina 92. Liczba szkół i oddziałów szkolnych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

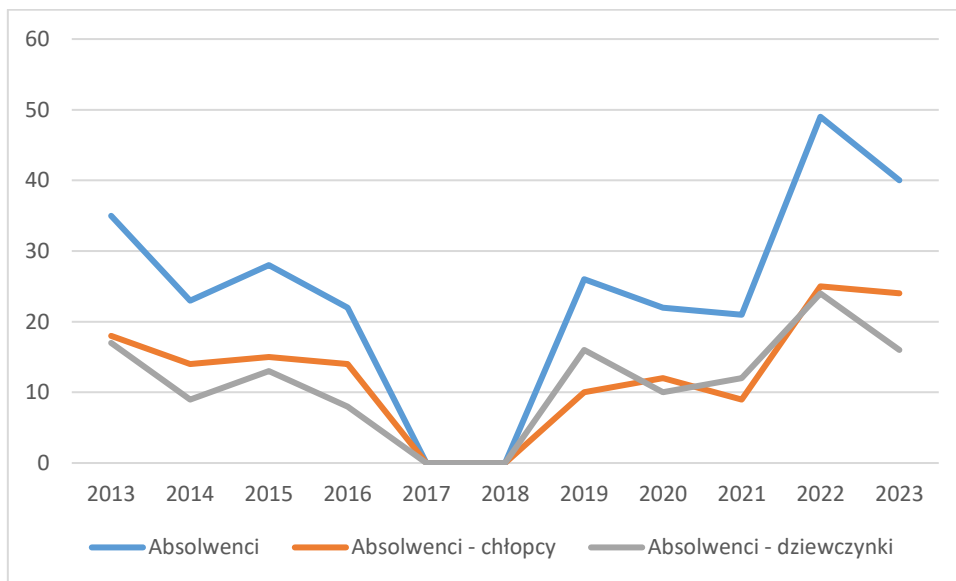

Rycina 93. Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 94. Liczba absolwentów szkół podstawowych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 119. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	11	12	13	14	14	14	14	15	15	16	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

7.2 Wychowanie przedszkolne

Tabela 120. Wychowanie przedszkolne w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przedszkola ogółem	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Oddziały przedszkolne	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3
Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat	283	296	233	143	95	500	336	331	390	419	381
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego	152	116	113	142	141	136	134
Liczba placówek wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	.	11	11	12	13	12	13	11	10	11	11
Współczynnik skolaryzacji netto dla edukacji przedszkolnej	.	29,0	24,5	26,8	19,7	46,6	45,3	37,5	43,5	48,4	45,9
Wydatki budżetu gminy (bieżące bez remontów i udzielonych dotacji) na wychowanie przedszkolne na 1 dziecko w placówkach prowadzonych przez samorząd gminy	.	524 3	727 6	836 9	954 4	534 8	823 3	102 62	957 7	109 13	.

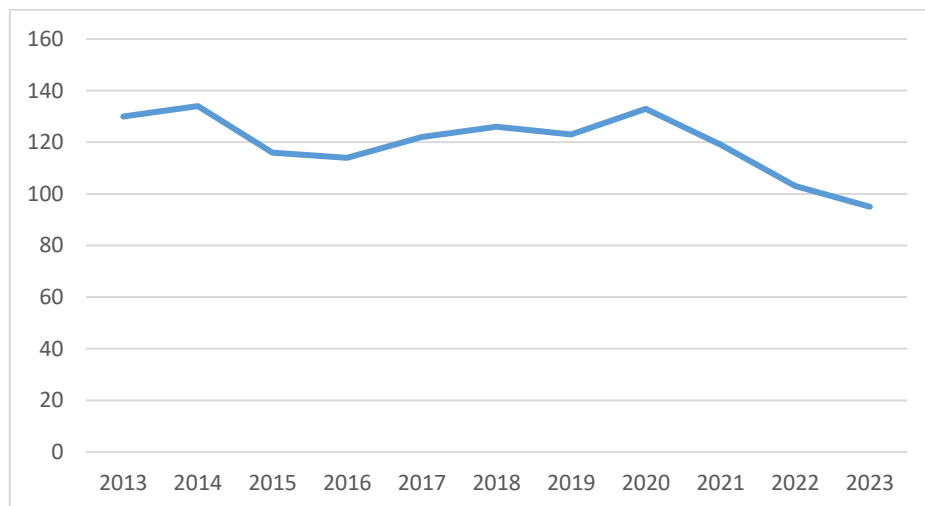
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 121. Dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat) w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	130	134	116	114	122	126	123	133	119	103	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 95. Dzieci w wieku żłobkowym (do 3 lat) w gminie Mściwojów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

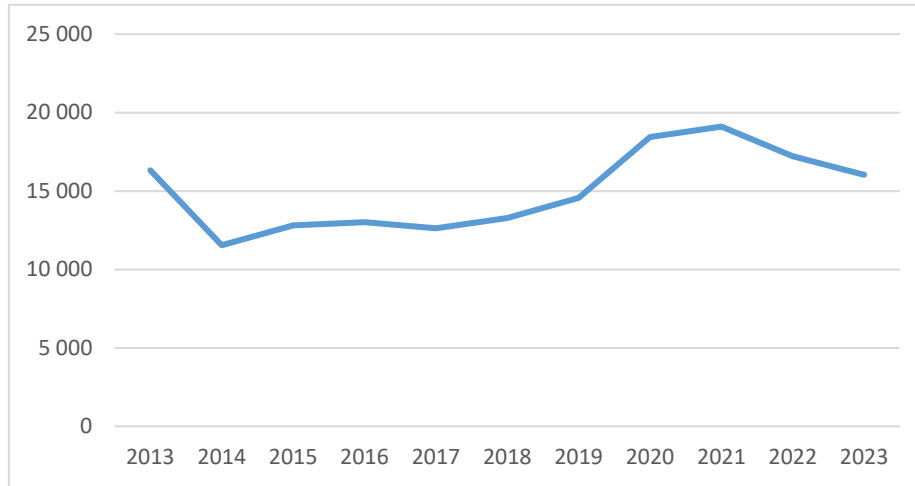
7.3 Zdrowie i ochrona zdrowia

Tabela 122. Liczba porad lekarskich w podstawowej opiece zdrowotnej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	16	11	12	13	12	13	14	18	19	17	16
	311	545	816	021	619	274	575	440	107	216	033

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 96. Liczba porad lekarskich w podstawowej opiece zdrowotnej w gminie Mściwojów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 123. Liczba przychodni podległych samorządowi terytorialnemu w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

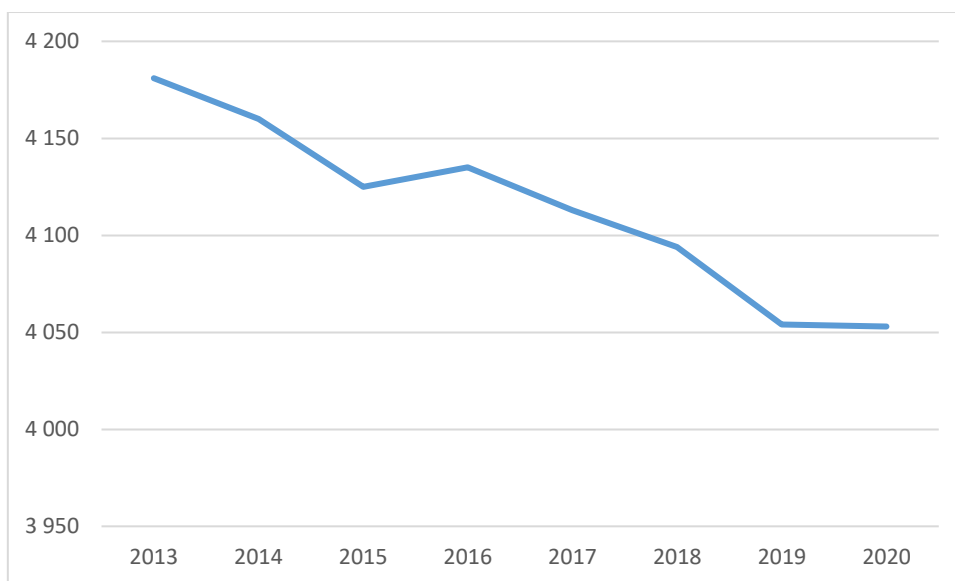
Tabela 124. Apteki i punkty apteczne w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Apteki	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Mgr farmacji w aptece	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Punkty apteczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ludność na aptekę ogólnodostępną	4 181	4 160	4 125	4 135	4 113	4 094	4 054	4 053	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 97. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2013 – 2020

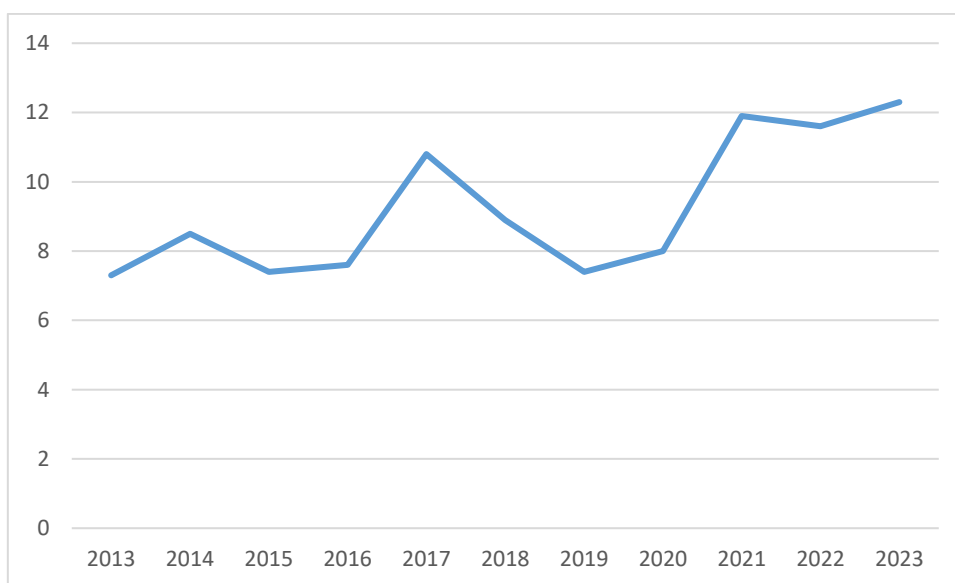
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 125. Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat jaworski	7,3	8,5	7,4	7,6	10,8	8,9	7,4	8,0	11,9	11,6	12,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 98. Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności w powiecie jaworskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

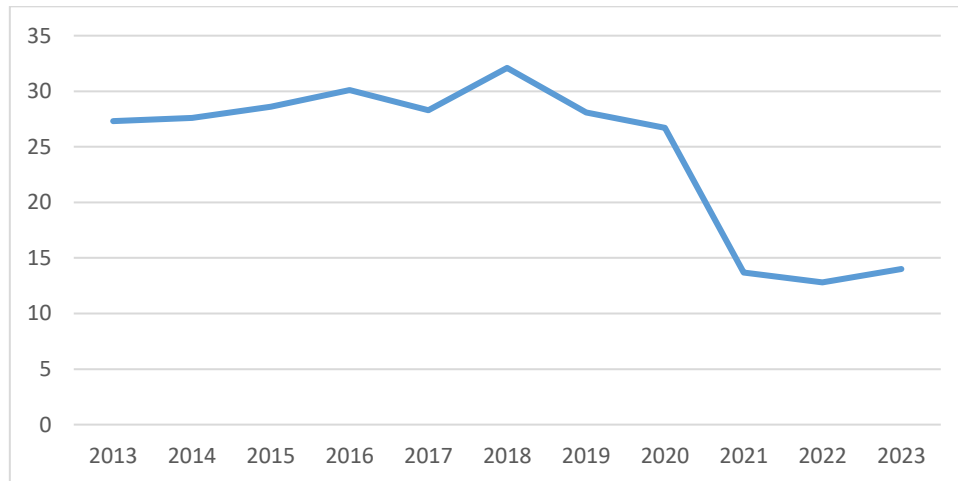

Tabela 126. Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności w powiecie jaworskim w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Powiat jaworski	27,3	27,6	28,6	30,1	28,3	32,1	28,1	26,7	13,7	12,8	14,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 99. Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności w powiecie jaworskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

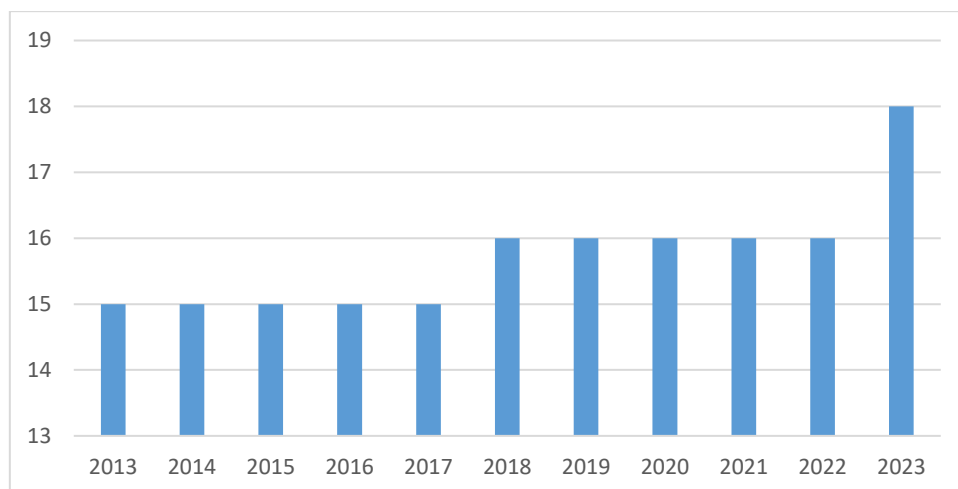
7.4 Aktywność obywatelska – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne

Tabela 127. Podmioty zarejestrowane w sekcji S dział 94 PKD (działalność organizacji członkowskich) w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	15	15	15	15	15	16	16	16	16	16	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 100. Podmioty zarejestrowane w sekcji S dział 94 PKD (działalność organizacji członkowskich)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 128. Podmioty nowo zarejestrowane w sekcji S dział 94 PKD (działalność organizacji członkowskich) w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	0	1	0	0	0	4	2	0	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 129. Podmioty wyrejestrowane w sekcji S dział 94 PKD (działalność organizacji członkowskich) w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	0	1	0	0	0	3	2	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 130. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0

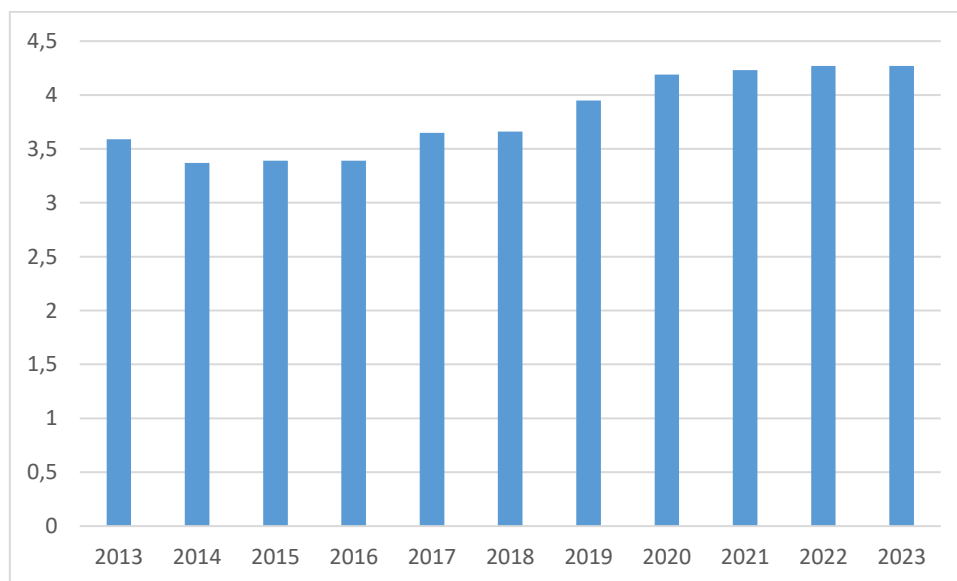
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 131. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	3,5 9	3,3 7	3,3 9	3,3 9	3,6 5	3,6 6	3,9 5	4,1 9	4,2 3	4,2 7	4,2 7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 101. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

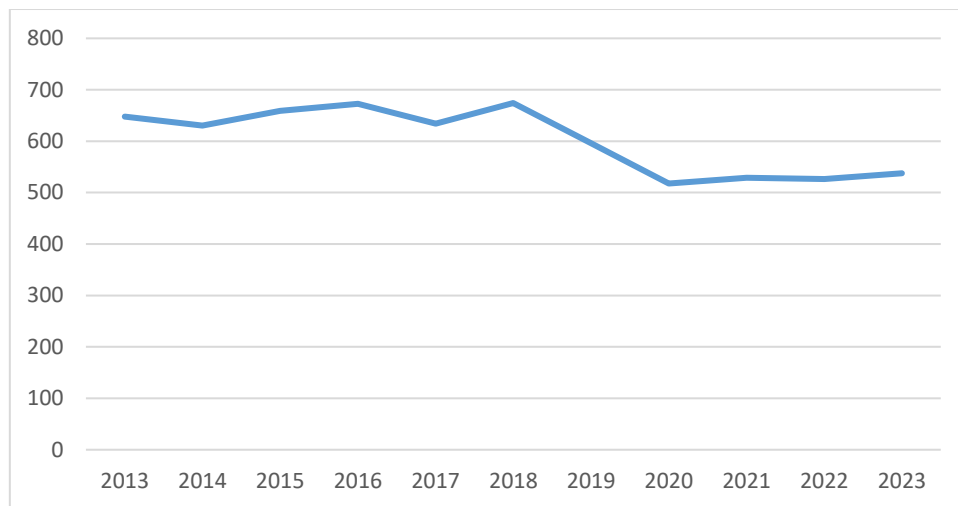

Tabela 132. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	648	630	658	672	634	674	596	517	529	526	537
	,1	,6	,7	,8	,0	,2	,2	,7	,1	,3	,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 102. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

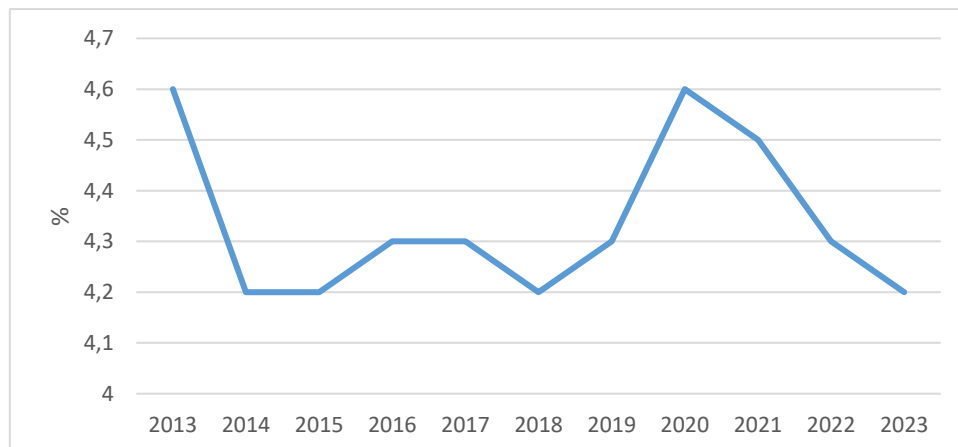
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 133. Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	4,6	4,2	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,6	4,5	4,3	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 103. Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

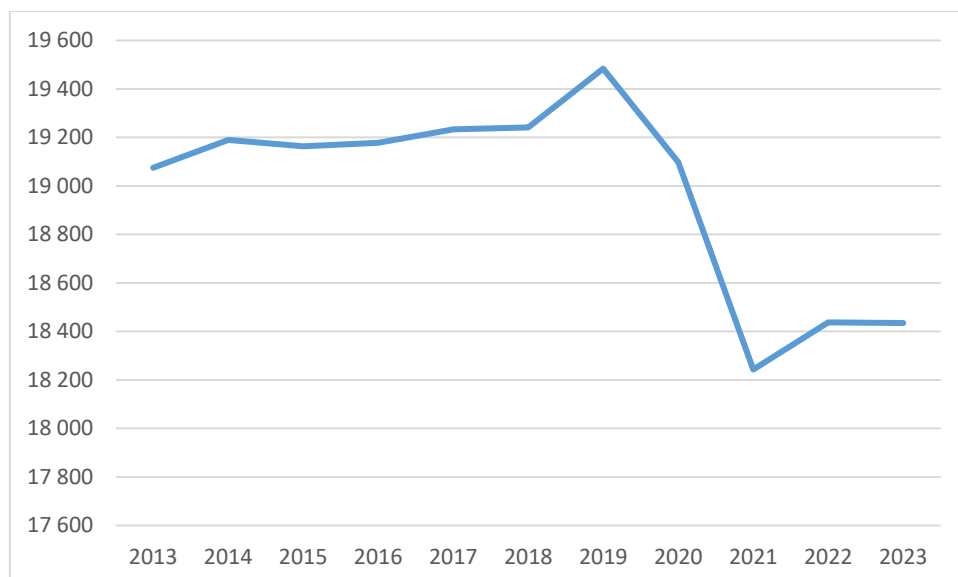
7.5 Kultura, sport, rekreacja

Tabela 134. Biblioteki w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba bibliotek	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Księgozbiór (w wol.)	19 075	19 190	19 164	19 178	19 234	19 241	19 484	19 098	18 243	18 438	18 435
Czytelnicy w ciągu roku	297	288	298	296	324	316	289	182	177	174	103
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	5 006	4 512	5 155	5 317	6 170	6 199	4 919	2 421	2 408	2 713	1 662
Biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	4,8	4,8	4,8	4,8	4,9	4,9	4,9	4,9	5,0	5,0	5,0
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	2 091	2 080	2 063	2 068	2 057	2 047	2 027	2 027	2 010	1 992	1 991
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	4 562, 3	4 613, 0	4 645, 8	4 638, 0	4 676, 4	4 699, 8	4 806, 1	4 712, 1	4 538, 1	4 629, 2	4 630, 7
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	71	69	72	72	78	77	71	45	44	43	26
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	16,9	15,7	17,3	18,0	19,0	19,6	17,0	13,3	13,6	15,6	16,1
Komputery użytkowane w bibliotece ogółem	7	9	9	10	10	10	11	11	8	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

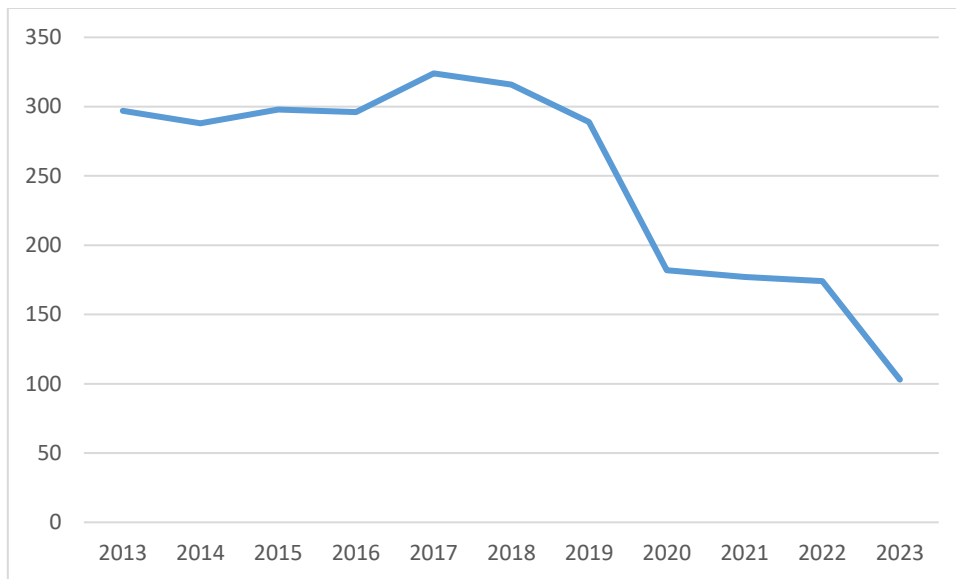
Rycina 104. Księgozbiór bibliotek w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

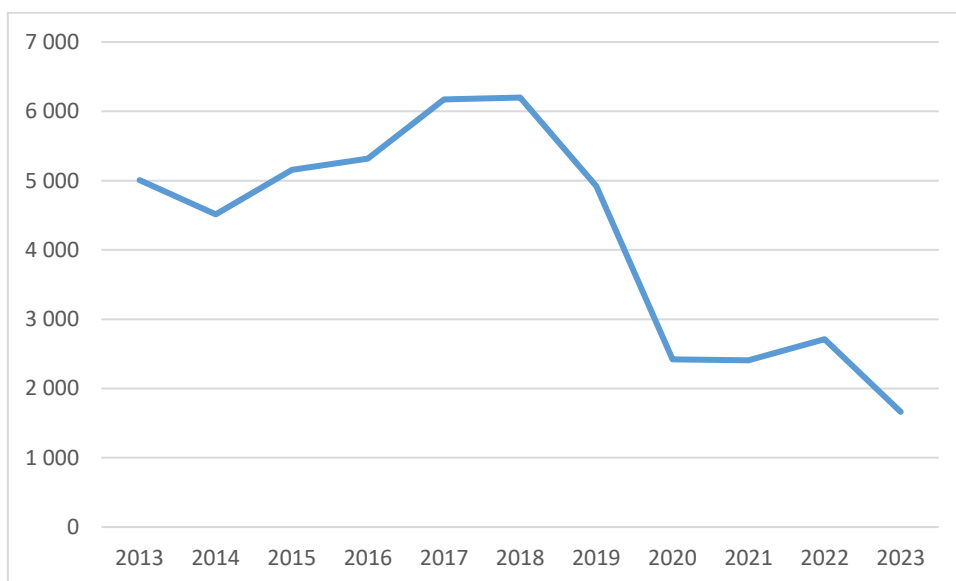

Rycina 105. Liczba czytelników w ciągu roku w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

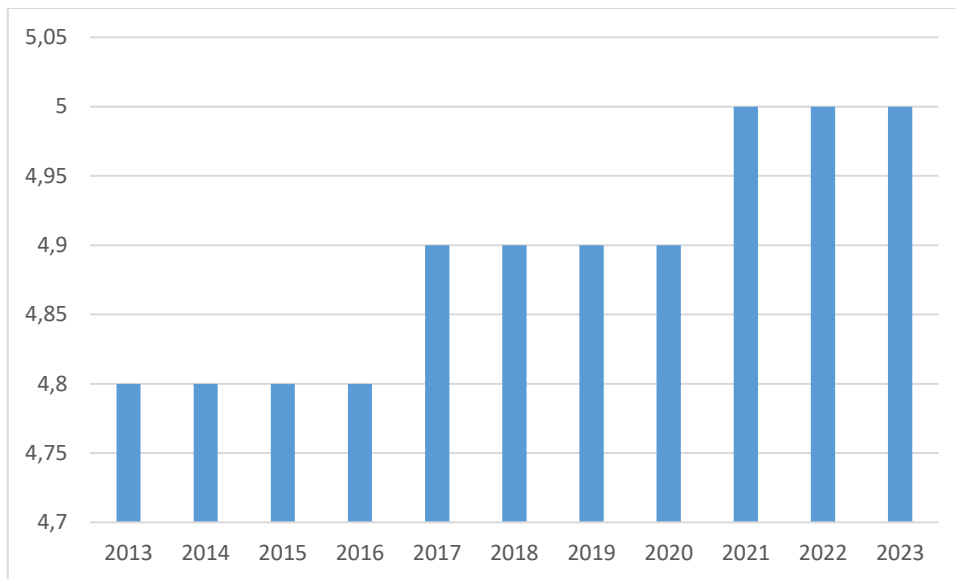
Rycina 106. Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

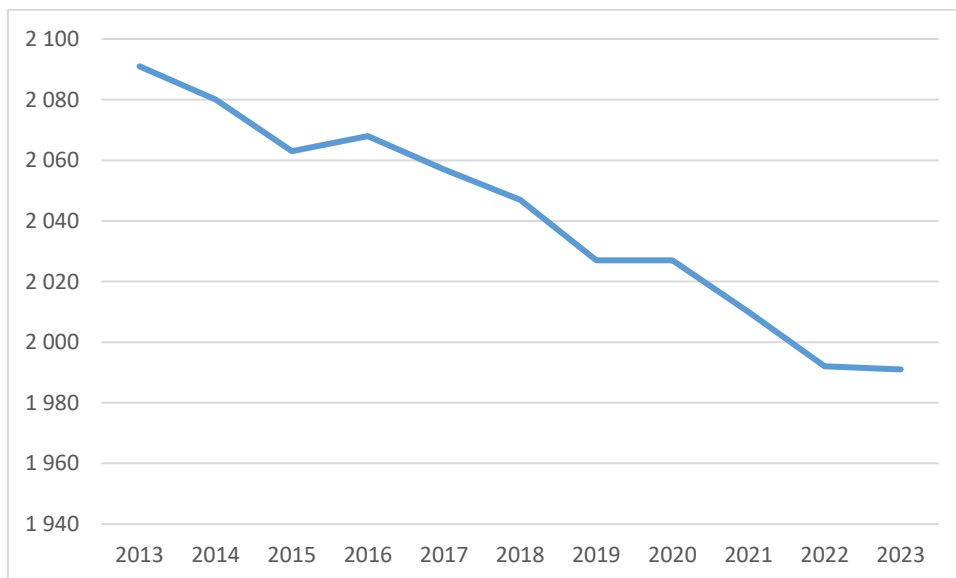

Rycina 107. Biblioteki publiczne na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

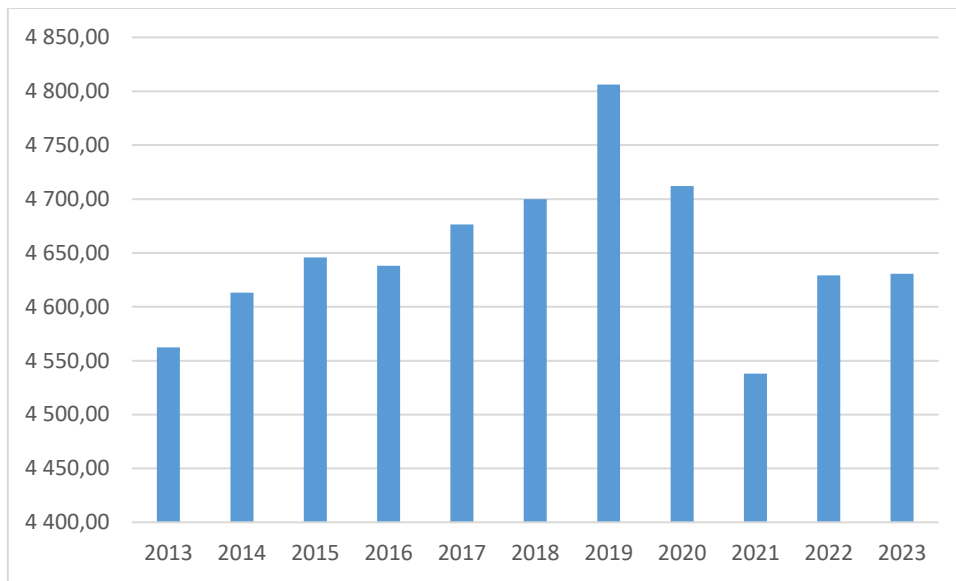
Rycina 108. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

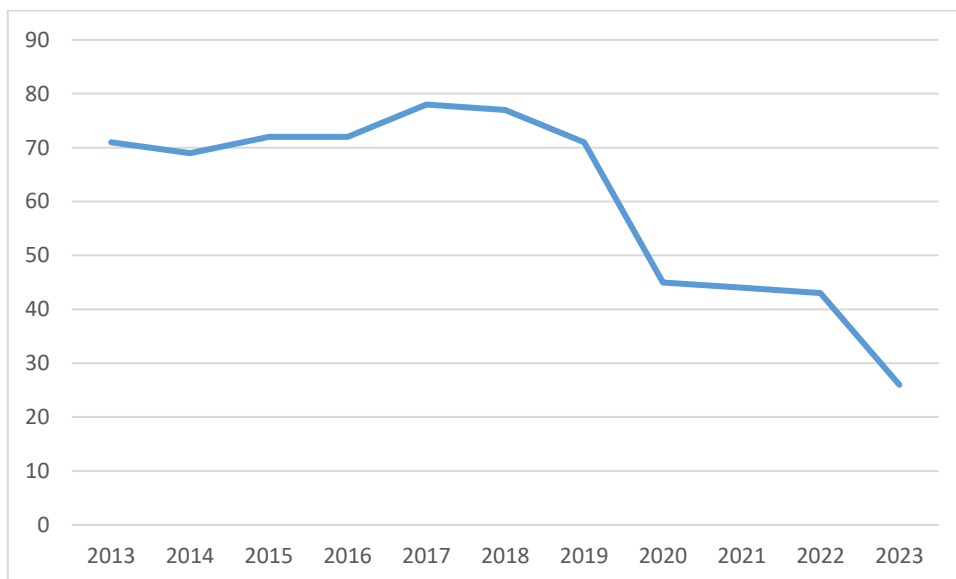

Rycina 109. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

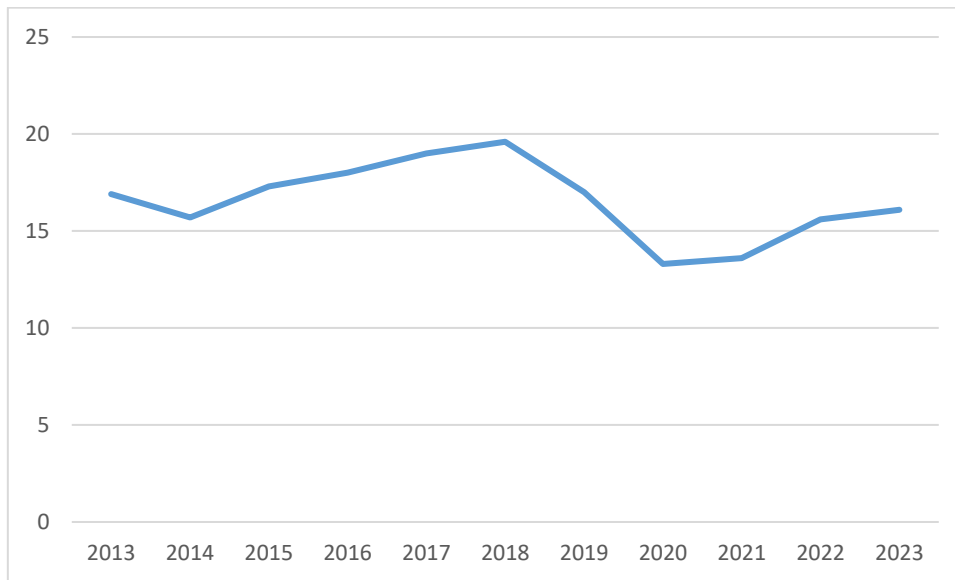
Rycina 110. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 111. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 135. Infrastruktura rekreacyjno - sportowa

	2014	2018	2022
Obiekty sportowe ogółem	1	1	2
Boiska do gier wielkich	1	0	0
Siłownie zewnętrzne	0	1	2
Stopień wykorzystania obiektów rekreacyjno – sportowych (%)	28	100	100
Obiekty sportowe na 10 tys. ludności	2,40	2,44	5,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

8. SMART ECONOMY

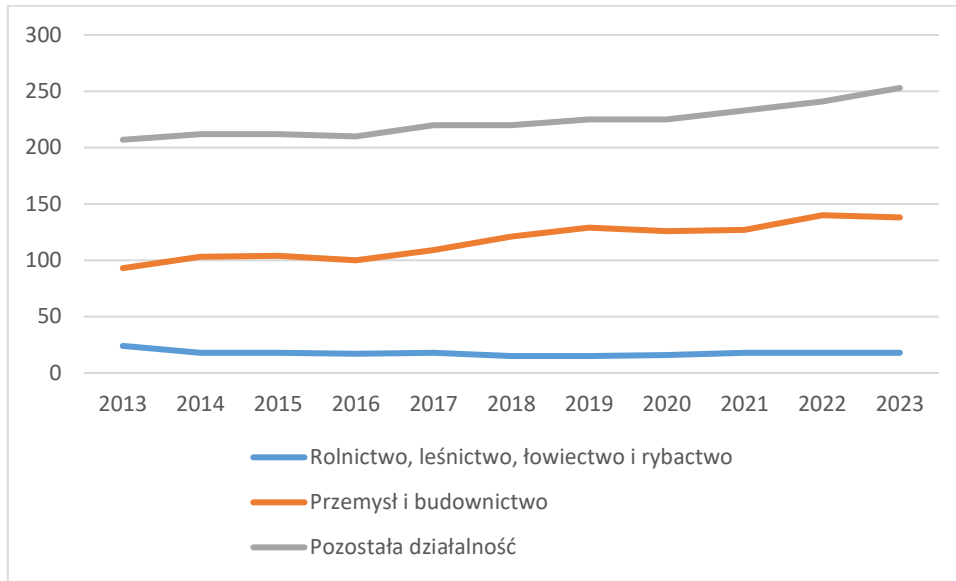
Tabela 136. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	324	333	334	327	347	356	369	367	378	399	409
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	18	18	17	18	15	15	16	18	18	18
Przemysł i budownictwo	93	103	104	100	109	121	129	126	127	140	138
Pozostała działalność	207	212	212	210	220	220	225	225	233	241	253

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 112. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

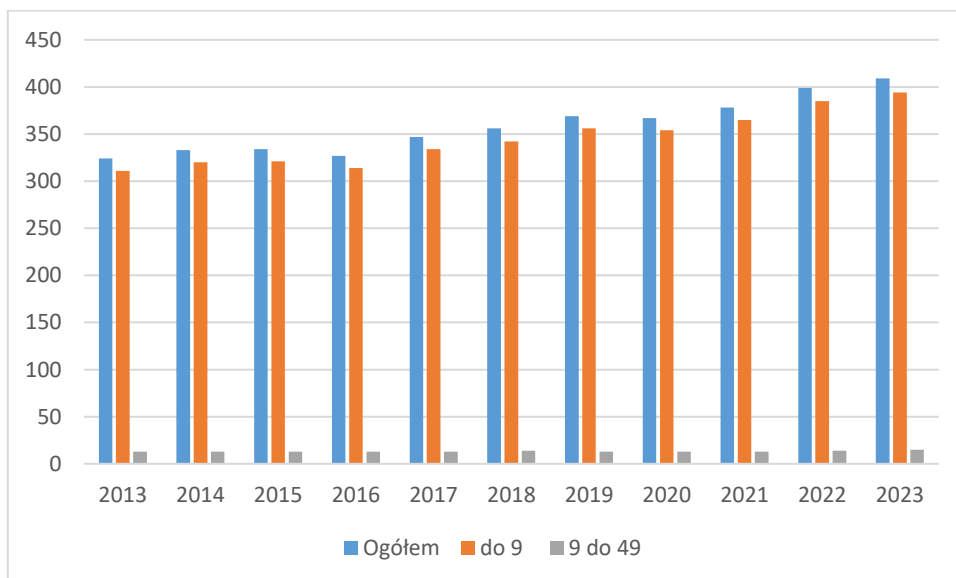
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 137. Podmioty według klas wielkości w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	324	333	334	327	347	356	369	367	378	399	409
0-9	311	320	321	314	334	342	356	354	365	385	394
10-49	13	13	13	13	13	14	13	13	13	14	15
0-249	324	333	334	327	347	356	369	367	378	399	409

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 113. Podmioty według klas wielkości w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

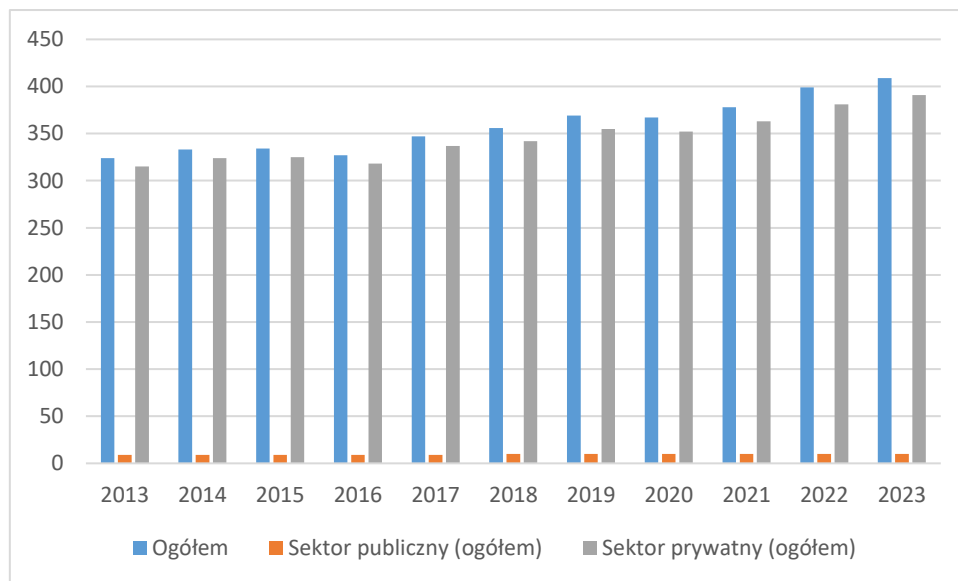

Tabela 138. Podmioty według sektorów własnościowych w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	324	333	334	327	347	356	369	367	378	399	409
Sektor publiczny (ogółem)	9	9	9	9	9	10	10	10	10	10	10
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Sektor prywatny (ogółem)	315	324	325	318	337	342	355	352	363	381	391
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	237	246	248	242	261	271	281	279	286	300	305
Sektor prywatny - spółki handlowe	18	19	19	19	19	15	17	17	20	23	27
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4	5	5	5	5	4	5	5	5	6	6
Sektor prywatny - spółdzielnie	6	6	6	5	5	3	3	3	3	3	3
Sektor prywatny - fundacje	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	14	14	14	14	14	15	16	16	16	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 114. Podmioty według sektorów własnościowych w Mściwojowie w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

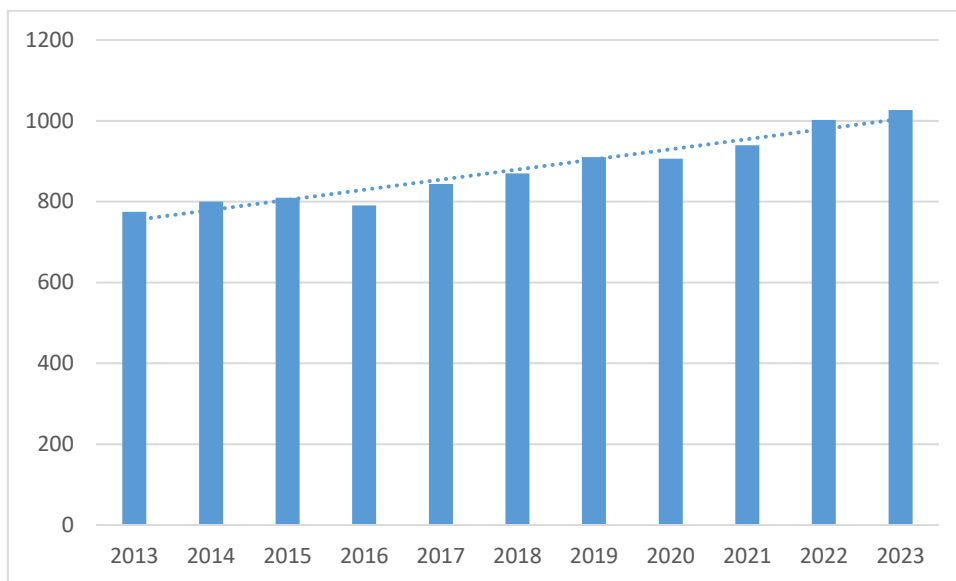
Tabela 139. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	775	800	810	791	844	870	910	906	940	1 002	1 027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 115. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

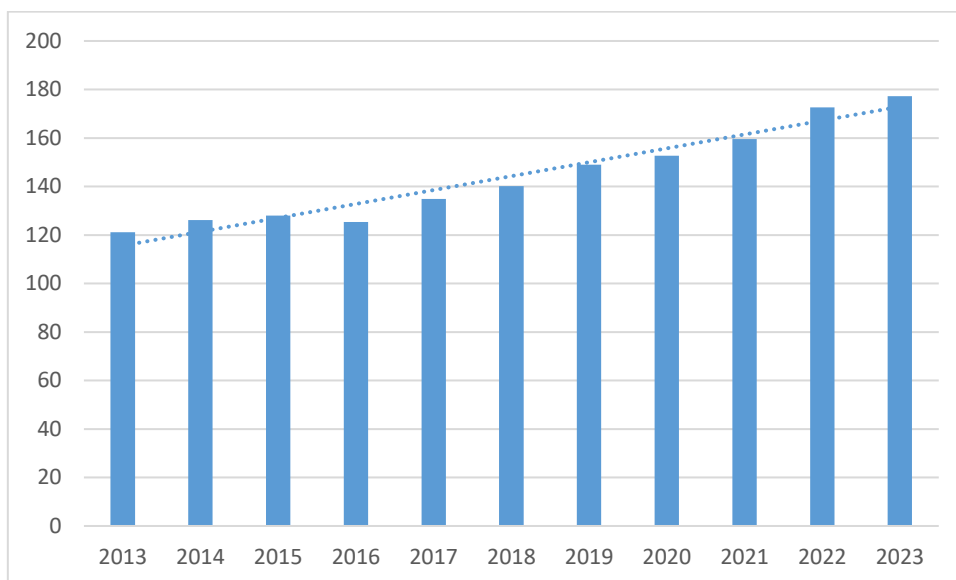
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 140. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	121,1	126,2	128,0	125,3	134,8	140,2	149,0	152,7	159,6	172,6	177,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 116. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

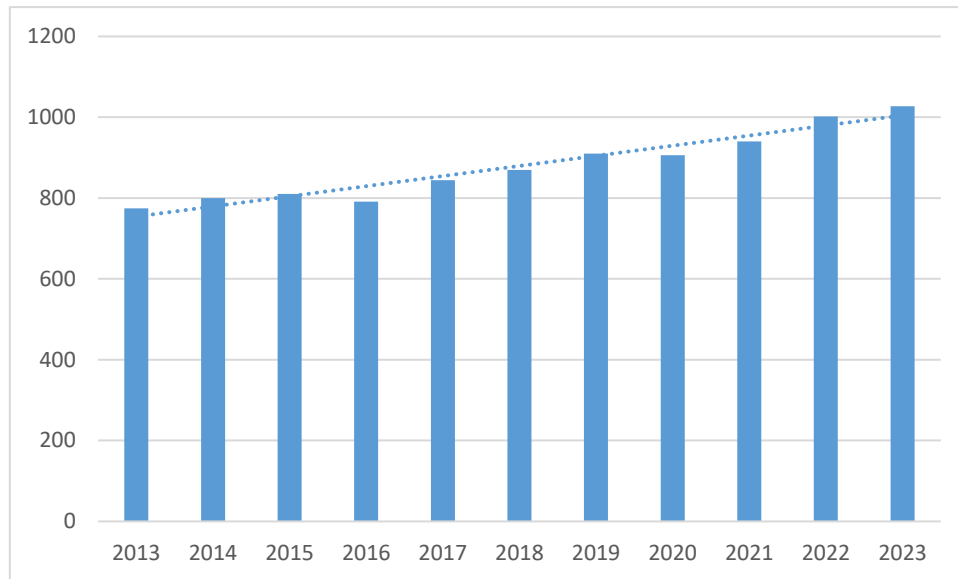

Tabela 141. Małe i średnie podmioty (0-249 pracujących) na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	775	800	810	791	844	870	910	906	940	1 002	1 027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 117. Małe i średnie podmioty na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

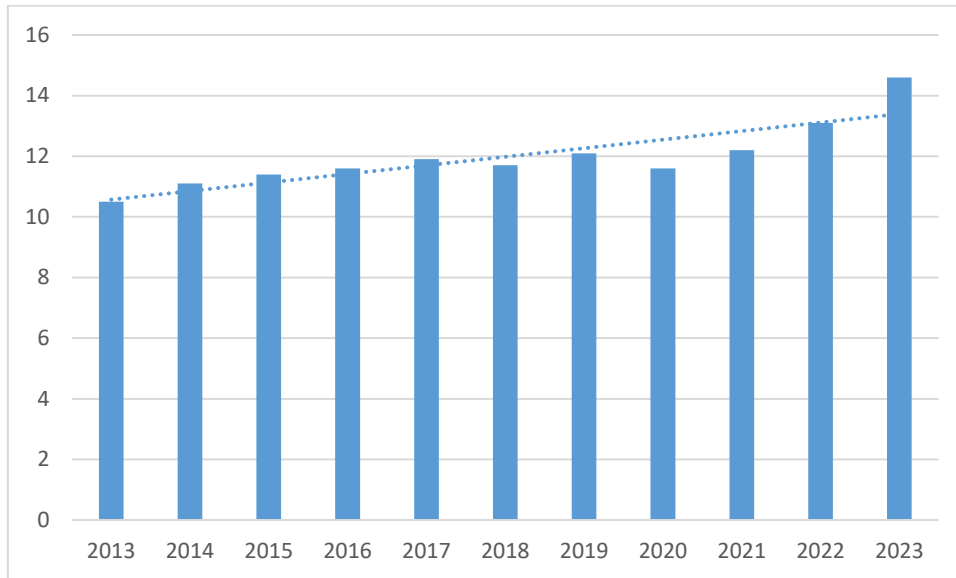
Tabela 142. Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	10,5	11,1	11,4	11,6	11,9	11,7	12,1	11,6	12,2	13,1	14,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 118. Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

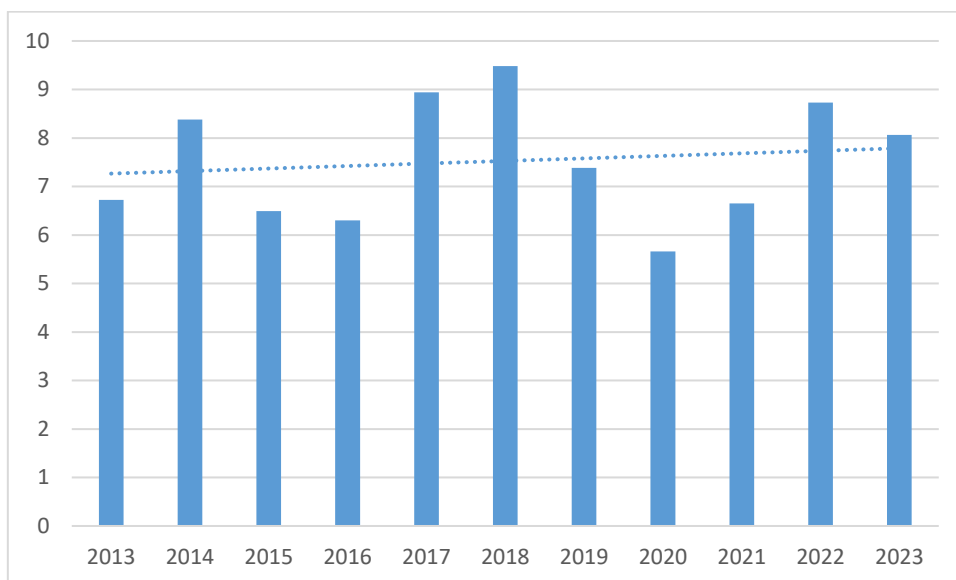
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 143. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	6,7 2	8,3 8	6,4 9	6,3 0	8,9 4	9,4 8	7,3 8	5,6 6	6,6 5	8,7 3	8,0 6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 119. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

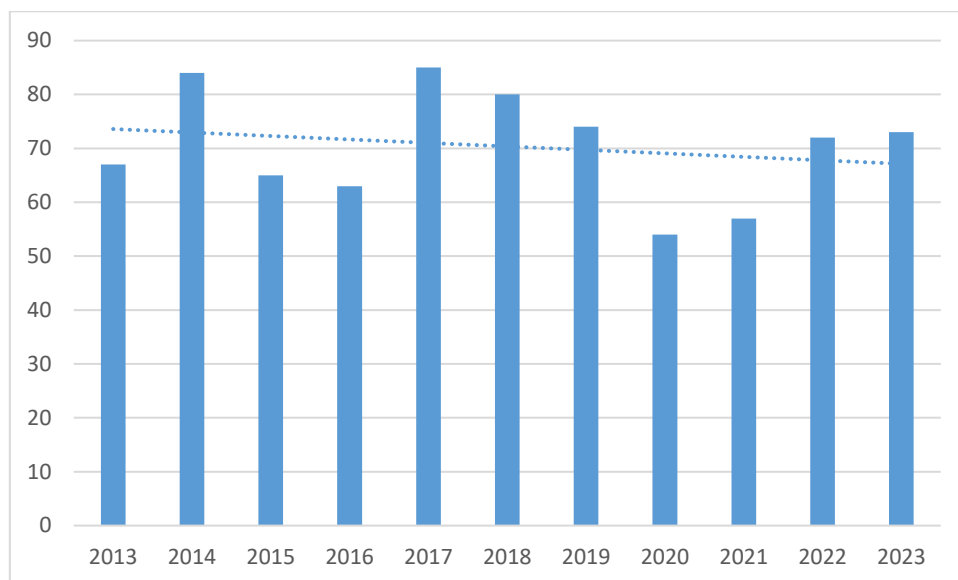

Tabela 144. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	67	84	65	63	85	80	74	54	57	72	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 120. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

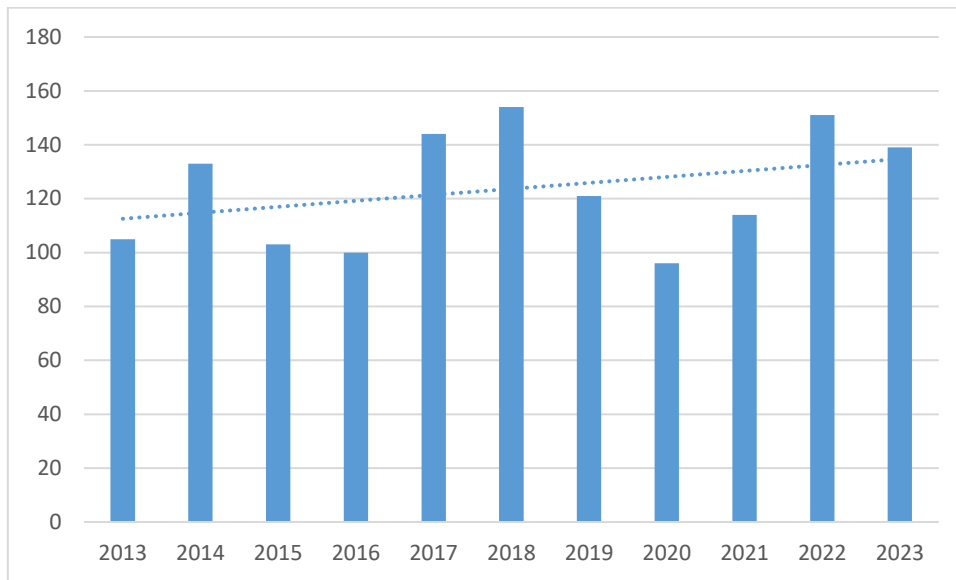
Tabela 145. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	105	133	103	100	144	154	121	96	114	151	139

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 121. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

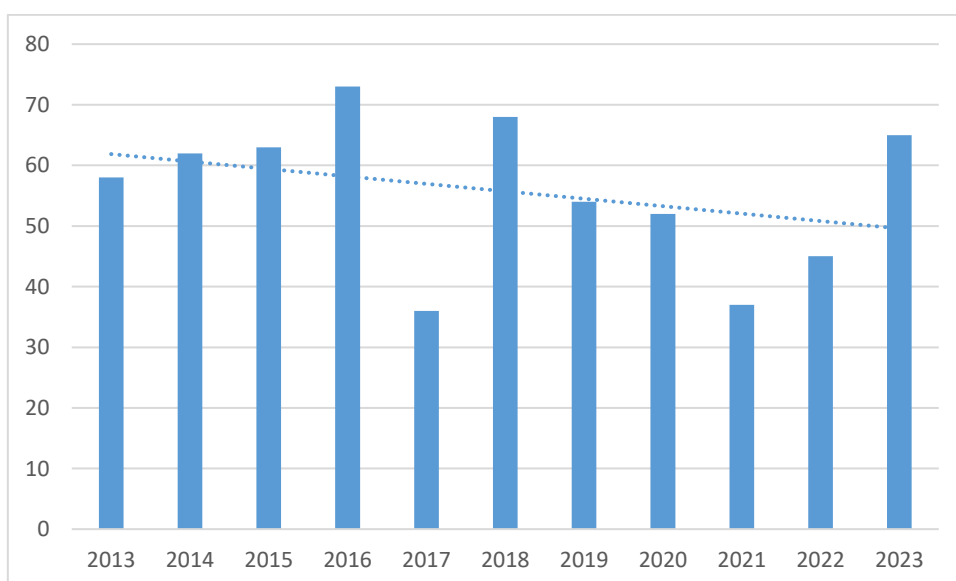
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 146. Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	58	62	63	73	36	68	54	52	37	45	65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 122. Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

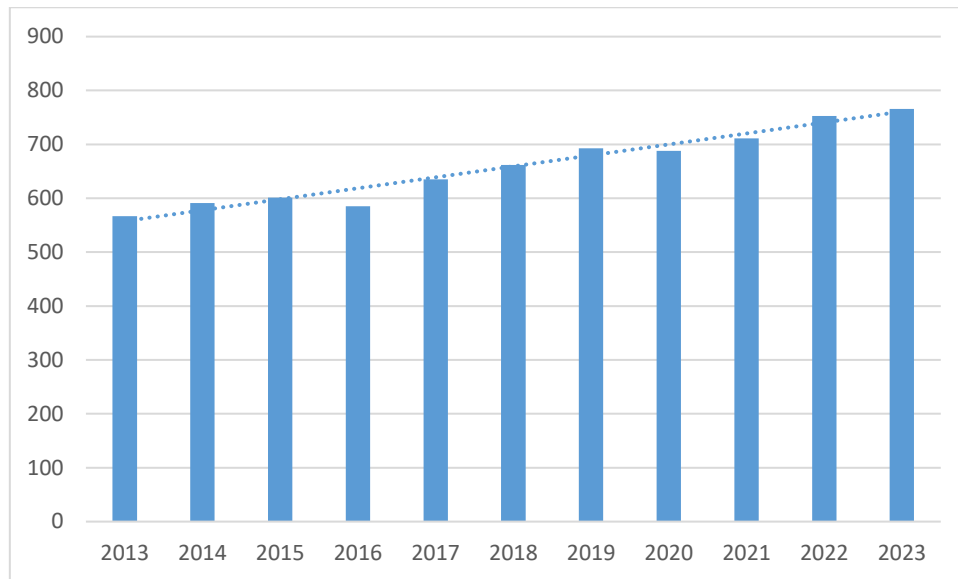

Tabela 147. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	567	591	601	585	635	662	693	688	711	753	766

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 123. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

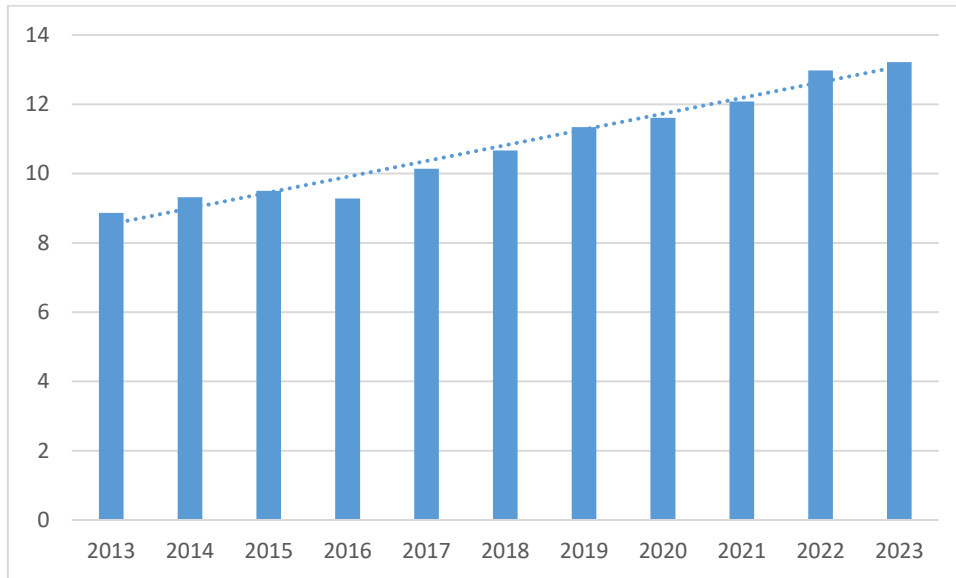
Tabela 148. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	8,8 6	9,3 2	9,5 0	9,2 8	10, 14	10, 67	11, 34	11, 61	12, 08	12, 98	13, 22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 124. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

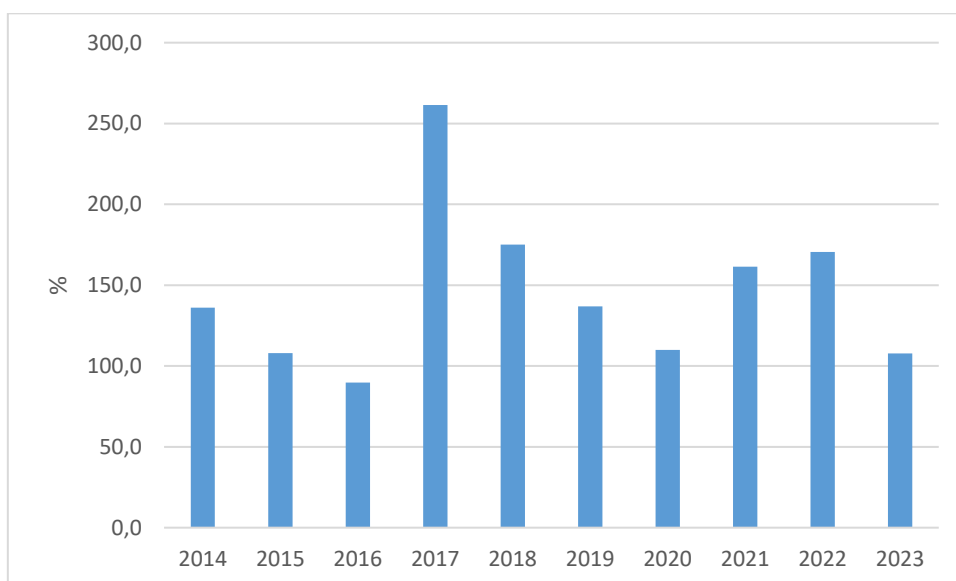
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 149. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą nowo zarejestrowane w relacji do wyrejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	-	136,0	108,0	89,7	261,5	175,0	136,8	110,0	161,5	170,6	107,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 125. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą nowo zarejestrowane w relacji do wyrejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

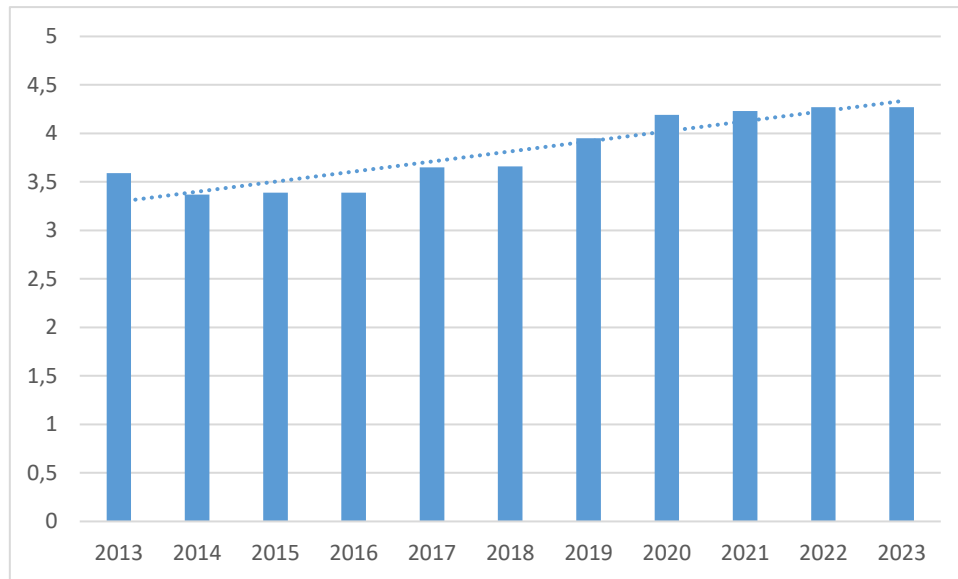

Tabela 150. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	3,5 9	3,3 7	3,3 9	3,3 9	3,6 5	3,6 6	3,9 5	4,1 9	4,2 3	4,2 7	4,2 7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 126. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

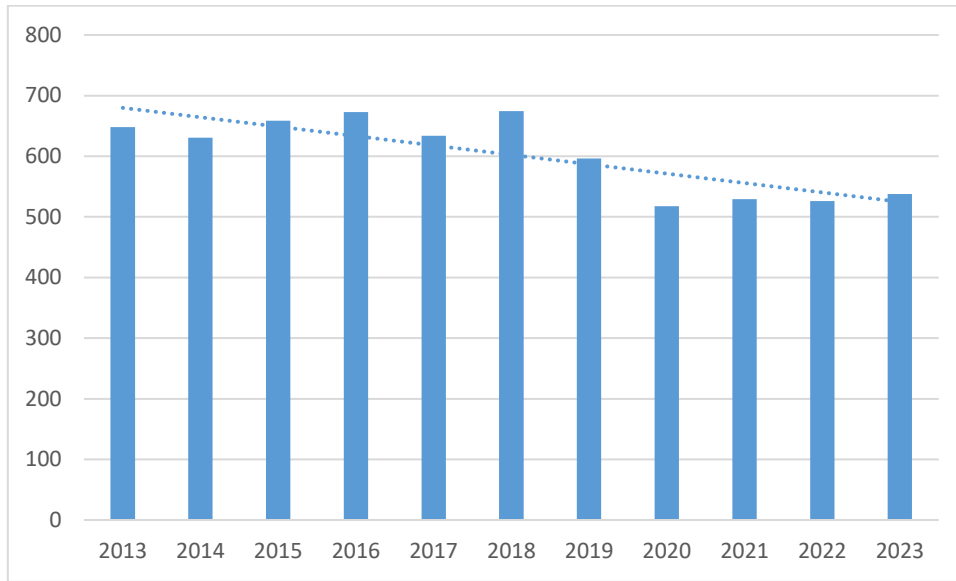
Tabela 151. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	648 ,1	630 ,6	658 ,7	672 ,8	634 ,0	674 ,2	596 ,2	517 ,7	529 ,1	526 ,3	537 ,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 127. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

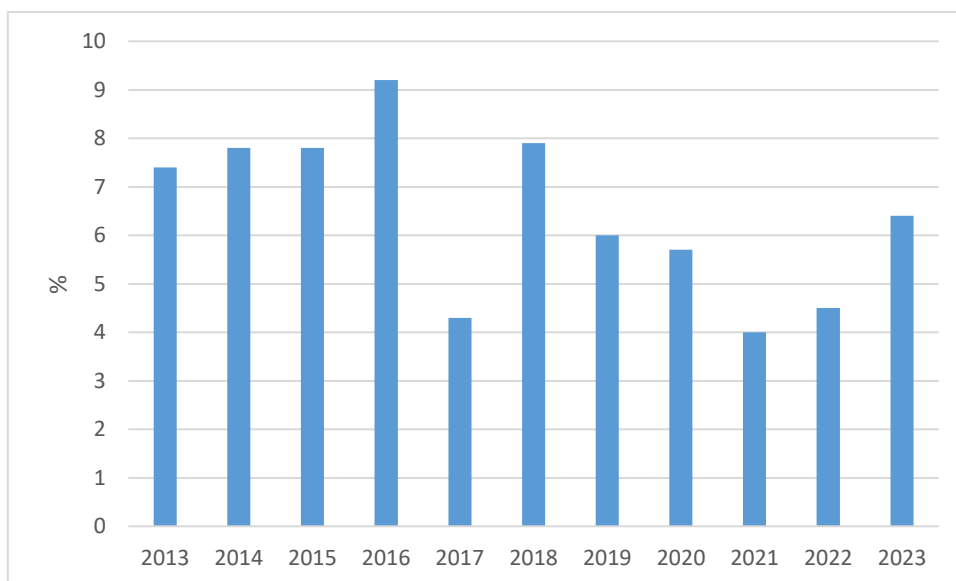
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 152. Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	7,4	7,8	7,8	9,2	4,3	7,9	6,0	5,7	4,0	4,5	6,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 128. Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

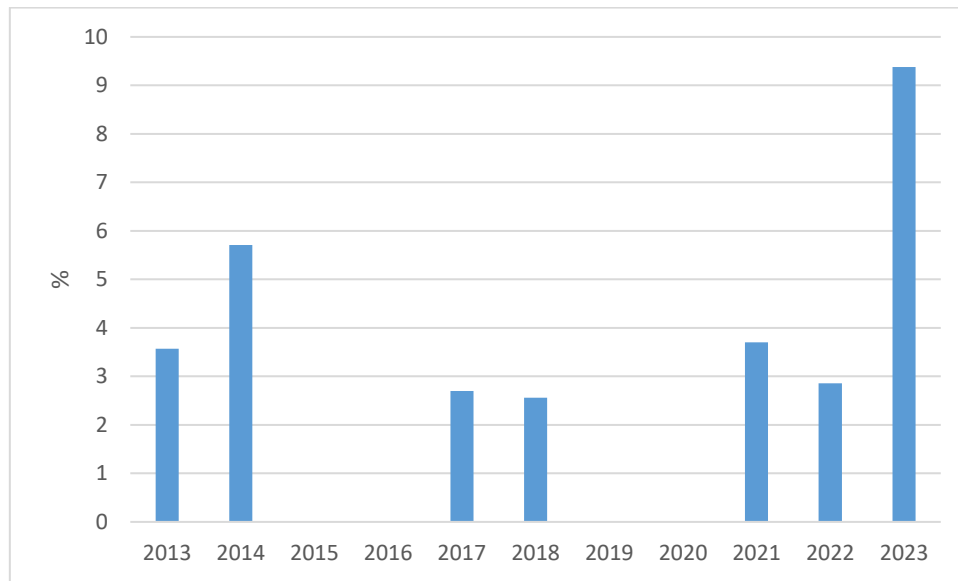

Tabela 153. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	3,57	5,71	0,00	0,00	2,70	2,56	0,00	0,00	3,70	2,86	9,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 129. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

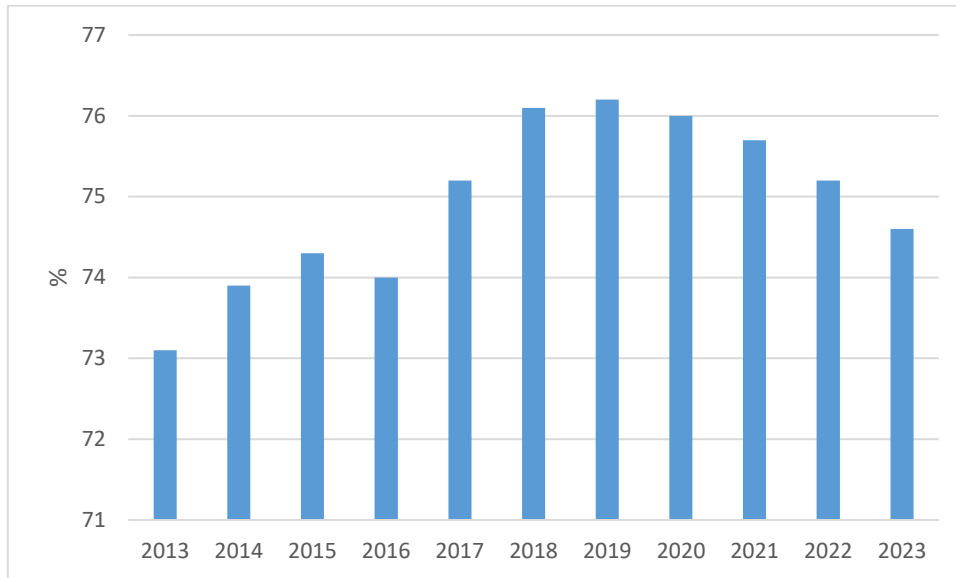
Tabela 154. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	73, 1	73, 9	74, 3	74, 0	75, 2	76, 1	76, 2	76, 0	75, 7	75, 2	74, 6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 130. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

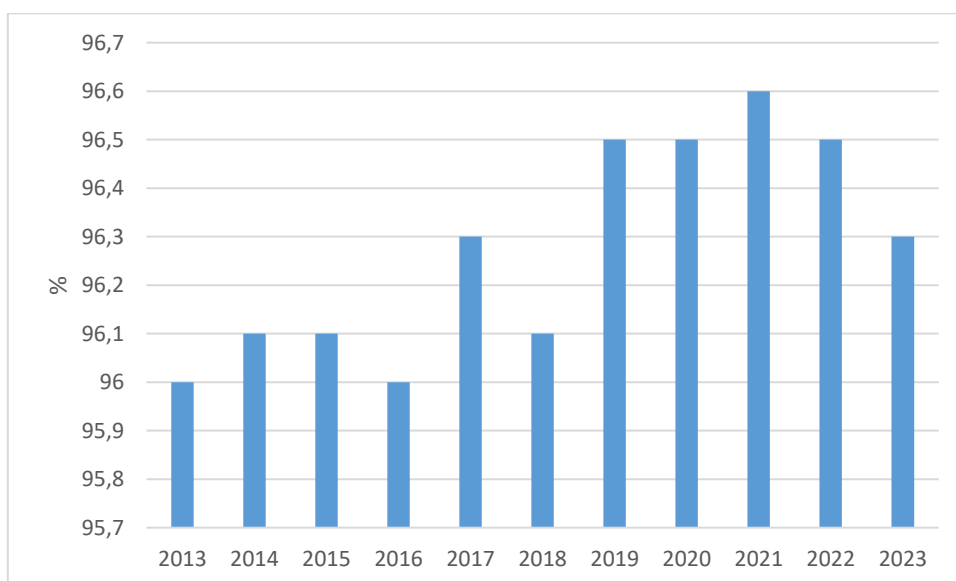
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 157. Udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	96,0	96,1	96,1	96,0	96,3	96,1	96,5	96,5	96,6	96,5	96,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 131. Udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

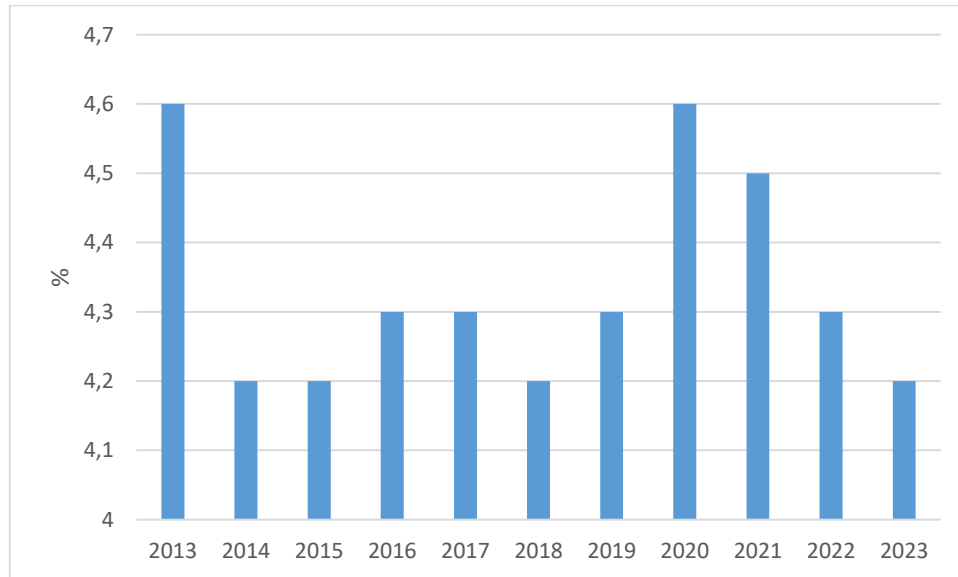

Tabela 158. Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Mściwojów	4,6	4,2	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,6	4,5	4,3	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 132. Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

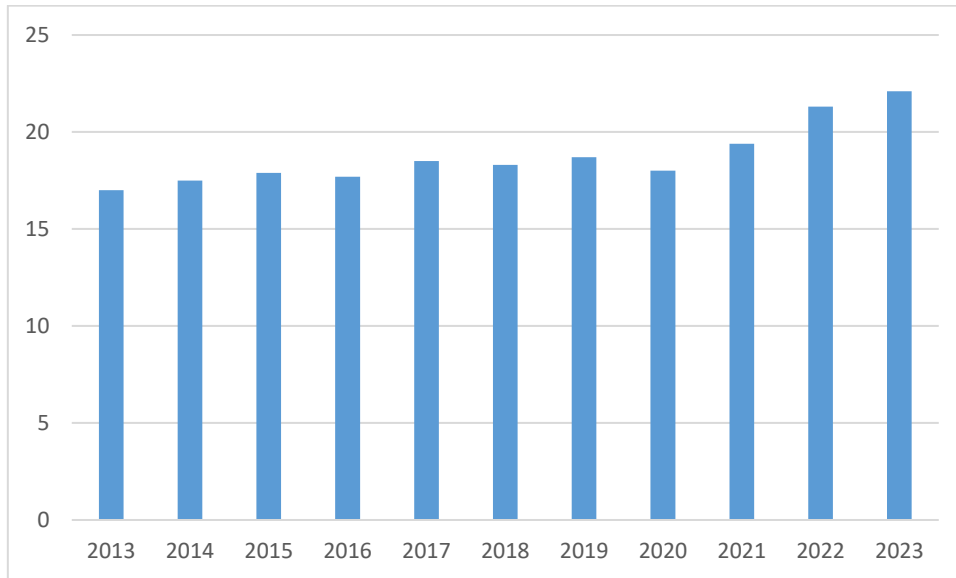
Tabela 159. Podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	17, 0	17, 5	17, 9	17, 7	18, 5	18, 3	18, 7	18, 0	19, 4	21, 3	22, 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 133. Podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

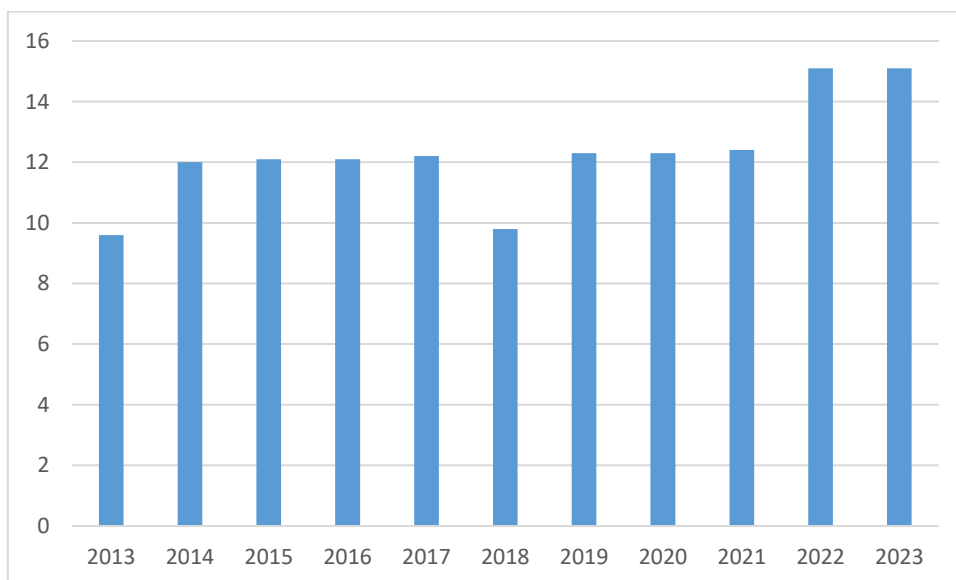
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 160. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mściwojów	9,6	12,0	12,1	12,1	12,2	9,8	12,3	12,3	12,4	15,1	15,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 134. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w gminie Mściwojów w latach 2013 - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

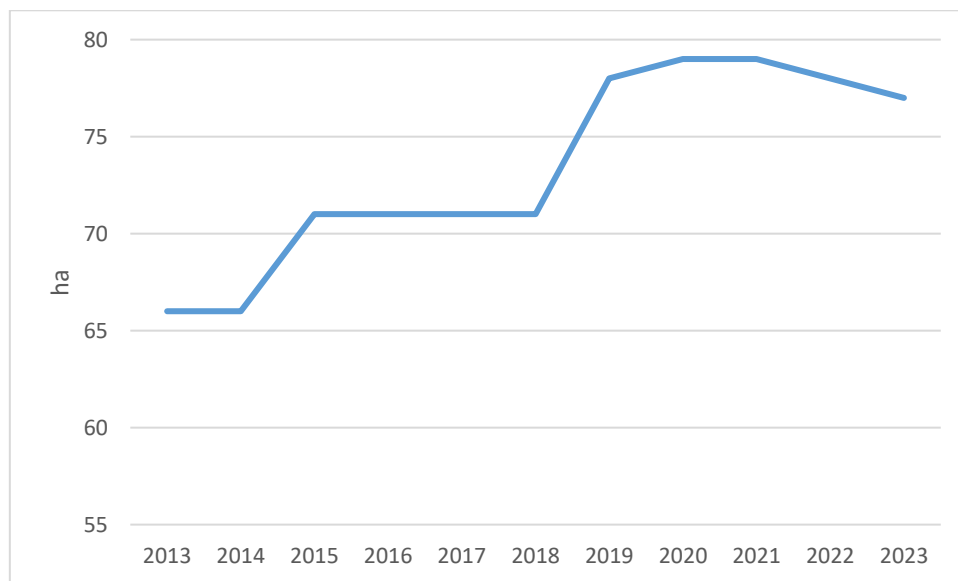
9. SMART ENVIRONMENT

Tabela 161. Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w ha										
Ogółem	66,00	66,00	71,00	71,00	71,00	71,00	78,00	79,00	79,00	78,00	77,00
Lasy ogółem	66,00	66,00	71,00	71,00	71,00	71,00	78,00	79,00	79,00	78,00	77,00
Grunty leśne prywatne ogółem	62,00	62,00	67,00	67,00	67,00	67,00	74,00	75,00	75,00	74,00	73,00
Grunty leśne prywatne osób fizycznych	58,00	58,00	63,00	63,00	63,00	63,00	63,00	64,00	64,00	64,00	64,00
Grunty leśne gminne ogółem	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 135. Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 162. Powierzchnia gminnych gruntów leśnych na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w m ²										
Ogółem	9,6	9,6	9,7	9,7	9,7	9,8	9,9	9,9	10,0	10,0	10,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 163. Pozyskanie drewna w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w m ³										
Ogółem	18	28	28	30	63	49	23	19	6	0	73
Lasy prywatne	18	28	28	30	63	49	23	19	6	0	73
Lasy gminne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 164. Sadzenie drzew i krzewów w lasach w gminie Mściwojów w latach 2016 – 2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sadzenie drzew	96	53	362	343	45	0	0	5
Sadzenie krzewów	0	0	764	924	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 165. Nasadzenia i ubytki drzew w gminie Mściwojów w latach 2016 – 2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nasadzenia drzew	8	0	6	6	100	350	150	150
Ubytki drzew	4	0	0	0	11	9	11	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

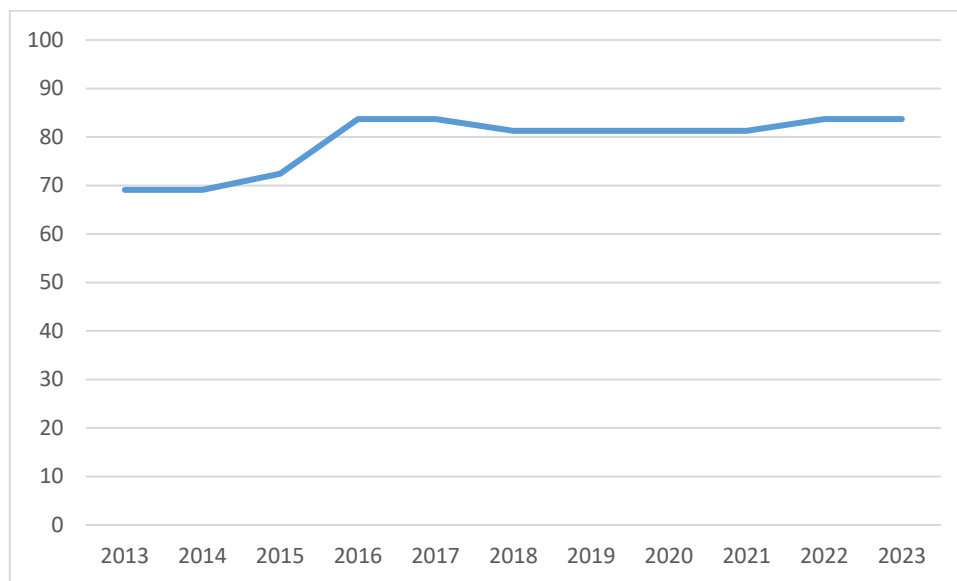
Tabela 166. Tereny zieleni – wskaźniki w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w %										
Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem	0,28	0,28	0,27	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Udział powierzchni gminnych terenów zieleni w powierzchni gminy	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Udział powierzchni gminnych parków spacerowo-wypoczynkowych w łącznej powierzchni terenów zieleni gminy	69,1	69,1	72,4	83,7	83,7	81,3	81,3	81,3	81,3	83,7	83,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 136. Udział powierzchni gminnych parków spacerowo-wypoczynkowych w łącznej powierzchni terenów zieleni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

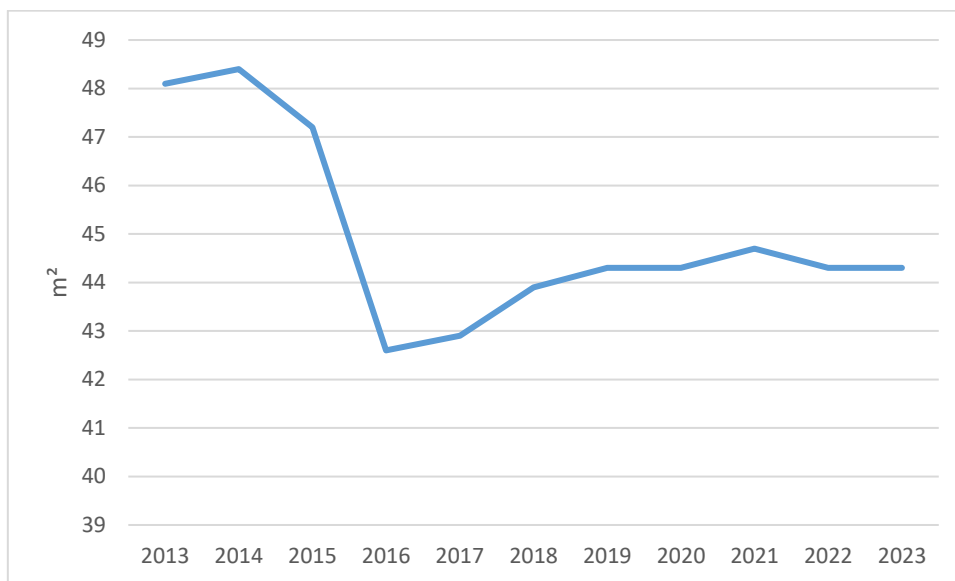
Tabela 167. Powierzchnia terenów zieleni w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	w m ²										
Powierzchnia gminnych terenów zieleni na 1 mieszkańca	23,7	23,8	24,0	25,2	25,3	25,4	25,7	25,7	25,9	26,1	26,1
Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca	48,1	48,4	47,2	42,6	42,9	43,9	44,3	44,3	44,7	44,3	44,3
Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca	34,3	34,4	33,1	28,6	28,8	29,7	30,0	30,0	30,3	29,7	29,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 137. Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 168. Utrzymanie porządku i czystości w gminie Mściwojów w latach 2020 – 2023

	2020	2021	2022	2023
Liczba koszy na śmieci	10	10	8	7
Liczba koszy na śmieci przypadająca na 100 mieszkańców	0,25	0,25	0,20	0,18
Zebrane odpady budowlane i rozbiórkowe będące odpadami komunalnymi (t)	0,0	115,6	0,0	0,0
Odpady budowlane i rozbiórkowe będące odpadami komunalnymi poddane odzyskowi (t)	0,0	104,6	0,0	0,0
Poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne będących odpadami komunalnymi (%)	0	90	0	0
Powierzchnia objęta utrzymaniem czystości i porządku przez gminy w okresie letnim (ha)		1	1	1
Czas świadczenia usługi utrzymania czystości i porządku terenów gminy w okresie letnim (mc)		5	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

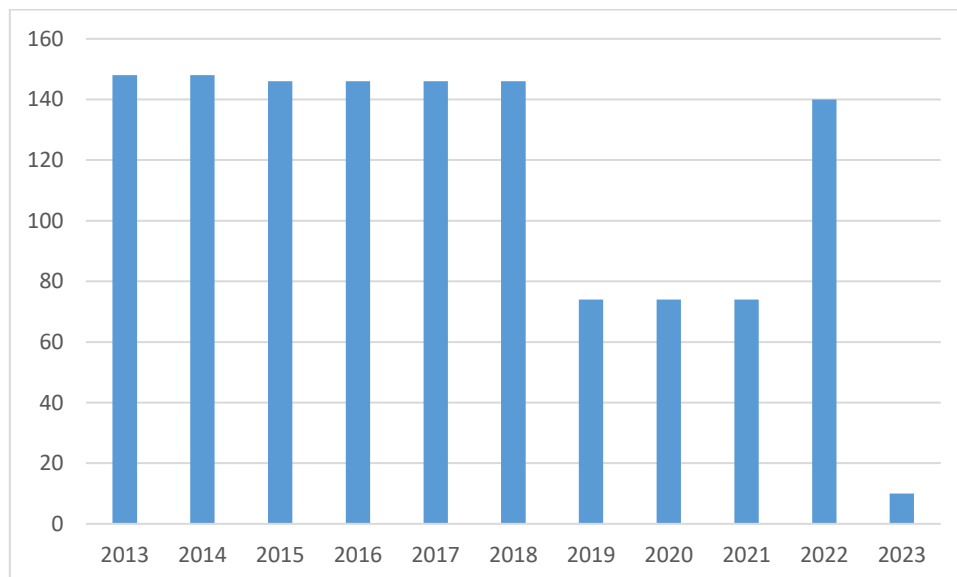

Tabela 169. Nieczystości ciekłe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zbiorniki bezodpływowe	148	148	146	146	146	146	74	74	74	140	10
Oczyszczalnie przydomowe	2	2	4	4	4	4	12	12	10	10	38
Stacje zlewne	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Nieczystości ciekłe (ścieki bytowe) odebrane w ciągu roku (m ³)	-	-	-	-	-	119,4	128,5	199,4	157,2	376,7	230,6
Ścieki bytowe w tym przekazane do stacji zlewnej (m ³)	-	-	-	-	-	119,4	128,5	199,4	157,2	376,7	230,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

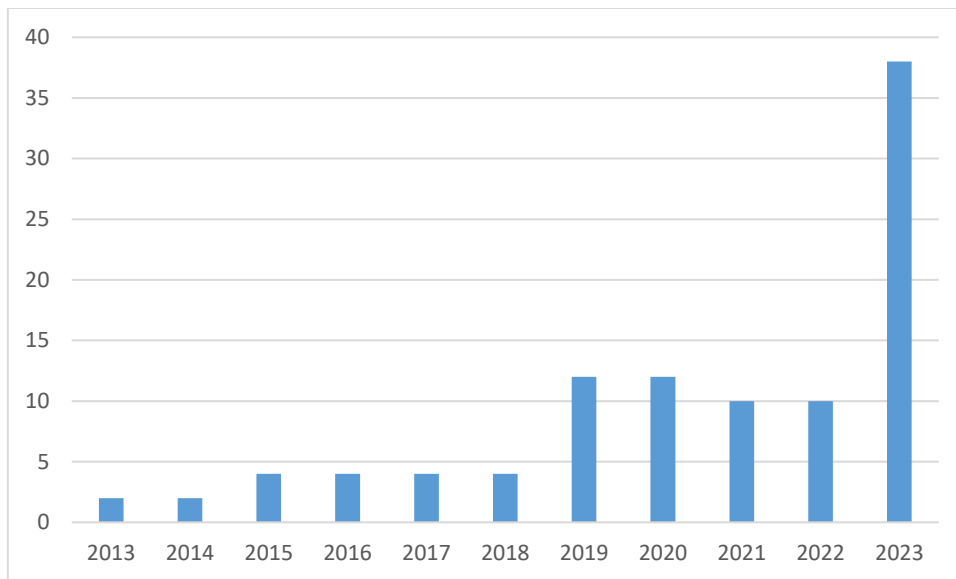
Rycina 138. Zbiorniki bezodpływowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 139. Oczyszczalnie przydomowe w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

10. SMART GOVERNANCE

Tabela 170. Radni gminy według grup zawodów w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	3	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0
Specjaliści	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Technicy i inny średni personel	1	1	1	1	2	5	5	5	5	5	5
Pracownicy biurowi	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3
Pracownicy usług i sprzedawcy	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Pozostali niesklasyfikowani	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 171. Radni gminy według płci w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Mężczyźni	11	11	11	11	11	14	14	14	14	14	14
Kobiety	4	4	4	4	4	1	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 172. Radni gminy według poziomu wykształcenia w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Wyższe	6	5	5	5	5	3	3	3	3	3	3
Średnie	5	5	5	5	5	7	7	7	7	7	7
Zasadnicze zawodowe	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 173. Sołtysi w gminie Mściwojów w latach 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Mężczyźni	8	8	8	7	7	8	6	6	6	6	6
Kobiety	4	4	4	5	5	4	6	6	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 174. Funkcjonowanie ciał konsultacyjnych w gminie Mściwojów w latach 2020 – 2022

	2020	2022
Komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych (os)	5	5
Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	8	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

CZĘŚĆ II. PROJEKCYJNO-IMPLEMENTACYJNA

WPROWADZENIE

Niniejszy dokument stanowi Strategię Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 (dalej również jako Strategia). Podstawę do sformułowania Strategii stanowiły:

- kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Mściwojów, przygotowana w 2025 roku, która została zawarta w pierwszej części niniejszej Strategii;
- bieżące konsultacje z Wójtem Gminy Mściwojów oraz pracownikami Urzędu Gminy Mściwojów;
- formalna współpraca Gminy Mściwojów w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej / Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (AW/WOF – MOF), stanowiąca istotną platformę realizacji przedsięwzięć ponadlokalnych oraz projektów partnerskich;
- cykl spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych w okresie od lipca do grudnia 2025 roku z udziałem przedstawicieli administracji samorządowej, lokalnych przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, przedstawicieli młodzieży i seniorów oraz liderów społeczności lokalnych;
- aktualna wiedza dotycząca obecnych i przewidywanych trendów oraz procesów społeczno-gospodarczych zachodzących w Europie, Polsce, a w szczególności w województwie dolnośląskim oraz na obszarze subregionu, do którego należy Gmina Mściwojów;
- bieżąca wiedza dotycząca procesów i trendów w zakresie gospodarki przestrzennej;
- najnowsza wiedza dotycząca metodologii oraz zasad planowania strategicznego i operacyjnego stosowanych w jednostkach samorządu terytorialnego.

Strategia, podobnie jak jej część diagnostyczna, została opracowana we współpracy Urzędu Gminy Mściwojów z zespołem ekspertów dra hab. Michała Kudłacza, prof. UEK. Prace prowadzone były pod nadzorem Wójty Gminy Mściwojów, Mariusza Forysia. W proces przygotowania Strategii aktywnie zaangażowani byli również pracownicy Urzędu Gminy Mściwojów.

Dzięki szczegółowej diagnozie strategicznej, obejmującej liczne analizy ilościowe wykonane w ujęciu dynamicznym i odzwierciedlającej rzeczywisty potencjał społeczno-gospodarczy gminy, możliwe było sporządzenie analizy SWOT. Wspomniana analiza SWOT, będąca ostatnim elementem diagnostycznej części dokumentu, stanowi syntetyczne ujęcie sytuacji gminy oraz bazę wyjściową do opracowania scenariuszy i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego Gminy Mściwojów.

1. ANALIZA SWOT DLA GMINY MŚCIWOJÓW

1. SFERA GOSPODARCZA

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
1. Bliskość węzła S3 + DW 363/374; 15 km do fabryki Mercedes-Benz Jawor – wysoka dostępność logistyczna			1. Postępująca depopulacja i odpływ wykwalifikowanych mieszkańców do Legnicy/Wrocławia
2. Urodzajne gleby klas II-IV; ≈ 99 % użytków rolnych – mocna baza produkcji rolnej	1. Brak średnich/dużych zakładów; znaczna zależność od rynku pracy Jawora	1. Rozwój łańcucha dostaw Mercedes-Benz i LSSE przy A4/S3 – popyt na kooperantów	2. Susze i skoki cen energii/fertylizantów obniżające rentowność gospodarstw
3. Stabilne i rozwijające się mikro-firmy w wielu branżach: metalach, kamieniu, drewnie / biomasie	2. Skromna baza noclegowa i gastronomiczna – krótkie pobyty turystyczne	2. Moda na turystykę geoparkową (Kraina Wygasłych Wulkanów) i „weekend na wsi”	3. Konkurencja sąsiednich gmin LSSE o inwestorów i kadry
4. 15-letnie doświadczenie gminy w skutecznym pozyskiwaniu środków UE (raport 2023)	3. Silnie rozfragmentowana struktura gospodarstw	3. Moda na mikro-PV, biomasę i klastry energii wspierany dotacjami (KPO, „Mój Prąd”)	4. Niestabilność polityki rolnej UE po 2027 (ryzyko spadku dopłat)
	4. Starzejąca się siła robocza; malejąca liczba potencjalnych przedsiębiorców	4. Rosnący popyt na żywność ekologiczną i krótkie łańcuchy dostaw 5. Nowa pula funduszy UE 2021-27 (FEnIKS, KPO, CAP) na zielone rolnictwo, OZE i cyfryzację MŚP	5. Wahania cen surowców (rolnych/energetycznych) i możliwa recesja makroekonomiczna
		5. Rozwój światłowodu POPC w większości sołectw – fundament e-biznesu, pracy zdalnej	

2. SFERA SPOŁECZNA

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
1. Silna tożsamość lokalna; aktywne KGW, OSP, Partnerstwo Kaczawskie; Aglomeracja Wałbrzyska; wysoki fundusz sołecki	1. Starzenie się ludności i ujemny przyrost naturalny	1. Krajowe programy senioralne (ASOS 2025+), granty na opiekę domową	1. Dalszy odpływ młodzieży do miast akademickich; deficyt wolontariuszy
2. Niska przestępczość – wysoki poziom bezpieczeństwa	2. Ograniczona oferta czasu wolnego/transportu dla młodzieży i seniorów	2. Napływ rodzin z miast (strefa S3) poszukujących środowiska „slow-life”	2. Erozja więzi sąsiedzkich przy wzroście liczby mieszkańców-komuterów

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
3. Wystarczające zaplecze edukacyjne (przedszkole, Klub Dziecięcy, szkoły po termomodernizacji)	3. Niski poziom organizacji młodzieżowych/NGO i umiarkowane uczestnictwo młodych	3. Rozwój tele-edukacji i e-usług zdrowotnych dzięki światłowodowi	3. Spadek subwencji oświatowej wraz z malejącą liczbą uczniów
4. Rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna wokół zalewu (plaża, ścieżki)	4. Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (najbliższy szpital – Jawor)	4. Granty PROW/FEnIKS na „Centra Aktywności Wiejskiej”, integrację między-pokoleniową	4. Wzrost kosztów usług opiekuńczych i zdrowotnych przy rosnącej populacji 65+
	5. Wzrost udziału gospodarstw o niskich dochodach – ryzyko wykluczenia społecznego	5. Budżet obywatelski/fundusz sołecki motywuje mieszkańców do współdecydowania	5. Zmęczenie aktywistów i wypalenie wolontariatu przy zbyt małej liczbie liderów
	6. Szerokopasmowy Internet, który będzie sprzyjać cyfrowej integracji i pracy zdalnej		

3. SFERA PRZESTRZENNA*

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)	Szanse (O)	Zagrożenia (T)
1. Wysoki stopień zwodociągowania i kanalizacji; nowoczesna oczyszczalnia	1. Niewystarczający transport zbiorowy; silna zależność od auta osobowego	1. Fundusze RPO/FEnIKS na zieloną mobilność (ścieżki rowerowe, ładowarki)	1. Ekstremalne zjawiska pogodowe (susze/nawałnice) uszkadzające infrastrukturę
2. Atrakcyjny krajobraz: Zalew Mściwojów + wieża widokowa + ścieżki edukacyjne	3. Degradacja części świetlic, brak parkingów przy zalewie i węzłach rekreacyjnych	2. Program „Moja Woda 2.0” – mikro-retencja i adaptacja do suszy	2. Ryzyko zanieczyszczenia zalewu przy intensyfikacji turystyki i rolnictwa
3. Położenie przy drogach DW 363/374 i 6 km do węzła S3 – łatwy dojazd regionalny	4. Dzikie wysypiska i niski poziom segregacji w części miejscowości	3. Integracja z siecią singletracków i promocja Geoparku Kaczawskiego	3. Suburbanizacyjna presja zabudowy mieszkaniowej na grunty orne
4. Brak przemysłu uciążliwego; dobra jakość powietrza i gleby	5. Niska estetyka części budynków publicznych, zwłaszcza z lat 80.	4. Dotacje KPO/PRI na instalacje PV i klastry energii (agro-PV, biogaz)	4. Ograniczona moc przyłączeniowa sieci energetycznej – ryzyko blokady nowych OZE

2. WIZJA, MISJA I CELE STRATEGICZNE DLA GMINY MŚCIWOJÓW

WIZJA

Mściwojów – zielona, przedsiębiorcza i gościnna gmina Dolnego Śląska, łącząca energię lokalnej wspólnoty z potencjałem Wrocławia i Jawora; miejsce, w którym żyje się komfortowo, pracuje nowoczesnie, wypoczywa aktywnie i chroni przyrodę.

MISJA

Inicjowanie i koordynowanie działań zmierzających do sukcesywnego podnoszenia jakości życia mieszkańców Mściwojowa i ożywienia gospodarczego, przy jednoczesnym poszanowaniu posiadanych zasobów.

Cel strategiczny 1: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy

Cel operacyjny 1.1: Rozwój atrakcyjnej turystyki całorocznej (wykorzystanie potencjału zalewu i innych walorów przyrodniczych gminy)

Cel operacyjny 1.2: Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości (rozwój mikro, małych i średnich firm oraz gospodarstw rolnych)

Cel operacyjny 1.3: Przyciąganie nowych inwestorów zewnętrznych

Cel operacyjny 1.4: Tworzenie warunków dla osiedlania się nowych mieszkańców (zwiększenie atrakcyjności gminy dla potencjalnych nowych mieszkańców)

Cel operacyjny 1.5: Budowanie spójnej marki i aktywna promocja gminy (wizerunek Mściwojowa jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, inwestorom i turystom)

Cel strategiczny 2: Wysoka jakość życia mieszkańców i aktywna społeczność lokalna

Cel operacyjny 2.1: Poprawa jakości i dostępności usług społecznych (opieka nad dziećmi, młodzieżą, seniorami oraz zdrowie)

Cel operacyjny 2.2: Aktywna i zintegrowana wspólnota mieszkańców (większe zaangażowanie mieszkańców w życie gminy, integracja społeczna)

Cel operacyjny 2.3: Rozwój infrastruktury technicznej (drogi, transport, wodociągi, kanalizacja, oświetlenie, porządek)

Cel operacyjny 2.4: Rozwój infrastruktury cyfrowej (Internet szerokopasmowy, sieć komórkowa, e-usługi dla mieszkańców)

Cel operacyjny 2.5: Rozwój możliwości edukacji, kultury, sportu i rekreacji (bogata oferta spędzania wolnego czasu i rozwoju osobistego)

Cel strategiczny 3: Czyste środowisko i odporność na zmiany klimatu

Cel operacyjny 3.1: Poprawa jakości powietrza (ograniczenie niskiej emisji i zanieczyszczeń)

Cel operacyjny 3.2: Rozwój transportu ekologicznego i niskoemisyjnego (alternatywne środki transportu zamiast samochodów)

Cel operacyjny 3.3: Bezpieczeństwo wodne i adaptacja do zmian klimatu (retencja wody, przeciwdziałanie suszy i podtopieniom)

Cel operacyjny 3.4: Ochrona zasobów przyrodniczych i rozwój OZE (zielona gmina – odnawialna energia, zieleń, rekultywacja terenów)

Cel strategiczny 4: Efektywne zarządzanie, współpraca i otwartość na mieszkańców

Cel operacyjny 4.1: Sprawny urząd i wysoka jakość obsługi mieszkańców (nowoczesna administracja samorządowa)

Cel operacyjny 4.2: Aktywne liderstwo i przejrzystość zarządzania (wzmocnienie lokalnych liderów oraz jawność działań władzy)

Cel operacyjny 4.3: Budowanie efektywnych partnerstw regionalnych (współpraca z innymi samorządami, sektorem prywatnym i organizacjami)

Istotnym narzędziem budowania partnerstw i zintegrowanego prowadzenia polityki rozwoju jest formalna współpraca Gminy Mściwojów w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej / Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF). WOF stanowi platformę koordynacji działań rozwojowych w skali ponadlokalnej, umożliwiającą przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć wymagających współdziałania wielu samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

W perspektywie Strategii współpraca w WOF będzie ukierunkowana w szczególności na:

- przygotowanie i realizację projektów partnerskich (w tym projektów zintegrowanych), zwiększających efekt skali i komplementarność interwencji;
- uzgadnianie i koordynowanie działań w obszarach przekrojowych, w szczególności: mobilność i dostępność transportowa, środowisko i klimat (adaptacja, retencja, efektywność energetyczna), turystyka i oferta czasu wolnego, cyfryzacja oraz poprawa dostępności usług publicznych;

- wymianę wiedzy, dobrych praktyk oraz wzmacnianie potencjału instytucjonalnego (kompetencje projektowe, przygotowanie dokumentacji, monitoring efektów).

Mściwojów jest gminą o profilu rolniczo-turystycznej, o względnie przystępnej lokalizacji, co stwarza możliwości do dywersyfikacji funkcji gospodarczych. Jej filarami pozostają wysokiej klasy grunty orne, drobny przemysł obsługujący budownictwo i przemysł motoryzacyjny Jawora, a także dynamicznie rosnący sektor czasu wolnego związany z Zalewem Mściwojów i Geoparkiem UNESCO „Kraina Wygasłych Wulkanów”. Dopełniają je funkcje mieszkaniowo-komuterskie (dojazdy do fabryki Mercedes-Benz) oraz rozwój w kierunku usprawnienia „cyfrowego zaplecza” (planowany rozwój sieci światłowodowej). W Gminie mamy do czynienia z monokulturą zbóż i rzepaku na glebach klas II–IV – powiat jaworski, do którego należy gmina, zalicza się do obszarów o „korzystnych i bardzo korzystnych warunkach dla rolnictwa” (WWRPP > 72 pkt).

Turystyka i „przemysł wolnego czasu”

Oś Zalew Mściwojów

- 35-hektarowy zbiornik z plażą, pomostami i wieżą widokową przyciąga wędkarzy, żeglarzy i rodziny weekendowe.
- Na brzegu działa harcerska stacja żeglarska i sezonowe pole namiotowe; gmina zapowiada rozbudowę infrastruktury turystycznej.

Geoturystyka

- Mściwojów leży na terenie Geoparku UNESCO „Kraina Wygasłych Wulkanów” – status z 2024 r. zwiększył ruch krajoznawczy i rowerowy.
- Łączenie tras single-track z drogami wokół zalewu buduje jeden z najdłuższych systemów MTB na Dolnym Śląsku (docelowo > 100 km).

Agroturystyka

- W promieniu 10 km funkcjonuje ponad 20 kwater

Funkcja mieszkaniowo-komuterska i cyfrowa

- Niski poziom przestępczości i dobre powietrze (brak przemysłu ciężkiego) sprzyjają migracji rodzin z Legnicy i Wrocławia na stałe lub w modelu home-office+dojazd.
- Na terenie Gminy Mściwojów brak jest stref pod zabudowę / rozbudowę zabudowy. Należy więc dokonać rezerwacji nowych działek pod zabudowę, w tym jednorodzinną oraz małą strefę usług i uzbrojenie terenów.

Energia odnawialna i retencja – wschodzące funkcje

- Zbiornik pełni rolę magazynu wody dla rolnictwa i ochrony przeciwpowodziowej.

Analiza SWOT wykazuje, iż głównym zasobem i jednocześnie atutem gminy Mściwojów jest wysoka jakość infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz dobre warunki środowiskowe, sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji. Z drugiej strony, największą słabością jest silny i postępujący kryzys demograficzny, objawiający się spadkiem liczby mieszkańców oraz ich szybkim starzeniem się. W związku z tym, kluczowe działania strategiczne powinny koncentrować się na kompleksowej odpowiedzi na problemy demograficzne (tworzenie atrakcyjnych warunków życia dla młodych rodzin oraz osób w wieku produkcyjnym), dalszym wzmacnianiu jakości lokalnej infrastruktury technicznej oraz wykorzystywaniu potencjału turystycznego, gospodarczego i środowiskowego gminy. Z przeprowadzonej analizy danych przedstawionych w dokumentach strategicznych Gminy Mściwojów wyłania się obraz obszaru o wyraźnych możliwościach rozwoju, ale też o poważnych wyzwaniach społecznych i gospodarczych. Gmina notuje stabilny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, szczególnie w sektorze budowlanym, co świadczy o potencjale lokalnej przedsiębiorczości. Równocześnie jednak zauważalne są wyraźne bariery, takie jak rosnące problemy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz ujemne saldo migracji. Te czynniki ograniczają potencjał rozwojowy gminy, zmniejszając lokalny rynek pracy i zapotrzebowanie na usługi. W kwestiach społecznych gmina stoi przed wyzwaniem zapewnienia odpowiedniego poziomu usług publicznych wobec starzejącej się populacji. Pomimo rozwiniętej infrastruktury społecznej i aktywności obywatelskiej, dalsze działania są konieczne, by przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym. Gmina Mściwojów stoi zatem w tym kontekście, ale również w odniesieniu do potrzeby podnoszenia atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej przed potrzebą rozwoju infrastruktury, co wiąże się z koniecznością ponoszenia wysokich nakładów finansowych. Na zdolność gminy do pozyskiwania i efektywnego wykorzystywania środków zewnętrznych wpływa nie tylko jakość przygotowania projektów i gotowość dokumentacyjna, ale także umiejętność realizacji przedsięwzięć w formule partnerskiej. W tym kontekście znaczenie ma formalna współpraca Gminy Mściwojów w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej / Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (AW/WOF – MOF). Projekty przygotowywane wspólnie z innymi JST i partnerami społeczno-gospodarczymi pozwalają osiągać efekt skali, zapewniają komplementarność działań na obszarze funkcjonalnym oraz wzmacniają konkurencyjność w naborach, w których premiowane jest podejście zintegrowane i partnerskie.

Przestrzenie i środowiskowo gmina dysponuje dobrą infrastrukturą techniczną i mieszkaniową, jednak problemy awarii oraz konieczność modernizacji sieci stają się istotnymi priorytetami. Konieczne są dalsze inwestycje ekologiczne, szczególnie w zakresie OZE i termomodernizacji, aby sprostać rosnącym wymaganiom środowiskowym i poprawić jakość życia mieszkańców. Gmina, wykorzystując swoje położenie i atuty środowiskowe, może skutecznie rozwijać turystykę i budować przewagę konkurencyjną na tle regionu.

Gmina Mściwojów charakteryzuje się korzystnym położeniem geograficznym, co może sprzyjać rozwojowi turystyki rekreacyjnej i krajobrazowej. Istotną zaletą jest wysoki poziom wyposażenia infrastrukturalnego, szczególnie w zakresie dostępu do sieci wodociągowej (blisko 100%) oraz kanalizacji (ok. 70%). Obserwuje się także systematyczny wzrost jakości zasobów mieszkaniowych – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła z 76,2 m² w 2013 roku do 86,5 m² w roku 2023, co wskazuje na polepszające się warunki mieszkaniowe.

Jednocześnie dane liczbowe pokazują poważne wyzwania demograficzne: spadek liczby ludności z 4181 w 2013 roku do 3981 w 2023 roku oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym z 17,2% do 22%. Wskaźnik obciążenia demograficznego, mierzący proporcję osób nieprodukcyjnych do produkcyjnych, wzrósł znacząco z 56,3% do 72,6%, co sygnalizuje konieczność wdrożenia polityk senioralnych i programów społecznych dedykowanych tej grupie mieszkańców.

Pod względem gospodarczym pozytywnym sygnałem jest dynamiczny rozwój sektora budowlanego – liczba przedsiębiorstw w tej branży niemal się podwoiła w ciągu ostatnich dziesięciu lat (z 43 w 2013 do 80 w 2023). Stabilna pozostaje także liczba podmiotów w sektorze handlowym (ok. 90 firm). Niemniej jednak, poważnym ograniczeniem jest niska dynamika innowacji oraz brak wyraźnego wzrostu sektora nowoczesnych usług, co może wpływać na konkurencyjność lokalnej gospodarki.

Infrastruktura społeczna gminy jest względnie dobrze rozwinięta, o czym świadczy dostępność edukacji podstawowej i przedszkolnej, jak również aktywność lokalnych stowarzyszeń i fundacji. Jednak, mimo to, brak zauważalnych działań zapobiegających emigracji młodych osób oraz ograniczone inicjatywy integrujące nowych mieszkańców stawiają poważne wyzwanie przed lokalnymi władzami. Kluczowe jest opracowanie strategii zatrzymania młodzieży i przyciągnięcia nowych mieszkańców poprzez rozwój lokalnego rynku pracy, poprawę warunków życia i rozwój oferty kulturalno-rekreacyjnej.

3. ANALIZA WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH

3.1 Macierz oceny wewnętrznej spójności celów strategicznych

Macierz wewnętrznej spójności celów strategicznych i operacyjnych

Analiza wewnętrznej spójności celów strategicznych jest ważnym etapem prac nad Strategią. Polega ona na porównaniu wszystkich celów rozwojowych Gminy (strategicznych i operacyjnych) między sobą, w celu określenia charakteru relacji pomiędzy poszczególnymi celami. W szczególności identyfikowane są ewentualne **relacje negatywne**, gdy realizacja jednego celu mogłaby utrudniać lub osłabiać realizację innego. Taka sytuacja oznaczałaby wewnętrzną sprzeczność w Strategii i wymagała korekty celów. Z kolei **relacje pozytywne**

wskazują na synergię – realizacja jednego celu sprzyja osiągnięciu innego. Relacje **neutralne** oznaczają brak bezpośredniego wpływu między danymi celami.

Poniższa tabela przedstawia *macierz oceny wewnętrznej spójności* celów Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów. W macierzy tej cele strategiczne Strategii (CS1–CS4) porównano parami, uwzględniając zakres ich celów operacyjnych. Każdej parze celów przypisano ocenę: **+1** (relacja pozytywna), **0** (neutralna) lub **-1** (relacja negatywna). Macierz jest symetryczna względem przekątnej, na której znajdują się cele porównane same ze sobą (pominięte w analizie). Dodatkowo, w wierszach i kolumnach podano sumy ocen pozytywnych dla danego celu, co obrazuje stopień jego powiązania z innymi.

Tabela 1. Macierz wewnętrznej spójności celów Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów

Cele strategiczne Gminy Mściwojów (2026–2035)	CS1 Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy	CS2 Wysoka jakość życia mieszkańców i aktywna społeczność	CS3 Czyste środowisko i odporność na zmiany klimatu	CS4 Efektywne zarządzanie, współpraca i otwartość	Suma
CS1 Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy	–	+1 (synergia: rozwój gospodarczy sprzyja jakości życia)	+1 (synergia: zielone technologie i gospodarka niskoemisyjna jako szansa rozwojowa)	+1 (synergia: dobre zarządzanie sprzyja gospodarce, a rozwój gospodarczy zwiększa zasoby dla zarządzania)	3
CS2 Wysoka jakość życia mieszkańców...	+1 (synergia: kapitał ludzki i jakość życia wspierają gospodarkę)	–	+1 (synergia: czyste środowisko podnosi jakość życia)	+1 (synergia: sprawne zarządzanie i współpraca zwiększają jakość usług publicznych)	3
CS3 Czyste środowisko i odporność...	+1 (synergia: gospodarka oparta na OZE i eko-innowacjach)	+1 (synergia: prośrodowiskowe działania poprawiają komfort życia)	–	+1 (synergia: efektywne zarządzanie umożliwia realizację polityki środowiskowej)	3
CS4 Efektywne zarządzanie, współpraca...	+1 (synergia: partnerstwa sprzyjają rozwojowi gospodarczemu)	+1 (synergia: włączenie mieszkańców i przejrzystość wzmacniają kapitał społeczny)	+1 (synergia: zarządzanie zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju wspiera cele środowiskowe)	–	3
Suma	3	3	3	3	Σ

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższej macierzy, nie stwierdzono żadnych relacji negatywnych (-1) między celami strategicznymi Strategii. Oznacza to, że realizacja żadnego z celów strategicznych Gminy nie będzie kolidować z realizacją pozostałych – cele te są wzajemnie spójne i niesprzeczne. Wręcz przeciwnie, większość powiązań ma charakter pozytywny (+1), co wskazuje na wysoki stopień synergii między obszarami interwencji Strategii. Przykładowo, rozwój gospodarczy (Cel 1) będzie sprzyjał zwiększaniu dochodów i zatrudnienia mieszkańców, co podnosi jakość ich życia (Cel 2), a jednocześnie pozwoli wygospodarować środki na inwestycje proekologiczne (Cel 3) oraz rozwój kapitału instytucjonalnego gminy (Cel 4). Z kolei działania na rzecz czystego środowiska i klimatu (Cel 3) przełożą się na poprawę zdrowia i komfortu mieszkańców (Cel 2) oraz stworzą nowe możliwości rozwoju zielonej gospodarki (Cel 1). Brak wewnętrznych sprzeczności między celami to korzystne zjawisko, gdyż zwiększa szanse powodzenia wdrożenia Strategii w zaproponowanym kształcie. Warto podkreślić, że wszystkie cele i działania Strategii zostały zaplanowane w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, stąd ich realizacja będzie przebiegać z poszanowaniem równowagi między rozwojem gospodarczym, społecznym i ochroną środowiska. Podsumowując, wewnętrzna spójność celów Strategii Mściwojowa jest wysoka – cele wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójną wizję rozwoju gminy, bez konfliktów czy wykluczających się priorytetów.

3.2 Macierz oceny zewnętrznej spójności celów strategicznych

Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów została przygotowana w zgodności z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej dokonano analizy spójności celów Strategii Gminy (w szczególności celów operacyjnych składających się na cele strategiczne) z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w następujących dokumentach zewnętrznych:

Strategia Rozwoju Powiatu Jaworskiego (SRPWJ) (dokument powiatowy określający cele rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu Jaworskiego, w skład którego wchodzi Gmina Mściwojów).

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD 2030) – plan rozwoju regionalnego woj. dolnośląskiego do 2030 roku.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) – strategia rozwoju regionalnego Polski, określająca cele polityki regionalnej do 2030 roku.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) – średniookresowa strategia rozwoju kraju do 2020 (z perspektywą do 2030).

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) – program reform i inwestycji do 2026 r., służący odbudowie gospodarki po pandemii, finansowany ze środków UE (Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności – RRF).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego (PZPWD) – dokument określający kierunki rozwoju przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT AW) – zintegrowany dokument strategiczny określający kierunki rozwoju, w tym inwestycji dla 27 gmin zrzeszonych w Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Tabela 2. Spójność celów operacyjnych Strategii Gminy Mściwojów z celami dokumentów zewnętrznych

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
Cel operacyjny 1.1: Rozwój atrakcyjnej turystyki całorocznej (wykorzystanie potencjału Zalewu i innych walorów przyrodniczych gminy)	✓ Priorytet „Rozwój turystyki” w powiecie (wzrost ruchu turystycznego) – cel spójny	✓ Cel strateg. 1 SRWD: Wykorzystanie potencjału gospodarczego regionu (turystyka jako gałąź gospodarki regionalnej) oraz Cel 3 SRWD: Wzmocnienie kapitału społecznego (turystyka lokalna integruje społeczność)	✓ KSRR Cel II: Wzmacnianie przewag konkurencyjnych regionów (rozwój lokalnych specjalizacji, w tym turystyki); oraz Cel I: Zrównoważony rozwój terytorialny (turystyka rozwija obszary wiejskie)	✓ SOR Cel II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (rozwój obszarów poza metropoliami, wykorzystanie lokalnych atutów turystycznych)	✓ KPO Komponent A: Odporność i konkurencyjność gospodarki (wsparcie MŚP w turystyce kształtuje konkurencyjność); częściowo Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność (inwestycje w infrastrukturę okołoturystyczną, np. drogi do atrakcji)	✓ PZPWD przewiduje rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych z poszanowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych regionu. Cel 1.1 (turystyka całoroczna nad Zalewem Mściwojów) jest zbieżny z tą polityką – wykorzystuje lokalne zasoby w sposób zgodny z planem i nie narusza zasad ładu przestrzennego	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 5. Rozwój terytorialny – Działanie F5.1 (wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej). Cel 1.1 gminy rozwijający turystykę całoroczną nad Zalewem Mściwojów stanowi lokalny wkład w rozwój produktu turystycznego Aglomeracji Wałbrzyskiej i jest komplementarny wobec działań ponadlokalnych.
Cel operacyjny 1.2: Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości (rozwój MŚP i gospodarstw rolnych)	✓ Priorytet „Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej” w powiecie; rekomendacje powiatowe dot. rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego (np. tłocznie oleju, marki lokalne) są zbieżne z celem gminy	✓ Cel strateg. 1 SRWD: Wykorzystanie potencjału gospodarczego regionu (rozwój sektora MŚP); Cel 5 SRWD: Wzmocnienie spójności przestrzennej (aktywizacja obszarów wiejskich poprzez przedsiębiorczość)	✓ KSRR Cel II: Przewagi konkurencyjne (wspieranie przedsiębiorczości w regionach słabiej rozwiniętych); Cel I: Spójność społeczno-gospodarcza (tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich)	✓ SOR Cel I: Trwały wzrost gospodarczy oparty na wiedzy i inwestycjach (pakiety ułatwień dla firm, kapitał dla rozwoju); SOR kładzie nacisk na MŚP i innowacje jako motor wzrostu	✓ KPO Komponent A: Odporność i konkurencyjność gospodarki (dotacje i pożyczki dla MŚP po pandemii); wsparcie przedsiębiorstw w dywersyfikacji i unowocześnianiu produkcji	✓ PZPWD wspiera zrównoważony rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, wskazując tereny pod działalność gospodarczą i przetwórstwo rolne zgodnie z ładem przestrzennym. Cel 1.2 (rozwój MŚP i gospodarstw) wpisuje się w te założenia – wzmocnia lokalną gospodarkę bez naruszania ustaleń planu wojewódzkiego	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 1. Rozwój gospodarczy – Działanie 1.2 (tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw) oraz 1.1 (współpraca biznes–nauka). Cel 1.2 gminy, ukierunkowany na rozwój MŚP i dywersyfikację gospodarki wiejskiej, wpisuje się w kierunek wzmocnienia przedsiębiorczości i innowacyjności Aglomeracji Wałbrzyskiej.
Cel operacyjny 1.3: Przyciąganie nowych inwestorów zewnętrznych	✓ Priorytet powiatu: pozyskiwanie inwestorów z	✓ Cel strateg. 1 SRWD: Potencjał gospodarczy (przyciąganie	✓ KSRR Cel II: Wzmacnianie konkurencyjności regionów	✓ SOR Cel I: Wzrost gospodarczy (wzrost inwestycji	✓ KPO Komponent A (konkurencyjność gospodarki) – reforma klimatu	✓ PZPWD wskazuje obszary rozwoju aktywności gospodarczej (np. Legnicko-Głogowski	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 1. Rozwój gospodarczy – Działanie 1.2 (tworzenie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
	zewnątrz (jako uzupełnienie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości). Powiat Jaworski stawia na wykorzystanie bliskości Legnickiej SSE i fabryki w Jaworze – gmina wpisuje się w te działania	inwestycji zewnętrznych zwiększa konkurencyjność regionu); oraz Cel 5 SRWD: Spójność przestrzenna (lokowanie inwestycji poza głównymi ośrodkami dla policentrycznego rozwoju)	(przyciąganie inwestorów do mniejszych ośrodków); także zgodne z polityką dla średnich miast tracących funkcje (Jawor jako ośrodek subregionalny)	prywatnych, eksportu); SOR promuje inwestycje w sektorach strategicznych i poza metropoliami, co odpowiada staraniom gminy o inwestorów	inwestycyjnego po COVID-19; ulgi i zachęty dla inwestorów. Potencjalnie również Komponent F (Poprawa jakości instytucji) ułatwia obsługę inwestorów	okręg przemysłowy w pobliżu S3) i wspiera policentryczny rozwój gospodarczy regionu. Cel 1.3 (przyciąganie inwestorów) jest z tym zgodny – gmina lokuje inwestycje na terenach przewidzianych w planie (np. strefy przy S3), co nie powoduje konfliktów przestrzennych	atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw). Cel 1.3 gminy (pozyskanie inwestorów) jest spójny z podnoszeniem atrakcyjności inwestycyjnej całego obszaru ZIT AW, wzmacniając ofertę gospodarczą Aglomeracji Wałbrzyskiej.
Cel operacyjny 1.4: Tworzenie warunków dla osiedlania się nowych mieszkańców (zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej)	✓ Cel powiatu: „Poprawa jakości życia mieszkańców” oraz działania przeciw depopulacji młodych (w regionie Sudety 2030 akcentowano zatrzymanie emigracji). Gmina poprzez lepsze usługi i infrastrukturę wpisuje się w politykę powiatu zapobiegania wyludnieniu	✓ Cel strateg. 2 SRWD: Poprawa jakości i dostępności usług publicznych (lepsza infrastruktura społeczna zachęca do osiedlania); Cel 5 SRWD: Spójność przestrzenna regionu (równomierny rozwój demograficzny – przeciwdziałanie depopulacji terenów wiejskich)	✓ KSRR Cel I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym i przestrzennym (zmniejszanie dysproporcji demograficznych, aktywizacja obszarów słabiej zaludnionych); również zgodne z polityką zrównoważonego rozwoju miast i wsi	✓ SOR Cel II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – SOR wskazuje potrzebę przeciwdziałania odpływowi ludności i wyrównywania warunków życia poza dużymi miastami	✓ KPO Komponent A: przewiduje inwestycje m.in. w opiekę nad dziećmi (żłobki, przedszkola) i usługi dla seniorów, co zwiększa atrakcyjność osiedleńczą; Komponent D: wsparcie ochrony zdrowia również czyni gminę bardziej przyjazną mieszkańcom	✓ PZPWD zaleca rozbudowę istniejących miejscowości zamiast rozpraszania zabudowy na terenach rolniczych. Cel 1.4 (zachęcanie do osiedlania się) jest realizowany w zgodzie z planem – nowe domy powstają w wyznaczonych wsiach (Mściwojów, Snowidza) z zapewnieniem infrastruktury, co odpowiada ustaleniom PZPWD i nie prowadzi do konfliktów przestrzennych	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 5 – Działanie F5.2 (jakość i bezpieczeństwo środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej) oraz Priorytet 4 – Działanie F4.1 (przeciwdziałanie depopulacji). Cel 1.4 gminy, zwiększając atrakcyjność osiedleńczą, wzmacnia działania Aglomeracji Wałbrzyskiej ukierunkowane na stabilizację demograficzną.
Cel operacyjny 1.5: Budowanie spójnej marki i promocja gminy (wizerunek Mściwojowa przyjaznego mieszkańcom, inwestorom i turystom)	✓ Działania komplementarne do powiatowej promocji obszaru (np. wspólne inicjatywy turystyczne, marki	✓ Cel strateg. 3 SRWD: Wzmocnienie kapitału społecznego i tożsamości regionalnej (marka lokalna buduje	✓ KSRR Cel II: Przewagi konkurencyjne (marki regionalne zwiększają konkurencyjność miejsc); także	✓ SOR podkreśla rolę marki polskiej gospodarki i regionów – choć brak odrębnego celu, działania promocyjne	✓ KPO Komponent A obejmuje też kulturę i promocję (np. projekty dla sektora kultury dotkniętego pandemią). Promocja gminy	✓ PZPWD uwzględni ochronę dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego regionu. Cel 1.5 (promocja marki lokalnej) jest komplementarny –	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 5 – Działanie F5.1 (turystyka i oferta kulturalna) oraz Priorytet 1 – Działanie 1.2 (warunki inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw). Cel 1.5

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
	lokalne jak „Produkt z Mściwojowa” promowane od 2023 r.). Powiat akcentuje kulturę i tożsamość lokalną – marka gminy to uzupełnia	tożsamość Dolnoślązaków). Również związane z celem 1 SRWD (promocja gospodarcza regionu przez markę produktów turystycznych/rolnych)	wpisuje się w hasło zrównoważonego marketingu terytorialnego w ramach Celu I (promowanie potencjałów różnych obszarów kraju)	mieszczą się w ramach budowy kapitału społecznego i tożsamości (obszar horyzontalny SOR). Nie stoi to w sprzeczności z SOR – raczej uzupełnia wizję zintegrowanego rozwoju	przyczynia się do zwiększenia jej odporności ekonomicznej po COVID-19 (przyciąga turystów, mieszkańców, inwestorów)	podkreśla unikalne walory gminy, wzmacniając tożsamość lokalną, przy pełnym poszanowaniu ustaleń planu (brak sprzeczności)	gminy (marka i promocja) wzmacnia rozpoznawalność Aglomeracji Wałbrzyskiej, wspierając turystykę i przyciąganie inwestycji.
Cel operacyjny 2.1: Poprawa jakości i dostępności usług społecznych (opieka nad dziećmi, młodzieżą, seniorami; zdrowie)	✓ Priorytet powiatowy: rozwój usług zdrowotnych i opiekuńczych (powiat odpowiada za szpital, DPS-y – gmina uzupełnia ofertę lokalnie); powiat kładzie nacisk na bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców (np. projekty wspólne z gminami dla seniorów)	✓ Cel strateg. 2 SRWD: Poprawa jakości i dostępności usług publicznych (w tym edukacja, zdrowie, pomoc społeczna); działanie gminy dokładnie realizuje ten priorytet wojewódzki	✓ KSRR Cel I: Zwiększenie spójności w wymiarze społecznym – poprawa usług społecznych na obszarach wiejskich zmniejsza luki w jakości życia między regionami; KSRR akcentuje też dostępność usług dla starzejącego się społeczeństwa i opiekę nad seniorami	✓ SOR Cel II: Rozwój społecznie wrażliwy – nacisk na spójność społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu (lepiej opieka nad dziećmi i seniorami zmniejsza ryzyko wykluczenia opiekuńczego). SOR przewiduje także rozwój usług zdrowotnych i polityki senioralnej	✓ KPO Komponent D: Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia – inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, kadry medyczne, e-zdrowie (gmina może z tego skorzystać dla lokalnej opieki). Komponent A przewiduje rozwój opieki nad dziećmi (żłobki) i osobami starszymi, co bezpośrednio wspiera cel 2.1	✓ PZPWD określa rozmieszczenie ponadlokalnych obiektów infrastruktury społecznej (np. szpitale, szkoły) i promuje równomierny dostęp do usług. Cel 2.1 gminy (poprawa usług społecznych) współgra z tym założeniem – wzmacnia lokalną sieć usług zgodnie z planem wojewódzkim, nie powodując sprzeczności	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 4. Społeczeństwo – Działanie F4.1 (usługi opiekuńcze i wychowawcze) oraz Działanie 4.3 (infrastruktura ochrony zdrowia i profilaktyka). Cel 2.1 gminy (dostępność usług społecznych) jest bezpośrednio spójny z kierunkiem poprawy jakości życia mieszkańców i przeciwdziałania depopulacji.
Cel operacyjny 2.2: Aktywna i zintegrowana wspólnota mieszkańców (zaangażowanie w życie gminy, integracja społeczna)	✓ Powiat Jaworski wspiera inicjatywy integrujące społeczność (np. dożynki powiatowe, przeglądy	✓ Cel strateg. 3 SRWD: Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego – aktywizacja	✓ KSRR Cel III: Podniesienie jakości zarządzania ukierunkowanego terytorialnie – zakłada m.in. partnerstwo z	✓ SOR Cel III: Skuteczne państwo i instytucje sprzyjające włączeniu społecznemu –	✓ KPO Komponent F (6): Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji KPO – przewiduje zwiększenie udziału obywateli i	✓ PZPWD wymaga partycypacji społecznej w planowaniu (konsultacje społeczne studiów i planów). Cel 2.2 (integracja i aktywizacja mieszkańców) współgra z	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 4. Społeczeństwo – Działanie F4.5 (promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu), uzupełnia

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
Cel operacyjny 2.3: Rozwój infrastruktury technicznej (drogi, transport, wodociągi, kanalizacja, oświetlenie, porządek)	zespołów ludowych). Choć strategia powiatu nie formułuje wprost celu dot. kapitału społecznego, działania gminy w tym obszarze nie są sprzeczne – przeciwnie, ułatwiają jej realizację	mieszkańców i rozwój społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym są częścią tego celu województwa	lokalną społecznością. Cel 2.2 jest też spójny z ideą spójności społecznej (Cel I KSRR) – silna wspólnota to mniejsze wykluczenie	obejmuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego (partycypacja, budowanie zaufania). Działania gminy pobudzające aktywność mieszkańców wpisują się w ten kierunek	organizacji w realizacji inicjatyw rozwojowych. Ponadto projekty KPO (np. granty cyfrowe) wspierają NGO i lokalne inicjatywy, co pomaga integrować wspólnotę	tym – świadomi, zaangażowani mieszkańcy ułatwiają wdrażanie ustaleń planu na poziomie lokalnym. Brak sprzeczności	przez Działanie F4.1 (przeciwdziałanie depopulacji). Cel 2.2 gminy wzmacnia kapitał społeczny i integrację mieszkańców, co wspiera osiąganie efektów społecznych przewidzianych w ZIT AW.
	✓ Priorytety powiatowe obejmują poprawę dostępności transportowej i infrastruktury drogowej (powiat zarządza drogami powiatowymi, gmina – lokalnymi; działania są komplementarne). Także gospodarka wodno-ściekowa i oświetlenie są spójne z polityką powiatu (np. wspólne projekty oświetleniowe)	✓ Cel strateg. 2 SRWD: Poprawa jakości infrastruktury technicznej i usług (drogi, transport publiczny, infrastruktura komunalna) – to kluczowy obszar strategii województwa. Realizacja celu 2.3 na poziomie gminy przyczynia się do osiągnięcia celów wojewódzkich dot. zrównoważonej infrastruktury	✓ KSRR Cel I: Spójność terytorialna i infrastrukturalna – KSRR kładzie nacisk na poprawę infrastruktury transportowej i komunalnej na obszarach poza metropoliami. Działania gminy w zakresie dróg, kanalizacji itp. realizują ten postulat (zmniejszanie dysproporcji infrastrukturalnych)	✓ SOR Cel II (spójność terytorialna) zakłada wyrównanie dostępu do infrastruktury jako warunek zrównoważonego rozwoju. SOR promuje inwestycje w transport (kolej, drogi lokalne) i gospodarkę komunalną jako elementy poprawy jakości życia	✓ KPO Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność – środki na inwestycje drogowe (obwodnice, poprawa bezpieczeństwa) i transport publiczny; gmina może korzystać m.in. z programów wymiany oświetlenia na LED. Komponent B: Zielona energia (modernizacja sieci ciepłowniczych, wymiana lamp ulicznych na LED) też się wpisuje. Dodatkowo Komponent A i REPowerEU wspierają inwestycje wod-kan na terenach wiejskich	✓ PZPWD określa docelowy układ sieci transportowej i technicznej w regionie (drogi krajowe i lokalne, linie kolejowe, wodociągi, kanalizacja oraz urządzenia przeciwpowodziowe). Cel 2.3 gminy (modernizacja dróg, sieci wod-kan, oświetlenia) jest spójny z tym układem – działania gminy uzupełniają sieć wojewódzką i realizują ustalenia planu (brak konfliktów)	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 3. Transport – Działanie 3.1 (budowa dróg i poprawa parametrów) oraz Priorytet 2. Środowisko – Działanie F2.2 (infrastruktura wodno-kanalizacyjna). Cel 2.3 gminy jest zbieżny z kierunkiem poprawy dostępności transportowej i infrastruktury technicznej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
<p>Cel operacyjny 2.4: Rozwój infrastruktury cyfrowej (Internet szerokopasmowy, sieć komórkowa, e-usługi)</p>	<p>✓ Powiat Jaworski uczestniczy w projektach cyfryzacji (np. geodezja cyfrowa, e-administracja powiatowa) – rozwój sieci na poziomie gminy (światłowod POPC już zrealizowany w Mściwojowie) uzupełnia cele powiatu dot. społeczeństwa informacyjnego. Brak sprzeczności, pełna komplementarność</p>	<p>✓ Cel strateg. 2 SRWD obejmuje rozwój społeczeństwa informacyjnego i e-usług publicznych jako element jakości życia. Ponadto Strategia Cyfryzacji Woj. Dolnośląskiego (dokument wykonawczy SRWD) zakłada rozbudowę infrastruktury cyfrowej – gmina, rozwijając Internet, wpisuje się w cele regionu dot. cyfryzacji</p>	<p>✓ KSRR 2030 podkreśla, że cyfryzacja stymuluje rozwój i dostęp do usług. Cele KSRR obejmują rozbudowę infrastruktury teleinformatycznej (warunek rozwoju peryferyjnych gmin) oraz zwiększanie kompetencji cyfrowych społeczeństwa – cel gminy jest z tym spójny</p>	<p>✓ SOR Cel III: E-państwo i cyfryzacja usług publicznych jako priorytet. Strategia OR zakłada rozwój szybkiego Internetu i cyfrowych usług dla obywateli; działanie gminy jest zgodne z tym kierunkiem (likwidacja wykluczenia cyfrowego obszarów wiejskich)</p>	<p>✓ KPO Komponent C: Transformacja cyfrowa – KPO przeznacza ponad 20% środków na cyfryzację (m.in. Internet szerokopasmowy na „białych plamach”, rozwój e-usług publicznych). Dzięki celowi 2.4 gmina może sięgnąć po te fundusze na rozwój sieci i e-usług, zwiększając szanse na finansowanie</p>	<p>✓ PZPWD przewiduje rozbudowę infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym likwidację „białych plam” internetowych na wsi. Cel 2.4 (Internet i e-usługi) bezpośrednio to realizuje – rozwój sieci cyfrowej w gminie jest zgodny z planem i poprawia spójność terytorialną w wymiarze obszarów cyfrowym</p>	<p>✓ Strategia ZIT AW zwraca uwagę na konieczność rozwijania e-usług i przeciwdziałania wykluczeniu informacyjnemu. Cel 2.4 gminy (Internet szerokopasmowy i e-usługi) realizuje ten kierunek, poprawiając dostęp mieszkańców do usług publicznych.</p>
<p>Cel operacyjny 2.5: Rozwój możliwości edukacji, kultury, sportu i rekreacji (bogata oferta spędzania wolnego czasu i rozwoju osobistego)</p>	<p>✓ Priorytety powiatu obejmują promocję kultury i sportu oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej. Powiat wspiera wydarzenia kulturalne i sportowe (konkursy dotacyjne dla organizatorów imprez) – gmina rozwijając własną ofertę działa w tym samym kierunku, bez kolizji</p>	<p>✓ Cel strateg. 2 SRWD: Dostępność usług publicznych obejmuje także edukację i kulturę (województwo wspiera rozwój infrastruktury kulturalnej i sportowej, np. program Odnowy Wsi dotujący świetlice i boiska). Cel 3 SRWD: Wzmocnienie kapitału ludzkiego (poprawa oferty edukacyjnej, zatrzymanie młodzieży dzięki atrakcyjnym</p>	<p>✓ KSRR Cel I: Spójność społeczna – wyrównywanie dostępu do edukacji i kultury w całym kraju. KSRR wskazuje potrzebę poprawy oferty edukacyjnej na wsi i rozwoju kapitału społeczno-kulturowego lokalnie. Cel gminy to realizuje (np. inwestycje w szkoły, dom kultury, obiekty sportowe)</p>	<p>✓ SOR Cel II: Społecznie wrażliwy rozwój – zakłada m.in. wzrost uczestnictwa w kulturze i sporcie, poprawę jakości kapitału ludzkiego (reformacja oświaty, kształcenie przez całe życie). Działania gminy 2.5 (oferta czasu wolnego, edukacja pozaformalna) są zgodne z tym kierunkiem</p>	<p>✓ KPO Komponent A przewiduje wsparcie sektora kultury (inwestycje w instytucje kultury dotknięte pandemią) oraz edukacji (cyfryzacja szkół, programy kształcenia kompetencji) – gmina może aplikować o środki na biblioteki, dom kultury, obiekty sportowe. Komponent D (ochrona zdrowia) pośrednio wspiera sport/rekreację jako profilaktykę</p>	<p>✓ PZPWD akcentuje rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej na obszarach poza dużymi miastami. Cel 2.5 gminy (bogata oferta edukacji, kultury, sportu) przyczynia się do tego – poprawia jakość życia lokalnej społeczności w sposób zgodny z ustaleniami planu (brak sprzeczności)</p>	<p>✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 4. Społeczeństwo – Działanie F4.2 (poprawa poziomu edukacji i uczenie się przez całe życie) oraz Priorytet 5. Rozwój terytorialny – Działanie F5.1 (oferta kulturalna i turystyczna). Cel 2.5 gminy wzmacnia kapitał ludzki i atrakcyjność spędzania czasu wolnego, co jest spójne z kierunkami społecznymi ZIT AW.</p>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
		warunkom rozwoju)					
Cel operacyjny 3.1: Poprawa jakości powietrza (ograniczenie niskiej emisji i zanieczyszczeń)	✓ Priorytet powiatu: ochrona środowiska, poprawa jakości powietrza (walka z niską emisją poprzez wymianę pieców, termomodernizacje) – to wspólny mianownik strategii powiatu i działań gminy. Powiat współpracuje z gminami przy programach „Czyste Powietrze”	✓ Cel strateg. 4 SRWD: Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska – obejmuje poprawę jakości środowiska, w tym powietrza. Działania gminy 3.1 realizują wojewódzki cel redukcji zanieczyszczeń i transformacji energetycznej (województwo walczy ze smogiem m.in. na wsiach i w uzdrowiskach)	✓ KSRR Cel I: Spójność środowiskowa – poprawa jakości środowiska to warunek zrównoważonego rozwoju kraju. Walka ze smogiem na obszarach wiejskich jest częścią tego celu (np. ograniczanie niskiej emisji na terenach słabo zurbanizowanych)	✓ SOR (obszar Środowisko): Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju kładzie nacisk na gospodarkę niskoemisyjną i poprawę efektywności energetycznej. Działania gminy wpisują się w ten model poprzez redukcję emisji i modernizację energetyczną budynków	✓ KPO Komponent B: Zielona energia i zmniejszenie energochłonności – ~45% budżetu KPO to cele klimatyczne (wymiana źródeł ciepła, termomodernizacje, fotowoltaika). Cel 3.1 jest spójny z KPO – gmina może sięgać po te środki (np. dotacje na wymianę pieców)	✓ PZPWD zawiera ustalenia dot. ochrony środowiska, w tym poprawy jakości powietrza (promuje ograniczanie emisji zanieczyszczeń). Cel 3.1 (walka z niską emisją) jest zgodny z tym – działaniami antysmogowymi gmina realizuje politykę planu wojewódzkiego bez konfliktów przestrzennych	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 2. Środowisko – Działanie F2.1 (efektywność energetyczna) oraz F2.3 (redukcja niskiej emisji poprzez transport publiczny i infrastrukturę rowerową), uzupełniane przez F2.4 (OZE). Cel 3.1 gminy (ograniczenie niskiej emisji) bezpośrednio realizuje środowiskowe kierunki interwencji ZIT AW.
Cel operacyjny 3.2: Rozwój transportu ekologicznego i niskoemisyjnego (alternatywne środki transportu zamiast samochodów)	✓ Powiat rozwija publiczny transport zbiorowy (np. nowa linia autobusowa Jawor–Budziszów Mały od 2021). Cel 3.2 (ścieżki rowerowe, komunikacja elektryczna) uzupełnia działania powiatu i jest z nimi spójny – oba szczeble promują alternatywy dla samochodu	✓ Cel strateg. 4 SRWD: Ochrona środowiska obejmuje ograniczenie emisji z transportu (województwo wspiera kolej aglomeracyjną, ścieżki rowerowe – np. Polityka Rowerowa Dolnośląska). Cel 5 SRWD: Spójność przestrzenna zakłada poprawę dostępności transportowej regionu przy	✓ KSRR Cel I: Spójność w wymiarze przestrzennym – postuluje poprawę mobilności mieszkańców oraz zrównoważony transport (rozwój transportu publicznego, niskoemisyjnego). Działania gminy (komunikacja rowerowa, elektromobilność) realizują politykę zrównoważonej mobilności	✓ SOR Cel II: Rozwój zrównoważony terytorialnie – obejmuje rozwój transportu przyjaznego środowisku (SOR promuje inwestycje w transport zbiorowy, zeroemisyjny tabor również poza dużymi miastami). Cel 3.2 gminy przyczynia się do tej wizji	✓ KPO Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność – duży komponent KPO wspiera zakup autobusów elektrycznych, budowę ścieżek rowerowych, infrastruktury ładowania oraz modernizację kolei. Strategia gminy zakłada rozwój transportu niskoemisyjnego, co umożliwi pozyskanie funduszy	✓ PZPWD ustala kierunki rozwoju systemu transportowego, w tym rozbudowę komunikacji publicznej i tras rowerowych jako element zielonej infrastruktury. Cel 3.2 (transport ekologiczny) jest zgodny z tą polityką – promuje zrównoważoną mobilność w duchu planu wojewódzkiego, bez sprzeczności	✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 2 – Działanie F2.3 (transport publiczny i infrastruktura rowerowa dla redukcji emisji) oraz Priorytet 3 – Działanie 3.2 (spójne połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z otoczeniem). Cel 3.2 gminy (transport niskoemisyjny) jest spójny z kierunkami mobilności ZIT AW.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
<p>Cel operacyjny 3.3: Bezpieczeństwo wodne i adaptacja do zmian klimatu (retencja wody, przeciwdziałanie suszy i podtopieniom)</p>	<p>✓ Powiat Jaworski, o rolniczym charakterze, docenia znaczenie retencji – współpracuje z Wodami Polskimi przy melioracjach; zbiornik Mściwojów pełni funkcję retencyjną dla całego powiatu. Cel 3.3 wzmacnia odporność powiatu na susze i powodzie (wspólny interes, brak sprzeczności)</p>	<p>✓ Cel strateg. 4 SRWD: Ochrona środowiska – obejmuje adaptację do zmian klimatu (województwo wspiera projekty retencji, np. programy małej retencji na ziemi legnickiej). Cel 5 SRWD: Spójność przestrzenna – bezpieczna infrastruktura wodna to element spójności terytorialnej</p>	<p>✓ KSRR Cel I: Spójność w wymiarze środowiskowym – adaptacja do zmian klimatu to priorytet (ochrona przed skutkami suszy i powodzi na poziomie lokalnym). KSRR przewiduje wsparcie projektów retencji i zabezpieczeń przeciwpowodziowych w gminach</p>	<p>✓ SOR (filary „bezpieczeństwo” oraz obszar środowisko) uwzględnia działania adaptacyjne (np. zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych). Polityka państwa jest zbieżna – strategia gminy uszczegóławia ją lokalnie</p>	<p>✓ KPO Komponent B: Zielona energia i klimat – finansuje też gospodarkę wodno-ściekową i retencję (np. zbiorniki retencyjne, systemy nawadniania). Dzięki celowi 3.3 gmina może sięgnąć po środki na adaptację (KPO przewiduje fundusze na zrównoważoną gospodarkę wodną na wsi)</p>	<p>✓ PZPWD wskazuje obszary zagrożone powodzią i potrzebę rozwoju infrastruktury retencyjnej. Plan województwa zakłada wzmocnienie bezpieczeństwa wodnego (zbiorniki, poldery, melioracje). Cel 3.3 (retencja i ochrona przed suszą/podtopieniami) wpisuje się w te założenia – utrzymanie i rozbudowa zbiornika Mściwojów oraz małej retencji są zgodne z PZPWD</p>	<p>✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 2. Środowisko – Działanie F2.2 (infrastruktura wodno-kanalizacyjna) oraz F2.7 (ochrona przyrody). Cel 3.3 gminy (retencja i adaptacja do suszy/podtopień) jest komplementarny wobec działań ZIT AW wzmacniających bezpieczeństwo wodne i odporność środowiskową.</p>
<p>Cel operacyjny 3.4: Ochrona zasobów przyrodniczych i rozwój OZE (zielona gmina – energia odnawialna, zieleń, rekultywacja terenów)</p>	<p>✓ Powiat Jaworski dostrzega potrzebę ochrony środowiska i rozwoju OZE (choć nie ujęto tego wprost w celach powiatu, realizuje on projekty OZE w szkołach i farmy PV na terenach przemysłowych). Cel 3.4 gminy jest spójny i uzupełnia powiatową politykę</p>	<p>✓ Cel strateg. 4 SRWD: Odpowiedzialne korzystanie z zasobów i ochrona środowiska – obejmuje wspieranie produkcji energii z OZE i poprawę bezpieczeństwa energetycznego regionu (errata SRWD dodaje Cel 4.4 dot. OZE). Województwo popiera rozwój</p>	<p>✓ KSRR Cel I: Spójność środowiskowa – zakłada zrównoważone korzystanie z zasobów i zielony rozwój. KSRR stawia na OZE i efektywność zasobową w regionach, zatem rozwijając OZE gmina realizuje cel krajowy</p>	<p>✓ SOR Cel II (rozwój zrównoważony) oraz filar „Energia i Środowisko” – SOR promuje zieloną energię, gospodarkę obiegu zamkniętego, rekultywację terenów zdegradowanych. Cel 3.4 to bezpośrednia implementacja</p>	<p>✓ KPO Komponent B: Zielona energia – obejmuje inwestycje w OZE, inteligentne sieci energetyczne, technologie wodorowe. Dzięki celowi 3.4 gmina może aplikować o środki z KPO (np. instalacje PV na budynkach użyteczności publicznej, farmy fotowoltaiczne na terenach</p>	<p>✓ PZPWD chroni walory przyrodnicze regionu (obszary chronione, korytarze ekologiczne) i wspiera transformację energetyczną. Cel 3.4 (ochrona przyrody i rozwój OZE) jest zbieżny z planem – gmina zwiększa tereny zielone i lokuje instalacje OZE w sposób zgodny z zasadami planu (np. farmy PV na terenach zdegradowanych), bez naruszeń ładu przestrzennego</p>	<p>✓ Strategia ZIT AW: Priorytet 2. Środowisko – Działanie F2.4 (rozwój niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii) oraz Działanie F2.7 (ochrona przyrody), a także F2.1 (efektywność energetyczna). Cel 3.4 gminy (OZE, zieleń, rekultywacja) jest spójny z transformacją środowiskową przewidzianą w ZIT AW.</p>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
	ekorozwoju	odnawialnych źródeł energii, więc cel 3.4 jest w pełni zgodny z priorytetami Dolnego Śląska		tych założeń na poziomie lokalnym	rekultywowanych). Ponadto komponent REPowerEU wzmocni finansowanie OZE – strategia gminy jest z tym zgrana		
Cel operacyjny 4.1: Sprawny urząd i wysoka jakość obsługi mieszkańców (nowoczesna administracja samorządowa)	✓ Powiat Jaworski dąży do usprawnienia administracji (np. cyfryzacja starostwa, szkolenia kadr). Cel 4.1 gminy nie koliduje z celami powiatu – sprawny urząd ułatwia współpracę z powiatem. Powiat nie definiuje oddzielnego celu administracyjnego, ale oczekuje profesjonalizmu od gmin	✓ Cel strateg. 5 SRWD: Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu – zakłada lepszą współpracę między JST i sprawne zarządzanie rozwojem w układzie wielopoziomym. Ponadto Strategia Woj. Dolnośląskiego przewiduje mechanizmy usprawniające administrację (np. procedury obsługi inwestora) – cel gminy jest komplementarny	✓ KSRR Cel III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk terytorialnych – kładzie nacisk na profesjonalizację samorządów, lepsze zarządzanie strategiczne i administracyjne. Cel 4.1 w pełni odpowiada temu priorytetowi (nowoczesny urząd = lepsze zarządzanie lokalne)	✓ SOR Cel III: Sprawne państwo i instytucje służące wzrostowi i inkluzji – obejmuje poprawę jakości administracji publicznej, uproszczenie procedur, rozwój e-administracji. Gmina dzięki 4.1 realizuje te założenia na poziomie lokalnym (pełna spójność z SOR)	✓ KPO Komponent F (6): Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji KPO – dotyczy m.in. wzmocnienia administracji publicznej (szkolenia urzędników, cyfryzacja usług, lepsze zarządzanie funduszami). Dzięki celowi 4.1 gmina skuteczniej skorzysta z funduszy KPO i innych programów (sprawny urząd = lepsze wnioski i rozliczenia)	✓ PZPWD wymaga sprawnego planowania i zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym (gminy muszą uchylać studia i plany zgodnie z planem wojewódzkim). Cel 4.1 (nowoczesny urząd) sprzyja temu – profesjonalna administracja gminna sprawniej wdroży ustalenia PZPWD. Brak sprzeczności	✓ Strategia ZIT AW identyfikuje niedostateczną jakość usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem TIK i wskazuje potrzebę zwiększenia zakresu e-usług. Cel 4.1 gminy (sprawny urząd i wysoka jakość obsługi) wspiera realizację tego kierunku oraz buduje zdolność instytucjonalną do przygotowania i wdrażania projektów ZIT.
Cel operacyjny 4.2: Aktywne przywództwo i przejrzystość zarządzania (wzmocnienie lokalnych liderów, jawność działań władzy)	✓ Powiat wspiera postawy liderские (np. nagrody dla sołtysów, inicjatywy sołeckie). Przejrzystość i jawność to standard przestrzegany przez powiat –	✓ Cel strateg. 5 SRWD: Zarządzanie regionem zakłada partycypację społeczną i włączanie mieszkańców w decyzje na każdym poziomie. Aktywni liderzy lokalni (sołtysi, NGO) i	✓ KSRR Cel III: Zwiększenie udziału społeczeństwa obywatelskiego w planowaniu i realizacji polityki rozwoju. Wzmocnienie liderów lokalnych i przejrzystość działań zwiększa	✓ SOR: Skuteczne instytucje wymagają transparentności i zaangażowania obywateli. Rząd promuje otwarte dane, konsultacje społeczne, budżety obywatelskie – cel	✓ KPO Komponent F również zakłada poprawę otoczenia instytucjonalnego inwestycji (m.in. większa przejrzystość, mniej biurokracji). Ponadto cyfrowe komponenty KPO wspierają narzędzia	✓ PZPWD podkreśla zasady przejrzystości i współpracy w planowaniu przestrzennym (konsultacje społeczne, uzgodnienia między JST). Cel 4.2 (jawne, aktywne zarządzanie) sprzyja realizacji tych zasad – transparentny samorząd łatwiej wdraża ustalenia	✓ Strategia ZIT AW opiera wdrażanie na projektach zintegrowanych (partnerstwa/wiązki projektów), których skuteczną realizacją wymaga sprawnego przywództwa i przejrzystej koordynacji. Cel 4.2 gminy wzmacnia zdolność do udziału w inicjatywach ZIT

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel operacyjny	SRPWJ	SRWD 2030	KSRR 2030	SOR	KPO	PZPWD	Strategia ZIT AW
<p>Cel operacyjny 4.3: Budowanie efektywnych partnerstw regionalnych (współpraca z innymi samorządami, sektorem prywatnym, NGO)</p>	<p>gmina czyni podobnie, nie ma sprzeczności. Większa jawność wręcz ułatwia współpracę (buduje zaufanie)</p>	<p>transparentność to element kapitału społecznego (Cel 3 SRWD) oraz dobrego rządzenia (Cel 5 SRWD)</p>	<p>skuteczność wdrażania strategii (co jest intencją KSRR)</p>	<p>4.2 jest zgodny z krajowymi trendami dobrego rządzenia</p>	<p>transparentności (platformy konsultacyjne, portale open data). Cel 4.2 wpisuje się w te reformy</p>	<p>planu. Nie występuje sprzeczność</p>	<p>oraz buduje zaufanie niezbędne w zarządzaniu wielopodmiotowym.</p>
	<p>✓ Cel w pełni spójny z polityką powiatu – powiat zachęca gminy do współpracy (np. projekty międzygminne, partnerstwa powiatowe). Np. program „Sudety 2030” zrzesza samorzady subregionu. Działania 4.3 wzmacniają pozycję powiatu w pozyskiwaniu funduszy (efekt synergii)</p>	<p>✓ Cel strateg. 5 SRWD: Wzmocnienie spójności terytorialnej – zakłada rozwój współpracy terytorialnej (ZIT, partnerstwa ponadgminne). Województwo promuje zintegrowane inwestycje terytorialne i klastry – gmina, realizując 4.3, oddolnie realizuje politykę województwa</p>	<p>✓ KSRR Cel III: Lepsze zarządzanie wielopoziomowe – akcentuje partnerstwo między samorządami, rządem i innymi podmiotami. Budowanie partnerstw przez gminę to bezpośrednia realizacja tej idei (zgodność 100%)</p>	<p>✓ SOR wskazuje potrzebę koordynacji działań i partnerstw (m.in. PPP, współpraca nauki z samorządem, kluczowe projekty terytorialne). Cel 4.3 zwiększa zdolność gminy do udziału w takich inicjatywach – zgodnie z modelem rozwoju odpowiedzialnego wymagającego współpracy wielu aktorów</p>	<p>✓ KPO Komponent F (reformy instytucjonalne) promuje sieci współpracy przy wdrażaniu projektów (np. kontrakty sektorowe, partnerstwa inwestycyjne JST). Budując partnerstwa regionalne, gmina zwiększa skuteczność w sięganiu po środki KPO i UE (KPO premiuje terytorialne podejście do inwestycji)</p>	<p>✓ PZPWD kładzie nacisk na zintegrowane podejście terytorialne – plan wyróżnia obszary funkcjonalne (np. sudecki, legnicko-głogowski), wymagające koordynacji działań wielu samorządów. Cel 4.3 (partnerstwa regionalne) idealnie wpisuje się w tę koncepcję – współpraca między JST ułatwia realizację celów planu na poziomie ponadlokalnym</p>	<p>✓ Strategia ZIT AW przewiduje realizację wyłącznie projektów zintegrowanych, w tym projektów partnerskich lub wiązek projektów oddziałujących na więcej niż jedną gminę. Cel 4.3 gminy (partnerstwa regionalne) jest więc kluczowy dla skutecznego włączania Mściwojowa w przedsięwzięcia ZIT i maksymalizacji efektów skali na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów wskazanych w tabeli dokumentów.

Cele Strategii Gminy Mściwojów wykazują wysoki stopień spójności zewnętrznej względem dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Nie stwierdzono sprzeczności – żaden z celów gminy nie wykracza poza ramy wyznaczone przez polityki powiatu, województwa czy kraju. Wręcz przeciwnie, cele lokalne uzupełniają i uszczegóławiają priorytety nadrzędne, koncentrując się na potrzebach lokalnej społeczności przy jednoczesnym wpisaniu w szerszy kontekst wyzwań regionalnych, krajowych i unijnych.

Strategia Gminy Mściwojów jest spójna pionowo z celami powiatu, województwa i kraju, co niesie szereg pozytywnych implikacji. Po pierwsze, taka zgodność oznacza, że planowane działania gminy wpisują się w cele szerszych programów pomocowych, dzięki czemu gmina będzie mogła efektywnie pozyskiwać środki finansowe z funduszy krajowych i Unii Europejskiej. Jak wskazuje KPO, znaczna część środków unijnych kierowana jest na cele spójne z priorytetami gminy (np. transformację klimatyczną – 44,96% oraz cyfrową – 21,28% budżetu KPO). Dzięki temu Mściwojów, realizując cele w obszarze ekologii (Cel 3) czy cyfryzacji (Cel 2.4), zwiększa swoją szansę na dofinansowanie ze względu na zgodność z kryteriami tych programów. Po drugie, brak sprzeczności z dokumentami wyższego szczebla oznacza brak kolizji między poziomami planowania – działania gminy będą komplementarne wobec przedsięwzięć powiatowych, regionalnych i krajowych, co ułatwi partnerstwa i koordynację wdrażania strategii na różnych poziomach.

Warto podkreślić, że Strategia gminy realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju w pełnej zgodzie z politykami krajowymi i unijnymi. Cele gospodarcze zostały powiązane z celami społecznymi i środowiskowymi w sposób zrównoważony, zgodnie z wizją SOR odpowiedzialnego, inkluzywnego wzrostu. Jednocześnie cele te odpowiadają na wspólnotowe wyzwania rozwojowe: demograficzne (przeciwdziałanie depopulacji poprzez poprawę jakości życia – Cel 1.4, Cel 2.1), transformacji energetycznej i klimatycznej (rozwój OZE, walka ze smogiem – Cel 3.1, 3.4), dostępności transportowej (inwestycje drogowe, e-mobilność – Cel 2.3, 3.2), spójności terytorialnej (równomierny rozwój wszystkich sołectw, partnerstwa regionalne – Cel 4.3) oraz cyfryzacji (rozbudowa Internetu i e-usług – Cel 2.4). Tym samym Strategia gminy lokalizuje te globalne i krajowe wyzwania w konkretnych działaniach na swoim terenie.

Cele Strategii Mściwojowa są zgodne lub co najmniej niesprzeczne z celami dokumentów wyższego rzędu na poziomie powiatowym, regionalnym i krajowym. Gwarantuje to, że realizacja strategii lokalnej będzie wspierać osiągnięcie szerszych celów rozwojowych (efekt skali i synergia), a jednocześnie nie wystąpi konflikt interesów czy dublowanie działań. Taka wielopoziomowa spójność akcentuje pozytywne implikacje: gmina może skutecznie uczestniczyć w programach krajowych i unijnych, zwiększając szanse na dodatkowe finansowanie swoich projektów rozwojowych, przy jednoczesnym przyczynianiu się do realizacji polityk publicznych wyższego rzędu. Nie stwierdzono żadnych kolizji między różnymi poziomami planowania – przeciwnie, cele gminy i cele powiatu, województwa oraz kraju wspierają się wzajemnie, co dowodzi przemyślanego, spójnego planowania strategicznego zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju i odpowiadającego na potrzeby lokalnej społeczności w szerszym

kontekście. Wszystko to stanowi solidną podstawę do pomyślnej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów.

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY MŚCIWOJÓW

4.1 Obszary strategicznej interwencji wynikające z diagnozy lokalnej (OSI)

Gmina Mściwojów ma charakter typowo wiejski, z dominującą funkcją rolniczą. Zajmuje obszar ok. 72 km², z czego blisko 90% stanowią użytki rolne. Gleby cechują się wysoką urodzajnością (klasy II–IV zajmują 99% gruntów ornych), co sprzyja intensywnemu rozwojowi rolnictwa (produkcja zbóż, rzepaku, hodowla itp.). Krajobraz gminy zdominowany jest przez pola uprawne i rozproszone zabudowania wiejskie, z niewielkim udziałem lasów i wód. Gmina nie posiada w swoich granicach miasta – składa się z 12 sołectw skupiających kilkanaście niewielkich wsi. Ośrodkiem administracyjnym i lokalnym centrum usługowym jest wieś Mściwojów (siedziba władz gminy), jednak pod względem ludności ustępuje ona większym sołectwom jak Snowidza czy Targoszyn (ponad 800–1000 mieszkańców każda). Struktura osadnicza ma charakter rozproszony i wieloośrodkowy – poszczególne wsie rozmieszczone są równomiernie, tworząc sieć osadniczą bez wyraźnej hierarchii miejskiej (najbliższym miastem pełniącym funkcje ponadlokalne jest Jawor, dalej Legnica, a kluczowy biegunem rozwoju jest Wrocław).

Dominującą funkcją gospodarczo-przestrzenną jest produkcja rolna, wspierana przez towarzyszące jej funkcje usługowe oraz rekreacyjno-wypoczynkowe. W gminie działa wiele gospodarstw rolnych, w tym także gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne, co wskazuje na stopniową dywersyfikację działalności wiejskiej. Pojawiają się drobne inicjatywy przedsiębiorcze, jak np. produkcja materiałów budowlanych z lokalnego surowca (zakład obróbki granitu), jednak brak tu dużych zakładów przemysłowych. Istotną rolę odgrywa turystyka i rekreacja na bazie lokalnych walorów – przede wszystkim zbiornika wodnego Mściwojów o pow. ok. 35 ha, utworzonego na rzece Wierzbiak. Zalew ten wraz z infrastrukturą (miejsca wypoczynku, pomosty, 25-metrowa wieża widokowa itp.) stanowi od końca XX w. największą atrakcję turystyczną gminy, przyciągając mieszkańców okolic na wypoczynek nad wodą, sporty wodne i imprezy plenerowe. W otoczeniu zbiornika oraz na obszarach pagórkowatych (wschodnia część gminy leży na skraju Wzgórz Strzegomskich) rozwijają się funkcje rekreacyjne – ścieżki spacerowe, punkty widokowe i agroturystyka wpisują gminę w ofertę Krainy Wygasłych Wulkanów (turystycznego regionu Sudetów).

Układ komunikacyjny gminy sprzyja powiązaniom funkcjonalnym z otoczeniem. Przez teren gminy przebiegają dwie ważne drogi wojewódzkie: nr 363 (trasa Bolesławiec–Złotoryja–Jawor–Jenków) oraz nr 374 (trasa Jawor–Strzegom–Świebodzice). Koncentracja osadnictwa następuje wzdłuż tych szlaków – wsie takie jak Marcinowice, Luboradz, Mściwojów leżą przy DW363, zaś Niedaszów, Siekierzyce, Targoszyn przy DW374 – co wyznacza główne osie rozwoju

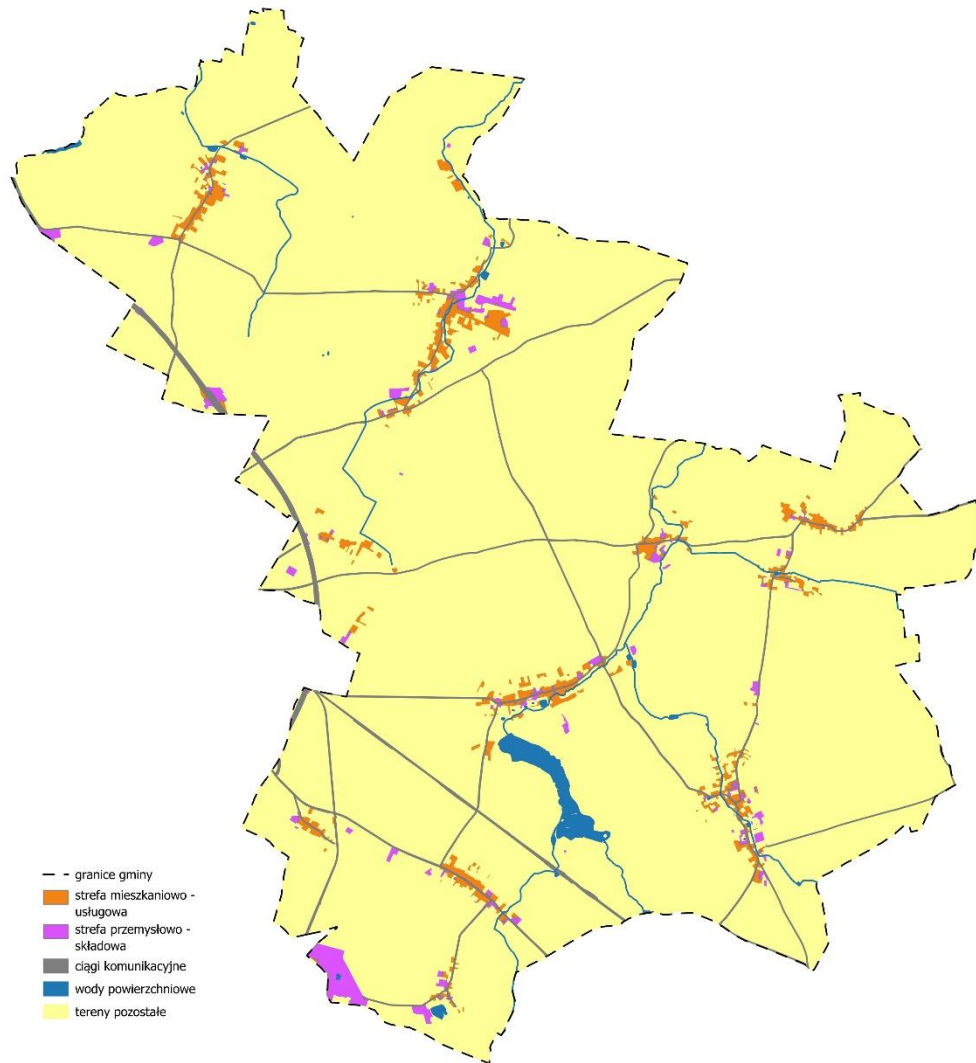
przestrzennego. Dzięki tym drogom gmina ma dobre połączenia z ośrodkami ponadlokalnymi: do Jawora jest zaledwie 5 km, do Legnicy 25 km, a do aglomeracji Wrocławia ok. 65 km. Bliskość węzłów drogi ekspresowej S3 i autostrady A4 (w sąsiednich gminach) dodatkowo podnosi dostępność transportową, ważną z punktu widzenia potencjalnych inwestorów. Podstawowe powiązania gospodarcze mieszkańców realizowane są z Jaworem (rynek pracy, szkoły średnie, usługi ponadpodstawowe) oraz Legnicą. Można zaobserwować zjawiska suburbanizacyjne na obrzeżach gminy graniczących z Jaworem – w niektórych wsiach (np. Snowidza, Barycz) osiedlają się osoby dojeżdżające do pracy w Jaworze bądź w nowo powstałej strefie przemysłowej S3 pod Jaworem (fabryka Mercedes-Benz i inne zakłady). Główne ciągi komunikacyjne pełnią tym samym rolę osi funkcjonalnych, wzdłuż których koncentruje się zabudowa mieszkaniowa i rozwój usług na potrzeby lokalnej społeczności i przejezdnych.

Pod względem zagospodarowania terenu można wyodrębnić:

- obszary zabudowy wiejskiej – zwarte centrum każdej wsi z zabudową mieszkalną i zagrodową, często o historycznym układzie ruralistycznym (np. wsie ulicówki lub owalnice);
- obszary rolne – rozciągające się między wsiami rozległe pola uprawne wysokiej klasy bonitacyjnej, stanowiące bazę ekonomiczną gminy;
- obszary usług publicznych – skoncentrowane głównie w Mściwojowie (urząd gminy, szkoła, ośrodek zdrowia, biblioteka – siedziba w Targoszynie, filia w Snowidzy, itp.);
- obszary aktywności gospodarczej – niewielkie enklawy, m.in. tereny produkcyjno-składowe przy byłych PGR lub zakładach (np. w Snowidzy, gdzie funkcjonuje baza magazynowa, czy w okolicy Niedaszowa – planowany teren inwestycyjny w pobliżu węzła S3);
- obszary przyrodniczo cenne i rekreacyjne – przede wszystkim otoczenie zbiornika Mściwojów oraz zieleń parkowa (np. parki podworskie w Targoszynie, Mściwojowie) i drobne kompleksy leśne. Gmina nie ma parku narodowego ani rezerwatu, ale graniczy z obszarami Natura 2000 i Parkiem Krajobrazowym „Chełmy” w sąsiednich gminach, co wpływa na kierunki ochrony środowiska.

Ryc. 1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Mściwojów

Źródło: opracowanie własne.

Model funkcjonalno-przestrzenny gminy opiera się na polifunkcyjnej przestrzeni wiejskiej, w której rolnictwo stanowi trzon gospodarki, wspierany przez rozwój drobnej przedsiębiorczości i turystyki. Układ osadniczy jest zdecentralizowany – brak jednego silnego ośrodka miejskiego powoduje, że podstawowe funkcje społeczne i gospodarcze rozproszone są po wsiach (z przewagą Mściwojowa jako centrum administracyjnego). Gmina pełni funkcję zaplecza dla ościennych ośrodków miejskich, oferując tereny pod inwestycje (np. powiązane z podstrefą ekonomiczną Legnickiej SSE i drogą S3) oraz miejsce zamieszkania o wysokich walorach środowiskowych. Główne wyzwania modelu przestrzennego to zachowanie równowagi między rozwojem gospodarczym a ochroną rolniczego charakteru i zasobów przyrodniczych oraz zapewnienie spójności komunikacyjnej wszystkich sołectw (np. poprzez modernizację dróg lokalnych łączących poszczególne wsie z głównymi trasami).

4.2 Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w Gminie Mściwojów – analiza i klasyfikacja

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz krajową polityką spójności terytorialnej, na terenie województwa wyznaczono typy Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) – obszarów wymagających specjalnego wsparcia ze względu na specyficzne potencjały lub problemy rozwojowe. Do kategorii tych należą m.in. obszary wiejskie, peryferyjne, tracące ludność (depopulacyjne), strategicznie inwestycyjne oraz rewitalizacyjne. Gmina Mściwojów, analizowana w kontekście lokalnym, może zostać zaklasyfikowana do kilku z ww. typów OSI – poniżej przedstawiono ich charakterystykę wraz z propozycją delimitacji na obszarze gminy:

- OSI wiejskie (obszary wiejskie wymagające interwencji) – Cała gmina Mściwojów spełnia kryteria obszaru wiejskiego OSI ze względu na swój rzadki, wiejski charakter, niską gęstość zaludnienia (ok. 56 os./km²) oraz uzależnienie od rolnictwa. W strategii regionalnej wskazuje się, że takie gminy potrzebują wsparcia w dywersyfikacji działalności i podnoszeniu jakości życia na wsi. Mściwojów wpisuje się w ten profil – brak miasta i przewaga funkcji rolniczych powodują, że obszar ten wymaga specjalnych działań rozwojowych na rzecz obszarów wiejskich (np. wsparcie dla małych gospodarstw, rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej, poprawa dostępu do usług publicznych na terenach wiejskich). Proponuje się zatem traktować całe terytorium gminy jako OSI typ *wiejskiego*, co pozwoli skierować środki na likwidację barier rozwojowych typowych dla wsi (np. wykluczenie transportowe, niższa dostępność edukacji i kultury, odpływ młodych mieszkańców).
- OSI peryferyjne (obszary peryferyzacji przestrzennej) – Choć Mściwojów leży w centralnej części województwa dolnośląskiego, w skali regionalnej jest gminą oddaloną od głównych metropolii (znajduje się poza wpływem aglomeracji wrocławskiej). Cechuje ją peryferyjność względem głównych ośrodków wzrostu, przejawiająca się ograniczoną dostępnością niektórych wyspecjalizowanych usług

i rynku pracy wyższego rzędu. Zwłaszcza południowo-zachodnia część gminy, granicząca z obszarami wiejskimi byłego woj. wałbrzyskiego, ma charakter peryferyjny – dalej od autostrady A4 i głównych linii kolejowych, ze słabszymi powiązaniem gospodarczymi. Do OSI peryferyjnych można zaliczyć np. sołectwa południowe i zachodnie gminy, położone najdalej od miasta Jawora i głównych korytarzy transportowych. W tych obszarach konieczne są interwencje zapobiegające pogłębianiu się „peryferyjności”, takie jak inwestycje w infrastrukturę drogową (lepsze skomunikowanie z węzłami S3/A4), rozwój transportu publicznego czy stymulowanie lokalnej aktywności gospodarczej, aby przeciwdziałać marginalizacji.

- OSI z depopulacją (obszary zagrożone odpływem ludności) – Gmina Mściwojów odnotowuje stopniowy spadek liczby mieszkańców (np. z 4113 do 4054 osób w latach 2018–2020), typowy dla wielu obszarów wiejskich Dolnego Śląska. Problem jest szczególnie widoczny w najmniejszych wsiach, gdzie starzenie się społeczności i emigracja młodych powodują wyludnianie. Przykładem jest Zimnik (180 mieszk.), który między 1998 a 2021 rokiem stracił aż 31% populacji. Również Niedaszów (321 mieszk.) czy Targoszyn (845 mieszk.) odnotowały ubytek ludności o ok. 8% w tym okresie. Jako OSI depopulacyjne można wskazać sołectwa peryferyjne o najmniejszej liczbie ludności i najszybszym tempie wyludniania, np. Zimnik, Drzymałowice, Grzegorzów. Charakteryzują się one ograniczoną infrastrukturą i słabszym dostępem do usług, co skłania młode pokolenie do wyprowadzki. Włączenie tych obszarów do OSI depopulacyjnych oznacza priorytetowe działania w zakresie aktywizacji ludności i poprawy warunków życia, m.in. tworzenie miejsc pracy na miejscu, rozwój mieszkalnictwa, wsparcie dla seniorów oraz poprawę dostępu do Internetu i transportu (aby zmniejszyć motyw wyjazdów). Celem interwencji jest odwrócenie negatywnych trendów demograficznych lub przynajmniej ich spowolnienie.
- OSI inwestycyjne (obszary strategicznych inwestycji) – W strategii województwa przewidziano szczególne wsparcie dla obszarów, gdzie planowane lub realizowane są duże inwestycje generujące rozwój. W przypadku gminy Mściwojów kluczowe znaczenie ma bliskość Dolnośląskiej Strefy Aktywności Gospodarczej S3-Jawor. Proponowanym OSI inwestycyjnym jest północno-zachodnia część gminy, w rejonie wsi Niedaszów, granicząca z jaworską podstrefą LSSE i fabryką Mercedes-Benz. Tereny na styku Niedaszowa i miasta Jawora zostały już objęte planami zagospodarowania pod przemysł i logistykę – działki inwestycyjne są tam dostępne i cieszą się zainteresowaniem (np. oferowany grunt w Niedaszowie bezpośrednio graniczy ze strefą ekonomiczną S3 przy fabryce Mercedes). Włączenie tego obszaru do OSI inwestycyjnych pozwoli ukierunkować środki na uzbrojenie terenu, budowę dróg dojazdowych, infrastruktury technicznej oraz działania promocyjne przyciągające kolejnych inwestorów. Dzięki temu gmina może skorzystać na efekcie mnożnikowym pobliskiej inwestycji motoryzacyjnej, tworząc miejsca pracy dla mieszkańców i zwiększając bazę dochodów (np. podatki od nieruchomości przemysłowych). Jako OSI inwestycyjny można wskazać konkretnie

obszar Niedaszów–Godziszowa, położony najbliżej węzłów S3, gdzie plan zagospodarowania przewiduje rozwój aktywności gospodarczej. Działania interwencyjne obejmą tam m.in. przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą (komunalizacja i podział gruntów, doprowadzenie mediów), a także szkolenia dla lokalnej siły roboczej, by sprostać potrzebom nowych firm.

- OSI rewitalizacyjne (obszary kryzysowe wymagające rewitalizacji) – Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej gmina Mściwojów już wcześniej wyznaczyła lokalne obszary zdegradowane i rewitalizacji. Zgodnie z *Gminnym Programem Rewitalizacji 2016–2025* uchwalonym przez Radę Gminy, do obszaru rewitalizacji włączono części sześciu miejscowości: Barycz, Godziszowa, Mściwojów, Siekierzyce, Snowidza oraz Targoszyn. Są to wsie (lub ich fragmenty) cechujące się szczególną koncentracją problemów: wysokim bezrobociem, niskimi dochodami mieszkańców, degradacją fizycznej przestrzeni (np. zniszczona zabudowa popegeerowska, zaniedbane centrum wsi), a także deficytem usług i aktywności społecznej. Łącznie na obszarze rewitalizacji zamieszkuje ok. 1130 osób, co stanowi ponad 25% populacji gminy – koncentrują się oni w wyżej wymienionych miejscowościach. Jako przykłady: w Godziszowej wskaźniki ubóstwa i bezrobocia należą do najwyższych w gminie, Targoszyn boryka się z degradacją dawnego zespołu folwarcznego i brakiem integracji społecznej na dużym osiedlu popegeerowskim, zaś Mściwojów (centralna część) wymaga ożywienia przestrzeni publicznej (park podworski, zaniedbane budynki użyteczności) oraz wsparcia seniorów. Status OSI rewitalizacyjnego oznacza skierowanie do tych miejscowości zintegrowanych działań naprawczych: inwestycji infrastrukturalnych (remonty dróg, chodników, świetlic, adaptacja pustych budynków na cele społeczne) oraz projektów społecznych (aktywizacja bezrobotnych, programy integracji mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa). Celem jest przywrócenie tym obszarom funkcji społeczno-ekonomicznych, zahamowanie degradacji i stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju lokalnego. Władze gminy mogą skorygować dokładny zasięg tych OSI na etapie wdrażania strategii, jednak proponuje się bazować na diagnozie GPR – tzn. utrzymać jako *priorytetowe OSI rewitalizacyjne* wskazane sołectwa (Barycz, Godziszowa, Mściwojów, Siekierzyce, Snowidza, Targoszyn), gdzie koncentracja negatywnych zjawisk jest najlepiej udokumentowana.

Powyzsza klasyfikacja OSI w gminie jest spójna z kierunkami Strategii Województwa Dolnośląskiego – dokument regionalny również wyróżnia tereny wiejskie wymagające wsparcia, obszary peryferyjne i tracące ludność, a także obszary szczególnych interwencji gospodarczych i rewitalizacyjnych. Proponowane OSI dla Mściwojowa uwzględniają zarówno wewnętrzne zróżnicowanie gminy, jak i powiązania z otoczeniem zewnętrznym. Na rysunku poniżej przedstawiono orientacyjnie rozmieszczenie tych obszarów na mapie gminy.

Integralną częścią prac nad Strategią Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 była analiza spójności celów strategicznych – zarówno wewnętrznej (wzajemnej zgodności i braku konfliktów między celami gminy), jak i zewnętrznej (zgodności z celami dokumentów

nadrzędnych: strategii województwa, krajowych, unijnych). Wewnętrzna spójność strategii została potwierdzona w specjalnych tabelach macierzowych, gdzie sprawdzono powiązania między celami strategicznymi i operacyjnymi gminy. Wyniki wykazały, że cele wzajemnie się uzupełniają i wspierają, a nie wykluczają – np. cel gospodarczy (przyciąganie inwestycji) został sformułowany tak, by nie kolidował z celem środowiskowym (ochrona zasobów rolnych i przyrody), lecz wręcz zakłada działania proekologiczne w inwestycjach. Podobnie cele społeczne (podniesienie jakości życia, integracja mieszkańców) współgrają z celami przestrzennymi (rewitalizacja wsi, rozwój infrastruktury) – dzięki temu projekty infrastrukturalne wspierają poprawę warunków życia, a inicjatywy społeczne zwiększają wykorzystanie nowych obiektów. Nie stwierdzono istotnych sprzeczności między priorytetami strategii; ewentualne synergiczne oddziaływanie zostało zaznaczone w tabelach (np. rozwój transportu publicznego przyczynia się jednocześnie do realizacji celu społecznego i środowiskowego poprzez ograniczenie wykluczenia komunikacyjnego i emisji zanieczyszczeń). Taka konfiguracja celów świadczy o ich wzajemnej komplementarności – realizacja jednego celu sprzyja osiągnięciu innych, co zwiększa skuteczność strategii jako całości.

W zakresie spójności zewnętrznej przeprowadzono analizę zgodności celów gminy z celami wyższego rzędu, w tym ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz dokumentami sektorowymi (np. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, strategią Sudety 2030, politykami UE). Stwierdzono pełną zgodność priorytetów gminy z kierunkami określonymi na poziomie województwa – np. cel gminy dotyczący “rozwoju zrównoważonego rolnictwa i przedsiębiorczości lokalnej” koresponduje z priorytetem regionalnym wsparcia obszarów wiejskich, a planowane działania w OSI rewitalizacji wpisują się w obszary strategicznej interwencji regionu przewidziane dla terenów popegeerowskich i tracących funkcje. Podobnie, cele środowiskowe gminy (ochrona jakości gleb, gospodarka wodna) są zbieżne z celami polityki ekologicznej kraju i województwa – wszystkie przewidziane w strategii przedsięwzięcia zakładają poprawę stanu środowiska (strategia gminy nie przewiduje żadnych działań mogących pogorszyć stan przyrody). Analiza wykazała też, że wizja i misja rozwoju gminy zostały sformułowane w odpowiedzi na zdiagnozowane uwarunkowania i potrzeby lokalne, pozostając jednocześnie w ramach wyznaczonych przez dokumenty nadrzędne. Innymi słowy, strategia gminy odpowiada na lokalne problemy przy użyciu narzędzi i kierunków zgodnych z polityką regionalną i krajową. Dzięki temu gmina będzie mogła efektywnie korzystać z zewnętrznych programów finansowania – spójność z celami wyższego szczebla zwiększa szanse na pozyskanie funduszy z programów operacyjnych UE czy dotacji rządowych, gdyż projekty wynikające ze strategii lokalnej realizują jednocześnie cele szersze (np. włączanie społeczne, transformacja energetyczna, rozwój zrównoważony terytorialnie).

Podsumowując, *tabele spójności wewnętrznej i zewnętrznej* potwierdziły, że Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 została przygotowana w sposób kompleksowy i koherentny. Cele strategiczne są jednoznaczne, realistyczne i wzajemnie zgodne, co minimalizuje ryzyko konfliktów przy ich wdrażaniu. Zarazem cele te wpisują się w szerszy kontekst – realizacja strategii lokalnej przyczyni się do osiągnięcia założeń strategii wojewódzkiej i krajowej, zwłaszcza

w obszarach dotyczących OSI. Ma to szczególne znaczenie dla planowania przestrzennego: wewnętrzna spójność celów gwarantuje, że zagospodarowanie przestrzenne (np. decyzje o rozmieszczeniu inwestycji, stref ochrony, układzie transportowym) będzie służyć wszystkim filarom rozwoju (społecznemu, gospodarczemu, środowiskowemu) jednocześnie, natomiast spójność zewnętrzna oznacza, że decyzje przestrzenne gminy są elementem większej układanki planistycznej regionu. Dzięki temu interwencje kierowane na wyznaczone OSI (czy to rewitalizacja zdegradowanej wsi, czy uzbrojenie terenu pod inwestycje) będą miały maksymalny pozytywny wpływ, wzmacniany przez komplementarne działania partnerów zewnętrznych. Strategia jest zatem spójna i zdolna do skutecznej realizacji – *cele gminy, ustalone w niej priorytety OSI i zamierzenia planistyczne tworzą logiczny, zintegrowany plan działania na lata 2026–2035.*

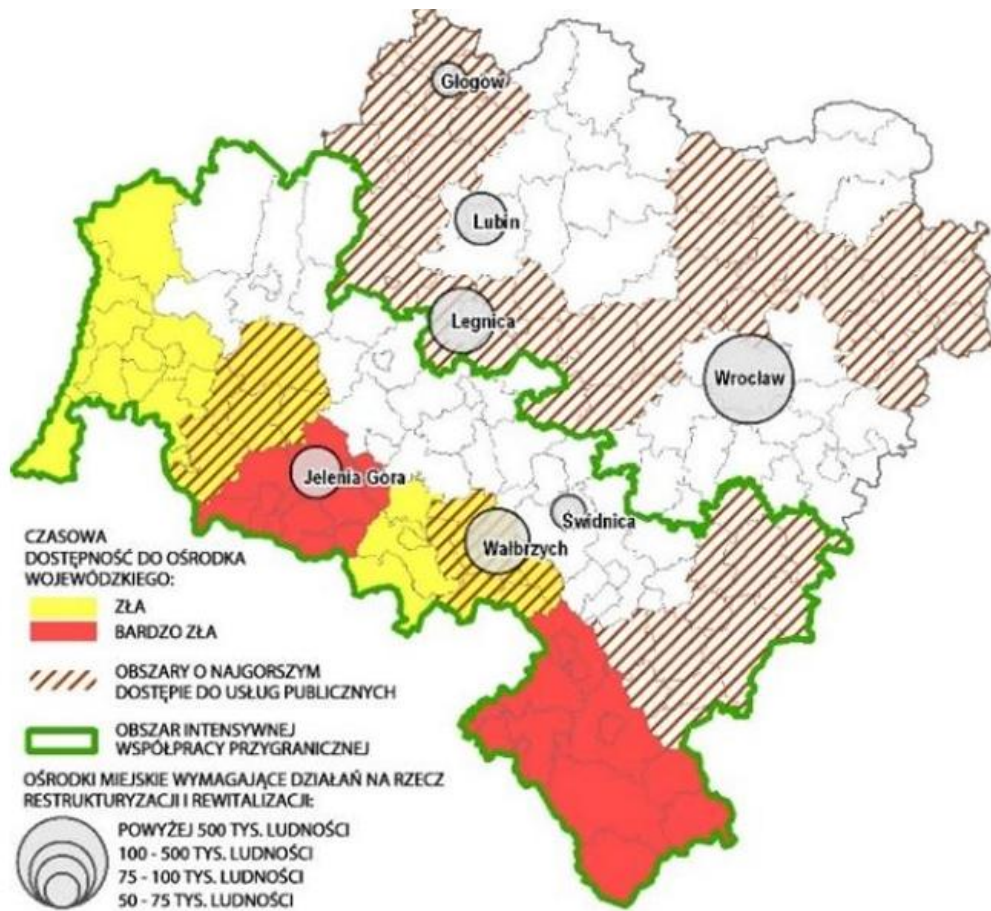
W wyniku diagnozy strategicznej zostały wyznaczone na terenie Gminy Mściwojów następujące gminne obszary strategicznej interwencji (GOSI):

GOSI rozwojowe (zwane również w tekście obszarami wysokiej konkurencji lub obszarami konkurencyjnymi, albo OSI konkurencyjne) - wyróżniające się szczególnymi potencjałami, w których interwencja wspomagać będzie przewagi konkurencyjne. GOSI problemowe - charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami, w których interwencja nakierowana będzie na przełamanie barier rozwojowych lub niepewności. Lokalizację GOSI przedstawiono na poniższych mapach.

O Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI) dla gminy Mściwojów należy dodatkowo myśleć w kontekście polityki regionalnej, wyodrębnionych obszarów problemowych, lub też obszarów szans i możliwości. Poniżej dokonano analizy OSI zawartych w województwie dolnośląskim pod kątem informacji istotnych z perspektywy Gminy Mściwojów. Po pierwsze poniżej dokonano analizy rozkładu przestrzennego wskazanych powyżej zjawisk na grafikach zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, a następnie dokonano interpretacji i wnioskowania z perspektywy OSI dla Gminy Mściwojów, biorąc pod uwagę dodatkowo aspekty społeczno-gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i kulturowe zarówno będące uwarunkowaniami kontekstowymi, jak i czynnikami wpływu.

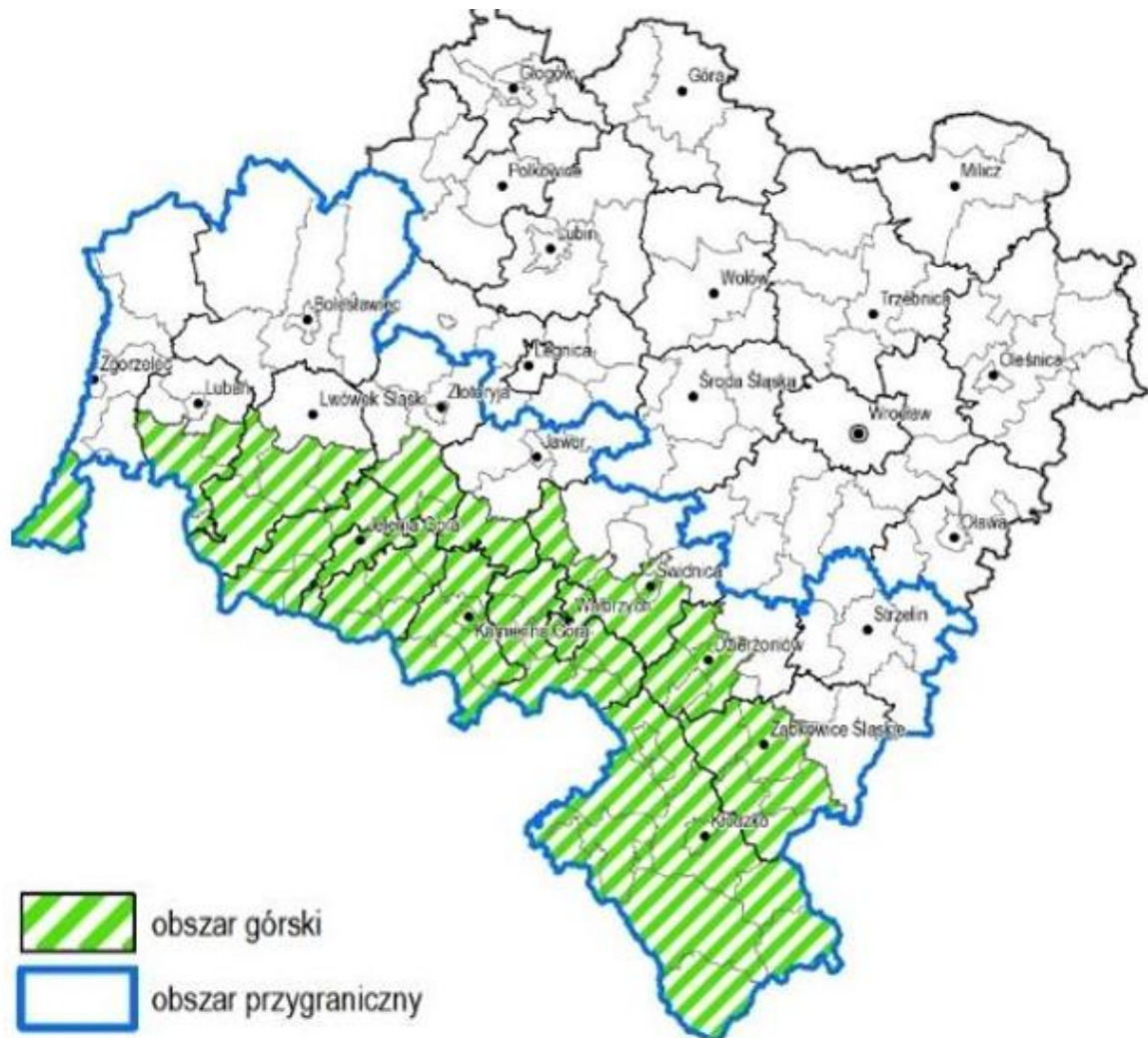
Rycina 2. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa dolnośląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 31.

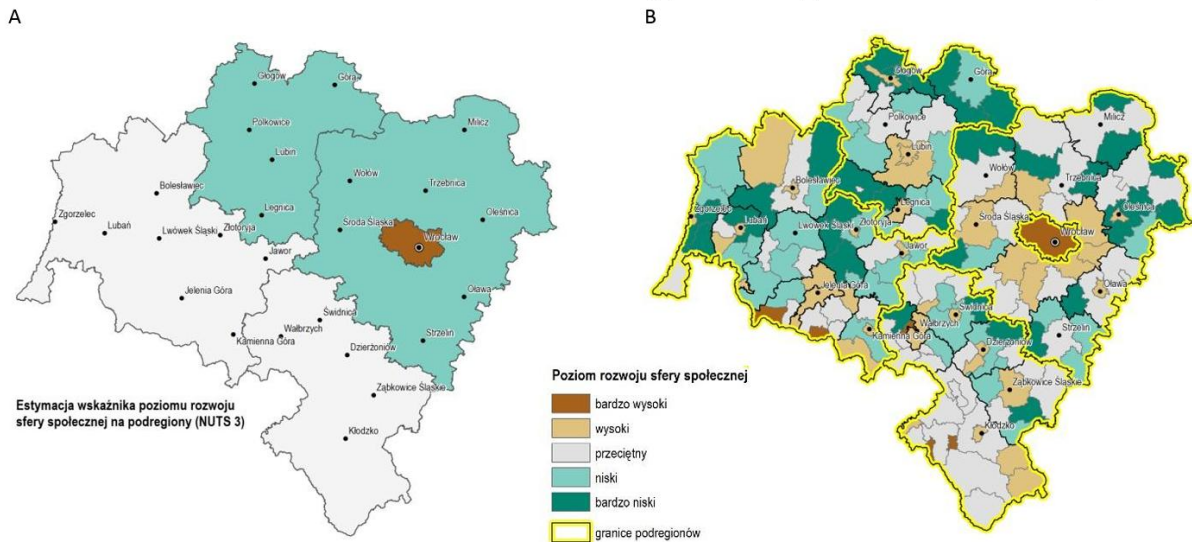
Ryc. 3. Górskie i przygraniczne obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 32.

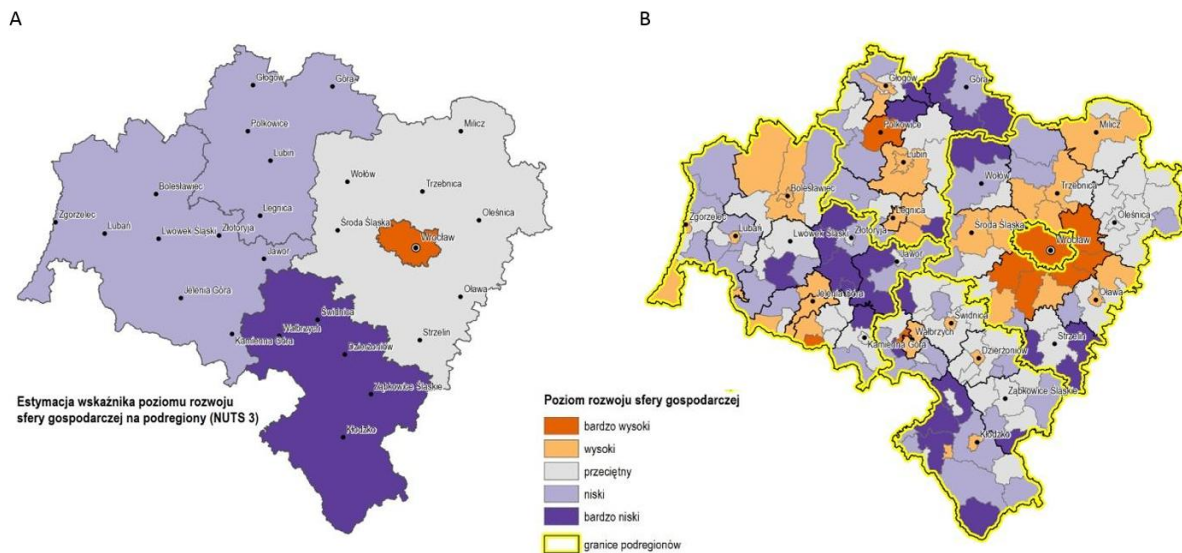

Ryc. 4. Poziom rozwoju społecznego w subregionach (A) i gminach (B) województwa dolnośląskiego

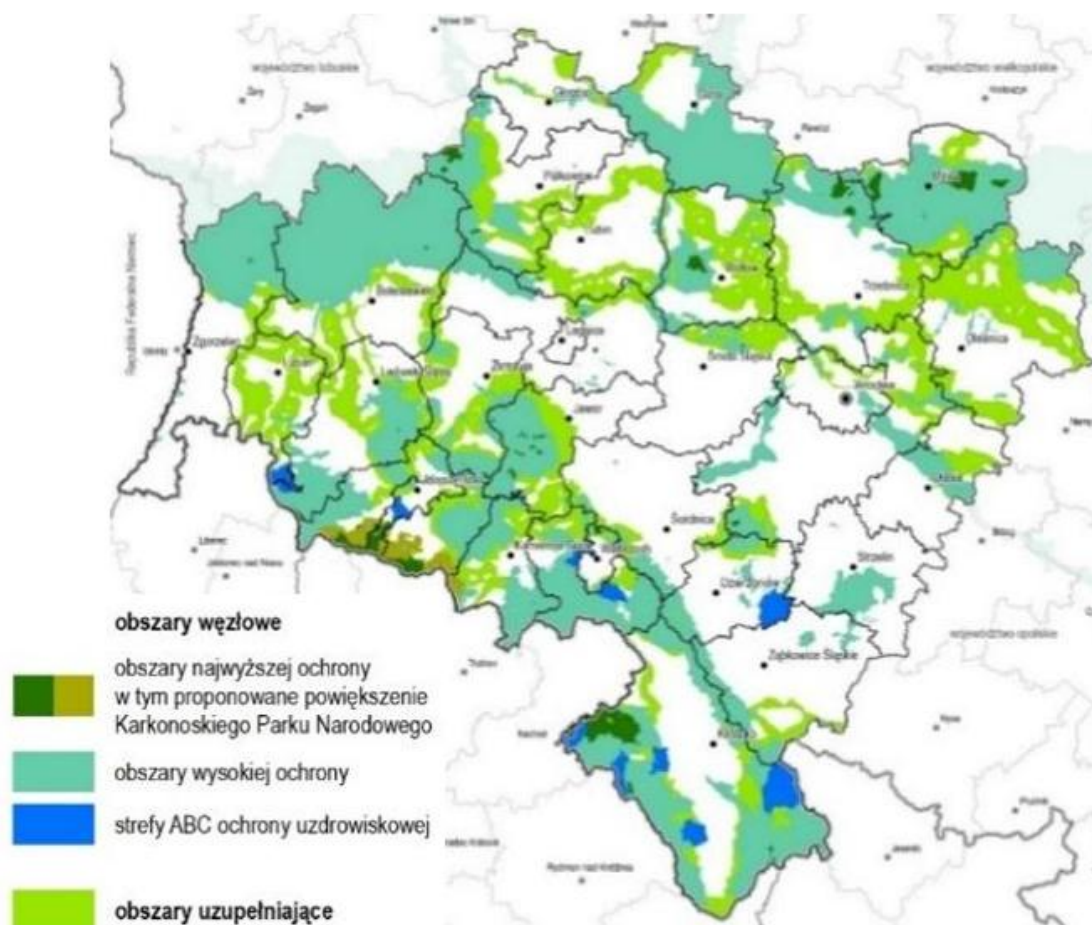
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 33.

Ryc. 5. Poziom rozwoju gospodarczego w subregionach (A) i gminach (B) województwa dolnośląskiego

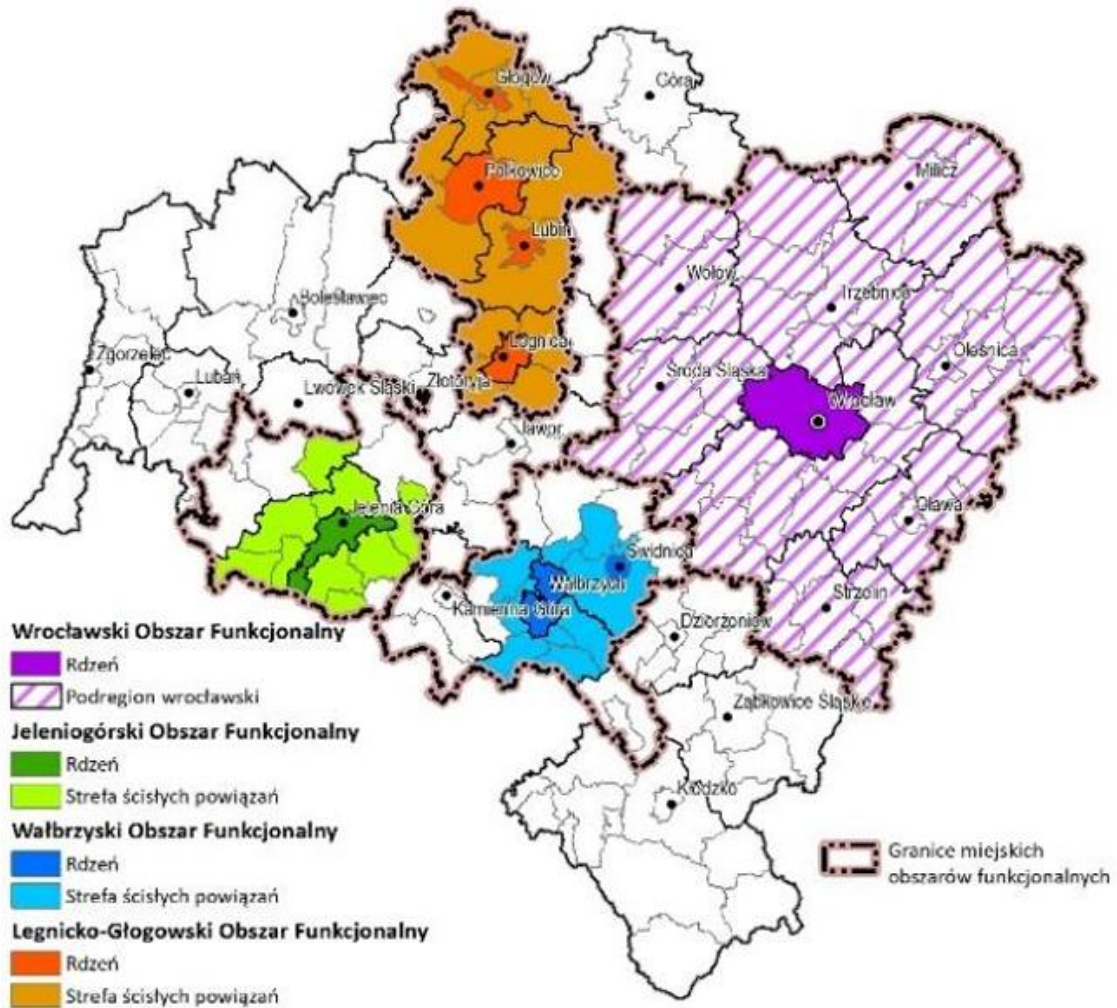
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 34.

Ryc. 6. Obszary funkcjonalne cenne przyrodniczo województwa dolnośląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 31.

Ryc. 7. Miejskie obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 31.

Jak możemy przeczytać w strategii rozwoju województwa dolnośląskiego: w przestrzeni województwa dolnośląskiego najwyższym poziomem rozwoju społecznego (czyli obszarem koncentracji pozytywnych cech społecznych) charakteryzują się gminy miejskie, a także gminy położone w sąsiedztwie większych ośrodków miejskich regionu (Wrocławia, Jeleniej Góry, Wałbrzycha). Najwyższy poziom rozwoju społecznego wykazują gminy miejskie o silnie wykształconej funkcji turystycznej: Karpacz, Polanica-Zdrój, Wrocław, Szczawno-Zdrój, Szklarska Poręba oraz Duszniki Zdrój. Wysoki poziom rozwoju społecznego odnotowano m.in. w gminach podmiejskich stolicy regionu (Czernica, Siechnice), a także w miastach Zgorzelec, Bolesławiec i Jelenia Góra. W klasach, gdzie poziom rozwoju społecznego zdefiniowany został jako bardzo wysoki i wysoki znalazło się ponad 25% gmin Dolnego Śląska (43 jednostki, w tym 6 gmin z bardzo wysokim poziomem rozwoju). Gminy o bardzo niskim i niskim poziomie rozwoju społecznego to przede wszystkim gminy wiejskie z niewielkim udziałem gmin miejsko-wiejskich. W przestrzeni województwa dolnośląskiego, charakterystyczne jest ich występowanie przede wszystkim w części zachodniej (powiat bolesławiecki, złotoryjski, lubański, zgorzelecki i zachodnia część powiatu legnickiego), północnej (powiat głogowski, górowski, częściowo

milicki, trzebnicki, wołowski i oleśnicki) oraz części południowej (z powiatem ząbkowickim, dzierzoniowskim i strzelińskim). Pozostała część obszaru Dolnego Śląska zakwalifikowana została do kategorii gmin o przeciętnym poziomie rozwoju sfery społecznej (blisko 59% jednostek). Jednostki administracyjne, w których poziom rozwoju społecznego osiągnął wartość bardzo niską lub niską w stosunku do reszty gmin województwa dolnośląskiego charakteryzują się niedostatecznym rozwojem usług publicznych, a także niższą dostępnością do nich. Przekłada się to bezpośrednio na niższą jakość kapitału społecznego, a tym samym na jakość i standard życia mieszkańców.

Na Dolnym Śląsku można zaobserwować duże zróżnicowanie przestrzenne poziomu rozwoju sfery gospodarczej. Pasma i obszary odznaczające się bardzo wysokim poziomem rozwoju gospodarczego zlokalizowane są wokół największych ośrodków miejskich oraz wzdłuż najważniejszych korytarzy komunikacyjnych. Koncentracją pozytywnych dla rozwoju gospodarczego cech regionu charakteryzuje się stolica regionu – miasto Wrocław wraz z sąsiadującymi z nim gminami, w tym w szczególności w powiecie wrocławskim (gminy: Czernica, Długołęka, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce i Siechnice). Wysokim poziomem rozwoju gospodarczego odznaczają się również: Pasma Głogów-Polkowice-Lubin-Legnica oraz obszary wokół Bolesławca, Jeleniej Góry oraz Wałbrzycha. Natomiast koncentracja negatywnych dla rozwoju gospodarczego cech występuje głównie w gminach północnej części województwa dolnośląskiego, w powiatach głogowskim i górowskim oraz w powiatach złotoryjskim, lwóweckim i południowej części powiatu jaworskiego, a także w zachodniej części kotliny Kłodzkiej.

Przeprowadzone na potrzeby diagnozy prospektywnej analizy wskazują na znaczne zróżnicowanie wewnątrz Dolnego Śląska. Dla lepszego zrozumienia przyczyn występujących w regionie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym, a tym samym lepszego ukierunkowania interwencji publicznej, dokonano dodatkowo identyfikacji barier i potencjałów w układzie podregionów NUTS 3.

Ryc. 8. Stwierdzone zasoby (potencjały) i bariery rozwojowe podregionu jeleniogórskiego (NUTS 3)

Subregion (NTS 3)	Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
jeleniogórski	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowana do aktualnych potrzeb infrastruktura wychowania przedszkolnego, – najwyższa w regionie liczba łóżek w szpitalach ogólnych w stosunku do liczby mieszkańców, – rozbudowana oferta kulturalna i turystyczna, – wysoka atrakcyjność turystyczna obszaru oraz duży potencjał rozwojowy turystyki, oparty o całoroczną bazę uzdrowiskową i wypoczynkową oraz dużą różnorodność profili leczniczych dolnośląskich uzdrowisk, – wysoki poziom aktywności gospodarczej mieszkańców, – wsparcie oferowane przez IOB, – ukształtowanie terenu dające dobre warunki produkcji OZE (szczególnie fotowoltaika, geotermia, energetyka wodna), – wysoki potencjał atrakcyjności inwestycyjnej – wykorzystywanie renty położenia i potencjału transgranicznego, – zawiązanie porozumienia ZIT w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> – wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza, – wzrost udziału terenów zurbanizowanych i zabudowanych w gminach sąsiadujących z Jelenią Górą, kosztem przestrzeni rolniczej,, – konflikty przestrzenne i środowiskowe związane z presją inwestycyjną na obszary zalewowe oraz realizacją inwestycji infrastrukturalnych na terenach cennych przyrodniczo lub w ich sąsiedztwie, – procesy niekontrolowanej suburbanizacji, szczególnie w obszarze Jeleniej Góry, – potrzeba rewitalizacji miast szczególnie w obszarach zdegradowanej i zdekapitalizowanej tkanki miejskiej, – pogłębiająca się dysproporcja rozwoju między ośrodkami miejskimi, będąca skutkiem postępującego procesu metropolizacji w regionie, – pogłębiający się proces depopulacji, – ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji obserwowane w większości gmin, – wysokie bezrobocie, szczególnie w centralnym obszarze subregionu, – w znacznej części zdekapitalizowana i niekompletna sieć dróg i połączeń kolejowych, – trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna miast średnich i małych.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, s. 36.

4.3 Założenia dla OSI konkurencyjnych i problemowych dla Gminy Mściwojów

W świetle § 3 ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z 8 grudnia 2023 r., Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów wskazuje na szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, stanowiące podstawę do planowania dodatkowych obszarów pod mieszkalnictwo. Gmina Mściwojów – jako obszar wiejski o rosnącym znaczeniu osiedleńczym – w dokumencie strategicznym podkreśla konieczność zapewnienia wystarczającej oferty terenów budowlanych dla potencjalnych nowych mieszkańców. Ma to zapobiegać negatywnym zjawiskom demograficznym (w tym wyludnianiu się peryferyjnych sołectw) oraz wykorzystać pojawiające się szanse rozwojowe. Zapis ten w Strategii stanowi bezpośrednie uzasadnienie planistyczne, aby w Planie Ogólnym Gminy móc określić wyższe zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową niż wynikające z rutynowych obliczeń, zgodnie z przywołanym rozporządzeniem.

Uwarunkowania przestrzenno-społeczne Gminy Mściwojów sprzyjają takiemu podejściu. Z jednej strony gmina doświadcza suburbanizacyjnej presji – atrakcyjne położenie przy kluczowych drogach (okolice węzłów na S3, blisko Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Jaworze) powoduje napływ osób zainteresowanych osiedleniem się na terenach wiejskich o dobrej dostępności komunikacyjnej. Z drugiej strony część miejscowości boryka się z depopulacją

i starzeniem się społeczności, co wymaga działań zachęcających młode rodziny do pozostania lub osiedlenia się w gminie. Strategia odpowiada na te wyzwania, akcentując potrzebę tworzenia atrakcyjnych terenów mieszkaniowych (zwłaszcza w rejonie lokalnych centrów wsi, takich jak Marcinowice, Mściwojów czy Snowidza) oraz poprawy warunków osiedleńczych na obszarach peryferyjnych. Poprzez umieszczenie tych zamierzeń w Strategii, Gmina Mściwojów zapewnia sobie możliwość uwzględnienia w planie ogólnym nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w szerszym zakresie, niż wynikałoby to z samej prognozy ludności. Docelowo, przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania, takie strategiczne ukierunkowanie pozwoli wyznaczać nowe obszary pod budownictwo mieszkaniowe – w sposób przemyślany, zapobiegający rozproszeniu zabudowy na cennych gruntach rolnych, a jednocześnie sprzyjający napływowi mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 – zgodnie z art. 10e ustawy o samorządzie gminnym – przedstawia również rekomendacje dotyczące polityki przestrzennej, wyznaczając kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów gminy oraz określając szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy. Gmina ma charakter typowo wiejski, o rozproszonej sieci osadniczej i dominującej funkcji rolniczej (obszar ok. 72 km², z czego blisko 90% stanowią użytki rolne). Model funkcjonalno-przestrzenny zakłada zachowanie polifunkcyjnej przestrzeni wiejskiej – rolnictwo pozostanie podstawą lokalnej gospodarki, czemu towarzyszyć będzie rozwój drobnej przedsiębiorczości (np. przetwórstwa rolno-spożywczego i usług) oraz turystyki i rekreacji na obszarach atrakcyjnych krajobrazowo. Władze gminy dostrzegają potrzebę zahamowania niekorzystnych trendów demograficznych (wyludnianie się wsi) oraz przyciągnięcia nowych mieszkańców – stąd jednym z kierunków zagospodarowania jest wyznaczenie terenów pod nową zabudowę mieszkaniową. Nowe osiedla domów jednorodzinnych planowane są m.in. w miejscowościach Mściwojów i Snowidza, gdzie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rezerwuje działki pod zabudowę i przewiduje już uzbrojenie ich w sieć wodno-kanalizacyjną. Rozwój budownictwa mieszkaniowego będzie jednak prowadzony w sposób zrównoważony – w pierwszej kolejności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy i wykorzystanie wolnych działek wewnątrz istniejących osiedli, tak aby uniknąć rozlewania się zabudowy na tereny cenne przyrodniczo czy rolniczo (zwłaszcza na żyznych glebach wysokiej klasy). Gmina deklaruje, że realizacja strategii będzie odbywać się z poszanowaniem terenów zielonych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych, a także nie będzie wiązać się z degradacją gruntów rolnych – przeciwnie, polityka przestrzenna sprzyja ochronie gleb i racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią rolniczą. Równocześnie poprawie ulegnie dostępność podstawowych usług i infrastruktury na całym obszarze gminy. Ze względu na brak wyraźnego ośrodka miejskiego, istotne jest zapewnienie mieszkańcom wszystkich sołectw równych szans rozwojowych – strategia kładzie nacisk na modernizację dróg lokalnych łączących poszczególne wsie z głównymi trasami oraz na rozmieszczenie infrastruktury społecznej (edukacyjnej, kulturalnej, zdrowotnej) w sposób dostosowany do rozproszonego układu osadniczego (np. rozwój świetlic wiejskich, punktów opieki medycznej mobilnej itp.). Ważnym elementem struktury przestrzennej gminy jest wielofunkcyjny zbiornik wodny Mściwojów (o pow. ok. 35 ha)

utworzony na rzece Wierzbiak. Pełni on zarówno funkcje rekreacyjne (kąpielisko, stacja żeglarska, miejsce wydarzeń plenerowych), jak i kluczową rolę w gospodarce wodnej jako magazyn wody dla rolnictwa oraz element systemu ochrony przeciwpowodziowej doliny Wierzbiaka. Strategia zakłada utrzymanie i stopniową modernizację tego zbiornika (m.in. regularne odmulanie i konserwację urządzeń hydrotechnicznych) w celu zapewnienia jego pełnej funkcjonalności retencyjnej. Ponadto planuje się rozwijanie komplementarnych form małej retencji – budowę i odbudowę stawów, oczek wodnych i zbiorników śródpolnych na terenie gminy, co pozwoli lepiej zatrzymywać wodę opadową w krajobrazie i przeciwdziałać zarówno podtopieniom, jak i skutkom suszy. Tereny wokół zbiornika oraz inne obszary o wysokich walorach krajobrazowych (np. pagórkowata wschodnia część gminy na skraju Wzgórz Strzegomskich) stanowią naturalne miejsca rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych – planuje się tam dalsze zagospodarowanie istniejących ścieżek spacerowych, punktów widokowych, a także wsparcie dla agroturystyki i rodzinnej turystyki weekendowej. Gmina będzie jednocześnie prowadzić aktywną politykę przyciągania inwestorów zewnętrznych, wykorzystując swoje korzystne położenie komunikacyjne (bliskość węzłów drogi S3 oraz Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i fabryki Mercedes-Benz w Jaworze). W planach jest utworzenie niewielkiej strefy aktywności gospodarczej zlokalizowanej przy głównych szlakach transportowych, gdzie mogłyby ulokować się np. zakłady przetwórcze związane z rolnictwem lub centra logistyczne obsługujące okoliczny rynek. Już obecnie miejscowy plan zagospodarowania przewiduje stworzenie takiego obszaru usługowo-przemysłowego – jego uzbrojenie (drogi dojazdowe, sieci wod-kan, energia) zostało uwzględnione w gminnych planach inwestycyjnych. Realizacja nowych przedsięwzięć będzie następować przy poszanowaniu ładunku przestrzennego i wymogów środowiskowych – gmina zobowiązuje się stosować czytelne reguły lokalizacji inwestycji (tak, by np. obiekty przemysłowe nie sąsiadowały bezpośrednio z zabudową mieszkaniową, lecz były od niej oddzielone pasami zieleni izolacyjnej) oraz egzekwować standardy ochrony środowiska (m.in. w zakresie gospodarki odpadami i emisji zanieczyszczeń) zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Istotnym kierunkiem polityki przestrzennej jest również dążenie do lokalnej niezależności energetycznej i poprawy stanu środowiska. Strategia przewiduje wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii – zarówno na poziomie gospodarstw domowych (montaż mikroinstalacji OZE, takich jak panele fotowoltaiczne czy pompy ciepła, czemu towarzyszyć będą programy dotacyjne dla mieszkańców), jak i na poziomie infrastruktury komunalnej (wykorzystanie instalacji solarnych na obiektach publicznych, modernizacja systemów grzewczych). Działania te, połączone z wymianą przestarzałych źródeł ciepła i rozwijaniem niskoemisyjnego transportu (np. ścieżek rowerowych, elektrycznych busów), przyczynią się do znaczącej poprawy jakości powietrza na terenie gminy. W efekcie zmniejszy się problem tzw. niskiej emisji, co przełoży się na zdrowsze środowisko życia mieszkańców oraz większą atrakcyjność osiedleńczą Mściwojowa. Ochrona zasobów przyrodniczych i wzmacnianie odporności klimatycznej przenikają wszystkie opisane kierunki zagospodarowania – żadne planowane działania nie będą kolidować z obszarami chronionymi ani powodować fragmentacji siedlisk. Choć na terenie samej gminy nie występują parki narodowe czy rezerваты, Mściwojów graniczy z Parkiem Krajobrazowym „Chełmy” oraz

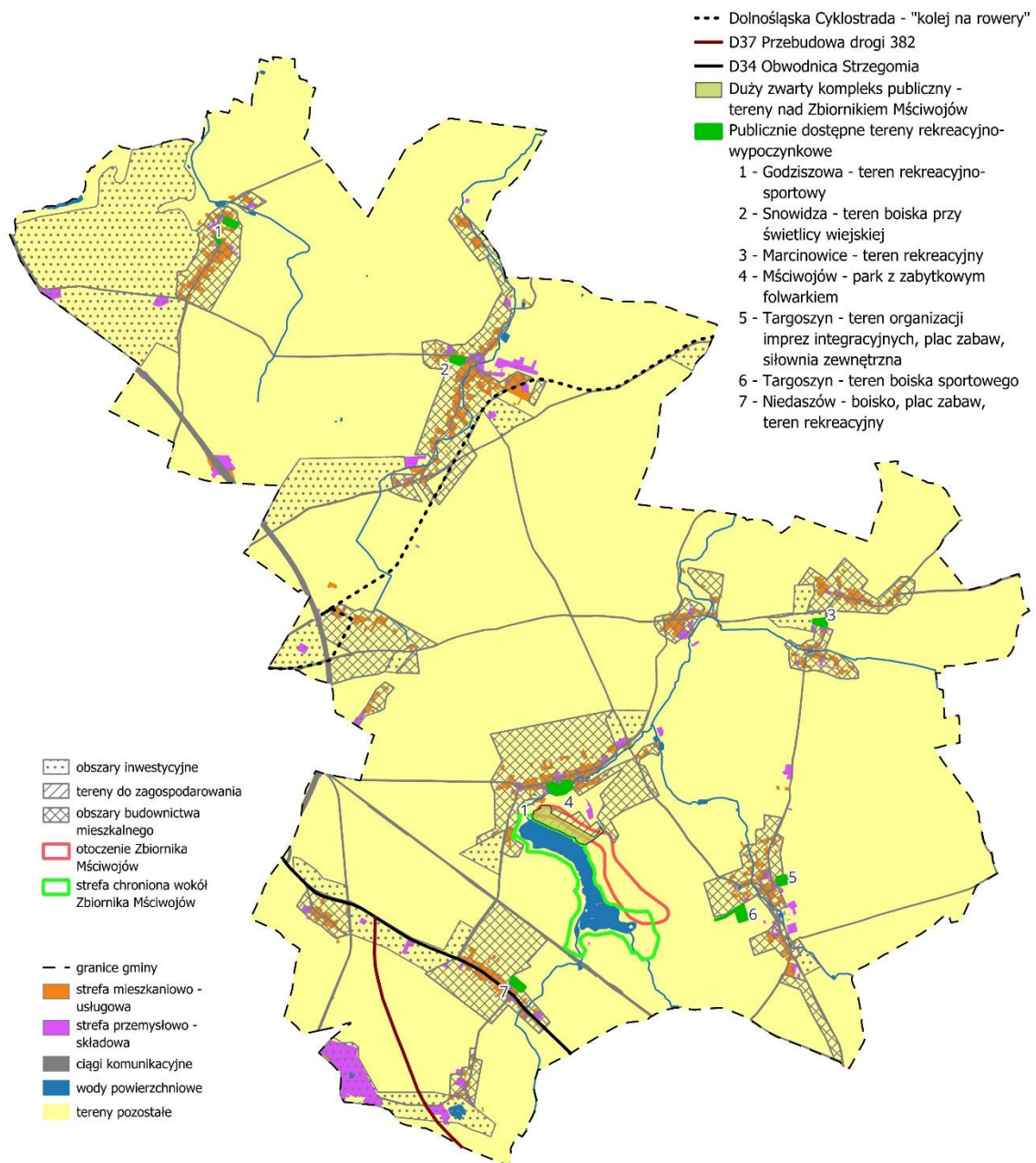

ostojami Natura 2000 w gminach ościennych. Dlatego władze lokalne przykładają dużą wagę do zachowania ciągłości lokalnych korytarzy ekologicznych i walorów krajobrazowych. Wszelkie inwestycje – na przykład rozwój infrastruktury turystycznej nad zalewem – będą realizowane z priorytetowym uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody, tak by nie naruszyć równowagi ekosystemów (np. przy rozbudowie bazy turystycznej nad zbiornikiem dbałość o walory przyrodnicze tego obszaru jest traktowana jako nadrzędny priorytet). Równoległe strategia zakłada zwiększanie powierzchni terenów zielonych w gminie, rekultywację terenów zdegradowanych oraz edukację ekologiczną mieszkańców (cel operacyjny 3.4), a także wprowadzanie elementów zielono-niebieskiej infrastruktury (parki, skwery, nasadzenia drzew, ogrody deszczowe, małe zbiorniki wodne), które poprawią mikroklimat i retencję wody oraz wzmocnią sieć naturalnych korytarzy ekologicznych. Sumarycznie, zaproponowane kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego Mściwojowa harmonijnie łączą rozwój społeczno-gospodarczy z ochroną przyrody i rolniczego charakteru gminy, wspierając realizację celów strategicznych (konkurencyjna gospodarka oparta na rolnictwie, wysoka jakość życia mieszkańców, bezpieczne środowisko) oraz spełniając wymogi ustawowe w zakresie powiązania strategii rozwoju z polityką przestrzenną gminy (art. 10e ustawy o samorządzie gminnym).

Jak wynika z analiz przeprowadzonych w podrozdziale 4.2., a także w świetle powyższych rozważań, łącznie zdiagnozowano pięć typów OSI na terenie gminy Mściwojów – są to obszary: wiejskie, peryferyjne, depopulacyjne, inwestycyjne oraz rewitalizacyjne. Wszystkie one uwzględniono w założeniach strategicznych, omawianych poniżej. Na potrzeby Strategii wyodrębniono jednak - agregując powyższe typy OSI - dwie grupy obszarów strategicznej interwencji: (1) OSI konkurencyjne (rozwojowe), czyli takie, które posiadają szczególne potencjały do pobudzenia rozwoju gminy (np. atrakcyjne turystycznie lub inwestycyjnie), oraz (2) OSI problemowe, czyli takie, które cechują się nagromadzeniem barier i negatywnych zjawisk hamujących rozwój. Poniżej przedstawiono priorytetowe założenia działań dla obu tych kategorii OSI w Gminie Mściwojów.

Ryc. 9. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Mściwojów z założeniami GOSI rozwojowymi (konkurencyjnymi)

Źródło: opracowanie własne

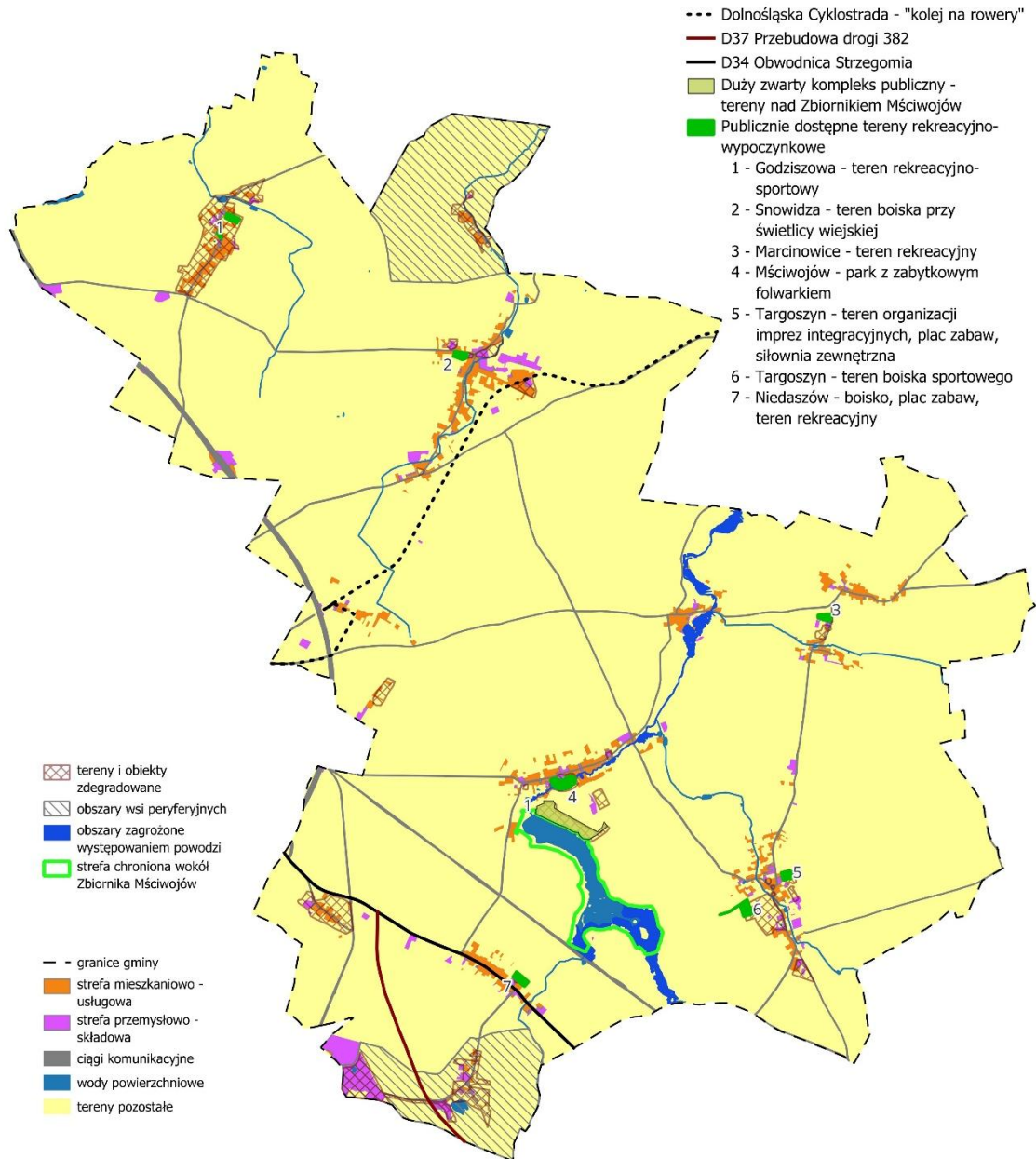

Do gminnych OSI konkurencyjnych (rozwojowych) rekomenduje się zaliczyć:

- Oś Zalewu Mściwojów – kompleks rekreacyjno-turystyczny (sporty wodne, singletracki, usługi okołoturystyczne, mała infrastruktura noclegowa), wraz z zielono-błękitną infrastrukturą i obsługą parkingową;
- Strefę aktywności gospodarczej Niedaszów–Barycz (S3/LSSE Jawor) – uzbrojenie, dojazdy, promocja ofert, szkolenia kadr;
- Węzły sołeckie wzdłuż głównych dróg (DW363 i DW374) – kluczowe miejscowości gminy położone przy tych trasach (m.in. Marcinowice, Mściwojów, Snowidza, Targoszyn), gdzie koncentrują się usługi publiczne i rynkowe oraz powstają nowe atrakcyjne tereny mieszkaniowe. Założeniem jest dalszy rozwój tych lokalnych centrów przy zachowaniu wysokiej jakości przestrzeni.

Ryc. 10. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Mściwojów z założeniami GOSI problemowymi

Źródło: opracowanie własne

- OSI rewitalizacyjne – W odniesieniu do OSI problemowych, w przypadku Gminy Mściwojów są to przede wszystkim tereny zagrożone skutkami suszy i powodzi – dolina rzeki Wierzbak (zwłaszcza okolice Luboradza) jako obszar narażony na okresowe podtopienia oraz inne tereny dotknięte ekstremalnymi zjawiskami klimatycznymi. *Interwencja:* systematyczne działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego (m.in. utrzymanie i modernizacja zbiornika Mściwojów, rozbudowa monitoringu i systemów ostrzegania, ochrona naturalnych polderów zalewowych) oraz rozwój „zielono-niebieskiej” infrastruktury ograniczającej skutki suszy. Realizacja tych działań odbywać się będzie w zgodzie z *Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym* dla dorzecza Odry i przyczyni się do podniesienia odporności gminy na zmiany klimatu.
- OSI depopulacyjne – najmniejsze i peryferyjne wsie o przyspieszonym ubytku ludności, w szczególności Zimnik, Drzymałowice, Grzegorzów; *interwencja:* poprawa dostępności (transport, cyfryzacja), wsparcie usług dla seniorów i rodzin, pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości, budownictwa i warunków osiedleńczych.
- OSI peryferyjne – sołectwa położone najdalej od głównych korytarzy transportowych (S3/A4; południe–zachód gminy), z ograniczonym dostępem do wyspecjalizowanych usług i rynków pracy; *interwencja:* skomunikowanie z DW 363/374, poprawa transportu publicznego i cyfryzacji oraz wsparcie mikro-biznesu. Części sołectw Barycz, Godziszowa, Mściwojów, Siekierzyce, Snowidza, Targoszyn, wyznaczone uprzednio w GPR jako obszary koncentracji problemów społeczno-gospodarczych (ubóstwo, bezrobocie, degradacja substancji mieszkaniowej i przestrzeni publicznej, deficyty usług).

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), opracowanymi zgodnie z art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne i podanymi do publicznej wiadomości zgodnie z art. 171 ust. 5 tejże ustawy, na terenie Gminy Mściwojów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wzdłuż doliny rzeki Wierzbak (prawobrzeżny dopływ Kaczawy), na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat). Obszary te są największe na odcinku obejmującym miejscowość Luboradz. Ponadto zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, na terenie gminy występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat). Obejmują one najszerszą strefę zalewową w dolnym biegu Wierzbiaka (przede wszystkim w północnej części gminy) oraz powyżej zbiornika Mściwojów. Dla pozostałych cieków znajdujących się na terenie gminy nie sporządzono map zagrożenia powodziowego. Na wszystkich wymienionych obszarach należy bezwzględnie respektować ustalenia Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla dorzecza Odry, odnoszące się do zlewni Kaczawy/Wierzbiaka (utrzymanie i eksploatacja istniejącego zbiornika Mściwojów w funkcji przeciwpowodziowej, rozbudowa monitoringu i systemów ostrzegania, zwiększanie retencji krajobrazowej, ochrona korytarzy zalewowych).

W związku z powyższym należy mieć na uwadze fakt, że w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960) oraz w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego

zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy – Prawo wodne. Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określone gospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 ust. 10 ustawy jw. planowane gospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenie dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021–2027, przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. a ogłoszony w dniu 3 września 2021 r. (DZ.U. 2021 poz. 1615) określa stopień zagrożenia suszą w zależności od jej typu dla obszaru gminy Mściwojów jako następujący:

- łączne zagrożenia suszą (rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) – ekstremalnie (w części południowo-wschodniej) i silnie (w części północno-zachodniej) zagrożone suszą,
- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa III – silnie zagrożone (w części południowo-wschodniej) oraz klasa II – umiarkowanie zagrożone (w części północno-zachodniej),
- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa II – umiarkowanie zagrożone,
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa IV – ekstremalnie zagrożone (na przeważającym obszarze gminy) i klasa III – silnie zagrożone,
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa III – silnie zagrożone.

Przyjmuje się zatem, że istnieje potrzeba cyklicznych działań w następujących wymiarach:

- monitoring suszy w ogólności i ze wskazaniem na poszczególne jej typy;
- retencja wód opadowych na terenach zurbanizowanych;
- budowa ujęć wody pitnej wód podziemnych i powierzchniowych;
- prowadzenie działań edukacyjnych w tematyce suszy i oszczędzania wody;
- prowadzenie analiz i ekspertyz przedmiotowych w właściwym zakresie ustawowemu PPSS.

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, to dokumenty stanowiące podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Służą koordynowaniu działań mających na celu poprawę stanu zasobów wodnych, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji zanieczyszczających, poprawę możliwości korzystania z wód. W planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy ustalone zostały cele środowiskowe dla wód oraz obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego. Dla osiągnięcia celów środowiskowych opracowane zostały katalogi i zestawy działań naprawczych stanowiące załączniki do Planów gospodarowania wodami.

Gmina Mściwojów znajduje się na obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Środkowej Odry. Zgodnie z drugą aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

(IIaPGW) przyjętego rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335) gmina Mściwojów znajduje się w granicach jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) o kodzie RW600009138871 (Wierzbiak do Kojszkówki), oraz dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o kodach GW600094 (obejmującej prawie całą gminę) oraz GW600095 (niewielki fragment we wschodniej części gminy).

Tabela 3. Zestawienie JCWP na obszarze gminy Mściwojów

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Ocena stanu wód	Cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW600009138871	Wierzbiak do Kojszkówki	NAT-naturalna część wód	zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, fosforany, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki- II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny	zagrożona

Tabela 4. Zestawienie JCWPd na obszarze gminy Mściwojów

Kod JCWPd	Ocena stanu wód	Cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
GW600094	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	niezagrożona
GW600095	dobry	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	zagrożona ilościowo i chemicznie

W aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami został określony zestaw działań, ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych. Przewiduje się w miarę możliwości realizację działań przeznaczonych dla JCWP oraz ewentualnie JCWPd, adekwatnych dla Gminy Mściwojów, zgodnie z kartami charakterystyk dostępnymi <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>
Do działań podstawowych zapisanych w IIaPGW, a przewidzianych dla wymienionych wyżej JCWP i JCWPd należą:

- opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód

śródlądowych (GZWP),

- ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków,
- uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami,
- realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami.

Gmina Mściwojów, z uwagi na swoje położenie geograficzne i sieć hydrograficzną, jest narażona na występowanie lokalnych powodzi i podtopień. Głównym odbiornikiem wód opadowych na terenie gminy jest rzeka Wierzbiak (prawobrzeżny dopływ Kaczawy) wraz z jej dopływami. Dolina rzeki Wierzbiak – szczególnie w środkowym biegu, obejmującym miejscowości takie jak Mściwojów i Luboradz – stanowi obszar szczególnego zagrożenia powodziowego. Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (10%, tj. raz na 10 lat) występują na najbardziej newralgicznych fragmentach doliny Wierzbiaka. Oznacza to, że średnio co dekadę można spodziewać się wezbrania powodującego lokalne podtopienia terenów przyrzecznych, w tym gruntów rolnych, łąk, a potencjalnie także zabudowań położonych najbliżej koryta. Zidentyfikowane najbardziej zagrożone lokalizacje to m.in. nizinne odcinki Wierzbiaka na północ od zbiornika Mściwojów (okolice wsi Luboradz).

W celu minimalizacji ryzyka powodziowego i ograniczenia negatywnych skutków potencjalnych powodzi, gmina Mściwojów podejmuje i planuje szereg działań. Podstawowym elementem systemu ochrony przed powodzią jest istniejący zbiornik retencyjny Mściwojów na rzece Wierzbiak. Zbiornik ten, zbudowany w latach 1996–1999 poprzez przegrodzenie doliny rzeki ziemną zaporą, pełni wielofunkcyjną rolę – magazynuje wodę na potrzeby rolnictwa i rekreacji, a w okresach wezbrań zatrzymuje znaczną część fali powodziowej. Jedną z głównych funkcji zbiornika jest ochrona przeciwpowodziowa doliny Wierzbiaka poniżej Mściwojowa. Mimo że jego pojemność powodziowa jest ograniczona (stała rezerwa to ok. 0,6 mln m³, a dodatkowa pojemność kontrolowana ok. 0,2 mln m³), zbiornik znacząco redukuje kulminacje fal wezbraniowych, zmniejszając ryzyko powodzi dla miejscowości położonych w dół rzeki. Ogólne kierunki działań adaptacyjnych w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej na terenie gminy obejmują:

- **Rozwój małej retencji wodnej** – planowane jest tworzenie i odbudowa mniejszych urządzeń retencyjnych, takich jak stawy, oczka wodne i zbiorniki śródpolne, które pomogą zatrzymywać wodę opadową w krajobrazie. Takie rozwiązania będą przeciwdziałać zarówno powodziom (spłaszczając fale wezbraniowe), jak i suszom (gromadząc wodę na okres niedoboru). Wspierane będą także działania zwiększające naturalną retencję, np. zalesianie i zadrzewianie terenów wzdłuż cieków oraz ochrona mokradeł i obszarów podmokłych, które działają jak naturalne poldery.
- **Utrzymanie koryt rzek i urządzeń melioracyjnych** – gmina we współpracy z Wodami Polskimi planuje regularne przeglądy i konserwacje koryta Wierzbiaka oraz rowów melioracyjnych w sołectwach, tak by zapewnić drożność przepływu wód. Obejmować to

będzie wykaszanie porostów, usuwanie namulów i przeszkód, umacnianie brzegów w miejscach narażonych na erozję oraz modernizację istniejących przepustów i małych stopni wodnych. Działania te mają na celu zapobieganie lokalnym zatorom i wylewom wód podczas nawalnych deszczy.

- Należy mieć na uwadze fakt, że w przypadku wykonywania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki), stosownie do art. 388 ust. 1 ustawy Prawo wodne, wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.
- **Inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową** – w razie zidentyfikowania krytycznych miejsc zagrożenia (np. zabudowa bezpośrednio przy rzece w najniższej położonych punktach) rozważane będzie zastosowanie dodatkowych zabezpieczeń inżynierskich. Mogą to być lokalne wały przeciwpowodziowe lub zabezpieczenia skarp przy najbardziej narażonych odcinkach koryta. Ze względu na rolniczy charakter terenu, preferowane będą jednak rozwiązania naturalne i półnaturalne przed twardymi obwałowaniami. Nowa zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa będzie sytuowana poza obszarami zalewowymi – ustalenia studium i planów miejscowych już teraz ograniczają możliwość zabudowy na terenach oznaczonych jako zagrożone zalaniem (m.in. dolina Wierzbiaka i obniżenia terenowe w jego zlewni).
- **System wczesnego ostrzegania i edukacja** – gmina zamierza usprawnić system monitorowania sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej. Planuje się montaż prostych lokalnych czujników poziomu wody na Wierzbiaku oraz wykorzystanie danych z regionalnego systemu OSŁONY PRZECIWPOWODZIOWEJ. Informacje o zbliżającej się fali wezbraniowej będą szybko przekazywane mieszkańcom (SMS, media społecznościowe, tradycyjne syreny), aby mogli podjąć środki zapobiegawcze (np. zabezpieczenie dobytku, ewakuacja z terenów zagrożonych). Równolegle prowadzone będą akcje edukacyjne zwiększające świadomość mieszkańców na temat zachowań w sytuacji zagrożenia powodziowego oraz właściwego gospodarowania wodą deszczową na posesjach (mała retencja przydomowa, utrzymanie rowów odwadniających itp.).

Wszystkie powyższe działania są zgodne z założeniami zaktualizowanego Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (PZRP) przyjętego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2022 r. Plan ten, obowiązujący od 2023 roku, identyfikuje obszar zlewni Kaczawy (w tym Wierzbiaka) jako wymagający kontynuacji działań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe. Wśród działań wskazanych w PZRP znalazły się m.in. utrzymanie istniejących zbiorników retencyjnych, rozbudowa systemu monitoringu i ostrzegania, a także zwiększanie retencji krajobrazowej i stosowanie rozwiązań naturalnych w ochronie przed powodzią. Gmina Mściwojów, realizując swoją strategię, będzie ściśle współpracować z organami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną, aby zapewnić spójność planowanych inwestycji z ustaleniami PZRP. Jednocześnie, zgodnie z zapisami wynikającymi z Programu Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW Wody Polskie na obszarze gminy Mściwojów, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie obecnie nie realizuje oraz nie planuje do realizacji inwestycji związanych z gospodarką wodną.

Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem powodziowym stanowią istotny element strategii gminy. Podjęte działania mają na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa przy jednoczesnym zrównoważonym korzystaniu z zasobów wodnych. Dzięki proaktywnym inwestycjom i współpracy z administracją rządową strategia przyczyni się do **zmniejszenia zagrożenia powodziowego** na terenie Mściwojowa, ochrony mienia i ludzi przed skutkami żywiołów oraz do adaptacji lokalnej społeczności do postępujących zmian klimatycznych.

W związku z powyższym należy przestrzegać poniższych wytycznych, które stanowią odpowiedź na istotne kwestie związane z ochroną przeciwpowodziową i suszą:

- konieczność ujawnienia w terenie starych obiektów, systemów gospodarowania wodą i melioracji z jednoczesnym przywróceniem ich funkcjonalności,
- ograniczenie możliwości ujmowania wód podziemnych na potrzeby rolnictwa dla rolnictwa wyłącznie do nawodnień podsiąkowych i kropelkowych (nie dla deszczowni),
- ochrona obszarów hydrogenicznnych w tym poprzez zakaz przekształcania łąk na grunty orne,
- dążenie do renaturyzacji wód przekształconych i zdegradowanych poprzez odtwarzanie naturalnych koryt rzecznych oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnych na kanalizacje deszczową i sanitarną, zakaz kanalizowania odcinków wód nawet wśród zabudowy miejskiej czy odkrywanie odcinków już zarurowanych,
- zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju w ramach połączenia trzech filarów: ekologicznego, społecznego i ekonomicznego – np. poprzez wykorzystanie tam tworzonych przez bobry w celu zwiększenia retencji korytowej i zatrzymywania wody w rzekach. Należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodność z art. 68 ustawy – Prawo wodne),
- promowanie działań zmierzających do poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych, których jakość jest zła i zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu w przyszłości poprzez eliminację nielegalnych wylotów odprowadzających nieoczyszczone ścieki bezpośrednio do cieków,
- zwrócenie szczególnej uwagi na posadowienie ogrodzeń posesji – z uwzględnieniem minimalnej odległości od skarpy cieków 1,5 m w celu zapewnienia dostępu do cieków, jak także na problemy związane z użytkowaniem gruntów bezpośrednio przylegających do rzek: podorywanie się pod samą rzekę, bez zachowania pasa 1,5 metra, zostawianie na skarpach geowłókniny, czy odpadów rolnych.

Tabela 5. Kierunki rozwoju gminnych OSI rozwojowych (konkurencyjnych)

Obszary o wysokich walorach krajobrazowych i kulturalnych
<ul style="list-style-type: none">• Rozwój produktów turystycznych opartych na potencjalne krajobrazowym i kulturowym Gminy,• Harmonijna i funkcjonalna rozbudowa zabudowy zwartej w centrum Gminy oraz wybranych terenów nadbrzeżnych na potrzeby wypoczynku i rekreacji,• Rozbudowa funkcji zabudowy rozproszonej w sołectwach Gminy,• Wyznaczenie nowych obszarów stanowiących punkty szczególnie atrakcyjne dla turystów.• Stworzenie i optymalne oznakowanie szlaków turystycznych.• Stworzenie i opisanie ścieżek kulturalno-tematycznych Mściwojowa, powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.• Przeciwdziałanie chaosowi przestrzennemu poprzez ograniczanie komercjalizacji przestrzeni gminnej ze względów estetycznych i funkcjonalnych (poprzez wprowadzanie ograniczeń i szczegółowych zasad korzystania z przestrzeni nadbrzeżnych).• Łatwo dostępne miejsca parkingowe dla mieszkańców Gminy oraz turystów.• Stworzenie i promocja oferty turystycznej.
Obszary rozwoju rolnictwa, małej i średniej przedsiębiorczości, tereny mieszkalne oraz inwestycyjne
<ul style="list-style-type: none">• Harmonijny i zrównoważony rozwój terenów rolnych wraz z wyznaczeniem kierunków rozwoju rolnictwa w poszczególnych sołectwach Gminy Mściwojów.• Harmonijny i zrównoważony rozwój strefy rezydencyjnej w gminie Mściwojów oraz terenów inwestycyjnych,• Wyznaczenie terenów inwestycyjnych i przeprowadzenie niezbędnych działań celem uzbrojenia terenów i dostosowania do potrzeb potencjalnych inwestorów.• Określenie branż kluczowych, poza istniejącymi, dla rozwoju gminnej przedsiębiorczości.• Stworzenie systemowych rozwiązań mających na celu wykreowanie możliwości dostarczania zasobów wiedzy przedsiębiorstwom poprzez nawiązanie współpracy z podmiotami wyspecjalizowanymi w tym aspekcie.• Stworzenie i promocja oferty inwestycyjnej.
Obszary proponowanych urządzeń rekreacyjno-sportowych
<ul style="list-style-type: none">• Określenie miejsc spotkań dla mieszkańców poszczególnych sołectw tworzących możliwość aktywnego spędzania czasu i rekreacji.• Przeprowadzenie działań rozszerzających infrastrukturę i ofertę spędzania czasu wolnego dla różnych grup społecznych stanowiących mieszkańców gminy Mściwojów, gmin ościennych oraz turystów.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6. Kierunki rozwoju gminnych OSI problemowych

Obszary zagrożone peryferyzacją społeczną, komunikacyjną i gospodarczą
<ul style="list-style-type: none">• dalsze przywracanie centrów wybranych sołectw Gminy jako miejsc spotkań, ożywienia gospodarczego i spędzania wolnego czasu.• tworzenie w Gminie przestrzeni publicznych wysokiej jakości,• wykreowanie koncepcji nowych funkcji gospodarczych dla terenów uznanych za zagrożonych marginalizacją lub wykluczeniem społecznym.
Obszary zagrożone konsekwencjami susz oraz podtopień i powodzi
<ul style="list-style-type: none">• poprawa bezpieczeństwa obszarów zagrożonych, jako przestrzeni zrewitalizowanej, bezpiecznej i przyjaznej,• dostosowanie poszczególnych sołectw Gminy do zmian klimatycznych, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury,• promocja wizerunku Gminy jako gminy ekologicznej, czystej, zielonej, skutecznie radzącej sobie z kryzysami.• tworzenie systemowych rozwiązań dla unikania susz, podtopień i powodzi.

Źródło: opracowanie własne.

Warto podkreślić, że niniejsza Strategia została przygotowana w zgodności z zasadami kształtowania struktury przestrzennej regionu, określonymi w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy oraz rekomendacje polityki przestrzennej przedstawione w Strategii są w pełni spójne z polityką przestrzenną Województwa Dolnośląskiego. Strategia Gminy Mściwojów wpisuje się w ramy wyznaczone przez plan wojewódzki – zamierzenia rozwojowe gminy respektują ustalenia PZPWD w zakresie hierarchicznej sieci osadniczej, kształtowania struktur funkcjonalnych, ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych oraz rozwoju infrastruktury. Innymi słowy, cele i kierunki przyjęte w Strategii lokalnej uzupełniają cele ponadlokalne: odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby Mściwojowa, nie wykraczając poza ramy wyznaczone przez plan województwa. Dzięki temu gmina realizuje swoją wizję rozwoju w sposób skoordynowany z polityką przestrzenną regionu.

5. SYNTETYCZNA ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW

Tabela 7. Ogólna ocena oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów na środowisko (w ujęciu komponentowym)

Komponent środowiska	Wpływ realizacji Strategii
Gleby	Brak negatywnego wpływu; możliwy pozytywny efekt synergii (Strategia promuje zrównoważone użytkowanie gruntów, co sprzyja ochronie gleb).
Powietrze	Brak negatywnego wpływu; potencjalnie pozytywny efekt (brak nowych źródeł zanieczyszczeń, możliwa poprawa jakości powietrza dzięki proekologicznym inicjatywom).
Wody	Brak kolizji; Strategia sprzyja ochronie zasobów wodnych (nie przewiduje działań pogarszających stan wód, a poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej wzmocni ochronę wód).
Klimat	Pozytywny wpływ; Strategia zakłada działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu i ograniczenia emisji (wzmocnienie odporności klimatycznej gminy).
Krajobraz	Brak negatywnego wpływu; możliwy efekt pozytywny (dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni przyczyni się do zachowania walorów krajobrazowych).
Bioróżnorodność	Brak kolizji; możliwy pozytywny wpływ (realizacja proekologicznych działań – np. nasadzenia zieleni, ochrona przyrody – może wspierać lokalną bioróżnorodność).

Komponent środowiska	Wpływ realizacji Strategii
Zasoby naturalne	Brak negatywnego wpływu; Strategia promuje zrównoważone gospodarowanie zasobami (efektywne wykorzystanie surowców i energii, bez nadmiernej eksploatacji).
Ludność	Pozytywny wpływ; realizacja Strategii poprawi warunki życia mieszkańców (czystsze środowisko, wyższa jakość życia i zdrowia, większe bezpieczeństwo ekologiczne).
Dziedzictwo kulturowe	Brak negatywnego wpływu; możliwe korzyści synergiczne (Strategia wspiera ochronę i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa, co sprzyja zachowaniu obiektów zabytkowych i tradycji).

Tabela 8. Szczegółowa ocena wpływu poszczególnych celów strategicznych Strategii na komponenty środowiska (ocena jakościowa z komentarzem)

Cel strategiczny	Gleby	Powietrze	Wody	Klimat	Krajobraz	Bioróżnorodność	Zasoby naturalne	Ludność	Dziedzictwo kulturowe
Cel 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy <i>(wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki w sposób przyjazny środowisku)</i>	Brak negatywnego wpływu – rozwój gospodarczy nie wiąże się z degradacją gleb (zachowane zrównoważone użytkowanie gruntów).	Neutralny (brak nowych źródeł zanieczyszczeń; promowanie nowoczesnych, czystszych technologii może nawet poprawić jakość powietrza).	Brak kolizji (brak działań mogących pogorszyć stan wód; ewentualne inwestycje muszą spełniać normy ochrony wód, więc nie zagrażą zasobom wodnym).	Pozytywny (promowanie gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnych technologii sprzyja ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych i adaptacji do zmian klimatu).	Brak negatywnego wpływu (rozwój przestrzenny prowadzony z poszanowaniem ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych; nie przewiduje się degradacji krajobrazu).	Neutralny (brak istotnego wpływu na przyrodę – rozwój koncentruje się na terenach już przekształconych; nie nastąpi degradacja siedlisk naturalnych).	Brak negatywnego wpływu (Strategia promuje efektywne wykorzystanie surowców i energii, zapobiegając nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych).	Pozytywny (wzrost gospodarczy tworzy lokalne miejsca pracy i poprawia dobrobyt mieszkańców bez narażania ich zdrowia na zagrożenia środowiskowe).	Pozytywny (rozwój gospodarczy obejmuje m.in. turystykę i inwestycje w obiekty zabytkowe; sprzyja to zachowaniu i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego).
Cel 2. Wysoka jakość życia mieszkańców i aktywna społeczność lokalna <i>(rozwój infrastruktury społecznej, edukacji, kultury i rekreacji)</i>	Brak znaczącego wpływu – inwestycje poprawiające infrastrukturę i usługi publiczne są niewielkie i nie powodują degradacji gleb (działania głównie na terenach już zagospodarowanych).	Pozytywny (poprawa jakości życia obejmuje m.in. programy ograniczania niskiej emisji i usprawnienia transportu; przekłada się to na czystsze powietrze, brak nowych źródeł zanieczyszczeń).	Pozytywny (modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej i poprawa gospodarki wodnej podnosi standard życia i jednocześnie chroni lokalne wody przed zanieczyszczeniami).	Neutralny (cel ma charakter społeczny, bez bezpośrednich działań klimatycznych; możliwe jednak pośrednie korzyści dla klimatu – np. termomodernizacja budynków użyteczności publicznej zmniejszy emisje).	Pozytywny (zakłada estetyzację przestrzeni publicznej, tworzenie terenów zielonych i rekreacyjnych; działania te poprawią wygląd miejscowości i walory krajobrazowe).	Neutralny (rozbudowa infrastruktury nie ingeruje znacząco w środowisko naturalne; możliwe nasadzenia zieleni w otoczeniu inwestycji lokalnie sprzyjają bioróżnorodności).	Neutralny (ulepszenia infrastruktury społecznej nie wiążą się z istotnym zużyciem surowców; dodatkowo planowane rozwiązania energooszczędne obniżą wykorzystanie zasobów, co równoważy ich zużycie).	Pozytywny (bezpośredni cel to poprawa warunków życia – mieszkańcy odczują lepszy dostęp do usług, większe bezpieczeństwo i komfort życia, co korzystnie wpływa na ich zdrowie i zadowolenie).	Pozytywny (w ramach poprawy jakości życia mogą być realizowane inicjatywy kulturalne i renowacja obiektów zabytkowych dla potrzeb społecznych; to sprzyja zachowaniu dziedzictwa i aktywizuje społeczność wokół lokalnej kultury).
Cel 3. Czyste środowisko i odporność na zmiany klimatu <i>(działania proekologiczne: ochrona przyrody,</i>	Pozytywny (cel bezpośrednio ukierunkowany na ochronę środowiska obejmuje działania zapobiegające degradacji i	Pozytywny (realizacja celu to walka z zanieczyszczeniem powietrza – np. wymiana pieców na ekologiczne, rozwój	Pozytywny (Strategia przewiduje ochronę wód poprzez rozbudowę kanalizacji, przeciwdziałanie	Pozytywny (jest to główny cel klimatyczny – wdrożenie adaptacji do zmian klimatu oraz działań ograniczających	Pozytywny (działania proekologiczne obejmują dbałość o krajobraz – np. nasadzenia drzew, ochronę terenów	Pozytywny (cel zakłada ochronę przyrody i bioróżnorodności – tworzenie lub poszerzanie obszarów	Pozytywny (realizacja obejmuje racjonalne gospodarowanie zasobami – efektywne zarządzanie	Pozytywny (czystsze środowisko oznacza poprawę zdrowia i komfortu życia mieszkańców; działania adaptacyjne	Pozytywny (ochrona środowiska sprzyja zachowaniu dziedzictwa kulturowego – czyste otoczenie i

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW DO ROKU 2036

Cel strategiczny	Gleby	Powietrze	Wody	Klimat	Krajobraz	Bioróżnorodność	Zasoby naturalne	Ludność	Dziedzictwo kulturowe
<i>czysta energia, gospodarka odpadami, adaptacja do zmian klimatu)</i>	zanieczyszczeniu gleb; promowane jest zrównoważone rolnictwo i rekultywacja terenów, co poprawi stan gleb).	OZE, ograniczanie emisji z transportu; skutkiem będzie lepsza jakość powietrza).	zanieczyszczeniom oraz małą retencją; działania te poprawią stan wód powierzchniowych i podziemnych).	emisje gazów cieplarnianych, takich jak zielona energia czy gospodarka obiegu zamkniętego, zwiększy odporność gminy na zmiany klimatu).	cennych krajobrazowo; przyczyni się to do utrzymania i poprawy walorów krajobrazowych).	chronionych, nasadzenia nowych drzew i krzewów, ochrona siedlisk; to wprost przełoży się na zwiększenie bioróżnorodności).	odpadami, oszczędzanie wody i energii, wykorzystanie odnawialnych źródeł; rezultatem będzie bardziej zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych).	zwiększą też bezpieczeństwo ludzi przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych).	stabilny klimat chronią obiekty zabytkowe przed niszczeniem; ponadto ekologiczny wizerunek gminy może wspierać turystykę kulturową).
Cel 4. Efektywne zarządzanie, współpraca i otwartość na mieszkańców <i>(usprawnienie działań administracji, partycypacja społeczna, współpraca z partnerami)</i>	Brak wpływu (cel ma charakter organizacyjny, nie przewiduje działań terenowych; nie oddziałuje na stan gleb).	Neutralny (brak działań mogących wpłynąć na jakość powietrza; lepsze zarządzanie może ewentualnie ułatwić realizację programów ochrony powietrza, ale samo w sobie nie zmienia emisji).	Neutralny (cel nie dotyczy gospodarki wodnej; brak wpływu na stan wód, choć sprawne zarządzanie może pośrednio sprzyjać szybszej realizacji inwestycji wodno-kanalizacyjnych w przyszłości).	Neutralny (brak bezpośredniego związku z klimatem; jednak otwarta współpraca i dostęp do funduszy zewnętrznych mogą ułatwić wdrażanie projektów klimatycznych – możliwy pośredni efekt pozytywny).	Neutralny (cel nie oddziałuje na krajobraz; doskonalenie planowania przestrzennego i partycypacja społeczna mogą pośrednio wspomóc ochronę walorów krajobrazowych, ale sam cel 4 ich nie zmienia).	Neutralny (brak bezpośrednich działań przyrodniczych; cel 4 nie wpływa na bioróżnorodność, choć dbałość o procedury i prawo może zapobiec ewentualnym naruszeniom środowiska w realizacji innych celów).	Neutralny (cel nie wiąże się z gospodarowaniem zasobami; efektywniejsze zarządzanie gminą może pośrednio wspierać zrównoważone wykorzystanie zasobów poprzez lepszą koordynację różnych inicjatyw, lecz sam w sobie nie ma bezpośredniego wpływu).	Pozytywny (usprawnienie administracji i zwiększenie udziału mieszkańców w decyzjach przekłada się na lepsze zaspokajanie potrzeb społeczności; mieszkańcy odczują poprawę jakości usług publicznych i większe zaufanie, co pośrednio podnosi ich bezpieczeństwo i zadowolenie).	Neutralny (cel koncentruje się na procesach zarządczych, bez działań dotyczących dziedzictwa; nie ma bezpośredniego wpływu na zabytki, jednak dobra współpraca z lokalną społecznością i instytucjami może sprzyjać inicjatywom ochrony dziedzictwa w ramach innych przedsięwzięć).

Strategia Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 nie wywiera znaczących negatywnych skutków dla środowiska. Zidentyfikowane cele i kierunki działań mają charakter prośrodowiskowy lub neutralny, w związku z czym nie stwierdzono potrzeby sporządzania pełnej prognozy oddziaływania na środowisko. Wszystkie zamierzenia rozwojowe wpisują się w zasady zrównoważonego rozwoju oraz nie kolidują z celami ochrony środowiska ustanowionymi w dokumentach wyższego rzędu. Co więcej, strategia nie przewiduje żadnych działań mogących pogorszyć stan przyrody – przeciwnie, zakłada poprawę jakości środowiska we wszystkich kluczowych komponentach. Poniżej przedstawiono syntetyczną ocenę wpływu celów strategii na główne elementy środowiska, wraz z uzasadnieniem braku konieczności pełnej prognozy środowiskowej.

- **Wody:** Realizacja strategii nie spowoduje pogorszenia stanu wód powierzchniowych ani podziemnych. Proponowane kierunki działań wspierają racjonalną gospodarkę wodną, m.in. poprzez utrzymanie istniejącej infrastruktury retencyjnej oraz rozbudowę systemów odprowadzania i oczyszczania wód. Przykładowo, cel dotyczący bezpieczeństwa wodnego i adaptacji do zmian klimatu (Cel operacyjny 3.3) zakłada zwiększenie retencji wody i zapobieganie podtopieniom na terenie gminy. Takie działania przyczynią się do lepszego zarządzania zasobami wody, ograniczą ryzyko powodzi i suszy, a jednocześnie nie naruszą naturalnych stosunków hydrologicznych. Należy podkreślić, że strategia jest spójna z nadrzędnymi planami ochrony wód – m.in. Planem Gospodarowania Wodami oraz Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZRP) dla dorzecza Odry – które kładą nacisk na zrównoważone wykorzystanie i ochronę zasobów wodnych. Wszystkie przedsięwzięcia realizowane na obszarach cennych wodnie (np. w rejonie zbiornika Mściwojów) będą podporządkowane wymogom ochrony wód, takim jak utrzymanie dobrego stanu ekologicznego cieków i jakości wód podziemnych.
- **Gleby:** Strategia nie przewiduje działań skutkujących degradacją gleb. Przeciwnie, cele lokalnej gospodarki rolnej i przestrzennej sprzyjają ochronie jakości gruntów. Zamierzenia w zakresie zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa lokalnego będą wspierać dobre praktyki rolne (np. ograniczanie chemizacji, retencja wody w glebie), co pozytywnie wpłynie na żyzność i strukturę gleb. Planowane inwestycje przestrzenne będą realizowane z poszanowaniem ładu przestrzennego – unika się rozlewania zabudowy na tereny cenne przyrodniczo i rolniczo, chroniąc najlepsze grunty przed niekontrolowaną urbanizacją. Nie przewiduje się również istotnego uszczelnienia powierzchni – ewentualne nowe obiekty (np. mieszkaniowe czy usługowe) będą lokalizowane głównie w istniejących osadach, minimalizując presję na nowe tereny. Strategie nadrzędne, takie jak Polityka Ekologiczna Państwa 2030, podkreślają konieczność ochrony gleb przed degradacją – strategia gminy w pełni podziela ten cel poprzez brak sprzecznych działań i promowanie zrównoważonego użytkowania ziemi.
- **Klimat:** Strategia ma wyraźny wymiar proklimatyczny, co przejawia się zarówno w działaniach łagodzących zmiany klimatu, jak i adaptacyjnych. W ramach celu „Czyste środowisko i odporność na zmiany klimatu” (Cel strategiczny 3) zaplanowano m.in. rozwój odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej oraz ograniczenie

niskiej emisji (smogu). Działania te przełożą się na redukcję emisji gazów cieplarnianych i poprawę jakości powietrza. Jednocześnie, jak wspomniano wyżej, strategia przewiduje adaptację do zmian klimatu poprzez zwiększanie retencji (zbiorniki, mała retencja, zieleni) i ochronę przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Takie kompleksowe podejście jest spójne z krajowymi celami polityki klimatycznej (m.in. zobowiązaniami wynikającymi z Porozumienia Paryskiego) oraz z Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), który w komponentach A i B stawia na zieloną transformację, w tym inwestycje w OZE i poprawę efektywności energetycznej gospodarki. Strategia gminy wpisuje się również w założenia regionalne – Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 akcentuje konieczność budowania gospodarki niskoemisyjnej i odpornej klimatycznie, czemu odpowiadają cele gminy dotyczące energii i transportu. Reasumując, wdrożenie strategii przyczyni się do ograniczenia lokalnego wkładu w zmiany klimatu oraz zwiększy odporność gminy na skutki tych zmian.

- Bioróżnorodność i krajobraz: Realizacja strategii nie zagrozi lokalnej różnorodności biologicznej ani wartościom krajobrazowym. Gmina Mściwojów sąsiaduje z obszarami chronionymi (m.in. Park Krajobrazowy „Chełmy” i ostojami Natura 2000 w gminach ościennych), jednak cele strategii są z nimi w pełni niesprzeczne. Planowane działania inwestycyjne będą uwzględniać wymogi ochrony przyrody – np. podczas rozwoju infrastruktury turystycznej (Cel 1.1 – rozwój turystyki całorocznej) dbałość o walory przyrodnicze zbiornika Mściwojów i otaczających go terenów zielonych będzie priorytetem. Strategia zakłada ochronę zasobów przyrodniczych gminy poprzez zwiększanie terenów zieleni, rekultywację terenów zdegradowanych oraz edukację ekologiczną mieszkańców (Cel operacyjny 3.4). Wprowadzenie zielono-niebieskiej infrastruktury (parki, zieleńce, nasadzenia drzew, małe zbiorniki wodne) przyczyni się do wzmocnienia korytarzy ekologicznych i poprawy mikroklimatu, jednocześnie podnosząc walory krajobrazowe miejscowości. Nie stwierdzono ryzyka negatywnego wpływu strategii na gatunki chronione czy siedliska przyrodnicze – żadne planowane przedsięwzięcie nie będzie kolidować z obszarami cennymi przyrodniczo ani powodować fragmentacji siedlisk. Wręcz przeciwnie, strategia może pośrednio wesprzeć bioróżnorodność, np. poprzez promocję ekoturystyki i ochronę lokalnego dziedzictwa przyrodniczego (co buduje świadomość ekologiczną społeczności). Gmina będzie kontynuować współpracę z służbami ochrony przyrody w celu monitoringu ewentualnych oddziaływań i zapewnienia, że rozwój odbywa się z poszanowaniem środowiska naturalnego.
- Jakość powietrza: Jednym z kluczowych kierunków strategii jest poprawa jakości powietrza na terenie gminy. Cel operacyjny 3.1. Poprawa jakości powietrza (ograniczenie niskiej emisji) bezpośrednio adresuje problem zanieczyszczeń atmosferycznych poprzez działania takie jak wymiana starych źródeł ciepła na ekologiczne, rozwój sieci gazowej i ciepłowniczej, montaż instalacji OZE (np. kolektorów, paneli fotowoltaicznych) oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Ponadto rozwój transportu niskoemisyjnego (Cel 3.2 – e-mobilność, transport publiczny, ścieżki

rowerowe) przyczyni się do zmniejszenia emisji spalin komunikacyjnych. Realizacja tych działań znacząco ograniczy emisję pyłów zawieszonych i benzo(a)pirenu ze spalania paliw stałych w gospodarstwach domowych, co przełoży się na lepszą jakość powietrza w sołectwach. Dzięki strategii gmina wpisuje się w cele krajowe walki ze smogiem (zgodnie z Programem Ochrony Powietrza dla woj. dolnośląskiego) oraz w inicjatywy takie jak KPO (Komponent E – Zielona, inteligentna mobilność), które wspierają inwestycje w zeroemisyjny transport. Oczekuje się zatem pozytywnego wpływu – redukcji częstości występowania epizodów smogowych, poprawy zdrowia mieszkańców i zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy. Nie przewiduje się żadnych działań strategii, które mogłyby negatywnie wpłynąć na stan powietrza.

Przyjmuje się zatem, że Cele Strategiczne i Cele Operacyjne w ramach Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów są zgodne z zasadami ochrony środowiska oraz celami polityki ekologicznej. Nie występują sprzeczności między planowanymi działaniami a wymaganiami ochrony przyrody czy przepisami środowiskowymi – przeciwnie, wiele przedsięwzięć przyczyni się do poprawy stanu środowiska w gminie. Strategia uwzględnia także wyzwania określone dla Dolnego Śląska w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) dotyczących zrównoważonego rozwoju. Gmina Mściwojów zalicza się do OSI wiejskich o niskiej gęstości zaludnienia i problemach depopulacyjnych, a także wchodzi w skład obszaru Sudety 2030 objętego szczególnym wsparciem regionalnym. Proponowane cele (m.in. przeciwdziałanie wyludnieniu poprzez poprawę jakości życia i środowiska) odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby tych obszarów. Ponadto strategia lokalna pozostaje spójna z dokumentami planistycznymi i środowiskowymi wyższego rzędu – w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, która promuje zielony rozwój i ochronę zasobów, Strategią Sudety 2030, a także z celami Krajowego Planu Odbudowy, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 w obszarach dotyczących transformacji energetyczno-klimatycznej i zrównoważonego gospodarowania środowiskiem. Tym samym realizacja Strategii Gminy Mściwojów będzie jednocześnie wspierać osiągnięcie szerszych celów ekologicznych kraju i UE.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, stwierdzono brak konieczności sporządzania pełnej prognozy oddziaływania na środowisko dla niniejszej strategii. Uproszczona ocena oddziaływania na środowisko, zawarta w niniejszym rozdziale, jednoznacznie wskazuje na pozytywny lub obojętny wpływ strategii na poszczególne komponenty środowiska. Strategia jest zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz nie narusza wymogów ochrony środowiska określonych w przepisach prawa i dokumentach nadrzędnych. Wręcz przeciwnie – poprzez integrację kwestii środowiskowych we wszystkich obszarach (społecznym, gospodarczym i przestrzennym) strategia przyczyni się do osiągnięcia celów polityki ekologicznej na poziomie lokalnym i regionalnym. W związku z tym właściwe organy ochrony środowiska (regionalne) mogą uznać, że nie zachodzi potrzeba sporządzania osobnej prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów, co znacząco usprawnia proces jej uchwalania i wdrażania.

6. IMPLEMENTACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW

Za implementację Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów odpowiedzialny jest samorząd gminny, który będzie wiodącym podmiotem, koordynatorem oraz inicjatorem zaplanowanych do realizacji działań. Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów będzie możliwe, jeżeli zostanie zbudowany optymalny układ partnerski do realizacji poszczególnych działań oraz zostaną jasno zaprojektowane podsystemy: zarządzania wdrażaniem oraz monitoringu i ewaluacji.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Mściwojów do roku 2036 odbywać się będzie według przejrzystego modelu zarządzania, który definiuje role poszczególnych organów i pracowników, rytm planowania oraz mechanizmy monitoringu i oceny postępów. Skuteczna realizacja Strategii wymaga zaangażowania całego samorządu, stałego śledzenia wyników i elastyczności w reagowaniu na zmiany otoczenia. Poniżej przedstawiono zasady wdrażania i zarządzania Strategią, w tym podział odpowiedzialności, cykl raportowania, procedury wprowadzania zmian oraz powiązanie działań z budżetem gminy.

6.1 Struktura zarządzania strategią – role i odpowiedzialności

- 1) Wójt Gminy – pełni nadrzędną rolę decyzyjną i nadzorczą w procesie wdrażania Strategii. Odpowiada za zapewnienie warunków realizacji celów strategicznych, zatwierdzanie kluczowych działań i ewentualnych zmian w Strategii. Wójt inicjuje także partnerstwa zewnętrzne niezbędne do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć oraz wydaje zarządzenia powołujące odpowiednie zespoły wdrożeniowe i monitoringowe.
- 2) Sekretarz Gminy – odpowiada za koordynację wdrażania Strategii na poziomie operacyjnym. Sekretarz przewodniczy pracom zespołu odpowiedzialnego za nadzór realizacji Strategii, zapewnia komunikację między komórkami organizacyjnymi oraz dba o to, by działania różnych stanowisk i jednostek były spójne z celami Strategii. Koordynuje również proces monitorowania i przygotowania raportów z realizacji Strategii.
- 3) Wskazani przez Wójta pracownicy UG – są odpowiedzialni za wdrażanie poszczególnych elementów Strategii w ramach swoich kompetencji merytorycznych. Każdy kierownik nadzoruje realizację przypisanych jego obszarowi celów operacyjnych i zadań (projektów) wynikających ze Strategii. Zapewniają oni wykonanie działań zgodnie z harmonogramem i przekazują informacje o postępach Sekretarzowi oraz zespołowi nadzorującemu.
- 4) Zespół ds. realizacji i monitoringu Strategii – zostanie powołany Zarządzeniem Wójta jako organ koordynujący wdrażanie Strategii. W jego skład wejdą kluczowi pracownicy Urzędu (np. Sekretarz jako przewodniczący, wskazani przez Wójta pracownicy UG, osoby odpowiedzialne za planowanie strategiczne i budżet), a w razie potrzeby także przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy. Zespół ten zbiera raporty cząstkowe od poszczególnych stanowisk i jednostek, analizuje postępy w realizacji celów i wskaźników oraz przygotowuje zbiorcze sprawozdania dla Wójta i Rady Gminy. Ma także za zadanie identyfikować problemy we wdrażaniu i rekomendować ewentualne korekty

działań lub założeń Strategii.

- 5) Zespoły robocze ds. wdrażania (opcjonalnie) – dla skutecznej realizacji Strategii Wójt może powoływać tematyczne zespoły robocze skupione na wybranych celach operacyjnych lub obszarach działań. Taki zespół składa się z pracowników różnych komórek (oraz w razie potrzeby z interesariuszy zewnętrznych, np. przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, sołtysów, młodzieży itp.), których kompetencje są potrzebne do realizacji danego pakietu zadań. Każdy zespół roboczy ma wyznaczonego kierownika (lidera) odpowiedzialnego przed Sekretarzem i Wójtem za wyniki prac zespołu. Zespoły robocze zapewniają podejście interdyscyplinarne i partycypacyjne w wykonaniu konkretnych inicjatyw przewidzianych w Strategii.

6.2 Proces wdrażania i planowanie działań

- 1) Realizacja Strategii będzie przebiegać w cyklu rocznym sprzężonym z cyklem planowania budżetu gminy. Przyjęto zasadę, że każdego roku dokonuje się przeglądu i wyboru priorytetowych działań na kolejny rok spośród katalogu przedsięwzięć wynikających z najniższego poziomu drzewa celów (czyli z przypisanych do celów operacyjnych zadań/projektów). Dzięki temu Strategia będzie wdrażana etapowo, w oparciu o aktualne możliwości finansowe i organizacyjne gminy oraz dostępne źródła dofinansowania.
- 2) Procedura rocznego planowania działań może przebiegać następująco:
 - 2.1.) Przegląd celów i zadań – Pod koniec każdego roku (lub na początku nowego roku) zespół ds. realizacji Strategii, we współpracy z poszczególnymi stanowiskami i kierownikami jednostek, dokonuje przeglądu stanu realizacji dotychczasowych działań oraz aktualności celów operacyjnych. Na tej podstawie identyfikowane są działania priorytetowe na kolejny rok budżetowy. Pod uwagę brane są m.in.: stopień realizacji wskaźników, pilność danego zadania, dostępność finansowania zewnętrznego, korzyści społeczne/gospodarcze oraz ewentualne nowe okoliczności (np. pojawienie się nowych programów dotacyjnych lub zmiana potrzeb mieszkańców).
 - 2.2.) Ustalenie rocznego planu wdrożeniowego – Na podstawie powyższego przeglądu przygotowany jest roczny plan wdrażania Strategii, zawierający listę konkretnych zadań i projektów do realizacji w danym roku wraz z odpowiedzialnymi jednostkami, szacunkowymi kosztami i źródłami finansowania. Plan ten jest wewnętrznym dokumentem operacyjnym (może przyjąć formę zestawu kart działań dla każdego projektu, opisujących m.in. zakres, harmonogram, spodziewane rezultaty, ryzyka i zasoby). Roczny plan wdrożeniowy jest zatwierdzany przez Wójta i stanowi podstawę do przygotowania projektu budżetu oraz planu finansowego na dany rok.
 - 2.3.) Realizacja działań – Po uchwaleniu budżetu gminy zabezpieczającego środki na wybrane przedsięwzięcia, następuje realizacja zaplanowanych zadań. Pracownicy na samodzielnych stanowiskach i kier. jednostek oraz ewentualne zespoły robocze odpowiadają za terminowe wykonanie projektów zgodnie z założeniami. W trakcie roku dopuszcza się aktualizację planu działań, jeśli wystąpią istotne okoliczności (np. pozyskanie dodatkowego

finansowania, konieczność przesunięć między zadaniami). Każda zmiana jest uzgadniana z Sekretarzem i zatwierdzana przez Wójta, aby utrzymać spójność z celami Strategii.

6.3 Monitorowanie i sprawozdawczość

- 1) Systematyczny monitoring realizacji Strategii ma zapewnić bieżącą kontrolę postępów prac oraz umożliwić szybkie reagowanie na odchylenia od planu. Monitorowanie będzie prowadzone zarówno na poziomie wdrażania działań, jak i osiągnięcia zaplanowanych wskaźników. Przyjęto następujący rytm monitoringu i raportowania:
- 2) Bieżący monitoring operacyjny – pracownicy na samodzielnych stanowiskach oraz kierownicy referatów oraz zespoły robocze na bieżąco śledzą wykonanie zadań w swoim obszarze. W przypadku napotkania problemów (opóźnienia, bariery prawne lub techniczne, ryzyko nieosiągnięcia wskaźników) niezwłocznie informują Sekretarza lub zespół nadzorujący. Dzięki temu możliwe jest podjęcie działań korygujących w trakcie realizacji (np. przesunięcie zasobów, modyfikacja zakresu projektu, wsparcie ze strony kierownictwa gminy).
- 3) Spotkania przeglądowe – Raz na kwartał odbywać się będą wewnętrzne spotkania przeglądowe z udziałem Sekretarza oraz wskazani przez Wójta pracownicy UG (i/lub liderów zespołów roboczych). Na spotkaniach tych omawiany jest status realizacji najważniejszych zadań krótkookresowych, stopień wykonania kluczowych wskaźników produktu i rezultatu, a także pojawiające się wyzwania. Ustala się na nich bieżące priorytety na kolejny kwartał oraz działania naprawcze, jeśli któreś zadania są opóźnione. Kwartalny rytm spotkań pozwala utrzymać wysoki stopień kontroli nad wdrażaniem Strategii bez nadmiernego obciążania administracji raportowaniem.
- 4) Raporty cząstkowe (półroczne) – Co pół roku (np. na koniec czerwca i koniec grudnia) komórki organizacyjne Urzędu Gminy sporządzają krótkie raporty cząstkowe podsumowujące realizację Strategii w swoim zakresie. Taki raport zawiera informacje o: zrealizowanych działaniach (wraz z postępem finansowym rzeczowym), osiągniętych wartościach wskaźników (produktów i rezultatów) na dany moment, występujących odchyleniach od planu oraz rekomendacjach co do dalszego postępowania. Raporty półroczne trafiają do Sekretarza i Zespołu ds. monitoringu Strategii, stanowiąc podstawę do oceny mid-term oraz ewentualnej korekty planów na drugą połowę roku.
- 5) Coroczna ocena realizacji Strategii – Po upływie każdego roku kalendarzowego przeprowadzany będzie pełny przegląd realizacji Strategii za dany rok. Do końca I kwartału każdego roku kierownicy wszystkich referatów oraz szefowie jednostek organizacyjnych przygotowują zbiorcze informacje na temat realizacji celów Strategii w poprzednim roku. Informacje te obejmują: wykaz zrealizowanych zadań i inwestycji wraz z porównaniem do planu, stopień osiągnięcia wszystkich przypisanych wskaźników (na podstawie danych liczbowych za rok zakończony), analizę przyczyn ewentualnych rozbieżności (co się udało, a co nie i dlaczego) oraz wykaz działań niezrealizowanych (z podaniem, czy zostają przesunięte na kolejne lata czy zaniechane). Zespół ds. realizacji Strategii kompiluje te dane i do końca maja opracowuje zbiorczy Raport roczny

z realizacji Strategii. Raport ten przedstawiany jest Wójtowi oraz Radzie Gminy (np. w czerwcu), co pozwala władzom gminy dokonać oceny postępów i podjąć decyzje co do ewentualnych korekt w polityce rozwojowej. Raport roczny ma charakter publiczny – jego streszczenie może być udostępniane mieszkańcom, aby zapewnić przejrzystość działań gminy.

- 6) Monitoring wskaźników strategicznych – Oprócz śledzenia realizacji poszczególnych projektów, prowadzony będzie monitoring osiągnięcia celów strategicznych za pomocą kluczowych wskaźników rezultatu i oddziaływania (opisanych w kolejnym rozdziale Strategii). Dane do tych wskaźników pozyskiwane będą głównie ze źródeł zewnętrznych, takich jak statystyki publiczne GUS, dane urzędów centralnych (np. dotyczące bezrobocia, dochodów mieszkańców, itp.) oraz wewnętrzne rejestry gminne. Analiza trendów tych wskaźników (np. co roku lub co dwa lata) pozwoli ocenić, na ile realizacja poszczególnych interwencji przekłada się na długofalowe zmiany w gminie (np. wzrost liczby mieszkańców, poprawę jakości życia, stanu środowiska). Monitorowanie wskaźników strategicznych będzie składową Raportu rocznego i będzie uwzględniać porównanie z wartościami bazowymi oraz celami na 2035 rok.

6.4 Ewaluacja i aktualizacja Strategii

Ewaluacja rozumiana jako ocena skuteczności i adekwatności Strategii będzie prowadzona w cyklu wieloletnim, z wykorzystaniem informacji z monitoringu. W ramach zarządzania Strategią przewiduje się dwa poziomy ewaluacji:

- 1) Bieżąca ewaluacja roczna – co 12 miesięcy, równoległe z przygotowaniem raportu rocznego, zespół ds. monitoringu dokonuje jakościowej oceny realizacji Strategii. Obejmuje ona analizę zmian uwarunkowań zewnętrznych (np. sytuacji społeczno-gospodarczej, nowych regulacji prawnych, trendów, które mogą wpływać na gminę) oraz przegląd założeń samej Strategii pod kątem ich aktualności. W tym celu wykorzystywany będzie ustandaryzowany kwestionariusz/format ewaluacyjny, w którym członkowie zespołu i kierownicy referatów/pracownicy na samodzielnych stanowiskach odpowiadają na pytania m.in. czy cele i działania pozostają właściwe, czy zakładane rezultaty są osiągnięte, jakie wystąpiły sukcesy i porażki, oraz jakie zmiany w otoczeniu należy uwzględnić. Wyniki tej corocznej auto-ewaluacji będą dokumentowane w formie notatki ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik do raportu rocznego. Notatka będzie wskazywać, czy istnieje potrzeba wprowadzenia zmian do Strategii lub do sposobu jej wdrażania. Jeśli np. jakieś cele operacyjne utraciły aktualność lub pojawiły się nowe ważne wyzwania, zespół rekomenduje podjęcie stosownych działań korygujących (patrz procedura zmian poniżej).
- 2) Ewaluacja śródkresowa i końcowa – przewiduje się przeprowadzenie pogłębionej ewaluacji śródkresowej w połowie horyzontu Strategii (orientacyjnie w roku 2030) oraz ewaluacji końcowej podsumowującej cały okres realizacji (2035). Ewaluacje te mogą zostać wykonane wewnętrznie lub z udziałem zewnętrznych ekspertów, aby zapewnić obiektywizm. Ewaluacja śródkresowa dostarczy wskazówek do ewentualnej większej

aktualizacji dokumentu Strategii na lata 2031–2035, jeśli okaże się to konieczne (np. w razie dużych zmian społeczno-gospodarczych lub pojawienia się nowych źródeł finansowania wymagających dostosowania celów). Ewaluacja końcowa natomiast pozwoli ocenić ogólny sukces Strategii, stopień osiągnięcia celów strategicznych i wskaźników oraz sformułować wnioski na przyszłość (np. do kolejnej strategii rozwoju gminy).

Procedura wprowadzania zmian do Strategii będzie uzależniona od skali i charakteru proponowanych modyfikacji:

- 3) Zmiany drobne (bieżące) – należą do nich korekty nie zmieniające istoty przyjętych celów, np. modyfikacja wartości docelowych wskaźników, doprecyzowanie opisów działań, aktualizacja terminów realizacji poszczególnych przedsięwzięć, uzupełnienie listy projektów o nowe inicjatywy, które mieszczą się w ramach istniejących celów operacyjnych. Takie zmiany mogą być wprowadzane na poziomie wykonawczym decyzją Wójta (w formie zarządzenia) po rekomendacji Zespołu ds. monitoringu, bez konieczności uchwalania nowego dokumentu przez Radę Gminy. Informacje o dokonanych drobnych zmianach będą przedstawiane Radzie w corocznym raporcie, co zapewni transparentność.
- 4) Zmiany istotne – obejmują m.in. dodanie nowego celu operacyjnego lub zadania strategicznego, wykreślenie celu bądź znaczącą modyfikację mierników sukcesu, która wpływa na sposób realizacji Strategii. Zmiany istotne wymagają formalnej aktualizacji Strategii poprzez uchwałę Rady Gminy Mściwojów. Proces takiej zmiany rozpoczyna się od analizy i rekomendacji przedstawionej przez Wójta (w oparciu o ustalenia Zespołu ds. monitoringu lub wyniki ewaluacji), a następnie sporządzenia projektu aktualizacji Strategii. Projekt podlega konsultacjom (wewnętrznym, a w razie potrzeby także z interesariuszami zewnętrznymi), a po akceptacji Wójta kierowany jest pod obrady Rady Gminy do uchwalenia.
- 5) Zmiany zasadnicze (strategiczne) – dotyczą sytuacji, gdy konieczna stałaby się gruntowna rewizja dokumentu, np. zmiana wizji rozwoju gminy, celów strategicznych lub wydłużenie/skrót horyzontu czasowego Strategii. Tego typu zmiany oznaczają de facto opracowanie nowej Strategii lub istotnej jej aktualizacji od podstaw. Procedura wymaga przeprowadzenia pełnej diagnozy i procesu planistycznego (podobnego jak przy tworzeniu pierwotnej Strategii), włączając szerokie konsultacje społeczne, i kończy się uchwałą Rady Gminy przyjmującą nową wersję Strategii. Zasadnicze zmiany są przewidywane tylko w wyjątkowych okolicznościach – standardowo Strategia obowiązuje w przyjętym kształcie do 2035 roku, a ewentualne korekty odbywają się w trybie zmian drobnych lub istotnych, jak opisano wyżej.

6.5 Powiązanie z budżetem gminy

Skuteczna realizacja Strategii musi iść w parze ze spójnym planowaniem finansowym. Strategia ma bezpośrednie przełożenie na wieloletni plan finansowy oraz coroczny budżet gminy. Ustalanie rocznych planów wdrożeniowych (opisane wyżej) z wyprzedzeniem pozwala na

uwzględnienie kluczowych projektów strategicznych w projekcie budżetu oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej (WPF). Dla każdego roku budżetowego priorytetowo zabezpieczane będą środki własne na realizację działań wynikających ze Strategii, a także planowane będzie pozyskanie funduszy zewnętrznych.

Najważniejsze zasady integracji Strategii z procesem budżetowym to:

- 1) Planowanie zadaniowe – Budżet gminy będzie planowany w ujęciu zadaniowym tak, aby wydatki przyporządkować do poszczególnych celów i działań strategicznych. Ułatwi to monitorowanie, ile środków przeznacza się na realizację każdego celu Strategii. Przy konstruowaniu budżetu corocznie tworzona będzie lista zadań inwestycyjnych i bieżących wynikających ze Strategii wraz z montażem finansowym (środki własne, dotacje, fundusze UE, itp.).
- 2) Wieloletnia Prognoza Finansowa (WPF) – będzie odzwierciedlała finansowe ramy Strategii w układzie wieloletnim. Kluczowe przedsięwzięcia strategiczne (zwłaszcza inwestycyjne, wymagające więcej niż roku na realizację) zostaną ujęte w WPF, co zagwarantuje ciągłość finansowania ich etapów w kolejnych latach. Strategia stanowi punkt odniesienia przy aktualizacji WPF – jeśli pojawiają się nowe projekty strategiczne lub zmieniają priorytety, odpowiednie korekty znajdą odzwierciedlenie w WPF, z zachowaniem równowagi budżetowej gminy.
- 3) Pozyskiwanie środków zewnętrznych – Realizacja wielu celów Strategii będzie wymagała sięgnięcia po fundusze zewnętrzne (unijne, rządowe, regionalne). Strategia wskazuje kierunki, w jakich gmina powinna aplikować o wsparcie finansowe. Każdego roku, na etapie planowania działań, identyfikowane będą potencjalne źródła dofinansowania (programy operacyjne UE, Fundusz Dróg Samorządowych, programy środowiskowe, itp.) dla projektów ujętych w Strategii. Zespół ds. realizacji Strategii we współpracy ze Skarbnikiem będzie monitorował harmonogramy naborów i inicjował przygotowanie wniosków o dotacje, tak aby maksymalnie odciążyć budżet własny gminy i zwiększyć skalę inwestycji. Więcej na temat finansowania Strategii napisano w rozdziale poświęconym ramom finansowym Strategii.

7. SZCZEGÓŁOWE WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGII

W systemie monitorowania Strategii przyjmuje się cztery rodzaje mierników realizacji celów. Każdy wskaźnik jest ściśle powiązany z odpowiednim celem Strategii, a ponadto sformułowany tak, by był klarowny, mierzalny i możliwy do obiektywnej weryfikacji w praktyce samorządowej:

- Wskaźniki produktu – określają bezpośrednie produkty działań realizowanych w ramach strategii, czyli to co konkretnie powstaje w wyniku podjętych przedsięwzięć. Są to najczęściej mierzalne, fizyczne efekty zrealizowanych inwestycji lub projektów (np. liczba zbudowanych obiektów, długość wybudowanych lub wyremontowanych dróg, liczba utworzonych miejsc w placówkach itp.). Wskaźniki te odnoszą się do rezultatów osiągniętych w trakcie lub bezpośrednio po zakończeniu działań i nie wykraczają poza okres realizacji danego przedsięwzięcia.

- Wskaźniki rezultatu – pokazują bezpośrednie efekty podjętych działań odczuwalne przez beneficjentów lub w określonym obszarze po zakończeniu realizacji tych działań. Informują o zmianach krótkoterminowych, które zaszły w wyniku wdrożenia przedsięwzięć i które bezpośrednio odpowiadają na założone cele operacyjne. Wskaźniki rezultatu obejmują typowo np. liczbę użytkowników nowej infrastruktury lub usług, przyrost nowych miejsc pracy, wzrost udziału jakiegoś zjawiska po interwencji itp. – zawsze pozostając w logicznym związku z osiągniętymi wskaźnikami produktu.
- Wskaźniki oddziaływania – mierzą długofalowe skutki realizacji celów Strategii, a więc trwałe zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym lub środowisku, ujawniające się w dalszej perspektywie czasowej. Te wskaźniki wskazują, na ile realizacja celów przyczyniła się do jakościowych zmian w gminie – często wychodząc poza bezpośredni zakres projektu. Przykładowo mogą to być zmiany trendów (np. demograficznych, gospodarczych), poprawa ogólnych warunków życia (np. zdrowia, bezpieczeństwa), stan środowiska itp. – czyli efekty pośrednie i trwałe podjętych działań.
- KPI (Key Performance Indicators) – to kluczowe wskaźniki efektywności, wybrane spośród mierników produktu, rezultatu lub oddziaływania (bądź zdefiniowane dodatkowo), które uznano za najbardziej reprezentatywne dla sukcesu danego kierunku działań. KPI stanowią swoistą „esencję” pomiaru postępu – pozwalają w sposób syntetyczny ocenić, czy dany cel jest osiąganym zgodnie z założeniami. Zwykle są to wskaźniki ujęte w formie procentowej, czasowej lub kosztowej, obrazujące efektywność działań (np. odsetek realizacji jakiegoś standardu, czas reakcji, koszt na jednostkę efektu, itp.).

Skuteczne monitorowanie wymaga jednoznacznych mierników pokazujących postępy w osiąganiu celów Strategii. Poniżej zaproponowano zestaw kluczowych wskaźników realizacji, przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych Strategii. Dzięki podejściu „jeden cel operacyjny – jeden główny wskaźnik” uzyskano czytelny układ, dopasowany do możliwości urzędników odpowiedzialnych za zbieranie danych. Każdy wskaźnik został dobrany tak, aby był mierzalny, obiektywny i odzwierciedlał istotny aspekt realizacji danego celu. W miarę możliwości wykorzystano dane dostępne w statystykach publicznych lub łatwe do pozyskania wewnątrz. Dla wszystkich wskaźników określono wartość bazową (najczęściej na koniec 2024 roku, ewentualnie 2025 jeśli wymagany pomiar startowy) oraz wartość docelową na rok 2035, zgodnie z horyzontem Strategii. Ponadto przypisano kategorię każdego wskaźnika – czy mierzy produkt (bezpośredni wynik działania), rezultat (bezpośredni efekt odczuwalny), oddziaływanie (długofalowy skutek) czy jest to KPI (kluczowy miernik efektywności). Taki układ ułatwi kadrze Urzędu monitorowanie postępów na różnych poziomach oraz raportowanie osiągnięć Strategii.

Tabela 9. Wskaźniki realizacji celów Strategii

Cel operacyjny (CO)	Wskaźnik (miernik realizacji celu)	Typ	Wartość bazowa (rok)	Wartość docelowa (2035)
CO 1.1 Turystyka całoroczna – rozwój oferty turystycznej	Liczba odwiedzających Zalew Mściwojów w ciągu roku (osoby)	rezultat	1 000 (2024)	5 000
CO 1.2 Wsparcie MŚP i rolnictwa – lokalna przedsiębiorczość	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców gminy (szt./1000)	oddziaływanie	102 (2024)	120
CO 1.3 Inwestorzy zewnętrzni – przyciąganie inwestycji	Powierzchnia nowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	produkt	0 (2025)	5
CO 1.4 Atrakcyjność osiedleńcza – napływ mieszkańców	Saldo migracji ludności (różnica liczby zameldowań i wymeldowań na rok)	oddziaływanie	-10 (2024)	+5
CO 1.5 Marka i promocja – rozpoznawalność gminy	Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych gminy (szt. rocznie)	produkt	1 (2024)	3
CO 2.1 Usługi społeczne – opieka nad dziećmi, seniorami	Odsetek dzieci w wieku 0–3 lat objętych instytucjonalną opieką (%)	rezultat	5% (2024)	33%
CO 2.2 Aktywna wspólnota – zaangażowanie mieszkańców	Odsetek mieszkańców uczestniczących w lokalnych inicjatywach społecznych (%)	rezultat	5% (2024)	15%
CO 2.3 Infrastruktura techniczna – drogi, kanalizacja	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (% mieszkańców)	rezultat	50% (2024)	90%
CO 2.4 Infrastruktura cyfrowa – Internet i e-usługi	Odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu >300 Mb/s (%)	rezultat	20% (2024)	95%
CO 2.5 Edukacja, kultura, sport – oferta dla mieszkańców	Liczba różnych zajęć/sekcji edukacyjno-kulturalno-sportowych dostępnych (szt.)	produkt	5 (2024)	10
CO 3.1 Jakość powietrza – ograniczenie niskiej emisji	Liczba wymienionych starych źródeł ciepła na ekologiczne (szt.)	produkt	20 (2025)	200
CO 3.2 Transport niskoemisyjny – ścieżki rowerowe	Długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych (km)	produkt	0 km (2025)	5 km
CO 3.3 Bezpieczeństwo wodne – retencja i zapobieganie suszy	Zwiększona pojemność małej retencji wodnej na terenie gminy (m ³)	produkt	0 (2025)	5 000
CO 3.4 Ochrona przyrody i OZE – zielona energia	Nowo zainstalowana łączna moc odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie gminy (kW)	produkt	0 (2025)	1 000
CO 4.1 Sprawny urząd – jakość obsługi mieszkańców	Wskaźnik satysfakcji mieszkańców z jakości obsługi urzędu** (%)	KPI	70% (2025)	90%
CO 4.2 Przywództwo i przejrzystość – zaufanie społeczne	Odsetek mieszkańców deklarujących zaufanie do władz gminy (% badanie opinii)	oddziaływanie	50% (2025)	70%
CO 4.3 Partnerstwa regionalne – współpraca z innymi JST	Liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie z innymi samorządami lub partnerami (szt. rocznie)	produkt	1 (2024)	3

Źródło: opracowanie własne

Należy podkreślić, że monitoring wskaźników będzie prowadzony regularnie – większość z nich może być aktualizowana co roku (część nawet kwartalnie), co umożliwi obserwowanie trendów. Odpowiedzialność za zbieranie danych przypisana będzie właściwym stanowiskom (np.

stanowisko ewidencji ludności dla migracji, zakład gospodarki komunalnej dla danych o kanalizacji, itp.), zaś koordynację zapewni Sekretarz i zespół ds. monitoringu. W przypadku trudności z zebraniem jakiejś danej (np. konieczność przeprowadzenia badania ankietowego dla wskaźników satysfakcji i zaufania) gmina podejmie współpracę z zewnętrznymi podmiotami (np. ośrodkami badawczymi lub wykorzysta ankiety internetowe) – tak aby rzetelnie zmierzyć także te jakościowe aspekty.

8. SYNTETYCZNA ANALIZA RAM FINANSOWYCH STRATEGII ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW

8.1 Założenia ogólne do budowy ram finansowych

1) Szacunki nakładów odnoszą się do poziomu Celów Strategicznych (CS1–CS4) i obejmują okres 2026–2035 (spójny z układem celów i OSI w Strategii). Deagregacja na kierunki działań i projekty następuje w dokumentach wykonawczych (plany roczne/wieloletnie, WPF), z przypisaniem źródeł finansowania na etapie przygotowania danego projektu. Takie podejście pozostaje zgodne z architekturą części projekcyjno-implementacyjnej Strategii Mściwojowa.

2) Strategia jest dokumentem kierunkowym. W długim horyzoncie nie zakłada się wiążącego wskazywania kwot, lecz identyfikację źródeł i instrumentów, do których gmina będzie aplikować – na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym. Ujęcie to minimalizuje ryzyko błędu wynikające z wahań alokacji i harmonogramów konkursów, a zarazem odzwierciedla założoną spójność pionową Strategii z dokumentami powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi (SRWD 2030, KSRR 2030, SOR, KPO), co wprost wykazano w części dot. spójności zewnętrznej.

3) Mapowanie źródeł do celów Strategii i gminnych OSI (m.in. OSI rewitalizacyjne: Barycz, Godziszowa, Mściwojów, Siekierzycy, Snowidza, Targoszyn; OSI rozwojowe wokół Zalewu Mściwojów i osi DW363/DW374) stanowi podstawę montażu finansowego. Priorytetowo traktuje się:

- poziom regionalny – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska (FEDS 2021–2027) – EFRR/EFSD dla projektów środowiskowych, mobilności, cyfryzacji, usług społecznych, turystyki i rewitalizacji;
- poziom krajowy – m.in. FEnIKS 2021–2027 (infrastruktura środowiskowa/energetyka), FERC 2021–2027 (cyfryzacja), FERS/EFSD (usługi społeczne, kompetencje), Plan Strategiczny WPR 2023–2027 (rolnictwo, LEADER, krótkie łańcuchy dostaw), programy resortowe i agencje wykonawcze (NFOŚiGW/WFOŚiGW, PFRON, Fundusz Medyczny, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, RFRD, Fundusz Kolejowy);
- KPO/RRF (wraz z REPowerEU) – w miarę dostępności naborów do 2026 r. w zakresie efektywności energetycznej, OZE, cyfryzacji, opieki nad dziećmi/seniorami;
- instrumenty rządowe (w tym Rządowy Program Inwestycji Strategicznych oraz

- kontynuowane/następcze programy – w miarę uruchamiania naborów przez BGK);
- środki własne gminy i montaż zewnętrzny (pożyczki preferencyjne, partnerstwa, granty). Przypisanie środków do OSI i CS jest zgodne z diagnozą i klasyfikacją obszarów interwencji w Strategii (w tym OSI rewitalizacyjnych oraz OSI zagrożonych suszą/podtopieniami), co warunkuje koncentrację i komplementarność wydatków.
- 4) Wykorzystanie instrumentów krajowych odbywa się w trybie „zasady aktualności”: gmina projektuje pakiety inwestycyjne i aplikacje z zachowaniem gotowości dokumentacyjnej pod ogłaszane nabory (BGK, resorty, agencje), bez przyjmowania z góry kwot/udziałów. Dotychczasowe edycje Rządowego Programu Inwestycji Strategicznych umożliwiały wysoki poziom dofinansowania inwestycji komunalnych (drogi, wod-kan, OZE) – w 2025 r. przyjmuje się kontynuację korzystania z analogicznych instrumentów w miarę ich dostępności oraz bieżących wytycznych, z pełnym poszanowaniem reguł kwalifikowalności i zasad trwałości projektów. Jednocześnie gmina utrzymuje dywersyfikację: nie opiera montażu wyłącznie na jednym strumieniu, łącząc środki krajowe z regionalnymi i unijnymi. Podejście to jest spójne z logiką „ram finansowych” stosowaną w dokumentach referencyjnych.
- 5) Wykorzystanie środków Polityki Spójności 2021–2027 oraz KPO/RRF oparto na spójności pionowej Strategii Mściwojowa z dokumentami wyższego rzędu (SRWD 2030, KSRR 2030, SOR, KPO). Zaplanowane cele i działania – w szczególności CS3 (środowisko/klimat/OZE) i CS2 (usługi społeczne, cyfryzacja, mobilność) – wpisują się w priorytety unijne i regionalne, co zwiększa szanse absorpcji środków (kryteria zgodności i komplementarności). Na poziomie operacyjnym rekomenduje się przypisanie projektów do właściwych osi priorytetowych FEDS oraz rozwinięcie pakietów „zielono-cyfrowych” pod KPO/FERC/FEnIKS. Takie ukierunkowanie wynika wprost z analiz spójności zewnętrznej Strategii.
- 6) Szacunki nakładów finansowych ujmowane są agregacyjnie – na poziomie celów strategicznych (CS). Dla każdego CS wskazuje się przede wszystkim potencjalne źródła finansowania, a nie z góry „sztywną” wartość wydatków w całym horyzoncie. Takie podejście minimalizuje ryzyko błędu prognostycznego w warunkach zmienności rynków i harmonogramów konkursowych.
- 7) Strategia terytorialna definiuje filary rozwoju realistycznie, ale długookresowa predykcja kwot jest obarczona niepewnością (inflacja, kursy, rekalkulacje programów). Dlatego kluczowe jest planowanie źródeł i ścieżek finansowania oraz cykliczna aktualizacja „koperty finansowej” w trybie rolowanym co 12 miesięcy (rolling forecast).
- 8) Wykorzystujemy szerokie spektrum środków: lokalnych (budżet gminy i spółek komunalnych), regionalnych (FEDS 2021–2027), krajowych (programy rządowe, NFOŚiGW/WFOŚiGW), centralnych UE (FENG, FERS, FER, FEnIKS, KPO/RRF) oraz programów horyzontalnych zarządzanych przez KE (LIFE, CEF, Erasmus+, Kreatywna Europa, EU4Health, AMIF, ISF, Innovation Fund). Nabory na poziomie krajowym i unijnym mają w przeważającej mierze charakter konkursowy i wymagają gotowości projektowej (PFU, decyzje środowiskowe, dokumentacja techniczna, studia wykonalności).

9) Na poziomie regionalnym podstawowym instrumentem jest Program Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027 (FEDS). Dla Gminy Mściwojów najistotniejsze są priorytety wspierające infrastrukturę lokalną, klimat/środowisko, edukację, rynek pracy, cyfryzację i usługi publiczne. Priorytet 9 (FST) dotyczy subregionu wałbrzyskiego; Gmina Mściwojów (pow. jaworski) nie leży w obszarze bezpośredniego wsparcia FST, co nie wyklucza partnerstw ponadlokalnych i korzystania z efektów zewnętrznych projektów subregionalnych.

10) Na poziomie krajowym szczególnie relewantne są: NFOŚiGW (gospodarka wodno-ściekowa, adaptacja do zmian klimatu, OZE, efektywność energetyczna), WFOŚiGW we Wrocławiu, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD), Fundusz Kolejowy (BGK), PFRON (włączenie i dostępność), Fundusz Medyczny (wybrane inwestycje w ochronę zdrowia). Wymaga to proaktywnej identyfikacji naborów i przygotowania portfela projektów „gotowych do konkursu”.

11) Instrumenty terytorialne i projekty partnerskie w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej / Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) – przedsięwzięcia zintegrowane i ponadlokalne, w których premiowana jest współpraca JST oraz komplementarność projektów (m.in. mobilność, środowisko i klimat, turystyka, cyfryzacja, usługi społeczne).

Tabela 10. Ramy finansowe priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027 – Wsparcie UE [EUR] (bez Pomocy Technicznej)

Priorytet	Nazwa priorytetu (FEDS)	Wsparcie UE [EUR]
Priorytet 1	Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Dolnego Śląska	186 765 850
Priorytet 2	Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku	382 249 471
Priorytet 3	Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska	68 964 945
Priorytet 4	Fundusze Europejskie na rzecz mobilności Dolnego Śląska	332 285 645
Priorytet 5	Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku	133 298 605
Priorytet 6	Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska	100 312 648
Priorytet 7	Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku	342 810 171
Priorytet 8	Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku	118 497 006
Priorytet 9	Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku (FST – subregion wałbrzyski)	558 324 070

Źródło: „Załącznik finansowy do SZOP FEDS – Alokacja programu FEDS w podziale na działania, wsparcie UE i wkład krajowy” (tabele alokacji), oraz „Przewodnik po osiach priorytetowych FEDS” (nazewnictwo priorytetów).

*Uwaga: łączna alokacja FEDS (wsparcie UE) obejmuje także pomoce techniczne (PT). Powyższa tabela **nie** uwzględnia PT (Priorytety 10–12).*

Tabela 11. Szacunkowa alokacja (wkład UE) w programach centralnych 2021–2027

Program centralny	Wkład UE	Uwagi
FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki	7,9	Największy krajowy program proinnowacyjny; trwają prace nad modyfikacją (m.in. komponent STEP)
FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	ok. 4,0 (budżet ogółem ok. 4,9)	EFS+ dla rynku pracy, edukacji i usług społecznych
FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy	~2,0	Ultra-szybki Internet, e-usługi, cyberbezpieczeństwo
FENIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko	ponad 24	Największy program centralny – infrastruktura, klimat, energia, zdrowie.

Uwaga: Kwoty wskazują orientacyjny **wkład UE** (ceny bieżące). Zmiany programowe i kursowe mogą modyfikować dostępne koperty w ujęciu PLN/EUR.

8.2 Syntetyczny przegląd potencjalnych źródeł finansowania

Pakiet odbudowy NextGenerationEU oraz KPO (RRF) – ramy dla Polski (stan na 2025)

Polski Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO/RRP) po rewizji obejmuje 59,8 mld EUR, z czego 25,27 mld EUR to dotacje, a 34,54 mld EUR to pożyczki preferencyjne. Znaczna część wydatków ukierunkowana jest na zieloną transformację (~45%) i transformację cyfrową (>21%); plan obejmuje 57 inwestycji i 54 reformy. Do połowy 2025 r. KE potwierdza ww. parametry – środki są uruchamiane w transzach wraz z realizacją kamieni milowych i wskaźników.

Znaczenie dla Gminy Mściwojów: KPO zwiększa dostępność finansowania m.in. dla OZE i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, transformacji ciepłownictwa, cyfryzacji usług, mobilności zero- i niskoemisyjnej, opieki nad dziećmi (żłobki/kluby dziecięce), usług zdrowotnych i rozwiązań dostępnościowych.

Wspólna Polityka Rolna 2023–2027 (PS WPR)

Plan Strategiczny WPR 2023–2027 dla Polski to łącznie ponad 25 mld EUR (I filar – płatności bezpośrednie i interwencje rynkowe; II filar – rozwój obszarów wiejskich). W praktyce stanowi to komplementarne źródło dla inwestycji na obszarach wiejskich (dywersyfikacja działalności, OZE, retencja, bioróżnorodność, infrastruktura towarzysząca).

Pozostałe programy horyzontalne i instrumenty (wybór, 2021–2027)

- CEF 2.0 – Connecting Europe Facility: łączny budżet 33,71 mld EUR (transport, energia, cyfryzacja). Istotne dla dróg rowerowych w korytarzach TEN-T, intermodalności i łączności cyfrowej.
- Digital Europe (DEP): budżet ok. 7,5–7,59 mld EUR (HPC, AI, cyberbezpieczeństwo, kompetencje cyfrowe, wdrożenia technologii). Dla e-usług gminnych i cyberbezpieczeństwa JST.
- Single Market Programme (SMP): 4,2 mld EUR – wsparcie MŚP, jakości i nadzoru rynku;

możliwe działania „miękkie” dla lokalnego biznesu (we współpracy instytucjonalnej).

- Erasmus+: 26,2 mld EUR – mobilność i współpraca edukacyjna (w tym szkolnictwo ponadpodstawowe i kształcenie dorosłych).
- Kreatywna Europa: 2,44 mld EUR – kultura i sektor kreatywny (wydarzenia, instytucje kultury, dziedzictwo).
- EU4Health: ~4,4–5,3 mld EUR (po rewizji MFF – ok. 4,4 mld EUR); cyfryzacja i odporność zdrowia publicznego, profilaktyka.
- AMIF: 9,88 mld EUR – azyl, migracje, integracja (projekty integracyjne i usługowe – potencjalne partnerstwa ponadlokalne).
- ISF: 1,93 mld EUR – bezpieczeństwo wewnętrzne (m.in. prewencja cyberprzestępczości; komponenty możliwe do realizacji w konsorcjach).
- LIFE: ~5,43 mld EUR – klimat, środowisko, bioróżnorodność; dla gminy: renaturyzacja, retencja, NBS, gospodarka wodami opadowymi.
- Innovation Fund: ~40 mld EUR (2020–2030) – zasilany z EU ETS; wsparcie wdrożeń nisko- i zeroemisyjnych technologii (OZE, H2, magazyny energii).

Krajowe instrumenty uzupełniające (dla projektów gminnych)

- NFOŚiGW / WFOŚiGW (Wrocław) – preferencyjne pożyczki i dotacje dla inwestycji środowiskowo-klimatycznych (w tym systemy retencji, zieleń-niebieska infrastruktura, OZE, termomodernizacje, gospodarka ściekowa).
- RFRD – dofinansowania dróg gminnych i powiatowych, najczęściej w trybie konkursowym (projekty jedno- i wieloletnie).
- Fundusz Kolejowy (BGK) – instrument wsparcia inwestycji kolejowych (w tym możliwe projekty towarzyszące, np. parkingi P+R w węzłach przesiadkowych).
- PFRON – programy dostępności i włączenia (infrastruktura usług społecznych, likwidacja barier).
- Fundusz Medyczny – wybrane inwestycje infrastrukturalne i sprzętowe w ochronie zdrowia (w partnerstwie z podmiotami leczniczymi).

Przegląd kluczowych źródeł finansowania celów Strategii

- **RPO Województwa Dolnośląskiego 2021–2027 (EFRR, EFS+)** – m.in. OZE i efektywność energ. (CS3.1/3.4), mobilność niskoemisyjna (CS3.2), infrastruktura społeczna i edukacyjna (CS2.1/2.5), rewitalizacja OSI (CS2, CS3, CS1).
- **FEniKS 2021–2027** – wod.-ściek., retencja, gospodarka odpadami (CS3.3), drogi lokalne i bezpieczeństwo (CS2.3), efektywność energetyczna budynków publicznych (CS3.1).
- **KPO/REPowerEU** – cyfryzacja usług publicznych (CS4.1/2.4), OZE i magazyny energii (CS3.4), mobilność zeroemisyjna (CS3.2), opieka zdrowotna i społeczna (CS2.1).
- **PROW/PS WPR 2023–2027 (ARiMR)** – dywersyfikacja działalności na obszarach wiejskich, krótkie łańcuchy dostaw, przetwórstwo rolno-spożywcze (CS1.2), mała retencja w rolnictwie (CS3.3).
- **NFOŚiGW/WFOŚiGW** – „Czyste Powietrze”, „Mój Prąd”, „Moja Woda”, granty na

- OZE/termomodernizację, błękitno-zieloną infrastrukturę (CS3.1–3.4).
- **Rządowe programy celowe** – Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (CS2.3), „Senior+”, „Maluch+” (CS2.1), granty sportowe i kulturalne (CS2.5).
 - **BGK/finansowanie zwrotne** – pożyczki preferencyjne (termomodernizacje, OZE), Fundusz Dopłat (mieszkalnictwo – CS1.4).
 - **Partnerstwa/JST i PPP** – projekty OSI (retencja, ścieżki rowerowe, centra lokalne), strefy aktywności gospodarczej (CS1.3).
 - **Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (Strategia ZIT AW)** wraz z listą podstawową projektów niekonkurencyjnych FEDS 2021-2027.
 - **Środki prywatne** – inwestorzy zewnętrzni (SAG Niedaszów–Barycz), MŚP (CS1.2/1.3).